

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

**ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ &
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

**«ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ.
ΤΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
ΤΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ ΚΟΖΑΝΗΣ ΚΑΙ
ΤΟΥ ΝΥΜΦΑΙΟΥ ΦΛΩΡΙΝΑΣ»**

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΜΕΛΙΔΟΥ ΠΗΝΕΛΟΠΗ

**ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ: ΔΕΦΝΕΡ ΑΛΕΞΙΟΣ
ΨΥΧΑΡΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ**

ΒΟΛΟΣ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2003

**ΠΕΡΙΞΕΙ ΕΝΘΕΤΟ
VIDEO-CD**

Στην πολυαγαπημένη μου
αδερφούλα Στεφανία

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία, αποτελεί μία προσπάθεια προσέγγισης ενός ιδιαίτερα ευαίσθητου ζητήματος, της διαχείρισης των παραδοσιακών οικισμών. Στο πλαίσιο της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας και των κινδύνων για την εθνική ταυτότητα και την τοπικότητα, η παράδοση και στην ουσία η διάσωση και προβολή της, αποτελούν το κλειδί που θα οδηγήσει στο επόμενο επίπεδο θεώρησης της ανάπτυξης και της εφαρμογής της βιωσιμότητας. Παρά τη σπουδαιότητά τους, οι παραδοσιακοί οικισμοί δεν χαιρούν της απαραίτητης προσοχής, με αποτέλεσμα τα προβλήματα σε αυτούς να αυξάνονται και το εγχείρημα της αξιοποίησης τους ως αναπτυξιακών πόρων, να φαντάζει αρκετά ριψοκίνδυνο. Η εργασία αυτή, επιχειρεί να εντυπώσει στα παραπάνω ζητήματα, προχωρώντας παράλληλα και στο στάδιο της διερεύνησης δύο μεμονωμένων περιπτώσεων στον ελλαδικό χώρο, που φέρουν πολλά κοινά χαρακτηριστικά, αλλά ακόμη περισσότερες διαφορές. Πρόκειται για δύο οικισμούς της Δυτικής Μακεδονίας, τη Σιάτιστα Κοζάνης και το Νυμφαίο Φλώρινας, ο ένας εκ των οποίων (το Νυμφαίο) γνώρισε την εγκατάλειψη και αναβίωσε, ενώ ο άλλος (η Σιάτιστα) για χρόνια επιβιώνει στηριζόμενος σ' έναν κλάδο παραγωγής. Η διερεύνηση των δύο παραπάνω περιπτώσεων, αποτελεί εργαλείο για περαιτέρω προεκτάσεις και σε άλλους ελληνικούς οικισμούς, με παρόμοια χαρακτηριστικά.

ABSTRACT

This Diploma Thesis consists an effort to approach a very delicate subject, the management of traditional villages. In the scope of globalization of the economy and the threat of national identity and topicality, tradition, and in fact its preservation and promotion, are the key-issues which will lead to the next level of development and the implementation of sustainability. In spite of their importance, traditional villages are not valued with the necessary attention, to the effect that their problems continue to augment and so the undertaking of their exploitation as development resources, indicates as daring. This Essay attempts to indulge to the above matters, descanting in the meanwhile to the inspection of two single cases in the Greek dominion, which have many common characteristics and much more differences. They are two settlements in the region of West Macedonia, Siatista in the Prefecture of Kozani and Nymfaio in the Prefecture of Florina, one of which (Nymfaio) has met depopulation and revived, whereas the other (Siatista) has continued to survive for years supported by one productive sector. The results of this Essay has extensions to other Greek settlements with similar characteristics.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	1
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	3
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	9
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ.....	11
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ.....	14
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ.....	17
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	18

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	20
---------------	----

ΜΕΡΟΣ Ι

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ.....	24
1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	24
1.2. ΔΙΕΘΝΕΣ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	24
1.3. ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	25
1.4. ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ.....	28
1.5. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ.....	30
1.6. ΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ – ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ.....	32
1.6.1. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ.....	32
1.6.1.1. UNESCO.....	32
1.6.1.2. ICCROM.....	32
1.6.2. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ.....	33
1.6.2.1. Πολιτισμός και περιφερειακή ανάπτυξη.....	34
1.6.2.3. Οι χώρες γύρω από τη Μεσόγειο.....	35

1.6.3. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ (ΥΠ.ΠΟ.).....	35
1.6.3.1. Το Πρόγραμμα ARCHI – MED.....	35
1.6.3.2. Το Πρόγραμμα EUROMED HERITAGE.....	36
1.6.4. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ.....	36
1.6.4.1. Η Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER+.....	36
1.6.4.2. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης- Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου.....	38
1.6.5. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΈΡΓΩΝ (Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.).....	38
1.6.5.1. Τμήμα Παραδοσιακών Οικισμών.....	39
1.6.5.2. Πρόγραμμα Καταγραφής και Διαχείρισης Διατηρητέων Οικισμών και Κτιρίων της Ελλάδας.....	39
1.6.6. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ.....	40
1.6.7. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ.....	40
1.7. ΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ.....	42
1.7.1. ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ- WORLD TOURISM ORGANIZATION (W.T.O.).....	43
1.7.2. ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ (Ε.Ο.Τ.).....	44
1.7.2.1. Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης.....	44
1.7.2.2. Ε.Ο.Τ. και Περιβάλλον.....	45
1.7.3. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ.....	46
1.8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	47

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΤΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ.....	48
2.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	48
2.2. ΓΙΑΤΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΟΧΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ.....	48
2.3. ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΑ ΚΙΝΗΤΡΑ.....	49
2.4. Η ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ.....	52
2.5. ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ.....	53

2.6. ΔΥΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΠΡΟΤΑΘΕΙ.....	55
2.6.1. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	55
2.6.2. Η ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ «ΤΟΠΙΚΟΤΗΤΑΣ» ΣΕ ΕΝΝΟΙΑ- ΚΛΕΙΔΙ.....	57
2.6.3. ΒΙΩΣΙΜΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	59
2.6.4. ΠΡΟΤΥΠΟ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	59
2.6.5. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ.....	60
2.7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	61
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ.....	62
3.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	62
3.2. ΑΝΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ.....	62
3.2.1. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΙΝΑ.....	62
3.2.2. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΗ ΦΙΛΑΝΔΙΑ.....	64
3.2.2.1. Ξύλο: Παραδοσιακό Υλικό Κατασκευής στη Φιλανδία.....	64
3.2.2.2. Εκτίμηση της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς.....	65
3.2.3. ΜΠΟΛΟΝΙΑ- ΙΤΑΛΙΑ.....	66
3.3. ΕΛΛΑΔΑ.....	67
3.3.1. Η ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ.....	67
3.3.2. ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΞΑΝΘΗΣ.....	69
3.3.3. ΑΧΑΡΝΕΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ.....	70
3.3.4. ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ «... <i>Των Ελλήνων οι Κοινότητες...</i> ».....	71
3.3.4.1. Μακρινίτσα Πηλίου.....	71
3.3.4.2. Πάπιγγο Ζαγορίου.....	72
3.4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	73
<u>ΜΕΡΟΣ II</u>	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΧΕΔΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ.....	76
4.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	76
4.2. ΣΥΝΔΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ.....	77

4.3. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ.....	82
4.4. ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΥΝΟΪΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΙΑΤΙΣΤΑ ΚΑΙ ΤΟ ΝΥΜΦΑΙΟ.....	83
4.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	85
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΣΙΑΤΙΣΤΑ ΚΟΖΑΝΗΣ.....	87
5.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	87
5.2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	88
5.3. ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΣΗΜΕΡΑ.....	90
5.4. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ.....	99
5.4.1. ΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ.....	99
5.4.1.1. Η Παλαιοντολογική Συλλογή Σιάτιστας.....	100
5.4.1.2. Το Βοτανικό Μουσείο Σιάτιστας.....	100
5.4.2. ΜΑΝΟΥΣΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ.....	100
5.4.3. ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ.....	101
5.4.3.1. 1 ^ο Δημοτικό Σχολείο Σιάτιστας.....	102
5.4.3.2. Τραμπάτζειο Γυμνάσιο.....	102
5.4.3.3. Διδακτήριο «Γεώργιος Παπαγεωργίου».....	104
5.4.4. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ «ΛΙΛΙΑΝ ΒΟΥΔΟΥΡΗ».....	104
5.5. ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ.....	105
5.5.1 ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΣΤΗ ΣΙΑΤΙΣΤΑ.....	105
5.5.1.1. Κλαδαριές και Κόλιαντα.....	105
5.5.1.2. Μπουμπουσάρια.....	106
5.5.1.3. Η γιορτή της Παναγίας στη Σιάτιστα και το έθιμο των καβαλάρηδων.....	106
5.5.2. ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ.....	107
5.5.2.1. Γούνα.....	107
5.5.2.2. Τα «λιαστά» κρασιά.....	107
5.6. ΣΥΛΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ.....	108
5.6.1. ΣΥΛΛΟΓΟΙ ΤΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ.....	108
5.6.1.1. Ιππικός Πολιτιστικός Σύλλογος «Ο Άγιος Μόδεστος».....	108
5.6.1.2. Ορειβατικός Σύλλογος Σιάτιστας «Ο Μπούρινος».....	109

5.6.1.4. Σύλλογος Κλασσικού Αθλητισμού Φιλίππων- Φυσιολατρών Σιάτιστας.....	110
5.6.1.5. Θεατρικό Εργαστήρι.....	110
5.6.2. ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ.....	110
5.7. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ.....	115
5.7.1. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ.....	115
5.7.2. Το ΟΠΑΑΧ ΓΙΑ ΤΗ ΣΙΑΤΙΣΤΑ.....	116
5.8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	117
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΝΥΜΦΑΙΟ ΦΛΩΡΙΝΑΣ.....	119
6.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	119
6.2. Η ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ.....	121
6.2.1. ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ.....	122
6.3. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	123
6.4. ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.....	124
6.5. ΑΝΑΠΑΛΑΙΩΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ.....	128
6.6. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΝΥΜΦΑΙΟ.....	132
6.6.1. ΑΣΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΝΥΜΦΑΙΟΥ «Η ΝΥΜΦΗ».....	132
6.6.2. ΙΠΠΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ.....	133
6.6.3. Το Λαογραφικό Μουσείο του Νυμφαίου.....	134
6.6.4. Οι εγκαταστάσεις «ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ».....	135
6.7. «ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΡΙΣΤΕΙΟΥ».....	136
6.8. «...των Ελλήνων οι Κοινότητες...».....	137
6.9. Το ΟΠΑΑΧ ΓΙΑ ΤΟ ΝΥΜΦΑΙΟ.....	140
6.10. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	140
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΕΠΙΤΟΠΙΑ ΕΡΕΥΝΑ.....	142
7.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	142
7.2. ΣΤΟΧΟΙ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ.....	144
7.3. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ.....	146
7.3.1. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ (ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΙΙ).....	146
7.3.2. ΕΝΟΤΗΤΑ Ι- ΣΥΜΒΟΛΗ.....	154

7.3.3. ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΙ- ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ.....	167
7.4. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ.....	180
7.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	185
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	186
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	190
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι.....	200
1. ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ.....	200
2. ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ «ΧΑΡΤΑΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ».....	204
3. ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΤΩΝ Ν. 2381/2000 ΚΑΙ Ν. 3028/2003.....	210
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ.....	213
1. Π.Δ. 23.6.1981 ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ.....	213
2. ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ «...των Ελλήνων οι Κοινότητες...».....	217
3. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ.....	222
4. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΝΥΜΦΑΙΟΥ.....	226
5. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΦΟΡΕΩΝ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ.....	230
6. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΦΟΡΕΩΝ ΝΥΜΦΑΙΟΥ.....	234
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ.....	238
1. ΤΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΤΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ.....	238
2. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΝΥΜΦΑΙΟ.....	252

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

<u>Πίνακας 1.1:</u> Άξονες Προτεραιότητας του προγράμματος LEADER+ για την Ελλάδα.....	37
<u>Πίνακας 4.1:</u> Εκτίμηση προτεραιοτήτων κατά άξονα για την περίοδο 2008- 2015.....	83
<u>Πίνακας 5.1:</u> Δήμος Σιάτιστας.....	87
<u>Πίνακας 5.2:</u> Εθνικά και Ευρωπαϊκά έργα στη Σιάτιστα για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.....	92
<u>Πίνακας 5.3:</u> Έργα Leader II για το Δημοτικό Διαμέρισμα Σιάτιστας.....	93
<u>Πίνακας 5.4:</u> Συμμετοχή Leader II για το Αρχοντικό Δίντσιου, Σιάτιστα.....	94
<u>Πίνακας 5.5:</u> Συμμετοχή Leader II για το εργαστήρι κατασκευής ειδών λαϊκής τέχνης, Σιάτιστα.....	94
<u>Πίνακας 5.6:</u> Συμμετοχή Leader II για το οινοποιείο βιολογικής παραγωγής, Σιάτιστα.....	95
<u>Πίνακας 5.7:</u> Συμμετοχή Leader II για το Αρχοντικό Δόλγκηρα, Σιάτιστα.....	96
<u>Πίνακας 5.8:</u> Χρηματοδοτήσεις Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης Σιάτιστας σε Ευρώ.....	97
<u>Πίνακας 5.9:</u> Οικονομικά στοιχεία Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης Σιάτιστας σε Ευρώ.....	97
<u>Πίνακας 5.10:</u> Κοινωνικές Υποδομές Δήμου Σιάτιστας.....	98
<u>Πίνακας 5.11:</u> Μεταβολή πληθυσμού 2001 και 1991, δήμων και κοινοτήτων νομού Κοζάνης.....	99
<u>Πίνακας 5.12:</u> Επιχειρήσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης Δήμου Σιάτιστας.....	111
<u>Πίνακας 6.1:</u> Μεταβολή πληθυσμού 2001 και 1991, δήμων και κοινοτήτων Νομού Φλώρινας.....	124
<u>Πίνακας 6.2:</u> Μέτρα Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανάπτυξης των Κοινοτήτων του Δικτύου « <i>Των Ελλήνων οι Κοινότητες</i> ».....	138

<u>Πίνακας 6.3:</u> Δράσεις του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανάπτυξης των Κοινοτήτων του Δικτύου «Των Ελλήνων οι Κοινότητες» ανά μέτρο για την Κοινότητα Νυμφαίου.....	139
<u>Πίνακας 7.1:</u> Ιεράρχηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων Σιάτιστας.....	156
<u>Πίνακας 7.2:</u> Ανάλυση συγκριτικού πλεονεκτήματος «Άλλο Α», Σιάτιστα.....	157
<u>Πίνακας 7.3:</u> Ανάλυση συγκριτικού πλεονεκτήματος «Άλλο Β», Σιάτιστα.....	157
<u>Πίνακας 7.4:</u> Ιεράρχηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων Νυμφαίου.....	157
<u>Πίνακας 7.5:</u> Ανάλυση συγκριτικού πλεονεκτήματος «Άλλο Α», Νυμφαίο.....	157
<u>Πίνακας 7.6:</u> Ανάλυση συγκριτικού πλεονεκτήματος «Άλλο Β», Νυμφαίο.....	158
<u>Πίνακας 7.7:</u> Προβλήματα των κατοίκων της Σιάτιστας.....	171
<u>Πίνακας 7.8:</u> Προβλήματα των κατοίκων του Νυμφαίου.....	173
<u>Πίνακας 7.9:</u> Προτάσεις που έγιναν από τους κατοίκους της Σιάτιστας.....	174
<u>Πίνακας 7.10:</u> Προτάσεις που έγιναν από τους κατοίκους του Νυμφαίου.....	175
<u>Πίνακας 7.11:</u> Έργα υπό υλοποίηση και προτάσεις έργων, Σιάτιστα.....	182
<u>Πίνακας 7.12:</u> Επιπλέον έργα, Σιάτιστα.....	183

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

<u>Γράφημα 1:</u> Κατανομή δείγματος ανά φύλο, για τους υπό μελέτη οικισμούς.....	146
<u>Γράφημα 2:</u> Κατανομή δείγματος ανά ηλικιακές ομάδες, για τους υπό μελέτη οικισμούς.....	147
<u>Γράφημα 3:</u> Κατανομή δείγματος ανά επίπεδο μόρφωσης, για τους υπό μελέτη οικισμούς.....	147
<u>Γράφημα 4:</u> Κατανομή δείγματος ανά αριθμό μελών οικογένειας, για τους υπό μελέτη οικισμούς.....	148
<u>Γράφημα 5:</u> Κατανομή δείγματος ανά αριθμό εργαζόμενων μελών οικογένειας, για τους υπό μελέτη οικισμούς.....	149
<u>Γράφημα 6:</u> Κατανομή κύριας εργασίας δείγματος κατοίκων Σιάτιστας.....	149
<u>Γράφημα 7:</u> Κατανομή κύριας εργασίας δείγματος κατοίκων Νυμφαίου.....	150
<u>Γράφημα 8:</u> Κατανομή δείγματος με βάση τη δεύτερη εργασία, για τους υπό μελέτη οικισμούς.....	151
<u>Γράφημα 9:</u> Κατανομή δεύτερης εργασίας δείγματος κατοίκων Σιάτιστας.....	151
<u>Γράφημα 10:</u> Κατανομή δεύτερης εργασίας δείγματος κατοίκων Νυμφαίου.....	151
<u>Γράφημα 11:</u> Κατανομή δείγματος με βάση τον αριθμό μελών που εργάζονται σε άλλες εκτός τις υπό μελέτη περιοχές.....	152
<u>Γράφημα 12:</u> Κατανομή δείγματος με βάση τον αριθμό ιδιοκτητών διατηρητέων κτισμάτων, συγκριτικά για τους υπό μελέτη οικισμούς.....	153
<u>Γράφημα 13:</u> Επισκευαστικές εργασίες για τα διατηρητέα κτίρια στη Σιάτιστα.....	153
<u>Γράφημα 14:</u> Επισκευαστικές εργασίες για τα διατηρητέα κτίρια στο Νυμφαίο.....	154
<u>Γράφημα 15:</u> Κατανομή απαντήσεων δείγματος ως προς την θετική επίδραση του χαρακτηρισμού των δύο οικισμών σε παραδοσιακούς.....	154
<u>Γράφημα 16:</u> Αιτιολόγηση θετικής στάσης δείγματος απέναντι στο χαρακτηρισμό των υπό μελέτη οικισμών ως παραδοσιακών.....	155
<u>Γράφημα 17:</u> Αιτιολόγηση αρνητικής στάσης δείγματος απέναντι στο χαρακτηρισμό των υπό μελέτη οικισμών ως παραδοσιακών.....	156

<u>Γράφημα 18</u> : Ιεράρχηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων Σιάτιστας.....	159
<u>Γράφημα 19</u> : Ιεράρχηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων Νυμφαίου.....	160
<u>Γράφημα 20</u> : Συμβολή του χαρακτηρισμού στην προστασία της Φυσικής Κληρονομιάς, για τους υπό μελέτη οικισμούς.....	161
<u>Γράφημα 21</u> : Συμβολή του χαρακτηρισμού στην προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, για τους υπό μελέτη οικισμούς.....	161
<u>Γράφημα 22</u> : Συμβολή του χαρακτηρισμού στην ανάπτυξη Ήπιων Μορφών Τουρισμού, για τους υπό μελέτη οικισμούς.....	162
<u>Γράφημα 23</u> : Συμβολή του χαρακτηρισμού στην Αύξηση του Εισοδήματος, για τους υπό μελέτη οικισμούς.....	163
<u>Γράφημα 24</u> : Συμβολή του χαρακτηρισμού στη δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας, για τους υπό μελέτη οικισμούς.....	163
<u>Γράφημα 25</u> : Συμβολή του χαρακτηρισμού στην Προώθηση Τοπικών Προϊόντων, για τους υπό μελέτη οικισμούς.....	164
<u>Γράφημα 26</u> : Συμβολή του χαρακτηρισμού στην Αύξηση του Πληθυσμού, για τους υπό μελέτη οικισμούς.....	165
<u>Γράφημα 27</u> : Συμβολή του χαρακτηρισμού στη Συγκράτηση των Νέων στον Τόπο τους, για τους υπό μελέτη οικισμούς.....	165
<u>Γράφημα 28</u> : Συμβολή του χαρακτηρισμού στη Βελτίωση των Τεχνικών Υποδομών, για τους υπό μελέτη οικισμούς.....	166
<u>Γράφημα 29</u> : Συμβολή του χαρακτηρισμού στη Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής, για τους υπό μελέτη οικισμούς.....	166
<u>Γράφημα 30</u> : Ιεράρχηση Φορέων ως προς τη συμβολή τους στην αποκατάσταση των υπό μελέτη οικισμών.....	167
<u>Γράφημα 31</u> : Κατανομή των απαντήσεων του δείγματος ως προς την ελλιπή δράση του Κρατικού Μηχανισμού στην αποκατάσταση των υπό μελέτη οικισμών.....	168
<u>Γράφημα 32</u> : Αιτιολόγηση θετικών απαντήσεων του δείγματος για την ελλιπή δράση του Κρατικού Μηχανισμού, συγκριτικά για τους δύο οικισμούς.....	169
<u>Γράφημα 33</u> : Αιτιολόγηση αρνητικών απαντήσεων του δείγματος για την ελλιπή δράση του Κρατικού Μηχανισμού, συγκριτικά για τους δύο οικισμούς.....	170
<u>Γράφημα 34</u> : Προβλήματα των κατοίκων της Σιάτιστας.....	172

<u>Γράφημα 35</u> : Προβλήματα των κατοίκων του Νυμφαίου.....	173
<u>Γράφημα 36</u> : Προτάσεις που έγιναν από τους κατοίκους της Σιάτιστας.....	176
<u>Γράφημα 37</u> : Προτάσεις που έγιναν από τους κατοίκους του Νυμφαίου.....	176
<u>Γράφημα 38</u> : Προοπτικές μετακόμισης των κατοίκων των υπό μελέτη οικισμών.....	177
<u>Γράφημα 39</u> : Διάθεση των κατοίκων για μετακόμιση από τους υπό μελέτη οικισμούς, ανά ηλικιακή ομάδα.....	177
<u>Γράφημα 40</u> : Διάθεση των κατοίκων για παραμονής στους υπό μελέτη οικισμούς, ανά ηλικιακή ομάδα.....	178
<u>Γράφημα 41</u> : Αιτιολόγηση διάθεσης των κατοίκων για μετακόμιση από τους υπό μελέτη οικισμούς.....	179
<u>Γράφημα 42</u> : Αιτιολόγηση διάθεσης των κατοίκων για παραμονή στους υπό μελέτη οικισμούς.....	180

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΙΚΟΝΕΣ ΚΥΡΙΩΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Εικόνα 1: Παραδοσιακός οικισμός στην Κίνα.....	62
Εικόνα 2 : Χωριό Hauho, Φιλανδία.....	64
Εικόνες 3, 4: Μπολόνια Ιταλίας.....	66
Εικόνα 5: Καντούνι στην Κέρκυρα.....	68
Εικόνα 6: Σοκάκι στην Κέρκυρα.....	68
Εικόνες 7, 8, 9: Παλιά πόλη Ξάνθης- Διατηρητέα κτίσματα.....	69
Εικόνες 10, 11: Αρχάνες εκκλησία χωριού, αρχαιολογικός χώρος.....	70
Εικόνα 12: Πλατεία Μακρινίτσας.....	72
Εικόνα 13: Πηλιορείτικο σπίτι- Μακρινίτσα.....	72
Εικόνα 14: Πάπιγκο Ζαγορίου.....	73
Εικόνες 15, 16: Μεγάλο Πάπιγκο.....	73
Εικόνα 17: Σιάτιστα- Άποψη Γεράνειας.....	88
Εικόνα 18: Σιάτιστα- Άποψη Χώρας.....	88
Εικόνα 19: Αρχοντικό Δίντσιου, Σιάτιστα.....	93
Εικόνα 20: Οινοποιείο βιολογικής παραγωγής- Επισκέψιμη κάβα στο Μπούρινο (Πρόγραμμα Leader II).....	95
Εικόνα 21: Αρχοντικό Δόλγκηρα, Σιάτιστα.....	95
Εικόνες 22, 23: Μανούσεια Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σιάτιστας.....	101
Εικόνα 24: Μουσικό Γυμνάσιο Σιάτιστας.....	102
Εικόνα 25: 1 ^ο Δημοτικό Σχολείο Σιάτιστας.....	102
Εικόνα 26: Πλατεία Τραμπατζή.....	103
Εικόνα 27: Τραμπάτζειο Γυμνάσιο Σιάτιστας.....	103
Εικόνα 28: Διδακτήριο Γεώργιος Παπαγεωργίου.....	104
Εικόνα 29: Πολιτιστικό Κέντρο Λίλιαν Βουδούρη- Μακέτα.....	104
Εικόνα 30: Έθιμο Κλαδαριές.....	105

Εικόνα 31: Καβαλάρης στο Έθιμο του Δεκαπενταύγουστου, Σιάτιστα.....	106
Εικόνα 32: Σιατιστινά Άλογα.....	109
Εικόνα 33: Χειμερινό καταφύγιο στο όρος Μπούρινος.....	109
Εικόνα 34: Νυμφαίο Φλώρινας- Πανοραμική άποψη.....	119
Εικόνα 35: Λίμνη Ζάζαρη όπως φαίνεται από το Νυμφαίο.....	121
Εικόνα 36: Αρχοντικό Παπαδόπουλου στο Νυμφαίο.....	126
Εικόνα 37: Ξενώνας “La Moara”.....	127
Εικόνα 38: Λιθόστρωτο δρομάκι στο Νυμφαίο.....	129
Εικόνα 39: Νίκειος Σχολή, Νυμφαίο.....	130
Εικόνα 40: Εσωτερικό καταστήματος Γυναικείου Συνεταιρισμού.....	133
Εικόνα 41: Άλογα του Ιππικού Ομίλου Νυμφαίου.....	134
Εικόνα 42: Μουσείο Νυμφαίου.....	134
Εικόνα 43: Αρκούδες στον «ΑΡΚΤΟΥΡΟ».....	136

ΕΙΚΟΝΕΣ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ ΙΙΙ

Εικόνες 1, 2: Εσωτερικό Αρχοντικού Δόλγκηρα.....	238
Εικόνα 3: Αρχοντικό Κυρά Σανούκως.....	239
Εικόνες 4, 5: Τοιχογραφίες στο εσωτερικό του Αρχοντικού Μαλιόγκα.....	240
Εικόνα 6: Ταβάνι, Αρχοντικό Αδελφών Τζώνου.....	241
Εικόνα 7: Τοιχογραφία Ανδριανούπολης.....	241
Εικόνες 8, 9: Εσωτερικό Αρχοντικού Τζουρά.....	241
Εικόνες 10, 11: Αρχοντικό Κανατσούλη.....	242
Εικόνες 12, 13: Τοιχογραφίες, Αρχοντικό Κερατζή- Τσανασίδη.....	243
Εικόνες 14, 15: Αρχοντικό Μανούση.....	243
Εικόνες 16, 17, 18: Αρχοντικό Νερατζόπουλου.....	244
Εικόνα 19: Αρχοντικό Πουλ’ κως.....	244
Εικόνες 20, 21: Βιτρώ και τζάκι στο Αρχοντικό Πουλ’ κως.....	245
Εικόνα 22: Η Μητρόπολη Σιάτιστας.....	245
Εικόνα 23: Ιερός Ναός Δώδεκα Αποστόλων.....	246
Εικόνα 24: Ιερός Ναός Παμμεγίστων Ταξιαρχών.....	246
Εικόνα 25: Ιερός Ναός Αγίου Αθανασίου.....	247
Εικόνα 26: Ιερός Ναός Αγίου Δημητρίου.....	247
Εικόνα 27: Αγιογραφία Ιερού Ναού Αγίου Μηνά.....	248
Εικόνα 28: Ιερός Ναός Αγίου Γεωργίου.....	248

Εικόνα 29: Ιερός Ναός Αγίου Ιωάννη Προδρόμου.....	249
Εικόνα 30: Ιερός Ναός Αγίου Νικάνορα.....	249
Εικόνα 31: Ιερός Ναός Αγίου Νικολάου.....	250
Εικόνα 32: Ιερός Ναός Αγίου Χριστοφόρου.....	250
Εικόνα 33: Ιερός Ναός Αγίας Παρασκευής.....	251
Εικόνα 34: Ιερός Ναός Προφήτη Ηλία.....	252
Εικόνα 35: Κρησφύγετο Παύλου Μελά, Μακεδονομάχου.....	252
Εικόνα 36: Χιονισμένη άποψη του Νυμφαίου.....	253
Εικόνα 37: Περίπατος με τα άλογα.....	253
Εικόνα 38: Αρχοντικό Θεodώρου Δάδου.....	254
Εικόνα 39: Αρχοντικό Βασιλείου Λιάτση.....	254
Εικόνα 40: Αρχοντικό Ιωάννη Παπαδόπουλου.....	255
Εικόνα 41: Αρχοντικό Δημητρίου Σωσσίδη.....	255
Εικόνα 42: Κατοικία στο Νυμφαίο.....	256
Εικόνα 43: Βρύση στην είσοδο του οικισμού.....	256

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ

Χάρτης 1: Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας.....	77
Χάρτης 2: Νομοί Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.....	77
Χάρτης 3: Νομός Κοζάνης.....	81
Χάρτης 4: Νομός Φλώρινας.....	81
Χάρτης 5: Τοπογραφικό σχέδιο Σιάτιστας.....	91
Χάρτης 6: Ευρύτερη περιοχή Νυμφαίου.....	122
Χάρτης 7: Θέσεις Σημαντικότερων Κτιρίων του Νυμφαίου.....	125
Χάρτης 8: Οδικό Δίκτυο Νυμφαίου.....	128
Χάρτης 9: Δίκτυο Παράδοσης και Πολιτισμού «... <i>Των Ελλήνων οι Κοινότητες...</i> ».....	137

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία είναι το αποτέλεσμα μοχθηρής δουλειάς και ιδιαίτερης προσωπικής φροντίδας. Δε θα μπορούσε όμως ποτέ να ολοκληρωθεί επιτυχώς χωρίς τις πολύτιμες συμβουλές και την ηθική υποστήριξη των δύο επιβλεπόντων καθηγητών μου, του κ. Δέφνερ Αλεξίου (Επίκουρος Καθηγητής Πολεοδομίας και Ελεύθερου Χρόνου) και του κ. Ψυχάρη Ιωάννη (Λέκτορας Περιφερειακής Οικονομικής).

Εν συνεχεία οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ στους γονείς μου, Γιάννη και Ρωξάνη, που μου παρείχαν ουσιαστική και πρακτική βοήθεια στην επιτόπια έρευνα και με στήριζαν ηθικά.

Σπουδαίο ρόλο στην επιτυχή ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας, έπαιξε και η παρουσία στο πλευρό μου των τριών καλύτερων φίλων μου, Τανισκίδη Βασιλικής-Χρυσοβαλάντη, Καντόλα Μαρίας- Ελένης, συναδέλφων και συνεπιβατών μου στο ταξίδι των τελευταίων φοιτητικών μου χρόνων και Καρμαζή Μαρίας, από την αγαπημένη μου πατρίδα, την Κοζάνη.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον κ. Κοκκόλη Κ., Προϊστάμενο Δ/σης Περιβάλλοντος και Χωροταξίας της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, την κα Σουλταμπάνογλου Ε., Αρχιτέκτονα Μηχανικό στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κοζάνης, την κα Βουχάρα Μ., Πολιτικό Μηχανικό στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κοζάνης και τον κ. Μέρτζο Ν., Πρόεδρο της Κοινότητας Νυμφαίου για την παροχή πολύτιμου υλικού, συμβουλών και περαιτέρω καθοδήγησης.

Δεν θα ήθελα ακόμη να παραλείψω τον κ. Σαράτση Ι., Μηχανικό Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, χωρίς τη στήριξη του οποίου θα ήταν φτωχότερο το ψηφιακό αποτέλεσμα των στατιστικών αναλύσεων.

Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω ξεχωριστά τον καθένα από τους επόμενους, για την προθυμία τους και την ουσιαστική συμβολή τους στο τελικό αποτέλεσμα:

- κα Αστερίου Μ., Καθηγήτρια Β' βαθμιας εκπαίδευσης.
- κ. Κοντογιάννη Γ., Οδοντοτεχνίτη

- κα Γκαμάγκαρη Β., Μηχανικό Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Αναπτυξιακή Εταιρεία Δυτικής Μακεδονίας (ΑΝΚΟ)
- κα Λιάκου Κ., Τοπογράφο Μηχανικό, Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, Δ/ση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας
- κα Βράσκου Ε., Αρχιτέκτονα Μηχανικό, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κοζάνης
- κο Μπούρτζο Τ., Τοπογράφο Μηχανικό, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κοζάνης
- κα Βοσκοπούλου Χ., Αρχιτέκτονα Μηχανικό, Δ/ση Τεχνικών Υπηρεσιών Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Φλώρινας
- κα Κοντοζήση Α., Κοινότητα Μακρινίτσας
- κο Μάνιο Π., Δ/τη Μανούσειας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σιάτιστας, Δημοτικό Σύμβουλο Δήμου Σιάτιστας
- κα Σαρροπούλου Α., Γεοπόνο, Δημαρχείο Σιάτιστας
- κο Νανόπουλο Γ., Πολιτικό Μηχανικό, Νομαρχιακό Σύμβουλο Κοζάνης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στη σύγχρονη εποχή, που η παγκοσμιοποίηση δεν αποτελεί απλώς μια προοπτική, αλλά είναι μια πραγματικότητα, η ασφάλεια που παρείχε η έννοια του εθνικού κράτους δεν είναι μια δεδομένη. Η ανάπτυξη λοιπόν, παύει να στηρίζεται σε γενικούς στόχους και εξειδικεύεται στην ανάδειξη της τοπικότητας, με στόχο την ισχυροποίηση της εθνικής παρουσίας μέσα στο κάδρο που οριοθετούν τα σύνορα του κόσμου.

Η παράδοση, έτσι όπως αυτή διασώθηκε ανά τους αιώνες, μπαίνει ξανά στο παιχνίδι της επιβίωσης. Όροι δεν υπάρχουν. Το ζητούμενο είναι η απόδειξη της ύπαρξης. Ο σύγχρονος άνθρωπος αναζητά τις ρίζες του και αφομοιώνεται στους νέους ρυθμούς ανάπτυξης, μέσα από αυτές. Αυτό έχει ήδη γίνει συνείδηση σε πολλά μέρη ανά τον κόσμο. Τι συμβαίνει όμως με την Ελλάδα; Κατέχει η παράδοση την ίδια θέση στις στρατηγικές που υιοθετούνται για την ανάπτυξη; Και αν όχι, πού οφείλεται η υποτίμηση της αξίας της;

Οι παραδοσιακοί οικισμοί αποτελούν χρόνια τώρα φορείς της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και για την Ελλάδα. Αν και χαρακτηρισμένοι από καιρό, πολλοί από αυτούς δεν έχουν προβεί σε καμία ενέργεια αναπαλαίωσης, κάποιοι έχουν μόλις αρχίσει να συνειδητοποιούν την αξία της παράδοσης και των πλεονεκτημάτων που αυτή προσφέρει σ' έναν τόπο, κατόπιν κατάλληλης διαχείρισης, ενώ πολύ λιγότεροι είναι αυτοί που έχουν αξιοποιήσει πλήρως τις δυνατότητές τους. Ποιοι είναι λοιπόν, οι λόγοι για αυτήν την καθυστέρηση; Ποιοι ανασταλτικοί παράγοντες επιδρούν αρνητικά στην αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων αυτών των οικισμών; Ποιοι είναι οι αρμόδιοι φορείς και ποιο μερίδιο έχουν αυτοί στον ασθμαίνοντα μηχανισμό της διαχείρισης των παραδοσιακών οικισμών; Έχουν οι κάτοικοί τους την απαραίτητη ενημέρωση; Έχουν διεκδικήσει αυτά που τους ανήκουν; Και τελικά, μπορούν οι παραδοσιακοί οικισμοί της Ελλάδας να προάγουν τη βιώσιμη ανάπτυξη και να προβάλλουν τον τόπο παγκοσμίως και με διαφορετικό τρόπο από αυτούς που ίσχυαν μέχρι σήμερα;

Με γνώμονα τα παραπάνω ερωτήματα η παρούσα διπλωματική εργασία επιχειρεί να προσεγγίσει την εικόνα που έχουν σήμερα οι παραδοσιακοί οικισμοί,

γενικά και ειδικά στην Ελληνική επικράτεια. Η έρευνα υπήρξε αρκετά δύσκολη, λόγω της απουσία συγκροτημένων κειμένων αφιερωμένων ειδικά στους παραδοσιακούς οικισμούς. Στις σελίδες που ακολουθούν γίνεται μια προσπάθεια να καλυφθεί όσο το δυνατόν πιο σφαιρικά το ευρύ αυτό ζήτημα και αποσαφηνιστεί το κλίμα της διαχείρισής τους με βάση τα ελληνικά δεδομένα, ώστε να δοθούν ευκολότερα περαιτέρω προεκτάσεις και για άλλες ελληνικές περιπτώσεις.

Συγκεκριμένα, ασχολείται με τα ζητήματα διαχείρισης τους, μέσα στο πλαίσιο που διαμορφώνεται από το παγκόσμιο, διεθνές και εθνικό στερέωμα. Στόχος αποτελεί η διερεύνηση της υφιστάμενης κατάστασης σε επίπεδο θεσμών και προγραμμάτων και ο εντοπισμός των δυνατοτήτων βιώσιμης ανάπτυξης αυτού του είδους των οικισμών, υπό τις ήδη περιγραφείσες συνθήκες.

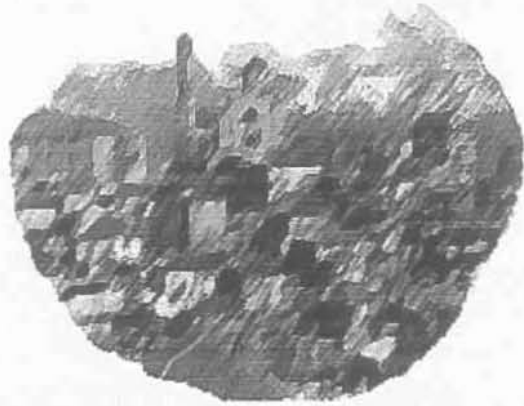
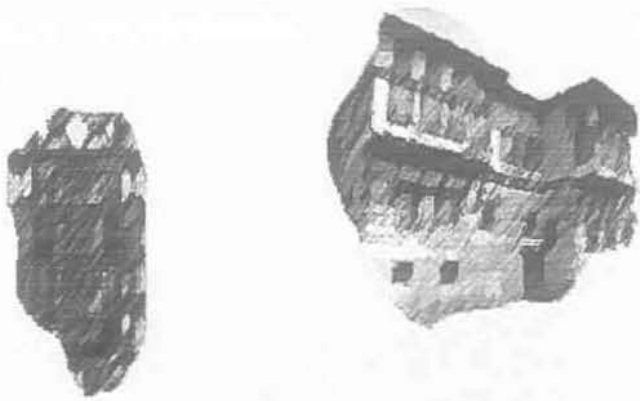
Παράλληλα, γίνεται μια μελέτη δύο ελληνικών περιπτώσεων στη Δυτική Μακεδονία, αυτών της Σιάτιστας Κοζάνης και του Νυμφαίου Φλώρινας. Οι οικισμοί προσεγγίζονται με όλες τις δυνατές μεθόδους, τόσο βιβλιογραφικά και μέσω του διαδικτύου, όσο και με βάση την επιτόπια έρευνα και τις συνεντεύξεις κατοίκων και φορέων. Σκοπός είναι η διαμόρφωση μιας άποψης σχετικά με τη συμβολή της παράδοσης στην ανάπτυξη των οικισμών, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι γενικά, άλλα και λόγω του χαρακτηρισμού των οικισμών σε παραδοσιακούς, καθώς και τις ισχύουσες αναπτυξιακές τάσεις στους οικισμούς, για τη διεξαγωγή συμπερασμάτων ως προς τις προοπτικές βιωσιμότητάς τους.

Για το λόγο αυτό, η Εργασία είναι χωρισμένη σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος, παρουσιάζεται η ισχύουσα διεθνείς και ελληνική νομοθεσία για την πολιτιστική κληρονομιά (τμήμα της οποίας αποτελούν οι παραδοσιακοί οικισμοί) και τη διαχείριση αυτής, ενώ παράλληλα εντοπίζονται κάποιοι χρήσιμοι ορισμοί για την κατανόηση του θέματος και διαχωρίζεται η έννοια της προστασίας από την έννοια της διαχείρισης. Στη συνέχεια, παρατίθενται όλοι οι οργανισμοί -παγκόσμιοι, διεθνείς και εθνικοί- που ασχολούνται με τη διαχείριση των παραδοσιακών οικισμών και την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξής τους. Ακολούθως, εντοπίζονται τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν αυτοί στον Ελλαδικό χώρο παράλληλα με τα παρεχόμενα κίνητρα και αναλύονται οι λύσεις που έχουν προταθεί κατά καιρούς από αρμοδίους και υπευθύνους. Το πρώτο μέρος ολοκληρώνεται με αναφορά σε παραδείγματα εντός και εκτός της Ελλάδας.

Το δεύτερο μέρος ξεκινά με μια σύντομη γνωριμία με την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, ώστε να δοθεί το στίγμα του πλαισίου μέσα στο οποίο διαδραματίζουν τον

αναπτυξιακό τους ρόλο η Σιάτιστα και το Νυμφαίο. Έπειτα, αναλύονται σε ξεχωριστά κεφάλαια οι δύο οικισμοί, μέσα από την παρουσίαση της ευρύτερης περιοχής, της ιστορίας τους, των πολεοδομικών χαρακτηριστικών τους, της παράδοσης και της αναβίωσής της, των πολιτιστικών κτιρίων, συλλόγων, οργανισμών και δημοτικών επιχειρήσεων, αλλά και των δικτύων συνεργασίας στα οποία ανήκουν. Οι προοπτικές εξέλιξής τους διαμορφώνονται σε συνδυασμό με τη συγκριτική επιτόπια έρευνα, η οποία δίνει μία σαφέστερη εικόνα των τοπικών κοινωνιών και των αιτημάτων τους.

Η Εργασία κλείνει με μια επιχειρηματολογία σχετικά με την αναγκαιότητα διαφύλαξης της παράδοσης, στο πλαίσιο του ανταγωνισμού που επιβάλλει η επικαιρότητα της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας και με τις προδιαγραφόμενες δυνατότητες αειφόρου ανάπτυξης της Σιάτιστας και του Νυμφαίου.

ΜΕΡΟΣ Ι

ΚΕΦ ΑΛΛΑΙΟ 1:

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ

«Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξη του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας...» (Άρθρο 24§1, Ελληνικό Σύνταγμα 2001).

1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το κεφάλαιο αυτό περιλαμβάνει μια παρουσίαση του συνόλου του θεσμικού πλαισίου για την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, η οποία διατηρείται και αναβιώνει μέσα στους οικισμούς που χαρακτηρίζονται ως παραδοσιακοί για το λόγο αυτό. Επίσης γίνεται μια σύντομη αναφορά στους φορείς διαχείρισης των παραδοσιακών οικισμών και της πολιτιστικής κληρονομιάς γενικότερα, ενώ για τα προγράμματα βιώσιμου τουρισμού που προάγουν οι αρμόδιοι φορείς, υπάρχει μια ξεχωριστή παράγραφος γιατί, όπως αναλύεται και σε επόμενο κεφάλαιο, ο εναλλακτικός τουρισμός αποτελεί μοχλό ανάπτυξης των παραδοσιακών οικισμών. Για μια πιο σαφή και ολοκληρωμένη εικόνα παρατίθενται ακόμη κάποιοι ορισμοί βασικών εννοιών, όπως αυτοί προκύπτουν μέσα από το θεσμικό πλαίσιο.

1.2. ΔΙΕΘΝΕΣ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Κατά τη δεκαετία του 1970 και σε διεθνές επίπεδο, παρατηρείται μια ιδιαίτερη στροφή προς τη διατήρηση και προστασία της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς κάθε τόπου. Συγκεκριμένα συντάσσονται τα εξής τρία κείμενα :

- ✓ η Σύμβαση της UNESCO για την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς (Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage, Παρίσι, 1972), την οποία υιοθέτησε η Ελλάδα το 1981,
  - ✓ η Διακήρυξη του Άμστερνταμ το 1975 και
  - ✓ η Χάρτα του Πολιτιστικού Τουρισμού στις Βρυξέλλες το 1976, κείμενο που αναθεωρήθηκε το 1999 και στο οποίο προσυπογράφουν οκτώ διεθνείς οργανώσεις (ICOMOS, Europa Nostra, Διεθνής Οργανισμός Τουρισμού κ.α.).
- (Πουλή, 2002: 5-6)

Επιπλέον, η συνεχής εδραίωση της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας τα τελευταία χρόνια, δημιούργησε ένα αυξανόμενο κύμα τάσεων προς την ανάδειξη της τοπικότητας, μέσα από την εκμετάλλευση των ιδιαιτεροτήτων και των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της κάθε περιοχής. Κομμάτι αυτών αποτελούν η ιδιαίτερη αρχιτεκτονική παράδοση και ο φυσικός πλούτος που είναι ντοκουμέντα ζωής και πολιτισμού παλαιότερων ετών. Εκφραστής των αντίθετων και παράλληλα συμπληρωματικών τάσεων, παγκόσμιο- τοπικό, αποτελεί και η Σύμβαση της Γρανάδας για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της Ευρώπης, που υπογράφηκε από τα μέλη του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Πουλή, 2002: 5-6) και ενσωματώθηκε στο ελληνικό νομικό πλαίσιο με το Νόμο 2039/1992 (βλέπε παράγραφο 2.3.).

1.3. ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Ο όρος «παραδοσιακός οικισμός» εμφανίστηκε στην ελληνική νομοθεσία κατά τον 20^ο αιώνα και εξέφραζε όλες τις οικιστικές μονάδες (ή πιο απλά χωριά) που διατήρησαν τον παραδοσιακό χαρακτήρα τους κατόπιν θεσμικής παρέμβασης (Πουλή, 2002: 2).

Ένα από τα πρώτα εργαλεία προστασίας παραδοσιακών οικισμών αποτέλεσε το Νομοθετικό Διάταγμα 17-07-1923, ΦΕΚ 228 Α/23, το οποίο διευθετούσε οικιστικά θέματα. Δυστυχώς μέχρι το 1973 δεν αποτελούσε παρά ένα ακόμη ανενεργό νομικό κείμενο (Πουλή, 2002: 2-3).

Ουσιαστική κίνηση διαχείρισης και προστασίας της ελληνικής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς που αφορούσε στα μνημεία του 1830 και μετά, αποτέλεσε ο Νόμος 1469/1950. Σε αυτόν αναφέρονται για πρώτη φορά οι έννοιες «τόποι ιδιαίτερου φυσικού κάλλους» και «ιστορικοί τόποι», γεγονός που διευκόλυνε την προστασία ολόκληρων οικισμών ή αρχιτεκτονικών συνόλων και όχι απλά μεμονωμένων μνημείων. Πρόκειται για μια δύσκολη εποχή στην ιστορία της εξέλιξης των ελληνικών πόλεων που σημαδεύεται από την απερίημωση των χωριών και τη μαζική παραγωγή κατοικίας (Πουλή, 2002: 3).

Κατά την περίοδο της δικτατορίας δημιουργείται το Υπουργείο Πολιτισμού, το οποίο ήταν τότε αρμόδιο και υπεύθυνο για την προστασία και αποκατάσταση νεώτερων μνημείων της περιόδου 1831-1880, τη διαμόρφωση χώρων για την προστασία μνημείων και διατηρητέων κτισμάτων, αλλά και την προστασία των παραδοσιακών οικισμών (Πουλή, 2002: 3).

Όσον αφορά στα μνημεία προ του 1830, γι' αυτά ίσχυε ο αρχαιολογικός νόμος του 1932, με τον οποίο για πρώτη φορά ορίζονται πρόστιμα και ποινές για την κακοποίηση και καταστροφή των μνημείων, ενώ εισάγεται και ουσιαστικά πλέον ο έλεγχος της δόμησης στο χώρο γύρω από αυτά (Πουλή, 2002: 3-4).

Ειδική αναφορά πρέπει να γίνει και στο άρθρο 24 του Ελληνικού Συντάγματος 1975/1986/2001, το οποίο θεωρείται ως ένα από τα πιο καινοτόμα και προοδευτικά Ευρωπαϊκά θεσμικά κείμενα. Σε αυτό ο νομοθέτης προσδιορίζει την προστασία του φυσικού, ανθρωπογενούς και πολιτιστικού περιβάλλοντος ως ουσιαστική παράμετρο στην άσκηση κάθε δραστηριότητας κοινού ή ατομικού συμφέροντος, κάθε μελέτης ή σχεδίου. (<http://www.arcturos.gr/balkan/index.htm>)

Ο Νόμος 360/1976 και το Διάταγμα της 13^{ης} Νοεμβρίου 1978 αποτελούν το συμπλήρωμα του άρθρου αυτού. Ειδικότερα με το Διάταγμα της 13^{ης} Νοεμβρίου 1978 ανακηρύσσονται ως παραδοσιακοί 420 οικισμοί του Ελληνικού Κράτους (Πουλή, 2002: 4).

Παρακάτω φαίνονται συνοπτικά, με χρονολογική σειρά, οι σχετικοί Νόμοι και τα Νομοθετικά Διατάγματα, από το 1950 και έπειτα.:¹

¹ Η συγκέντρωση της ελληνικής νομοθεσίας όσον αφορά στην προστασία των παραδοσιακών οικισμών έγινε με τη βοήθεια του κ. Κοκκόλη Κ. προϊσταμένου της Διεύθυνσης ΠΕΧΩ, της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, ενώ χρησιμοποιήθηκαν και οι εξής πηγές:

α) Πουλή, Α. (2002) 'Η αποκατάσταση των παραδοσιακών οικισμών ως παράγων ολοκληρωμένης και ενδογενούς ανάπτυξης τους: το παράδειγμα του παραδοσιακού οικισμού Καστρακίου Καλαμπάκας: Τελική Εργασία', Αθήνα: Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, 2-4.

- ✓ Νόμος 1469/1950 ΦΕΚ 69 Α/7-8-1950: «Περί προστασίας ειδικής κατηγορίας οικοδομημάτων και έργων τέχνης μεταγενέστερων του 1830».
- ✓ Νόμος 360/1976: «Περί χωροταξίας και περιβάλλοντος».
- ✓ Διάταγμα 13 Νοεμβρίου 1978: «Περί χαρακτηρισμού ως Παραδοσιακών Οικισμών τινών του Κράτους και καθορισμού των όρων δομήσεως των οικοπέδων αυτών».
- ✓ Νόμος 880/1979: «Περί καθορισμού του ανώτατου ορίου συντελεστού δομήσεως».
- ✓ Νόμος 880/1979 ΦΕΚ 58 Α/22-3-1979: «Για μεταφορά του συντελεστή δομήσεως», όπως τροποποιήθηκε με τον Νόμο 2300/1995 ΦΕΚ 69 Α/12-4-1995.
- ✓ Προεδρικό Διάταγμα 161/1984 ΦΕΚ 57 Α/30-4-1984: «Για την ανακατανομή αρμοδιοτήτων στο Υπουργείο Πολιτισμού και Επιστημών και Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος».
- ✓ Προεδρικό Διάταγμα 358/1986 ΦΕΚ 158 Α: «Καθορισμός αρμοδιοτήτων Υπουργείου Βόρειας Ελλάδας και ειδικότερα του άρθρου , παράγραφος δ (αα) και (δδ), που αναφέρονται στο χαρακτηρισμό κτιρίων ως διατηρητέων ή οικισμών ή τμημάτων αυτών ως παραδοσιακών και στην προστασία των ιστορικών τόπων αντίστοιχα».
- ✓ Νόμος 2039/1992 ΦΕΚ 61 Α/13-1992 με τον οποίο κυρώθηκε η «Διεθνής Σύμβαση για την προστασία της Αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της Ευρώπης».
- ✓ Νόμος 2557/1997: «Θεσμοί, μέτρα και δράσεις πολιτιστικής ανάπτυξης».

β) Παρθενοπούλου, Σ. (2002) 'Διαδικασία ανακήρυξης μιας περιοχής σε παραδοσιακό οικισμό (Παράδειγμα Αγ. Γερμανού Πρεσπών, Νομού Φλώρινας): Εργασία Εξαμήνου', Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 3-5.

- ✓ Νόμος 2381/2000: «Τροποποίηση των διατάξεων του Ν. 1577/1985 "Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός" και άλλες πολεοδομικές διατάξεις»:
- ✓ Νόμος 3028/2003 ΦΕΚ 153/Α/ 28 Ιουνίου 2002: «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς»

1.4. ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

Μέσα από τα υφιστάμενα νομοθετικά κείμενα, του διεθνή και ευρωπαϊκού χώρου, αλλά και μέσα από εφαρμοζόμενα προγράμματα, προκύπτουν κάποιοι βασικοί ορισμοί. Κρίθηκε λοιπόν απαραίτητο να υπάρξει σαφής αναφορά σε αυτούς, και μάλιστα σε αυτό το σημείο της μελέτης, ώστε το θέμα της διαχείρισης των παραδοσιακών οικισμών να γίνει απόλυτα κατανοητό από όλη την επιστημονική και μη κοινότητα Έτσι:

- i. «Ως **πολιτιστικό περιβάλλον** ορίζονται τα ανθρωπογενή στοιχεία πολιτισμού και χαρακτηριστικά, ως ταύτα διεμορφώθησαν εκ της παρεμβάσεως και των σχέσεων του ανθρώπου μετά του φυσικού περιβάλλοντος, περιλαμβανομένων των ιστορικών χώρων και καλλιτεχνικής και πολιτιστικής κληρονομιάς» (Νόμος 360/1976, Άρθρο 1, παράγραφος 6).
- ii. «**Η πολιτιστική κληρονομιά** περιλαμβάνει μνημεία (έργα αρχιτεκτονικής, μνημειακής γλυπτικής και ζωγραφικής, αρχαιολογικά αντικείμενα, επιγραφές κ.α.), κτιριακά σύνολα (ομάδες κτιρίων αυτόνομες ή σε ενότητες) και χώρους (έργα ανθρώπων ή συνδυασμούς έργων ανθρώπων και φύσης, αρχαιολογικούς χώρους κ.α.) υπό την προϋπόθεση ότι είναι εξαιρετικής οικουμενικής αξίας, κυρίως από άποψη ιστορική, καλλιτεχνική ή επιστημονική» (UNESCO, Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage, Παρίσι, 1972, Άρθρο 1).
- iii. «**Η πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας** αποτελείται από τα πολιτιστικά αγαθά που βρίσκονται εντός ορίων της ελληνικής επικράτειας, συμπεριλαμβανομένων των

- χωρικών υδάτων, καθώς και εντός άλλων θαλασσιών ζωνών στις οποίες η Ελλάδα ασκεί σχετική δικαιοδοσία σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Η πολιτιστική κληρονομιά περιλαμβάνει και τα άυλα πολιτιστικά αγαθά» (Νόμος 3028/2003, Άρθρο 1, παράγραφος 2).*
- iv. *«Ως πολιτιστικά αγαθά νοούνται οι μαρτυρίες της ύπαρξης και της ατομικής και συλλογικής δραστηριότητας του ανθρώπου» (Νόμος 3028/2003, Άρθρο 2α).*
- v. *«Ως μνημεία νοούνται τα πολιτιστικά αγαθά που αποτελούν υλικές μαρτυρίες και ανήκουν στην πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας και των οποίων επιβάλλεται η ειδικότερη προστασία» (Νόμος 3028/2003, Άρθρο 2β).*
- vi. *«Ως ιστορικοί τόποι νοούνται είτε εκτάσεις στην ξηρά ή στην θάλασσα ή στις λίμνες ή στους ποταμούς που αποτέλεσαν ή που υπάρχουν ενδείξεις ότι αποτέλεσαν χώρο εξαιρετών ιστορικών ή μυθικών γεγονότων, ή εκτάσεις που περιέχουν ή στις οποίες υπάρχουν ενδείξεις ότι περιέχονται μνημεία μεταγενέστερα του 1830, είτε σύνθετα έργα του ανθρώπου και της φύσης μεταγενέστερα του 1830, τα οποία συνιστούν χαρακτηριστικούς και ομοιογενείς χώρους, που είναι δυνατόν να οριοθετηθούν τοπογραφικά, και των οποίων επιβάλλεται η προστασία λόγω της λαογραφικής, εθνολογικής, κοινωνικής, τεχνικής, αρχιτεκτονικής, βιομηχανικής ή εν γένει ιστορικής, καλλιτεχνικής ή επιστημονικής σημασίας τους.» (Νόμος 3028/2003, Άρθρο 2δ).*
- vii. *«Η αρχιτεκτονική κληρονομιά περιλαμβάνει όχι μόνο τα μεμονωμένα κτίρια εξαιρετικής αξίας, αλλά και τον περίγυρό τους, καθώς και όλες τις περιοχές πόλεων ή οικισμών ιστορικού ή πολιτιστικού ενδιαφέροντος» (UNESCO, Congress on the European Architectural Heritage, 21-25 Οκτωβρίου, 1975, Declaration of Amsterdam).*
- viii. *«Με τον όρο “αρχιτεκτονική” εννοείται το σύνολο του κτισμένου και ευρύτερου περιβάλλοντος όπου η αρχιτεκτονική κληρονομιά δεν διαχωρίζεται από την σύγχρονη αρχιτεκτονική παραγωγή και όπου τα παραδοσιακά όρια ανάμεσα στην αρχιτεκτονική και τις υπόλοιπες δημιουργικές δραστηριότητες (μουσική, χορός,*

εικαστικά γεγονότα) γίνονται δυσδιάκριτα» (<http://www.culture.gr/2/23/231/2311/g231110.html>).

1.5. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Οι παραδοσιακοί οικισμοί περικλείουν κληρονομήματα πολιτισμού στους κόλπους τους, τα οποία εισάγουν το πολύπλευρο ζήτημα της διαφύλαξης και διαχείρισης τους. Ο κατάλογος με τους Διεθνείς Πολιτιστικούς Οργανισμούς και Ταμεία διαχείρισης της Πολιτιστικής Κληρονομιάς αποτελεί έναν από τους παράγοντες που υποδεικνύουν πολυπρισματική της διάσταση. Οι Οργανισμοί αυτοί είναι:

- Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO)
- Διεθνές Κέντρο για την Μελέτη της Διατήρησης και Συντήρησης της Πολιτιστικής Κληρονομιάς - International Center for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property (ICCROM)
- Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Χώρων - International Council on Sites and Monuments (ICOMOS)
- Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων - International Council of Museums (ICOM) - Ελληνική Επιτροπή
- Διεθνής Επιτροπή για Τεχνικές Αρχιτεκτονικής και Μουσείων - International Committee for Architecture and Museum Techniques (ICAMT)
- η Διεθνής Επιτροπή για τη Διαχείριση της Αρχαιολογικής Κληρονομιάς - International Committee on Archaeological Heritage Management (ICAHM)

- η Διεθνής Ομοσπονδία των Συνδέσμων Βιβλιοθηκών και Φορέων - International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA)
- ο Οργανισμός των Πόλεων Παγκόσμιας Κληρονομιάς - Organization of World Heritage Cities (OWHC)
- Ευρωπαϊκή Ένωση
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή - Αντιπροσωπεία στην Ελλάδα
- Το Ευρωβούλιο
- Ταμείο για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς - Fund for the Protection of the World Cultural and Natural Heritage (World Heritage Fund)
- Το Παγκόσμιο Ταμείο Μνημείων - World Monuments Fund (WMF)
- Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού - World Tourism Organization (WTO) (http://www.culture.gr/6/65/652/index_gr.htm, <http://www.opm.gov/employ/internat/list.asp>, <http://www.getty.edu/conservation/resources/charters.html>).

Εκτός όμως από τους διεθνείς πολιτιστικούς οργανισμούς, η κάθε χώρα διαθέτει και τους δικούς της. Οι παραδοσιακοί οικισμοί αποτελούν ένα σημείο εμπλοκής πολλών Οργανισμών, τόσο κεντρικών, όσο και τοπικών. Έτσι με την προστασία, ανάδειξη και διαχείρισή τους ασχολούνται το Υπουργείο Πολιτισμού, Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Υπουργείο Μακεδονίας Θράκης, Υπουργείο Αιγαίου, Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Υπουργείο Γεωργίας, οι Περιφερειακές Αρχές, οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η Εφορία Αρχαιοτήτων, ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ), το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος (ΤΕΕ), κ.α.. Απαραίτητη είναι και η συμβολή των ιδιωτών και των Ερευνητικών και Επιστημονικών Κέντρων.

1.6. ΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ- ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

1.6.1. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

1.6.1.1. UNESCO

Η UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) είναι μια εκπαιδευτική, επιστημονική και πολιτιστική οργάνωση του ΟΗΕ (Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών), της οποίας οι δραστηριότητες έχουν κυρίως το χαρακτήρα παροχής διευκολύνσεων. Ιδρύθηκε το 1946 με ειδικό σκοπό τη συμβολή στην παγκόσμια ειρήνη μέσα από την προώθηση της διεθνούς συνεργασίας στους τομείς της εκπαίδευσης, της επιστήμης και του πολιτισμού. Σταθμό στην ιστορία του οργανισμού αποτελεί η «Σύμβαση για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς» που υιοθετήθηκε στις 16 Νοεμβρίου 1972 από τη Γενική Συνέλευση της UNESCO (Μαντίδη και Μελίδου, 2001: 2).

Η ίδια ήταν και η εισηγήτρια της ιδέας της Παγκόσμιας Δεκαετίας 1988-1997 για την Πολιτιστική Ανάπτυξη, κατά τη διάρκεια της οποίας κινητοποιήθηκε ολόκληρη η διεθνής κοινότητα προς την επίτευξη των εξής στόχων:

- ✓ Κατάκτηση της γνώσης της πολιτιστικής διάστασης της ανάπτυξης
- ✓ Επιβεβαίωση και εμπλουτισμός των πολιτιστικών ταυτοτήτων
- ✓ Εδραίωση της συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή
- ✓ Προώθηση της διεθνούς πολιτιστικής συνεργασίας

(<http://www.unesco.org/culture/development/>)

Κατά τη δεκαετία αυτή ξεκίνησαν περισσότερα από 1200 προγράμματα σε παγκόσμιο επίπεδο, τόσο από κυβερνητικούς, όσο και από τοπικούς και ιδιωτικούς φορείς. Νέα δίκτυα συνεργασίας, συμβουλευτικές υπηρεσίες πολιτικής αγωγής και ενίσχυση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων κάθε περιοχής είναι κάποια από τα αποτελέσματα της εν λόγω δράσης (<http://www.unesco.org/culture/development/>).

1.6.1.2. ICCROM

Το 1959 συστάθηκε στη Ρώμη ένας ακόμη διεθνής οργανισμός προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς ο ICCROM (International Center for the study of the Preservation and Restoration of Cultural Property). Τα 100 κράτη μέλη του, μεταξύ των

οποίων και η Ελλάδα από το 1987, στοχεύουν στην εγκαθίδρυση της άποψης ότι η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί κοινό αγαθό (Πουλή, 2002: 4-5).

Με το πρόγραμμα «ITUC» (Integrated Territorial and Urban Conservation) του οργανισμού, επιδιώκεται η βιώσιμη διαχείριση και ανάπτυξη του αστικού και αγροτικού χώρου που θα περιλαμβάνει και ουσιαστικές δράσεις για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η δομή του προγράμματος αυτού προωθεί τους εξής στόχους:

1. Βελτίωση των ικανοτήτων των υπευθύνων για αποτελεσματική εδραίωση του ενδιαφέροντος για την κληρονομιά και την αξία της στο χωροταξικό και στρατηγικό σχεδιασμό.
2. Ενδυνάμωση της έννοιας της βιωσιμότητας και σεβασμός προς τις προσεγγίσεις για αειφόρο διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς στον αστικό και αγροτικό χώρο.
3. Ενδυνάμωση της ικανότητας της περιφερειακών, εθνικών και ιδιωτικών εκπαιδευτικών φορέων για ανάπτυξη προγραμμάτων που εισάγουν την σφαιρική αντιμετώπιση της ανάπτυξης.

(<http://www.iccrom.org/eng/programmes/heritage.htm>)

Το πρόγραμμα «Living Heritage Sites» στοχεύει στην προώθηση της διαχείρισης και διατήρησης των περιοχών πολιτιστικής αξίας, που είναι ακόμα ζωντανοί για θρησκευτικούς ή άλλους λόγους. Στις αναπτυσσόμενες χώρες κρίνεται απαραίτητη η ορθή και σφαιρική διαχείριση τους, μέσα από προγράμματα τοπικής ανάπτυξης που περιλαμβάνουν τουριστικό και πολιτιστικό σχεδιασμό, στα πλαίσια ενδυνάμωσης των τοπικών οικονομιών και επίτευξης της βιώσιμης ανάπτυξης (<http://www.iccrom.org/eng/programmes/heritage.htm>).

1.6.2. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελεί έναν από τους τρεις βασικούς άξονες του Σχεδίου Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου (ΣΑΚΧ). Η φυσική

και πολιτιστική κληρονομιά μπορεί, σύμφωνα με το ΣΑΚΧ, ν' αποτελέσει «στοιχείο ανάπτυξης» και «οικονομικό παράγοντα» με «ολοένα αυξανόμενη σημασία για την περιφερειακή ανάπτυξη» (Μπεριάτος, 2003: 187).

Τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ενεργοποιούν δράσεις σχετικές με την πολιτιστική κληρονομιά είναι η Επιτροπή (Πολιτισμός, η Ευρώπη και ο Πολιτισμός), το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (Επιτροπή Πολιτισμού, Νεότητας, Παιδείας, Μέσων Ενημέρωσης και Αθλητισμού), το Συμβούλιο (Εκπαίδευση, Νεολαία και Πολιτισμός) και ο Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής (http://www.europa.eu.int/pol/cult/index_el.htm).

1.6.2.1. Πολιτισμός και περιφερειακή ανάπτυξη

Για την επίτευξη της καλύτερης δυνατής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, η Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω των διαρθρωτικών ταμείων (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας και Ευρωπαϊκό Ταμείο Γεωργικού Προσανατολισμού και Εγγυήσεων), χρηματοδοτεί σχέδια με σκοπό τη μείωση της καθυστέρησης στην ανάπτυξη ορισμένων περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πρόκειται για το σημαντικότερο μέρος του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού που διατίθεται για τον πολιτισμό- για την περίοδο 2000-2006 ο προϋπολογισμός για την περιφερειακή ανάπτυξη αγγίζει τα 195 δισεκατομμύρια Ευρώ (<http://www.europa.eu.int/scadplus/leg/el/lvb/l29008.htm>).

Έτσι σήμερα λειτουργούν:

- i. Οι τέσσερις κοινοτικές πρωτοβουλίες, Interreg III (διασυνοριακή, διακρατική και διαπεριφερειακή συνεργασία), Urban (μετατροπή των αστικών περιοχών που βρίσκονται σε κρίση), LEADER+ (τοπική αγροτική ανάπτυξη), Equal (διακρατική συνεργασία για την καταπολέμηση των διακρίσεων και των ανισοτήτων όσον αφορά την πρόσβαση στην αγοράς εργασίας), που ενθαρρύνουν την υλοποίηση πολιτιστικών δράσεων.
- ii. Οι καινοτόμες δράσεις ενθάρρυνσης των τοπικών και περιφερειακών παραγόντων για συνεργασία σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος, που είναι δυνατό να επικεντρώνονται και στην πολιτιστική ανάπτυξη.

(<http://www.europa.eu.int/scadplus/leg/el/lvb/l29008.htm>)

1.6.2.3. Οι χώρες γύρω από τη Μεσόγειο

Η Ευρωπαϊκή Ένωση με το βασικό χρηματοδοτικό μέσο για την υλοποίηση του προγράμματος Ευρωμεσογειακής Συνεργασίας MEDA (http://www.europa.eu.int/comm/external_relations/euromed/meda.htm), χρηματοδοτεί την οικονομική ανάπτυξη των μεσογειακών χωρών, με την υποστήριξη του δημόσιου και ο ιδιωτικού τομέα, καθώς και των περιφερειακών σχεδίων. Σε αυτό το πλαίσιο λειτουργούν επίσης τα θεματικά προγράμματα Euromed Heritage (βλέπε παράγραφο 1.6.3.2.) και Euromed Audiovisual που χρηματοδοτούν την ανάπτυξη του πολιτιστικού και οπτικοακουστικού τομέα στις δύο πλευρές της Μεσογείου (<http://www.europa.eu.int/scadplus/leg/el/lvb/l29011.htm>).

1.6.3. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ (ΥΠ.ΠΟ.)

Το Υπουργείο Πολιτισμού είναι το αρμόδιο για τη διάσωση και προστασία των διατηρητέων κτιρίων και των αρχοντικών. Δεν είναι λίγες και οι περιπτώσεις απαλλοτρίωσης τέτοιων κτισμάτων με σκοπό την αναπαλαίωσή τους και την αλλαγή χρήση τους. Στο πλαίσιο της διαχείρισης των διατηρητέων κτιρίων, το ΥΠ.ΠΟ. προάγει κάποια προγράμματα (μεταξύ των οποίων και τα επόμενα), τα οποία σχετίζονται άμεσα με τους παραδοσιακούς οικισμούς.

1.6.3.1. Το Πρόγραμμα ARCHI - MED

Πρόκειται για μια πρότυπη πειραματική ενέργεια για τη διακρατική συνεργασία στον τομέα του χωροταξικού σχεδιασμού, στο χώρο της κεντρικής και ανατολικής Μεσογείου, βάσει του άρθρου 10 του κανονισμού του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Π.Α.). Ο σχεδιασμός του προγράμματος αυτού ξεκίνησε το 1996 και η υλοποίησή του διήρκησε από τον Ιανουάριο του 1999 έως το Δεκέμβριο του 2001 (http://www.culture.gr/2/25/index_gr.html).

Μεταξύ των ενεργειών του προγράμματος περιλαμβάνονται και οι εξής:

1. Συνετή διαχείριση της φυσικής κληρονομιάς
  - Προστασία απειλούμενων ενδημικών ειδών
  - Ανάπτυξη του περιβάλλοντος σε παράγοντα ανάπτυξης

2. Διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και των τοπίων
  - Χάρτης κινδύνων της πολιτιστικής κληρονομιάς και χαρτογράφηση και περιγραφή του πολιτιστικού τοπίου
  - Χαρτογράφηση ιστορικών μεταναστευτικών κινήσεων και διατήρηση των ιχνών τους στην περιοχή της Μεσογείου

3. Ανάπτυξη του ποιοτικού τουρισμού
  - Ανάπτυξη τουριστικών δικτύων επικοινωνιών και πληροφόρησης.

(http://www.culture.gr/2/25/index_gr.html)

1.6.3.2. Το Πρόγραμμα EUROMED HERITAGE

Πρόκειται για ένα πρόγραμμα προώθησης των πρωτοβουλιών περιφερειακής συνεργασίας στον τομέα της Ευρωμεσογειακής Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ήδη από το 2001, εφαρμόζεται το Euromed Heritage II). Περιλαμβάνει έργα που συντελούν στην προσέγγιση αυτού του στόχου, ενώ προτεραιότητα δίνεται στις διαδικασίες εκμάθησης, την ανταλλαγή εμπειριών και τις πειραματικές εφαρμογές, με στόχο τη δημιουργία ευνοϊκών προϋποθέσεων για τη διατήρηση και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς (<http://www.ccp.culture.gr/>).

1.6.4. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Το Υπουργείο Γεωργίας είναι ένας από τους φορείς που στηρίζουν την ανάπτυξη της υπαίθρου μέσω της ορθής διαχείρισης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων τους. Για το σκοπό αυτό προωθεί δράσεις σύμφωνες με τις πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι οποίες περιλαμβάνουν μέτρα για την ανάδειξη και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Παρακάτω παρατίθενται κάποιες από τις βασικότερες.

1.6.4.1. Η Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER+

Η κοινοτική πρωτοβουλία LEADER+ αποτελεί τη συνέχεια των δύο προηγούμενων πρωτοβουλιών LEADER και LEADER II. Οι Γενικοί Στόχοι του προγράμματος αυτού είναι :

- ✓ Ολοκληρωμένη, υψηλής ποιότητας, αειφόρος ανάπτυξη της υπαίθρου μέσω πιλοτικών εφαρμογών.
- ✓ Ενίσχυση της προσπάθειας για άρση της απομόνωσης των περιοχών σε όλα τα επίπεδα της οικονομικής και κοινωνικής ζωής.

(<http://www.anko.gr/Ministry/Leader/laeder.htm>)

Η υλοποίηση αυτών ακολουθεί τρεις άξονες προτεραιότητας και μία δράση που σχετίζεται με την ενίσχυση των διαδικασιών διαχείρισης και παρακολούθησης/αξιολόγησης του προγράμματος, οι οποίοι φαίνονται στον πίνακα που ακολουθεί (<http://www.anko.gr/Ministry/Leader/laeder.htm>).

Πίνακας 1.1: Άξονες Προτεραιότητας του προγράμματος LEADER+ για την Ελλάδα

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΣΕ ΔΡΧ.
1. Ολοκληρωμένες και πιλοτικού χαρακτήρα στρατηγικές αγροτικής ανάπτυξης	115,0 δις
2. Στήριξη της συνεργασίας μεταξύ αγροτικών περιοχών και διακρατική συνεργασία	2,1 δις
3. Δικτύωση	767,0 εκ.
4. Διαχείριση, Παρακολούθηση, Αξιολόγηση	3,8 δις
ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	121,5 δις

Πηγή: <http://www.anko.gr/Ministry/Leader/laeder.htm>

Πιο αναλυτικά, ο πρώτος άξονας προτεραιότητας έχει ως σκοπό τη δημιουργία μιας εξελισσόμενης υπαίθρου με προοπτικές ανάπτυξης, μέσα από την αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και των φυσικών πόρων. Ο άξονας προτεραιότητας δύο έχει σαν στόχο την ανταλλαγή τεχνογνωσίας και εμπειριών για την υιοθέτηση των καλύτερων δυνατών πρακτικών που θα οδηγήσουν στην αγροτική ανάπτυξη και θα είναι συμπληρωματικές των αντίστοιχων δράσεων που χρηματοδοτούνται από τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ) και το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αγροτική Ανάπτυξη – Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου. Ο τρίτος άξονας προτεραιότητας τέλος, στοχεύει και αυτός στην ανταλλαγή εμπειρίας και τεχνογνωσίας άλλα από την

άποψη της ολοκληρωμένης συνεργασίας που θα οδηγήσει στην ανάπτυξη μεθοδολογιών για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της υπαίθρου και στη χρήση των σύγχρονων τεχνολογιών (<http://www.anko.gr/Ministry/Leader/laeder.htm>).

1.6.4.2. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης- Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου

Τρεις είναι οι Γενικοί Στρατηγικοί Στόχοι του προγράμματος για την περίοδο 2000-2006:

1. Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής γεωργίας ενόψει των προκλήσεων ενός συνεχώς ανταγωνιστικότερου διεθνούς περιβάλλοντος.
2. Η βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου, ώστε να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα και η ελκυστικότητα της και να αποκατασταθεί η κοινωνική και οικονομική της λειτουργία.
3. Η διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων της υπαίθρου

(http://www.anko.gr/Ministry/operational%20program/op_prog.htm)

1.6.5. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΈΡΓΩΝ (Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.)

Το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. αποτελεί ουσιαστικά τον αρμόδιο φορέα για τη δόμηση, τη χωροταξική οργάνωση της χώρας και τον σχεδιασμό για μια βιώσιμη μορφή ανάπτυξης. Το αρμόδιο για τους διατηρητέους οικισμούς τμήμα του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. είναι το Τμήμα Παραδοσιακών Οικισμών. Στα πλαίσια τώρα της καταγραφής για τον βέλτιστο του έλεγχο της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς των παραδοσιακών οικισμών και κτιρίων της Ελλάδος, το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. δημιούργησε μια βάση δεδομένων, το «Πρόγραμμα Καταγραφής και Διαχείρισης Διατηρητέων Οικισμών και Κτιρίων της Ελλάδας» (<http://www.minenv.gr/1/13/131/13110/g1311000.html>).

1.6.5.1. Τμήμα Παραδοσιακών Οικισμών

Το εν λόγω τμήμα είναι το πλέον υπεύθυνο για τα ζητήματα των παραδοσιακών οικισμών. Οι αρμοδιότητές του συνοψίζονται στα εξής:

- i. Χαρακτηρισμός κτιρίου ή ομάδας κτιρίων ή συνόλων κτιρίων ως διατηρητέων και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης.
- ii. Χαρακτηρισμός Οικισμού ή ομάδας Οικισμών ή τμήματος Οικισμού (ιστορικά κέντρα πόλεων) ως Παραδοσιακών και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης.
- iii. Ειδικές ρυθμίσεις σε χαρακτηρισμένα ως Διατηρητέα κτίρια.
- iv. Πάσης φύσεως γενικής ή σημειακής μορφής τροποποιήσεις εντός χαρακτηρισμένων ως παραδοσιακών οικισμών ή τμημάτων οικισμών, τροποποιήσεις ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης, συμπληρώσεις Προεδρικών Διαταγμάτων και Υπουργικών αποφάσεων.
- v. Οριοθέτηση Ζωνών Προστασίας Παραδοσιακών Οικισμών, Αρχαιολογικών χώρων- Ιστορικών Τόπων (Διατηρητέων Μνημείων), Τοπίων ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης εντός των ζωνών αυτών.
- vi. Προτάσεις Νομοθετικών ρυθμίσεων επί του γενικού πλαισίου της ισχύουσας νομοθεσίας.
- vii. Τήρηση και ενημέρωση αρχείου.
(<http://www.minenv.gr/1/13/131/g13103.html>)

1.6.5.2. Πρόγραμμα Καταγραφής και Διαχείρισης Διατηρητέων Οικισμών και Κτιρίων της Ελλάδας

Πρόκειται για μια βάση δεδομένων που θα προσφέρει στο χρήστη μια πλήρη καταγραφή των Διατηρητέων Οικισμών και Κτιρίων της Ελλάδας και πληθώρα πληροφοριών, όπως:

- ✓ Καταγραφή/ Διαχείριση των ΦΕΚ
- ✓ Αναζήτηση/ Εκτύπωση των ΦΕΚ
- ✓ Καταγραφή/ Εμφάνιση Παραδοσιακών
- ✓ Φερόμενοι Ιδιοκτήτες, Ειδικές Ρυθμίσεις & Μεταφορές Συντελεστή
- ✓ Κάρτα Κτιρίου
- ✓ Φωτογραφίες και Σκαριφήματα Κτιρίου
- ✓ Αναζητήσεις Κτιρίου / Οικισμού

(<http://www.minenv.gr/1/13/131/13110/g1311000.html>)

1.6.6. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ

Είναι το αρμόδιο Υπουργείο για τις Περιφέρειες Μακεδονίας- Θράκης και το τμήμα ενασχόλησης με τους παραδοσιακούς οικισμούς είναι η Διεύθυνση Πολιτισμού, Τμήμα Πολιτιστικής Κληρονομιάς (<http://www.minenv.gr/5/56/g5611.html>). Πρόκειται ουσιαστικά για τον αντιπρόσωπο του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. στις περιφέρειες αυτές. Οι δράσεις του είναι ποικίλες, αξίζει όμως να αναφερθούμε ειδικά σ' ένα πρόγραμμα συνεργασίας με το όνομα «*Θράκη- Αιγαίο- Κύπρος*».

Το εν λόγω Υπουργείο σε συνεργασία με το Υπουργείο Αιγαίου και το Γραφείο Προγραμματισμού Κυπριακής Δημοκρατίας έχουν ξεκινήσει το πρόγραμμα αυτό, έχοντας ως στόχο την ανάδειξη του ενιαίου παραμεθόριου χώρου που ξεκινά από τη Θράκη, διασχίζει το Αιγαίο και καταλήγει στην Κύπρο. Η προβολή της ενιαίας πολιτιστικής κληρονομιάς και παράδοσης, του περιβάλλοντος καθώς και της σύγχρονης δημιουργίας του Ελληνισμού σ' αυτές τις περιοχές, μέσα από συνεργασίες και κοινές δράσεις φορέων της Θράκης, του Αιγαίου και της Κύπρου αποτελούν και το βασικό στόχο αυτού του προγράμματος. (<http://www.thrakiaigaiokypros.gr/>)

1.6.7. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

Για τις Περιφέρειες νήσων Αιγαίου (Β. Αιγαίου - Ν. Αιγαίου - Κυκλάδων) Αρμόδιο είναι το Υπουργείο Αιγαίου και σε θέματα παραδοσιακών οικισμών το τμήμα που αντιπροσωπεύει το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. είναι η Διεύθυνση Περιφερειακής Ανάπτυξης,

Τμήμα Πολιτιστικής Ανάπτυξης (<http://www.minenv.gr/5/56/g5611.html>). Εκτός από το πρόγραμμα «*Θράκη- Αιγαίο- Κύπρος*» που διενεργεί το Υπουργείο σε συνεργασία με το Υπουργείο Μακεδονίας-Θράκης και το Γραφείο Προγραμματισμού Κυπριακής Δημοκρατίας, αξιοσημείωτη είναι και η διαδικασία «*Απόσυρσης Κτιρίων*». Αν και οι ενέργειες του φορέα για αποκατάσταση του δομημένου περιβάλλοντος είναι πολλές και περιλαμβάνουν ποικίλες αναπλάσεις, το πρόγραμμα «*Απόσυρσης Κτιρίων*» αποτελεί μια ιδιαίτερα πρωτοποριακή πρωτοβουλία για τα ελληνικά δεδομένα.

«Οι παρεμβάσεις που προωθούνται, περιλαμβάνουν την μερική ή ολική κατεδάφιση ή και την ανάπλαση κτιρίων ή τμημάτων ή στοιχείων τους, με την παροχή κινήτρων στους ιδιοκτήτες. Στη διαδικασία αυτή της αναβάθμισης της αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας και του φυσικού τοπίου των νησιών επιδιώκεται η συμμετοχή των ιδίων των κατοίκων», Σηφουνάκης Νίκος, Υπουργός Αιγαίου.

Πρόκειται ουσιαστικά με μια πρόταση που υπέβαλε το Υπουργείο στις 17.6.2003 για ένα πρόγραμμα που στοχεύει στην αποκατάσταση, προστασία και ανάδειξη του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος των νήσων του Αιγαίου, η οποία μπορεί να υλοποιηθεί μόνο αν το ζητήσουν με αίτηση τους οι ιδιοκτήτες κτιρίων νομίμως υφισταμένων και αφορά στις περιοχές αρμοδιότητας του Υπουργείου Αιγαίου- παραδοσιακοί οικισμοί , τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλους (<http://www.ypai.gr/isite/page/2516%2C1%2C0.asp?mu=&cmu=0&thID>).

Για το λόγο αυτό κρίθηκε ως αναγκαία η επεξεργασία του θεσμικού πλαισίου ώστε:

- ✓ Να αναστραφούν οι αρνητικές επιπτώσεις που παρουσιάζει η σημερινή κατάσταση.
- ✓ Να αποκατασταθεί αποκατάσταση και να αναδειχτεί το τοπίο, με παροχή κινήτρων σε όσους συμβάλλουν σε αυτή την προσπάθεια.
- ✓ Να δημιουργηθεί ένα κλίμα μιας κοινωνικής συνείδησης φιλικής προς το περιβάλλον.
- ✓ Να διασφαλιστεί η βιώσιμη ανάπτυξη των νησιών.

(<http://www.ypai.gr/isite/page/2516%2C1%2C0.asp?mu=&cmu=0&thID>)

Τα κίνητρα που προτείνονται για την υπαγωγή στις διατάξεις του νόμου είναι, τα ακόλουθα:

1. χρηματική αποζημίωση η οποία μπορεί να φτάσει μέχρι και τη νόμιμη αποζημίωση που προβλέπεται στο άρθρο 17 του Συντάγματος, σχετικά με την αναγκαστική απαλλοτρίωση,
2. υπαγωγή σε προγράμματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Αιγαίου,
3. υπαγωγή σε προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και άλλων φορέων του Ελληνικού Δημοσίου,
4. συνδυασμός των πιο πάνω κινήτρων.

(<http://www.ypai.gr/isisite/page/2516%2C1%2C0.asp?mu=&cmu=0&thID>)

Θα ήταν τέλος παράλειψη αν δεν γίνει αναφορά στις 13 αποκεντρωμένες υπηρεσίες (Τμήματα – Γραφεία) του Υπουργείου, για την προστασία του περιβάλλοντος και της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς στο Αιγαίο. Σύμφωνα με το νέο Οργανισμό του Υπουργείου Αιγαίου (Π. Δ/γμα 110, ΦΕΚ 101/Α/22.5.2001) συγκροτούνται 5 Τμήματα προστασίας του Περιβάλλοντος & της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς και 8 Γραφεία προστασίας του Περιβάλλοντος & της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς (<http://www.ypai.gr/isisite/page/1187%2C1%2C0.asp?mu=&cmu=0&thID>).

1.7. ΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ

Ο τουρισμός, ως οικονομική και κοινωνική δραστηριότητα, δεν αποτέλεσε αντικείμενο ρυθμίσεων στην ιδρυτική Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (Ε.Ο.Κ.). Η συνεχώς αυξανόμενη ανάγκη για ενασχόληση με τον τουρισμό, ενόψει μάλιστα της λειτουργίας της Ενιαίας Αγοράς, οδήγησε το 1986 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στην απόφαση 86/664/ΕΟΚ για την καθιέρωση μιας διαδικασίας συνεργασίας στον τομέα του τουρισμού, με σκοπό τη διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών, των

διαβουλεύσεων και, ενδεχομένως, τη συνεργασία στον τομέα του τουρισμού, έχοντας ως νομική βάση το άρθρο 235 της Συνθήκης ΕΟΚ (<http://www.gnto.gr/2/03/0301/gb30100.html>).

Αυτό ήταν και το πρώτο βήμα. Έκτοτε ο τουρισμός αποτελεί μια από τις πρώτες δράσεις στον τομέα του σχεδιασμού για την προώθηση της τοπικής ανάπτυξης. Με την εισαγωγή της έννοιας της βιώσιμης ανάπτυξης στην έκθεση της επιτροπής του Ο.Η.Ε. για το περιβάλλον και την ανάπτυξη το 1987 και την ουσιαστική αφύπνιση των εθνών με τη διάσκεψη κορυφής των κρατών μελών στο Ρίο της Βραζιλία το 1992 (Μπεριάτος, 2002: 18), η πολιτική της ανάπτυξης άλλαξε πορεία πλεύσης.

Η έννοια του βιώσιμου τουρισμού εκφράζει τη στροφή αυτή του σχεδιασμού και είναι σύμφωνη με την έννοια της βιώσιμης ή αειφόρου ανάπτυξης: *«Η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη ικανοποιεί τις ανάγκες των σύγχρονων τουριστών και των τόπων υποδοχής, ενώ παράλληλα προστατεύει και αυξάνει τις ευκαιρίες για το μέλλον. Θεωρείται ως πρωτεύον στοιχείο για τη διαχείριση όλων των πόρων ώστε να ικανοποιούνται οι οικονομικές, κοινωνικές και αισθητικές ανάγκες, ενώ παράλληλα να διατηρείται και η πολιτιστική ακεραιότητα, οι βασικές φυσικές διαδικασίες, η βιοποικιλότητα και οι τροφικές αλυσίδες»* (Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού).

1.7.1. ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ- WORLD TOURISM ORGANIZATION (W.T.O.)

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού είναι μια οργάνωση-ομπρέλα, υπό την οποία βρίσκονται όλες οι τοπικές και εθνικές οργανώσεις τουρισμού. Σκοπός της ύπαρξης του είναι η προώθηση τουριστικών πολιτικών εναρμονισμένων με τα διεθνή πρότυπα και ιδέες, αλλά και με τις τοπικές ιδιαιτερότητες κάθε κράτους-μέλους. Παράλληλα προωθεί έρευνες, προγράμματα και στρατηγικές ανάπτυξης του τουρισμού, μέσα από τη διαμόρφωση των καταλληλότερων συνθηκών και την ποιοτική και ποσοτική αύξηση των ανθρωπίνων πόρων.

Για την ορθότερη διεξαγωγή του ρόλου του ως διευθύνων και ως συμβουλευτικός οργανισμός, διαχωρίζεται σε υπό-οργανισμούς για κάθε περιφέρεια, μια εκ των οποίων είναι και η Ευρώπη. Αρμόδια για τη δραστηριότητα του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού στην Ευρωπαϊκή επικράτεια είναι Περιφερειακή Αντιπροσωπεία για την Ευρώπη. Στόχος της είναι να εξασφαλίσει ότι τα μέλη του

Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού στην περιοχή, επωφελούνται από την μεταφορά τεχνογνωσίας που κινητοποιείται από προγράμματα, δράσεις και έρευνες του οργανισμού (<http://www.world-tourism.org/regional/europe/menu.htm>).

Από τη δράση του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού, στο πλαίσιο των Διακηρύξεων και των Συνθηκών για την εδραίωση της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης αξίζει να αναφερθούν οι εξής δύο:

- Χάρτης του Lanzarote για το Βιώσιμο Τουρισμό, με συμμετοχή Προγράμματος για το Περιβάλλον των Ηνωμένων Εθνών – United Nations Environmental Program (UNEP), της UNESCO και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (1995).
- Διακήρυξη του Κεμπέκ για τον Οικοτουρισμό (2002).
(http://www.world-tourism.org/frameset/frame_sustainable.html)

1.7.2. ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ (Ε.Ο.Τ.)

1.7.2.1. Γ΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης

Στα πλαίσια των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Τουρισμός-Πολιτισμός», Υποπρόγραμμα «Τουρισμός»), έχει ξεκινήσει μια προσπάθεια για την βελτίωση της ποιότητας υποδομών και των υπηρεσιών όσον αφορά στον τομέα του τουρισμού, αλλά και για τον εμπλουτισμό και τη διαφοροποίηση του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος (<http://www.gnto.gr/3/04/0408/gc40800.html>).

Οι δράσεις και οι πόροι του τουρισμού για το Γ΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης ενσωματώθηκαν στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα» (Ε.Π.ΑΝ.) (<http://www.gnto.gr/3/04/0408/gc40800.html>). Το πρόγραμμα αυτό συγχρηματοδοτείται από το Ταμείο Ευρωπαϊκής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ελληνικό Δημόσιο και Ελληνικές Ιδιωτικές Επιχειρήσεις (<http://www.antagonistikotita.gr/>).

Επίσης, σύμφωνα με τον αναπτυξιακό Νόμο 2601/98, προβλέπεται η παροχή ενισχύσεων προς τις ιδιωτικές επενδύσεις με στόχο την οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη. Έτσι για την προγραμματική περίοδο 2000-2006 και μέσω του Γ΄ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης προβλέπονται κάποιες ενισχύσεις μεταξύ των οποίων

και η μετατροπή παραδοσιακών ή διατηρητέων κτιρίων σε κύρια τουριστικά καταλύματα (<http://www.gnto.gr/2/06/gb60000.html>).

1.7.2.2. Ε.Ο.Τ. και Περιβάλλον

Η δράση του Ε.Ο.Τ. για το περιβάλλον περιλαμβάνει τέσσερις άξονες:

- Προώθηση χωρικών ρυθμίσεων και ελέγχων
- Προώθηση πρότυπων δράσεων και σχεδίων διαχείρισης ειδικών περιοχών
- Πολιτική προώθησης οικονομικών κινήτρων
- Ευαισθητοποίηση του κοινού, σε θέματα προστασία του περιβάλλοντος και ήπιων μορφών τουρισμού

(<http://www.gnto.gr/3/04/0407/gc40700.html>)

Για την εφαρμογή αυτών των πολιτικών είναι απαραίτητη η χρήση εθνικών και κοινοτικών πόρων. Η Ελλάδα συμμετείχε στο 5ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον 1992-2000 («Προς την αειφορία») της Ε.Ε., στο οποίο περιλαμβάνονταν και ειδικά μέτρα πολιτικής για τον τουριστικό τομέα. (<http://www.gnto.gr/3/04/0407/gc40700.html>). Στο πλαίσιο του προγράμματος αυτού ο Ε.Ο.Τ. είχε αναλάβει κάποιες δράσεις μεταξύ των οποίων και οι εξής:

- i. προώθηση διαφόρων προγραμμάτων βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης, με μελέτες και έργα που έχουν αναλάβει οι υπηρεσίες του Ε.Ο.Τ. (πρόγραμμα παραδοσιακών οικισμών, προώθηση ορεινού τουρισμού, αγρο-τουρισμού, κλπ.),
- ii. ενημέρωση και επιμόρφωση του κοινού για την προστασία του περιβάλλοντος (έκδοση και διανομή σχετικών αφισών και φυλλαδίων, συμμετοχή σε εκθέσεις και συνέδρια),
- iii. συμμετοχή στον σχεδιασμό της αναβάθμισης του ελέγχου των χρήσεων γης, σε συνεργασία με το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.,

- iv. ειδικά προγράμματα κατάρτισης και επιμόρφωσης προσωπικού και στελεχών του τουριστικού τομέα σε θέματα προστασίας περιβάλλοντος και εναλλακτικών μορφών τουρισμού,
  - v. σύνταξη εθνικού τομεακού σχεδίου ανάπτυξης στο πλαίσιο του Σχεδίου Περιφερειακής Ανάπτυξης 2000-2006, στο οποίο περιλαμβάνονται δράσεις φιλικές προς το περιβάλλον και προώθηση ήπιων μορφών τουρισμού,
  - vi. προώθηση και προβολή ήπιων μορφών τουρισμού (ορεινού, οικολογικού, πολιτιστικού, αγροτικού), μέσω δημοσίων επενδύσεων και του Β' Κ.Π.Σ. σε ορεινές διαδρομές, μονοπάτια και καταφύγια, αποκατάσταση και ανάδειξη παραδοσιακών οικισμών και διατηρητέων κτιρίων, έργα ανάδειξης κάστρων, προβολή πολιτιστικής κληρονομιάς και φυσικών τοπίων, κλπ),
  - vii. μελέτη ήπιας και οικολογικής τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής του ορεινού όγκου της Πίνδου,
  - viii. συνεργασία και συντονισμός δράσεων με διάφορους φορείς και μη κυβερνητικές οργανώσεις για την προώθηση του οικολογικού τουρισμού.
- (<http://www.gnto.gr/3/04/0407/gc40700.html>)

1.7.3. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Το Υπουργείο Γεωργίας έχει ξεκινήσει ένα πρόγραμμα για την προώθηση του αγροτουρισμού, στην προσπάθεια ενδυνάμωσης των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών, που όμως έχουν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για μια τέτοια δραστηριότητα, καθώς και την εδραίωση της πολυτομεακής απασχόλησης (<http://www.minagric.gr/greek/3.1.html>). *«Αγροτουρισμός είναι διάφορες τουριστικές δραστηριότητες μικρής κλίμακας, οικογενειακής ή συνεταιριστικής μορφής που αναπτύσσονται σε αγροτικό χώρο από ανθρώπους που απασχολούνται στη γεωργία. Βασικό σκοπό έχει να δώσει εναλλακτικές λύσεις στην απασχόληση των γεωργών και να βελτιώσει το εισόδημά τους»* (Υπουργείο Γεωργίας).

Σύμφωνα με το πρόγραμμα αυτό, δίνονται οικονομικές ενισχύσεις σε γεωργούς για την πραγματοποίηση αγροτουριστικών και αγροβιοτεχνικών δραστηριοτήτων στη γεωργική τους εκμετάλλευση, μέσα από μια σειρά δραστηριοτήτων, που θα παρέχουν

στον επισκέπτη άνετη διαμονή, αναψυχή, ξεκούραση, δυνατότητες για άθληση, για χόμπι κ.α. (<http://www.minagric.gr/greek/3.1.html>).

Για την αποδοτικότερη αξιοποίηση του προγράμματος οι επιδοτούμενοι ιδιώτες παρακολουθούν υποχρεωτικά μαθήματα επαγγελματικής κατάρτισης σε τομείς ανάλογους με την απασχόλησή τους, με σκοπό την απόκτηση επαγγελματικής ικανότητας παροχής υψηλού επιπέδου ποιότητας υπηρεσίες και προϊόντα (<http://www.minagric.gr/greek/3.1.html>).

1.8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όπως φαίνεται μέσα από την προηγούμενη ανάλυση, το θεσμικό πλαίσιο σε διεθνές, αλλά και εθνικό επίπεδο, παρουσιάζει τεράστια γκάμα και καλύπτει πολλές πτυχές του θέματος προστασίας και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Μεγάλο τμήμα του επίσης, αποτελεί προϊόν της δράσης των διαφόρων αρμόδιων φορέων. Συνεπώς, ως πηγή όλων των προβλημάτων στη διαχείριση των διατηρητέων οικισμών, δεν μπορεί να θεωρηθεί το ελλιπές θεσμικό πλαίσιο, αλλά η απουσία εξειδίκευσης αυτού στους παραδοσιακούς οικισμούς και ο συντονισμός των πολυάριθμων αρμόδιων φορέων και των δράσεων τους. Γι' αυτό όμως το θέμα γίνεται διεξοδική αναφορά στο κεφάλαιο που ακολουθεί.

ΚΕΦ ΑΛΛΑΙΟ 2:

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΤΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ

2.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όπως αναφέρθηκε και στο προηγούμενο κεφάλαιο, η θεσμική κάλυψη της προστασίας και ανάδειξης της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, τόσο σε παγκόσμιο, όσο και σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, είναι επαρκής, αλλά δεν είναι εξειδικευμένη προς τους παραδοσιακούς οικισμούς. Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται μια διερεύνηση των προοπτικών ανάπτυξης των παραδοσιακών οικισμών, μέσα από μια αναλυτική προσέγγιση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν και των μέτρων που οδηγούν στην αντιμετώπισή τους.

Η ανάλυση του θέματος ξεκινά από μία αναφορά στις έννοιες της διαχείρισης και της προστασίας και ακολουθεί μία παράθεση των παρεχόμενων κινήτρων. Ο εντοπισμός των προβλημάτων διαχείρισης των παραδοσιακών οικισμών στην Ελλάδα, διευκολύνει στην εξεύρεση ενός ουσιαστικού πλέγματος λύσεων, που χτυπά το κακό στη ρίζα του, προβάλλοντας την ουσία και όχι την επιφάνεια του θέματος. Το σκοπό αυτό εξυπηρετεί η μελέτη των προτάσεων που έχουν γίνει κατά καιρούς από διάφορους αρμοδίους, ενώ υπάρχει μια σαφής αναφορά στη συνεχώς μεγαλύτερη τάση για στροφή σε εναλλακτικό τουρισμό, που είναι συμβατή με τις επιταγές της παράδοσης και του ιδιαίτερου χαρακτήρα των οικισμών αυτών, καθώς και συμπληρωματική των υφιστάμενων τοπικών κοινωνικοοικονομικών δομών.

2.2. ΓΙΑΤΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΟΧΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Εδώ και αρκετές δεκαετίες μιλάμε για ένα περιβάλλον, ανθρωπογενές και φυσικό, το οποίο καταστρέφει η ασταμάτητη μανία της «μάστιγας» που λέγεται ανάπτυξη.

Ακριβώς επειδή η έννοια αυτή υπήρξε για χρόνια θύμα της ποσότητας και όχι της ποιότητας, καταλήξαμε να μιλάμε για ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος. Μόλις πριν μερικά χρόνια (το 1988), όταν ήδη το περιβάλλον είχε αλλοιωθεί ως θύμα στο βωμό της κατανάλωσης, ο άνθρωπος συνειδητοποίησε ότι ανάπτυξη δεν σημαίνει εκμετάλλευση, αλλά αξιοποίηση. Τότε ήταν που τέθηκε ως στόχος η βιώσιμη ή αειφόρος ανάπτυξη.

Αυτός ο διαχωρισμός της προστασίας από την ανάπτυξη είναι πλέον αναχρονιστικός. Ο άνθρωπος εξελίσσεται και προοδεύει ανά τους αιώνες, δαμάζοντας τη φύση, η οποία βεβαίως μπορεί να συνεχίσει να υπάρχει και χωρίς αυτόν (Μπεριάτος, 2002:10- 16). Όμως, φύση και άνθρωπος ή καλύτερα φύση και ανάπτυξη είναι «*οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος*» (Συνδιάσκεψη ΟΗΕ για το Περιβάλλον, Στοκχόλμη, 1972). Το φυσικό και το ανθρωπογενές περιβάλλον, μπορούν να συνυπάρξουν με τον άνθρωπο, αφού αποτελούν και τον χώρο δράσης του τελευταίου. Απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί ο σεβασμός και όχι η προστασία, όπως έχει συνηθίσει να λέγεται. Γι' αυτό και μιλάμε για διαχείριση, μια ευρύτερη και λιγότερο αρνητική έννοια (Μπεριάτος, 2002: 10- 16).

Η θεωρία του Μαρξ για κατάρρευση του καπιταλιστικού συστήματος προς επίτευξη της ισορροπίας, είναι ουτοπιστική, εφόσον αντιτίθεται στην ουσία της ανθρώπινης επί γης ύπαρξης. Η λύση που οδηγεί στην πρόοδο είναι η ανάπτυξη υπό όρους, ώστε να αντισταθμίζονται οι επιπτώσεις της κατάχρησης των προηγούμενων δεκαετιών.

2.3. ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΑ ΚΙΝΗΤΡΑ

Τα κίνητρα για την προστασία των διατηρητέων κτιρίων και των παραδοσιακών οικισμών είναι δύο ειδών, οικονομικά και διοικητικά (<http://www.minenv.gr/5/56/g5610.html>).

Τα οικονομικά κίνητρα είναι:

1. Χαμηλότοκα και μακροπρόθεσμα δάνεια για επισκευή- αποκατάσταση διατηρητέων και παραδοσιακών κτιρίων που προορίζονται για κατοικία ή επαγγελματική εκμετάλλευση, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 1656/10.10.95 Κοινή

Υπουργική Απόφαση Υπουργών Πολιτισμού και ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. και υπ' αριθμ. 515/17.08.85 Πράξη Διοικητού Τραπέζης Ελλάδος.

2. Φορολογικές ελαφρύνσεις στις περιπτώσεις μεταβίβασης, κληρονομιάς και δωρεάς διατηρητέων κτιρίων με έκπτωση κατά 30% του αναλογούντος φόρου, υπό την προϋπόθεση ότι έχει συντελεστεί η πράξη χαρακτηρισμού του κτιρίου ως διατηρητέου.
3. Χρηματοδότηση μελετών επισκευής- αποκατάστασης διατηρητέων κτιρίων μέσω του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας (Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων).
4. Χρηματοδότηση εργασιών επισκευής- αποκατάστασης διατηρητέων κτιρίων μέσω του Ειδικού Περιφερειακού Ταμείου Ανάπτυξης (Ε.Π.Τ.Α.) και βάσει του Νόμου 2508/97.
5. Χρηματοδότηση εργασιών αποκατάστασης διατηρητέων- παραδοσιακών κτιρίων και διαμόρφωσης ελεύθερων χώρων σε υποβαθμισμένες περιοχές- συνοικίες μέσω Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Π.Α.) και των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων (Μ.Ο.Π.).

(<http://www.minenv.gr/5/56/g5610.html>)

Το 1998, ο τότε Υπουργός Εθνικής Οικονομίας, κος Γιάννος Παπαντωνίου, έκανε αποδεκτή την τροπολογία του νομοσχεδίου ανάπτυξης, η οποία προέβλεπε την χορηγία χαμηλότερου δανείου από την Εθνική Κτηματική Τράπεζα Ελλάδος για την ανέγερση πρώτης κατοικίας και για κόστος κατασκευής μέχρι 20.000.000 δρχ στους μόνιμους κατοίκους ορεινών οικισμών, οι οποίοι έχουν κηρυχθεί, σύμφωνα με τις πολεοδομικές διατάξεις, ως παραδοσιακοί οικισμοί και χρήζουν ειδικής προστασίας μέσα από ειδικούς όρους δόμησης, ύστερα από αίτησή τους. Αυτή η διάταξη θα χρησιμοποιούνταν σε 260 περίπου ορεινούς παραδοσιακούς οικισμούς των νομών Αρκαδίας, Μαγνησίας, Πιερίας, Πέλλης, Ρεθύμνου, Ιωαννίνων, Φθιώτιδος και Λακωνίας (http://ta-nea.dolnet.gr/neaweb/nsearch.print_unique?entyp=Α&f=16091&m=N19&aa=2).

Τα διοικητικά κίνητρα είναι:

1. Η μη ρυμοτόμηση των διατηρητέων κτιρίων όταν ρυμοτομούνται από το εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο.
2. Η εκπόνηση πολεοδομικών μελετών με ειδικούς όρους δόμησης που συμβάλλουν στην διατήρηση και ανάπτυξη των παραδοσιακών ή διατηρητέων οικισμών.
3. Μεταφορά του ενδεχομένως εναπομείναντος συντελεστή δόμησης, σύμφωνα με τον Ν. 880/79 (Ν. 2300/95).

(<http://www.minenv.gr/5/56/g5610.html>)

Εκτός όμως από τα παραπάνω υπάρχει ένα ακόμη κίνητρο, τόσο οικονομικής, όσο και διοικητικής φύσεως και αυτό είναι η ειδική ρύθμιση (που είναι δυνατή για την Δημόσια Διοίκηση). Η ειδική ρύθμιση είναι η δυνατότητα προσθήκης κατ' έκτασιν ή καθ' ύψος σε διατηρητέο κτίριο, όπως και η δυνατότητα ανέγερσης νέας οικοδομής στο οικόπεδο (γήπεδο) του διατηρητέου κτιρίου, με την προϋπόθεση ότι η επιτυγχανόμενη συνολική εκμετάλλευση δεν υπερβαίνει τους ισχύοντες όρους δόμησης της περιοχής και συντελείται με Υπουργική Απόφαση (<http://www.minenv.gr/5/56/g5610.html>).

Χαρακτηριστική είναι και η ρύθμιση για επισκευές διατηρητέων κτιρίων, έτσι όπως προβλέπεται από τον Γενικό Οικοδομικό Κανονισμό (Γ.Ο.Κ.) (Προεδρικό Διάταγμα 15/28.4.1988) στο άρθρο 270, παράγραφος 12: *«Στην περίπτωση που η δαπάνη της επισκευής ή ανακατασκευής υπερβαίνει ορισμένα εύλογα όρια που καθορίζονται από τη σχέση δαπάνης και προσόδου από την εκμετάλλευση του ακινήτου, τότε εφόσον η φθορά δεν προήλθε από σκόπιμη ενέργεια των υπόχρεων, οφείλει το Δημόσιο ή ο οικείος ΟΤΑ να αναλάβει το σύνολο ή μέρος της δαπάνης αυτής στο μέτρο που υπερβαίνει τα πιο πάνω όρια, ιδίως δε σε περίπτωση:*

α) μη πραγματοποίησης επαρκών εισοδημάτων από την εκμετάλλευση του κτιρίου. Ως εισόδημα λογίζεται και το τεκμαρτό εισόδημα από ιδιοκατοίκηση ή ιδιόχρηση, έστω και αν το κτίριο παραμένει κενό και δεν χρησιμοποιείται.

β) ύπαρξης διαφωνιών κάθε μορφής ανάμεσα στους συγκυρίους ή συννομείς που οδηγούν στην αδυναμία οικονομικής εκμετάλλευσης του ακινήτου.»

(<http://www.minenv.gr/1/13/131/13108/g13108270.html>)

2.4. Η ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ

Η διαχείριση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιά αποτελεί σαφώς ένα πεδίο διεπιστημονικής και πολυπρισματικής αντιμετώπισης, γεγονός που συνεπάγεται την πολυφωνία συνοδευόμενη από ένα κυκλώνα προβλημάτων και αντιδράσεων. Τα αίτια ποικίλουν. Η αδυναμία όμως του κρατικού μηχανισμού να διαχειριστεί σωστά την πολιτιστική και φυσική κληρονομιά μπορεί να εντοπιστεί και να ενταχθεί στα εξής δύο: τη γραφειοκρατία και τη δίκαιη αποζημίωση (Μπεριάτος, 2003: 180). Αυτά στην ουσία αποτελούν και την πηγή των επιμέρους πρακτικών προβλημάτων.

Πιο αναλυτικά, όσον αφορά στην πρώτη αιτία, είναι γνωστή η διαδικασία που ακολουθείται ώστε να προχωρήσει η οποιαδήποτε πρόταση στο στάδιο της υλοποίησης. *«Ο χρόνος (λογιζόμενος ως καθυστέρηση) αποτελεί εδώ μια θεμελιακή παράμετρο του σχεδιασμού γιατί ακυρώνει στην πράξη την αποτελεσματικότητα της όποιας ορθολογικής προσπάθειας.»* (Μπεριάτος, 2003: 180). Τις περισσότερες φορές οι διεξαγόμενες μελέτες καθίστανται ανεπίκαιρες τη στιγμή της εφαρμογής, τους εφόσον έχει μεσολαβήσει ένα τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα κατά το οποίο τα δεδομένα και οι τάσεις έχουν αλλάξει (Μπεριάτος, 2003: 180).

Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα όχι μόνο να μη προωθείται η ανάπτυξη μέσα από το σωστό σχεδιασμό, αλλά να προκαλούνται και επιπλέον προβλήματα στις περιοχές εφαρμογής. Στο χρονικό διάστημα αυτό της αδράνειας, λόγω ακριβώς της δημοσιοποίησης επερχόμενων μεταρρυθμίσεων, παρατηρούνται φαινόμενα μαζικής δόμησης με τους ήδη υφιστάμενους και λιγότερο αυστηρούς όρους, εφόσον δεν υλοποιείται η προβλεπόμενη από τη νομοθεσία λήψη μέτρων ασφαλείας. Από την άλλη χάνεται και η εμπιστοσύνη των ενδιαφερόμενων κατοίκων, τόσο προς τις αρχές και το κράτος, όσο και ως προς την αποτελεσματικότητα των δράσεων (Μπεριάτος, 2003: 181).

Το ζήτημα τώρα της αποζημίωσης στην περίπτωση απαλλοτριώσεων ή περιορισμών, μπορεί να επηρεάσει αρνητικά αν ο ενδιαφερόμενος δεν λάβει ικανοποιητικό ποσό ή αν η εκκαθάριση των εκκρεμοτήτων διαρκέσει μεγάλο χρονικό διάστημα, που σημαίνει ζημιά. Η δεύτερη αυτή αιτία δυσλειτουργίας του κρατικού μηχανισμού προστασίας και διαχείρισης της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, αποτελεί κατά ένα μεγάλο μέρος και απόρροια της πρώτης: πολλές γραφειοκρατικές διαδικασίες που και αυτές επιβαρύνουν τον παράγοντα χρόνο! (Μπεριάτος, 2003: 181)

2.5. ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Μέσα σ' ένα τέτοιο πολιτικοκοινωνικό πλέγμα, που κάθε άλλο παρά ενισχυτικό είναι στον τομέα της διαχείρισης της κληρονομιάς είτε φυσικής, είτε πολιτιστικής, έρχονται να προστεθούν οικονομοτεχνικά ζητήματα και ζητήματα οργάνωσης και διοίκησης.

Οποιοδήποτε πρόγραμμα προστασίας οφείλει να έχει την πλήρη εικόνα των στοιχείων που καλείται να διαχειριστεί και να προστατεύσει. Η χώρα μας στο σημείο αυτό χωλαίνει αφού δεν υπάρχει ένα μητρώο μνημείων πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς. Ήδη από το 1975 με τη Διακήρυξη του Άμστερνταμ προβλέπεται η σύσταση ενός πλήρους καταλόγου κτιρίων, αρχιτεκτονικών συνόλων και περιοχών με οριοθετημένες ζώνες προστασίας. Βέβαια στον τομέα της φυσικής κληρονομιάς, το δίκτυο NATURA 2000 προώθησε αρκετά την καταγραφή των περιοχών προστασίας της φύσης. (Μπεριάτος, 2003: 182). Στη σημερινή μάλιστα εποχή, με την πρόοδο της τεχνολογίας, ο εντοπισμός και η καταγραφή τους διευκολύνει τον έλεγχο, την επιτήρηση και την επεξεργασία των δεδομένων, για ακόμα ορθότερη διαχείριση.

Η σύσταση όμως ενός τέτοιου μητρώου, αποτελεί μια υπόθεση που κρύβει παγίδες όσον αφορά στην επιλογή. Η Σύμβαση της Γρανάδας το 1985 κατέστησε σαφή την αναγκαιότητα ύπαρξης κριτηρίων για τον αντικειμενικό καθορισμό των αγαθών προστασίας και μάλιστα κατά κατηγορίες (κάτι αντίστοιχο με την κατηγοριοποίηση των υπό προστασία φυσικών περιοχών σύμφωνα με το Νόμο 1650/86). Η παντελής απουσία όμως τέτοιων κριτηρίων αποτελεί ακόμα ένα σκαλοπάτι το οποίο θα πρέπει να ξεπεράσει ο ελληνικός κρατικός μηχανισμός (Μπεριάτος, 2003: 182).

Εν συνεχεία δεν θα πρέπει να παραλείψουμε το γεγονός ότι η ύπαρξη πολλών αρμόδιων φορέων στην προστασία και διατήρηση της φυσικής και πολιτιστικής μας κληρονομιάς, σε συνδυασμό με την έλλειψη συντονισμού των δράσεων και των πολιτικών (για διαφορετικούς κάθε φορά λόγους), οδηγεί στην αλληλεπικάλυψη των αρμοδιοτήτων. Τα κριτήρια εφαρμογής των πολιτικών τους είναι ποικίλα, ανάλογα με την οπτική γωνία του καθενός. Για παράδειγμα, το Υπουργείο Γεωργίας για να προωθήσει την ανάπτυξη της υπαίθρου υποστηρίζει δράσεις που περιλαμβάνουν και μέτρα για την πολιτιστική κληρονομιά, ως εναλλακτικό μέσο για την ανάδειξη των γεωργοκτηνοτροφικών περιοχών. Το Υπουργείο Πολιτισμού, από την άλλη προωθεί πολιτικές αποκλειστικά για την προστασία των κτισμάτων, ενώ το Υπουργείο Χωροταξίας, Περιβάλλοντος και Δημοσίων Έργων είναι υπεύθυνο για τους παραδοσιακούς οικισμούς ως ζωντανή οντότητα και σύνολο.

Από την άλλη, η αποκατάσταση και συντήρηση των διατηρητέων κτιρίων ή των περιοχών φυσικού κάλλους, αποτελεί σαφώς μια αρκετά επίπονη διαδικασία, λόγω των ιδιαίτερων ρυθμίσεων που ισχύουν για τις περιοχές προστασίας. Οι κάτοικοι των κηρυγμένων ως διατηρητέων οικισμών, οφείλουν να υπακούν σε ειδικούς όρους δόμησης ώστε να μην αλλοιωθεί ο χαρακτήρας του οικισμού και η ποιότητα του περιβάλλοντα χώρου, κάτι που κοστίζει περισσότερο από τα συνηθισμένα λόγω των ιδιαίτερων υλικών κατασκευής των κτιρίων και των περισσότερων περιορισμών. Είναι λοιπόν σαφής η ανάγκη παροχής κινήτρων ικανών να παροτρύνουν τους ιδιοκτήτες να προβαίνουν σε ενέργειες προστασίας μνημείων, διατηρητέων κτιρίων και εκτάσεων γης σε ζώνες προστασίας της φύσης. Τα κίνητρα αυτά είναι συνήθως οικονομικά και η απουσία τους ή η ελαττωματική παρουσία τους (μέσω τραπεζικών δανείων, που συνεπάγονται σε βαρύς τόκους) έχουν ακριβώς το αντίθετο από το αναμενόμενο αποτέλεσμα.

Από τα ήδη αναφερθέντα στοιχεία προκύπτει και το εξής ζήτημα. Η εφαρμογή του συστήματος Καποδίστριας, είναι αρκετά πρόσφατη και οι δυσκολίες προσαρμογής των νέων Δήμων και Κοινοτήτων είναι ακόμη εμφανείς. Πολλοί από τους νεοσύστατους Δήμους αποτελούσαν τμήμα μεγαλύτερων ενοτήτων, με αποτέλεσμα η οργάνωση των νέων αρμοδιοτήτων τους να είναι ακόμη σε πρώιμο στάδιο. Οι κοινότητες από την άλλη, αποτελούν ιδιαίτερα μικρές μονάδες διοίκησης, εν συγκρίσει με τα διεθνή δεδομένα και συνεπώς οι δυσκολίες συντονισμού παράλληλων δράσεων είναι προσαυξημένες. Δεν είναι λίγες ακόμη οι περιπτώσεις που οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (και κατά συνέπεια ούτε οι κάτοικοι των παραδοσιακών οικισμών) δεν γνωρίζουν τις ευκαιρίες που τους παρέχονται μέσω κρατικών και ευρωπαϊκών προγραμμάτων.

Τέλος, σημαντικό μειονέκτημα αποτελεί και το χαμηλό επίπεδο συμμετοχής του ιδιωτικού κλάδου στην ανάληψη τόσο δαπανηρών έργων, όπως είναι η αναπαλαίωση ενός παραδοσιακού οικισμού. Είναι σαφές πως κανένα ιδιωτικό κεφάλαιο δεν είναι διατεθειμένο να επενδύσει σ' ένα τόσο ανασφαλές πρόγραμμα, αν δεν εξασφαλίσει εξ αρχής την κερδοφόρα απόδοση της επένδυσης αυτής. Οι πολιτικές σε εθνικό επίπεδο, δεν περιλαμβάνουν ενισχύσεις προς τους ιδιώτες για παρόμοιες επενδυτικές δράσεις, όπως για παράδειγμα θα ήταν η θέση του κρατικού μηχανισμού στο ρόλο του εγγυητή.

2.6. ΛΥΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΠΡΟΤΑΘΕΙ

Η διαμόρφωση προτάσεων για ένα τόσο σημαντικό ζήτημα δεν αποτελεί και το πιο εύκολο εγχείρημα. Επιπλέον, επειδή η παράδοση και η πολιτιστική κληρονομιά αποτελούν ζητήματα πολυτομεακά, τα προβλήματα γύρω από τη διαχείρισή τους απαιτούν μια αντιμετώπιση του ιδίου ύφους. Αυτός όμως είναι και ο ρόλος της επιστημονικής διερεύνησης, ν' ανατρέπει τα παρελθόντα και ν' ανατρέπεται από τα μέλλοντα.

2.6.1. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Το πρώτο συμπέρασμα που εξάγεται μέσα από την όλη μελέτη για τη διαχείριση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, μέσα από την εξειδίκευση στους παραδοσιακούς οικισμούς, είναι η διαφορετική αντιμετώπισή που δέχεται από κάθε αρμόδιο φορέα. Για να υπάρξει σύγκλιση και κοινή πορεία αντιμετώπισης, πρέπει να πάψει να υφίσταται το κλίμα της πεισματικής δράσης κατά κλάδο και να αρθεί η αρνητική προδιάθεση ενάντια στη συμμαχία και την αμοιβαία υποχώρηση μπροστά στο κοινό καλό, πέρα από πολιτικά και προσωπικά συμφέροντα. Κάτι τέτοιο φαντάζει ουτοπικό και ίσως να είναι, μία αρχή όμως αλλαγής της νοοτροπίας μπορεί να γίνει μέσα από τις νέες επιταγές της εποχής, που αποκλείουν κάθε τι το οπισθοδρομικό και το μη επικερδές, αλλά και από το εκπαιδευτικό σύστημα που προετοιμάζει τους νέους πολίτες του κόσμου (Μπεριάτος, 2003: 187).

Από την άλλη, δράσεις, θεσμικές ρυθμίσεις, στρατηγικές και όλα τα συναφή, δίνουν το παρόν σ' αυτή τη μάχη κόντρα στον αφανισμό της ιστορίας και της διαφορετικότητας του κάθε λαού και κράτους. Όμως, είναι εμφανές ότι από μόνες τους οι απαγορεύσεις και οι περιορισμοί δεν καταφέρνουν να αναδείξουν την παράδοση και την ιστορία. Ήδη το Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαπιστώνει την αναγκαιότητα μιας «δημοιουργικής προσέγγισης», εφόσον η προστασία από μόνη της δεν επαρκεί (Μπεριάτος, 2003: 187).

Η φυσική και πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί τα τελευταία χρόνια μέρος του πολεοδομικού και χωροταξικού σχεδιασμού, που έχει ως στόχο την διατήρηση και ανάδειξη της. Όλη η αναπτυξιακή πολιτική κινείται στον άξονα της βιωσιμότητας. Πως όμως μπορούν να ευθυγραμμιστούν η οικονομική, κοινωνική και χωρική ανάπτυξη; Μα

σαφώς μέσα από σύγκλιση νομοθετική, διοικητική, οικονομική, τεχνική καθώς και όλων των επιπέδων λήψης αποφάσεων και προγραμματισμού. Βάσει αυτής της σύγκλισης θα επιτευχθεί η θεώρηση του δομημένου χώρου σαν κάτι το ενιαίο, η θεώρηση του πολιτισμού ως συνέχεια της φύσης και ο συνδυασμός της αντιμετώπισης των τοπικών αναγκών, της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης με τις πολιτικές διαχείρισης και προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς (Μπεριάτος, 2003: 187-189).

Ειδικά για την Ελλάδα οι συνθήκες για την ολοκληρωμένη προσέγγιση της διαχείρισης των παραδοσιακών οικισμών, δεν είναι καθόλου ευνοϊκές. Η καθυστερημένη συλλογή των απαραίτητων για κάθε οικισμό στοιχείων (η οποία βρίσκεται ακόμα στη φάση της εξέλιξης), η σχετικά χαμηλή ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης επί των συγκεκριμένων ζητημάτων, οι περιορισμένοι διατιθέμενοι πόροι, η έλλειψη της απαραίτητης τεχνογνωσίας, οργάνωσης και ενημέρωσης (του κοινού κυρίως), δεν στοιχειοθετούν και το καλύτερο πλέγμα δυνατοτήτων διευθέτησης των αναγκών και των δράσεων. Αυτό που ουσιαστικά χρειάζεται η ελληνική πολιτική στο συγκεκριμένο τομέα είναι οι ριζοσπαστικές παρεμβάσεις, έως ότου η διατήρηση της παράδοσης φτάσει σε ικανοποιητικά επίπεδα, ώστε να ακολουθήσουν και πιο soft δράσεις (συνέντευξη κας Βουχάρα Μ., Πολιτικό Μηχανικό στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κοζάνης). Για να λειτουργήσει ένα τέτοιο πρόγραμμα, πέραν όλων των προηγούμενων παρατηρήσεων, οφείλει να οργανωθεί και ένα πρόγραμμα προτεραιοτήτων των περιοχών και των κλάδων παρέμβασης. Ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού έχει ήδη προωθήσει τέτοιες δράσεις. Χαρακτηριστικό το παράδειγμα του Πάπιγκου (βλέπε §3.2.4.2.).

Το μεγάλο πρόβλημα της χρηματοδότησης όλων των αναγκαίων δράσεων, η οποία προέρχεται σχεδόν κατ' αποκλειστικότητα από το δημόσιο ταμείο, αποτέλεσε και αποτελεί για χρόνια την βασικότερη πηγή των καθυστερήσεων και των αναβολών στα πλαίσια της ανάληψης δράσεων. Η πολιτιστική κληρονομιά χρηματοδοτείται από το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων, ενώ η αρχιτεκτονική κληρονομιά (όπως είναι τα διατηρητέα) μπορούν να χρηματοδοτηθούν από το Ειδικό Ταμείο Εφαρμογής Ρυθμιστικών και Πολεοδομικών Σχεδίων (ΕΤΕΡΠΣ). Η αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού στηρίζεται στην τακτική των ανταποδοτικών τελών και των επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Το κράτος μπορεί να αναλαμβάνει μέρος των επενδυτικών δαπανών, με την προϋπόθεση της εξασφάλισης των εξόδων λειτουργίας και συντήρησης, σε πρώτη βάση από αυτούς που απολαμβάνουν και

χρησιμοποιούν τα εν λόγω αγαθά και σε δεύτερη βάση από τον κρατικό μηχανισμό. Αυτό εξάλλου γίνεται εδώ και χρόνια σε ό,τι αφορά την αποχέτευση, την αποκομιδή των απορριμμάτων κ.α. (Μπεριάτος, 2003: 191).

Στο σημείο αυτό καλείται να παίζει το ρόλο της και η Τοπική Αυτοδιοίκηση. Βασική προϋπόθεση αποτελεί η άρση των γραφειοκρατικών και συντεχνιακών εμποδίων ώστε οι νέες θεσμικές δομές να διαμορφώσουν και τις νέες συνθήκες δράσης. Αυτό γιατί η Τοπική Αυτοδιοίκηση αποτελεί την μόνη συνταγματικά κατοχυρωμένη πολιτική έκφραση των κατοίκων των περιοχών αυτών και μπορεί να δράσει ουσιαστικά και ολοκληρωμένα προς την προώθηση καινοτόμων ιδεών μέσα από την αξιοποίηση όλων των δυνατοτήτων και ευκαιριών που δίνει το κράτος και η Ευρωπαϊκή Ένωση. Απαραίτητη κρίνεται επίσης, κάθε βοήθεια από τις μη κυβερνητικές οργανώσεις, οι οποίες παρουσιάζουν μεγαλύτερη ευελιξία από την κεντρική διοίκηση (Μπεριάτος, 2003: 192).

Ως προς τη σύγκλιση τέλος, των διαφόρων φορέων άσκησης πολιτικής στον τομέα της πολιτιστικής, αρχιτεκτονικής και φυσικής κληρονομιάς, ενδιαφέρον παρουσιάζει και η πρόταση του κου Ηλία Μπεριάτου, καθηγητή του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, για τη δημιουργία ενός Εθνικού Συμβουλίου Φυσικής και Πολιτιστικής Κληρονομιάς, που θα απαρτίζεται από εκπροσώπους των φορέων κάθε επιπέδου και των αρμόδιων οργανισμών και θα αποτελεί συμβουλευτικό όργανο στη χάραξη πολιτικής προστασίας και διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Αυτή η πρόταση έγινε στα πλαίσια της επίτευξης μιας πιο χαλαρής δομής των αρμοδιοτήτων του κάθε φορέα (Μπεριάτος, 2003: 193).

2.6.2. Η ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ «ΤΟΠΙΚΟΤΗΤΑΣ» ΣΕ ΕΝΝΟΙΑ- ΚΛΕΙΔΙ

Το νεοανεγειρόμενο κτίσμα της παγκόσμιας οικονομίας κλονίζει τη διατήρηση της ταυτότητας των κρατών. Στη σημερινή εποχή της παγκοσμιοποίησης, σε μια αγορά ελεύθερη και περισσότερο ανταγωνιστική από ποτέ, κάθε τι το μικρό και αδύναμο, απειλείται από εξαφάνιση. Η ταυτότητα των εθνών «βγήκε στο σφυρί». Ο μόνος τρόπος επιβίωσης και διατήρησης της διαφορετικότητας είναι η διάσωση της παράδοσης και της ιστορίας, παράλληλα με την προβολή της και με στόχο την υπέρβαση της αλλοτρίωσης. Οι παραδοσιακοί οικισμοί λοιπόν, διαθέτοντας τόσο τα ισχυρά όπλα της παράδοσης και της τέχνης, δεν έχουν τίποτα να φοβηθούν.

Αυτό που θα κάνει επιλέξιμη μία περιοχή ως πόλο έλξης των τουριστών είναι ιδιαίτερα υποκειμενικό. Το βέβαιο όμως είναι πως, εφόσον ένας τόπος διαθέτει ιδιαίτερο συγκριτικό πλεονέκτημα, που τον ξεχωρίζει από τους υπόλοιπους, τότε σίγουρα με τον κατάλληλο σχεδιασμό και την καθολική συμμετοχή φορέων και κατοίκων, έχει τη δυνατότητα να αναπτύξει κάποια μορφή ή συνδυασμό μορφών τουρισμού. Σε αυτή την κατηγορία μπορούν να ενταχθούν όλοι οι παραδοσιακοί οικισμοί. Άλλωστε οι διάφοροι φορείς- τοπικοί, εθνικοί, διεθνείς, παγκόσμιιοι- τοποθετούν τον τουρισμό στη θέση του βασικότερου μοχλού ανάπτυξης περιοχών αυτής της κατηγορίας, προωθώντας σχετικά προγράμματα και δράσεις. (Βλέπε Κεφάλαιο 1).

Τι είναι όμως η τοπικότητα στον τουρισμό; Πως οριοθετείται η έννοιά της; Απλούστατα, από τα εξής στοιχεία:

- i. Το εξειδικευμένο προφίλ τουριστικής ανάπτυξης με βάση κάποιο ή κάποια συγκριτικά πλεονεκτήματα του τόπου.
- ii. Την ανάδειξη του τόπου σε τουριστικό προορισμό, μέσα από την ανάπτυξη των απαραίτητων υποδομών και συνοδευτικών υπηρεσιών.
- iii. Την προβολή των ιδιαίτερων στοιχείων του τόπου, της παράδοσής, του φυσικού κάλλους και της αρχιτεκτονικής του.
- iv. Την επιβολή των απαραίτητων περιορισμών, μέσα από το σχεδιασμό και την άσκηση πολιτικής, ώστε ο τουρισμός να αποτελεί ενισχυτικό και όχι ανασχετικό παράγοντα στην εξέλιξη του τόπου.
- v. Την ενίσχυση της αναβίωσης της τοπικής παράδοσης, είτε πρόκειται για έθιμα, είτε για προϊόντα, είτε για παραδοσιακά επαγγέλματα.

(Κοκκώσης και Τσαρτας, 2001: 121- 122)

2.6.3. ΒΙΩΣΙΜΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Με τον όρο βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη περιγράφουμε «τον τύπο της τουριστικής ανάπτυξης που δραστηριοποιείται ισόρροπα στην τοπική, κοινωνική, οικονομική, πολιτισμική και περιβαλλοντική δομή της κάθε τουριστικής περιοχής, διαμορφώνοντας παράλληλα όρους (υπηρεσίες, υποδομές, τεχνογνωσία) για τη συνεχή ανατροφοδότησή της.» (Κοκκώσης και Τσαρτας, 2001: 35).

Οι βασικές παράμετροι για την επίτευξη αυτού του είδους τουριστικής ανάπτυξης είναι:

- i. Σχεδιασμός με σκοπό το συντονισμό και την ισορροπία μεταξύ κοινωνικού, οικονομικού και φυσικού παράγοντα.
- ii. Προώθηση όλων των μέτρων που συμβάλλουν στην ανατροφοδότηση της ανάπτυξης, όπως τοπικές αναπτυξιακές πρωτοβουλίες, λειτουργικές διασυνδέσεις ανάμεσα σε διαφορετικούς οικονομικούς κλάδους, έρευνα, ενημέρωση, εκπαίδευση, προβολή.
- iii. Ενίσχυση μέτρων και πολιτικών που συμβάλλουν στην προστασία και ανάδειξη του φυσικού και δομημένου χώρου.
- iv. Εναλλακτικές μορφές τουρισμού που θα αποτελούν και τη βάση του οικοδομήματος.

(Κοκκώσης και Τσαρτας, 2001: 81)

Προς διευκρίνιση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού, αυτές χαρακτηρίζονται από την ύπαρξη ενός κυρίαρχου ειδικού κινήτρου σχετικού με τη φυσιολατρία, τα ταξίδια περιπέτειας, τον αθλητισμό, την περιήγηση, το περιβάλλον και την τοπική παράδοση (Κοκκώσης και Τσαρτας, 2001: 82).

2.6.4. ΠΡΟΤΥΠΟ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Τα τελευταία χρόνια και πιο συγκεκριμένα τις δύο πρόσφατες δεκαετίες, παρατηρείται μια στροφή της τουριστικής διάθεσης προς τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Με το

πέραςμα λοιπόν των χρόνων και την εδραίωση της τάσης αυτής, συγκροτήθηκε ένα μοντέλο ή πιο απλά ένα πρότυπο εναλλακτικού τουρισμού που αποτελείται από τις απαραίτητες υποδομές και τις σχετικές υπηρεσίες. Το πρότυπο αυτό εφαρμόζεται επιτυχώς σε περιοχές φυσικού κάλλους και πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Σε κάποιες περιπτώσεις έχουμε την ανάπτυξη μεμονωμένων μορφών τουρισμού, όπως ο οικοτουρισμός, ενώ σε άλλες παρατηρείται ανάπτυξη συνδυασμού, όπως οικοτουρισμός, πολιτιστικός τουρισμός, τουρισμός αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, αγροτουρισμός κ.α. (Κοκκώσης και Τσαρτας, 2001: 87).

Η ανάπτυξη ενός τέτοιου προτύπου αποτελεί εργαλείο που όμως ενέχει πολλούς κινδύνους. Από τη μία προωθείται η τοπική παραγωγή, επιλύονται βασικά κοινωνικά προβλήματα (όπως η ανεργία) και προστατεύονται για να αναδειχθούν τα φυσικά και πολιτιστικά συγκριτικά πλεονεκτήματα της κάθε περιοχής. Από την άλλη όμως, λόγω έλλειψης ορθολογικού σχεδιασμού, προγραμματισμού και διαχείρισης παρατηρείται μια ένταση του φαινομένου της αλόγιστης τουριστικής ανάπτυξης, η οποία έχει τα αντίθετα από τα προσδοκώμενα αποτελέσματα (Κοκκώσης και Τσαρτας, 2001: 87).

2.6.5. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ

Ο εναλλακτικός τουρισμός που αφορά στους παραδοσιακούς οικισμούς και αποτελεί την κινητήρια δύναμη της ανάπτυξης των περισσότερων από αυτών, λειτουργώντας ως συμπλήρωμα των υφιστάμενων τοπικών δραστηριοτήτων, είναι ο αγροτουρισμός. Ο αγροτουρισμός δεν θα πρέπει να συγχέεται με τον αγροτικό τουρισμό γιατί αναπτύσσεται βεβαίως στον αγροτικό χώρο, αποτελεί όμως ένα σύνολο ήπιων μορφών τουρισμού, οι οποίες έχουν σκοπό να ανταποκριθούν στις σύγχρονες ανάγκες και προσδοκίες των τουριστών που επιθυμούν να μετατραπούν, με αυξητική τάση, σε περιηγητές. Οι υπηρεσίες αυτές σχετίζονται κυρίως με προσφορά καταλύματος, με διατροφή, με τοπικές πολιτιστικές δραστηριότητες, με υπαίθριες δραστηριότητες, με πληροφόρηση των περιηγητών και με άλλες αναγκαίες υπηρεσίες (http://tovima.dolnet.gr/demo/owa/tobhma.print_unique?e=B&f=12654&m=A14&aa=1&cookie).

Ο αγροτουρισμός στην Ελλάδα δεν έχει παράδοση συγκρινόμενος με άλλες χώρες της ΕΕ, έχει όμως σύντομη και καθ' όλα αξιοπρόσεκτη ιστορία, που διδάσκει το πώς μπορεί να υλοποιηθεί και να πετύχει ένα πρόγραμμα αγροτουρισμού σε μια νέα

περιοχή (http://tovima.dolnet.gr/demo/owa/tobhma.print_unique?e=B&f=12654&m=A14&aa=1&cookie).

Από τη μέχρι σήμερα εμπειρία και σύμφωνα με την έκθεση του εμπειρογνώμονα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Henri Grolleau, το πιο επιτυχημένο πρόγραμμα δομημένου αγροτουρισμού έχει αποδειχθεί το δίκτυο των Γυναικείων Αγροτουριστικών Συνεταιρισμών, που ξεκίνησε το 1983 ως ιδέα και πρωτοβουλία του Συμβουλίου Ισότητας των δύο φύλων και λειτουργεί με αυξανόμενη επιτυχία ως σήμερα. Τα πρώτα προγράμματα είναι της Πέτρας στη Λέσβο, του Αγίου Γερμανού και των Ψαράδων στις Πρέσπες, στα Μαστιχοχώρια της Χίου, στα Αμπελάκια της Θεσσαλίας, στη Μαρώνεια της Θράκης, στην Αράχωβα της Βοιωτίας (http://tovima.dolnet.gr/demo/owa/tobhma.print_unique?e=B&f=12654&m=A14&aa=1&cookie).

2.7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μελετώντας το θεσμικό πλαίσιο, εντοπίζοντας τα προβλήματα διαχείρισης και διαμορφώνοντας κάποιο πλέγμα λύσεων, μπορεί να γίνει κατανοητό ότι το βασικό στοιχείο στη διαχείριση των παραδοσιακών οικισμών είναι ο συντονισμός των φορέων, η συνεργασία και ο σχεδιασμός. Η καθολική συμμετοχή όλων των ενδιαφερόντων, είτε πρόκειται για κατοίκους, είτε πρόκειται για διοικητικούς παράγοντες, οργανισμούς και εταιρείες, σε συνδυασμό με τη συνεχή ενημέρωση και ενεργοποίηση, θα δώσει φτερά στην πρόοδο και την άνοδο του βιοτικού επιπέδου των παραδοσιακών οικισμών.

Παράλληλα, η διαφύλαξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και η διάσωση των παραδόσεων και των παραδοσιακών επαγγελμάτων και προϊόντων, μπορεί να επιτευχθεί μέσω ήπιων μορφών τουρισμού και κατόπιν κατάλληλου σχεδιασμού και πολιτικής. Στόχος αποτελεί εκτός των άλλων, η συγκράτηση των νέων και η δημιουργία συμπληρωματικής απασχόλησης για τους γεωργούς και τους κτηνοτρόφους, κάτι που στην ουσία αποτελεί και δείγμα της ανάπτυξης με τη σύγχρονη μορφή της βιωσιμότητας. Προσοχή όμως χρειάζεται, στην ύπαρξη δράσης κατόπιν σχεδιασμού και στην επιβολή περιορισμών, ειδάλλως τα αποτελέσματα θα είναι τα αντίθετα από τα επιδιωκόμενα!

ΚΕΦ ΑΛΛΑΙΟ 3: ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

3.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Προτού προχωρήσουμε στην ανάλυση των δύο παραδειγμάτων από τη Δυτική Μακεδονία, κρίθηκε σκόπιμο να γίνει μια αναφορά σε παραδοσιακούς οικισμούς του εξωτερικού και του εσωτερικού, ώστε να διαπιστωθεί ο βαθμός ευαισθητοποίησης των κοινωνιών προς αυτούς, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν και συνεχίζουν ν' αντιμετωπίζουν και η ιεράρχηση των δράσεων και των πρωτοβουλιών. Το παρόν κεφάλαιο ασχολείται ακριβώς με αυτό το θέμα. Η επιλογή των παραδειγμάτων έγινε, αρχικά με γνώμονα το βαθμό επιτυχίας των παρεμβάσεων και κατόπιν με βάση κάποια κοινά χαρακτηριστικά των αναφερόμενων περιοχών, με τις αντίστοιχες μελετώμενες στην παρούσα Διπλωματική Εργασία, όπως γεωγραφικά, κοινών δικτύων συνεργασίας, συμμετοχής σε κοινούς διαγωνισμούς, κ.α..

3.2. ΑΝΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

3.2.1. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΙΝΑ

Εικόνα 1: Παραδοσιακός οικισμός στην Κίνα
Πηγή: <http://www.china.org.cn/english/features/38316.htm>

Η δεκαετία του '90 ήταν η περίοδος κατά την οποία η Κίνα έκανε τις μεγαλύτερες επενδύσεις στον τομέα της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, σημειώνοντας τεράστια επιτυχία. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου δόθηκαν από την Κεντρική Κυβέρνηση ειδικές επιδοτήσεις για τη διάσωση και αποκατάσταση των μνημείων ενός μεγάλου πολιτισμού που άγγιξαν το ποσό των 700 εκατομμυρίων γιεν (διεξήχθησαν περίπου 1000 προγράμματα προστασίας). Ανάμεσα στις θέσεις προστασίας συμπεριλαμβάνονται και κάποιοι ιστορικοί χώροι όπως το παλάτι Potala (Lhasa, Θιβέτ Αυτόνομη Περιφέρεια), το Μοναστήρι Kumbum (Πολιτεία της Huangzong, Επαρχία Κινγκάϊ), η Σπηλιά των Kizil Thousand-Buddha (Αυτόνομη Περιφέρεια Xinjiang Uygur), οι Σπηλιές Longmen (Luoyang City, Επαρχία Henan), οι Σπηλιές Yungang (Datong City, Επαρχία Shanxi), το θέρετρο Mountain Summer Resort (Chengde City, Επαρχία Hebei) και το αχυρένιο αγρόκτημα του Tang Poet Du Fu (Chengdu City, Επαρχία Sichuan) (<http://www.china.org.cn/english/features/38316.htm>).

Μέχρι σήμερα απαριθμούνται 99 αρχαία χωριά και περισσότερες από 80 φημισμένες σε εθνικό και διεθνές επίπεδο ιστορικές πόλεις. Η ενέργεια προστασίας αυτών περιλαμβάνει τόσο τη συντήρηση των αρχαίων κτιρίων και των ιστορικών ιστών, όσο και τη διατήρηση του αρχιτεκτονικού στυλ και των μορφών. Η αποκατάσταση και προστασία των αρχαίων πόλεων Lijiang στην Επαρχία Yunnan και Pingyao στην Επαρχία Shanxi αποτελούν δύο από τα πιο ενδεικτικά παραδείγματα αναπαλαιώσεων, που οδήγησαν τελικά στην ένταξη των πόλεων στη λίστα της UNESCO για την Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς (<http://www.china.org.cn/english/features/38316.htm>).

Τα αρχαία χωριά στην Κίνα, ένα κράτος κατεξοχήν αγροτικό, είναι πολυάριθμα και διάσπαρτα, γεγονός σπάνιο για τα διεθνή δεδομένα. Εκτός από την ελάχιστη δόμηση που παρατηρήθηκε κατά τις Δυναστείες των Song και Yuan, τα περισσότερα από τα υφιστάμενα χωριά, κτίστηκαν κατά τις περιόδους βασιλείας των Ming και Qing. Εντοπίζονται κυρίως στις ορεινές περιοχές και παρουσιάζουν δυσκολίες προσέγγισης και μια δυσμενή οικονομική κατάσταση των κατοίκων τους. Το φυσικό περιβάλλον τους όμως και οι πολύτιμοι θησαυροί- δείγματα πολιτισμού, τέχνης και χειροτεχνίας- που συγκεντρώθηκαν από τους γηγενείς, διατηρούνται σε άριστη κατάσταση. Το Αρχοντικό της οικογένειας Wang στην Πολιτεία Lingxian, Επαρχία Shanxi που χρονολογείται από την εποχή της Δυναστείας των Qing, είναι το μεγαλύτερο παραδοσιακό οικοδομικό σύμπλεγμα που υπάρχει στην Κίνα και διατηρείται σε πολύ καλή κατάσταση, ενώ βρίσκεται υπό διαρκή συντήρηση μαζί με άλλα ομοειδή του. Οι

Αρχές Προστασίας της Πολιτιστικής Κληρονομιάς προγραμματίζουν μια ακόμη πιο ευρεία δράση για την προστασία των παραδοσιακών οικισμών που θα περιλαμβάνει μια γενική έρευνα για τις ιστορικές και παραδοσιακές οικίες με μεγάλο πολιτιστικό και καλλιτεχνικό ενδιαφέρον και θα στοχεύει στη δημιουργία ενός Εθνικού Πλάνου Προστασίας (<http://www.china.org.cn/english/features/38316.htm>).

Για να προστατεύσει την ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά πιο αποτελεσματικά η Κινέζικη Κυβέρνηση, τα τελευταία χρόνια έλαβε δραστικά μέτρα που προώθησαν τη συμμετοχή σε σχετικές Διεθνείς συμβάσεις, όπως η Σύμβαση για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς. Μέχρι σήμερα έχουν ενταχθεί στη λίστα της UNESCO εικοσιοκτώ θέσεις προστασίας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, γεγονός που φέρει την Κίνα τρίτη ανάμεσα στις χώρες με πλούσια κληρονομιά (<http://www.china.org.cn/english/features/38316.htm>).

3.2.2. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΟΑΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΗ ΦΙΛΑΝΔΙΑ

3.2.2.1. Ξύλο: Παραδοσιακό Ύψικό Κατασκευής στη Φιλανδία

Εικόνα 2 : Χωριό Hauho, Φιλανδία

Πηγή: <http://www.nba.fi/HERITAGE/Englanti/erakper.htm>

Σε σύγκριση με τα Ευρωπαϊκά δεδομένα, τα παραδοσιακά κτίσματα στη Φιλανδία αποτελούν νεότερες δομές. Μόνον η εγκαθίδρυση της Εκκλησίας κατά το 13^ο μ.Χ. αιώνα, δημιούργησε το κατάλληλο πλαίσιο για μόνιμες κατασκευές (<http://www.nba.fi/HERITAGE/Englanti/erakper.htm>).

Τα κάστρα Turku και Hame αποτελούν τα παλαιότερα Μεσαιωνικά κτίσματα που διεσώθησαν μέχρι τις μέρες μας. Τα ξύλινα σπίτια της εποχής εκείνης έχουν από καιρό εξαφανιστεί τόσο στη Φιλανδία, όσο και στην υπόλοιπη Ευρώπη. Μόνον μερικά δείγματα του αρχικού πολεοδομικού ιστού επιβίωσαν σε έξι Φιλανδικούς οικισμούς

που κτίστηκαν το Μεσαίωνα. Αντίθετα οι πόλεις που κτίστηκαν κατά το 17^ο μ.Χ. αιώνα μέχρι και το 19^ο μ.Χ. αιώνα, διατήρησαν σε μεγαλύτερο βαθμό ανέπαφο το Ιποδάμειο σύστημα δόμησης τους (<http://www.nba.fi/HERITAGE/Englanti/erakper.htm>).

Μέχρι τον 20^ο μ.Χ. αιώνα το κύριο υλικό κατασκευής στις αστικές περιοχές ήταν το ξύλο. Σε μερικές από τις μικρότερες πόλεις υπάρχουν δείγματα αυτού του τύπου δομημένου περιβάλλοντος που παραμένουν ανέπαφα. Μόνον σε λίγες πόλεις, πριν από το 1900, το αστικό κέντρο κτίστηκε με τούβλα. Η εγχώρια αρχιτεκτονική τεχνοτροπία χρησιμοποιούσε πάντα το ξύλο. Μόνον από το 1700 και έπειτα άρχισε σταδιακά να υιοθετεί τον Ευρωπαϊκό Κλασικισμό. Στις αρχές του 1800 αφομοιώθηκε πλήρως στην αναπτυσσόμενη Ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική (<http://www.nba.fi/HERITAGE/Englanti/erakper.htm>).

Τα τελευταία 70 χρόνια, η μοντέρνα αρχιτεκτονική παρήγαγε νέες μορφές αστικού χώρου και σπουδαία μεμονωμένα κτίσματα. Η ανάπτυξη κατά τον 20^ο μ.Χ. αιώνα οδήγησε στη ραγδαία εξάπλωση των αστικών κέντρων στην ύπαιθρο, με αποτέλεσμα να χαθεί ο ιδιαίτερος παραδοσιακός χαρακτήρας των παλιότερων κοινοτήτων. Ψηλά οικοδομικά τετράγωνα αντικατέστησαν τις μονοκατοικίες και αλλοίωσαν το τοπίο των παλιών πόλεων. Τα περισσότερα κτίρια στις Φιλανδικές πόλεις χτίστηκαν μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Στις αγροτικές περιοχές όμως και στο Αρχιπέλαγος μία αρκετά μεγάλη μερίδα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς παραμένει ανέπαφη. Οι βιομηχανικές κοινωνίες αναπτύχθηκαν γύρω από τα σιδηρουργεία και στα τέλη του 19^{ου} μ.Χ. αιώνα γύρω από τα υφαντουργεία και τις βιομηχανίες επεξεργασίας ξύλου (<http://www.nba.fi/HERITAGE/Englanti/erakper.htm>).

3.2.2.2. Εκτίμηση της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς

Η ουσιαστική στροφή προς την προστασία της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής άρχισε το 1960. Τα κτίρια και ο περίγυρος τους προστατεύονται κυρίως μέσω κανονισμών για τον σχεδιασμό. Παρόλα αυτά στη Φιλανδία λιγότερο από το 20 % του κτιριακού αποθέματος βρίσκονται υπό επίβλεψη. Περίπου 1000 σπουδαία αρχιτεκτονικά μνημεία προστατεύονται από ειδικό ψήφισμα με το όνομα «*Building Protection Act*» (<http://www.nba.fi/HERITAGE/Englanti/erakper.htm>).

Η Φιλανδική κοινωνία δίνει ιδιαίτερη σημασία στην ατομική ιδιοκτησία και στη δημοτική αυτονομία σε αποφάσεις τοπικού ενδιαφέροντος. Οι Κυβερνητικές Αρχές συνεργάζονται με διάφορες οργανώσεις και ομάδες για να προωθήσουν την προστασία

της κληρονομιάς. Το Εθνικό Συμβούλιο Αρχαιοτήτων (National Board of Antiquities) έχει επίσημες αρμοδιότητες, που αφορούν στις ρυθμίσεις για την προστασία των κτισμάτων και των αρχαιοτήτων. Είναι επίσης υπεύθυνο για τη διατήρηση και τη μελέτη του δομημένου πολιτιστικού περιβάλλοντος και των ιστορικών μνημείων που χρονολογούνται από την αρχαιότητα, καθώς και για την εφαρμογή των σχετικών δράσεων. Ακόμη παρέχει υπηρεσίες σχετικά με την ιστορική μελέτη των κτιρίων και την αναστήλωση τους με στόχο την προαγωγή της γνώσης και τη διάσωση του πολιτισμού. Δημιουργεί τέλος, αρχεία και εγγραφές σχετικά με την εθνική αρχιτεκτονική κληρονομιά, την προστασία και αποκατάσταση αυτής (<http://www.nba.fi/HERITAGE/Englanti/erakper.htm>).

3.2.3. ΜΠΟΛΟΝΙΑ- ΙΤΑΛΙΑ

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποκατάστασης του παραδοσιακού ιστού πόλης, αποτελεί η Μπολόνια. Αν και δεν πρόκειται για παραδοσιακό οικισμό, αλλά για πόλη, που περιλαμβάνει ιστορικό κέντρο, επελέγη ως παράδειγμα, λόγω της ιδιαίτερα πρωτοποριακής για τα ελληνικά δεδομένα επίλυσης του ζητήματος αναβίωσης του πυρήνα αυτού.

Εικόνες 3,4 : Μπολόνια Ιταλίας

Πηγή: <http://www.gta.arch.ethz.ch/d/lehre/lampugnani/download/08bologna.pdf>

Πριν από τον πόλεμο, η επέκταση της Μπολόνια ακολούθησε την ιστορική δομή της πόλης, με τις πλατείες, τους δρόμους, τα σπίτια και τα δημόσια κτίρια, αλλά μετά τον πόλεμο, ο συνδυασμός του καπιταλισμού με την ανάπτυξη της δημόσιας στέγασης, άλλαξε τη στρατηγική. Οι κατοικίες συγκεντρώθηκαν έξω από το κέντρο της πόλης, ακολουθώντας νέες τάσεις και το κέντρο παρέμεινε στην παρακμή και την

αισθητική υποβάθμιση (<http://www.gta.arch.ethz.ch/d/lehre/lampugnani/download/08bologna.pdf>).

Το 1960, κατόπιν της αποτυχίας της έκρηξης του συστήματος μαζικής παραγωγής και αφού τα προβλήματα υποδομών λύθηκαν, ο σχεδιασμός στράφηκε προς νέες στρατηγικές, που περιελάμβαναν την κοινωνική σκοπιά των πολιτικών προγραμμάτων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την έναρξη ενός προγράμματος αποκατάστασης του ιστορικού κέντρου. Στόχος ήταν να αποκατασταθούν τα υφιστάμενα κτίρια και κατόπιν να αποδοθούν στους ιδιοκτήτες τους. Κρίθηκε ότι αυτή η μέθοδος θα ήταν αποδοτικότερη από ότι η μεταφορά των κατοίκων σε μακρινές εργατικές συνοικίες. Η βασική ιδέα της εν λόγω ενέργειας ήταν η αντιμετώπιση του ιστορικού κέντρου ως ζωντανό οργανισμό, συνδυάζοντας έτσι το σεβασμό στην τέχνη, το ανθρωπογενές περιβάλλον και τον άνθρωπο (<http://www.gta.arch.ethz.ch/d/lehre/lampugnani/download/08bologna.pdf>).

Βέβαια η επιτυχία του προγράμματος οφείλεται εν μέρει και στο γεγονός ότι τα περισσότερα δημόσια κτίρια ήταν σε καλή κατάσταση κι έτσι ο κρατικός μηχανισμός στράφηκε εξαρχής στις ιδιωτικές κατοικίες (Συνέντευξη κας Βουχάρα Μ., Πολιτικού Μηχανικού στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κοζάνης).

3.3. ΕΛΛΑΔΑ

3.3.1. Η ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Η πόλη της Κέρκυρας περικλείει στους κόλπους της μνημεία που χρονολογούνται από τα προϊστορικά χρόνια ακόμα. Τα ερείπια της περιόδου αυτής χωροθετούνται στη σημερινή Παλαιόπολη, στο Κανόνι, στο Μον Repos και στον Ανεμόμυλο, ενώ τα νεκροταφεία της προϊστορικής πόλης εντοπίζονται στην περιοχή της Γαρίτσας. Για την προστασία τους η Αρχαιολογική Υπηρεσία έχει προτείνει την ενοποίηση των χώρων με τη δημιουργία δρόμων περιπάτου που θα αποτελεί το «ζωντανό Μουσείο της αρχαίας πόλης» (Καραμάνου, 2002: 36.).

Εκτός όμως από τα μνημεία αυτά, βασικό κομμάτι του χαρακτήρα της αποτελεί η περίοδος της Ενετοκρατίας. Η πόλη της Κέρκυρας, σε αντίθεση με τα υπόλοιπα νησιά, διατήρησε μέχρι και σήμερα την αστική δομή και τις αρχιτεκτονικές μορφές, οι οποίες υποδηλώνουν τη μακρά αυτή περίοδο που στιγμάτισε την ιστορία του νησιού

και κατά την οποία γεννήθηκε ο επανησιακός πολιτισμός, η μουσική, η ποίηση, το θέατρο και οι τέχνες γενικότερα (Ζήβας, 2002: 38).

Εικόνα 5: Καντούνι στην Κέρκυρα

Πηγή: http://www.utia.cas.cz/jaja/corfu/c_prad.gif

Εικόνα 6: Σοκάκι στην Κέρκυρα

Πηγή: <http://www.greek-tourism.gr/kerkyra/axiotheata.htm>

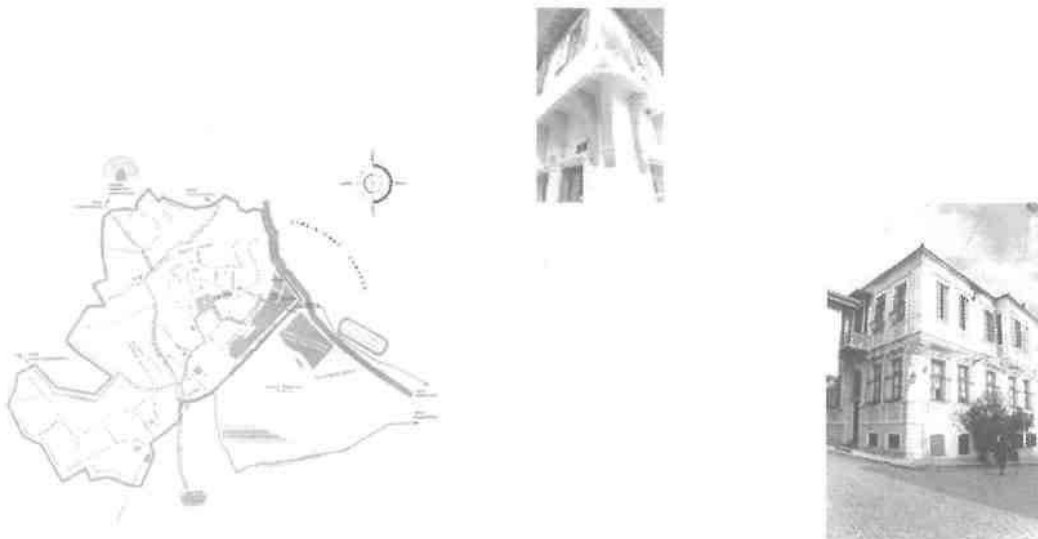
Συγκεκριμένα η δομή της πρωτεύουσας του νησιού των Φαιάκων χαρακτηρίζεται από μια συμπαγή μάζα πολυώροφων κτιρίων από τη μια και από τον ελεύθερο χώρο της Σπιανάδας από την άλλη, ενώ στα άκρα του οικισμού δεσπόζουν το Παλιό και το Νέο αμυντικό Φρούριο. Η ιστορική συνέχεια είναι διάχυτη σ' όλο τον ιστό. Αρχοντικά και κτίρια της Ενετοκρατίας, με επιδράσεις Αναγεννησιακές και Μπαρόκ, αλλά και σπίτια λαϊκής αρχιτεκτονικής, κλασσικά και νεοαναγεννησιακά κτίσματα (Αγοροπούλου-Μπιρμπίλη, 2002: 39) και υπόγειες στοές, συνθέτουν τον ιδιαίτερο πολιτιστικό πλούτο της.

Από τις αρχές της δεκαετίας του '90 ξεκίνησε μια προσπάθεια αποκατάστασης, διατήρησης και προβολής της ιστορικής κληρονομιάς της πόλης. Αφετηρία αποτέλεσε η Προγραμματική Σύμβαση που συνυπέγραψαν τα Υπουργεία Εθνικής Οικονομίας (ΥΠ.ΕΘ.Ο.), Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.) και Πολιτισμού (ΥΠ.ΠΟ.) με το Δήμο Κερκυραίων και τη ΔΕΠΟΣ (δημόσιο μελετητικό φορέα για την ανταλλαγή τεχνογνωσίας) το 1995. Η Σύμβαση αυτή προέβλεπε τη βελτίωση των τεχνικών υποδομών, την αποκατάσταση των κοινοχρήστων χώρων καθώς και των προσόψεων των κτιρίων του ιστορικού κέντρου της πόλης (Καρύδη, 2002: 39-40).

Έκτοτε έγιναν διάφορες μελέτες μεταξύ των οποίων και μια σχετική με τη διαχείριση ψηφιακής πληροφορίας για το δομημένο περιβάλλον μέσω των Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (GIS). Η πρόταση αφορούσε στην ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, όπως αυτή καταγράφηκε κατά το έτος 1996 και στην μετέπειτα άσκηση πολεοδομικού ελέγχου και παρακολούθηση των μεταβολών ανά τα έτη (Καρύδη, 2002: 39-40).

Πιο σύνθετες παρεμβάσεις και προτάσεις διαχείρισης δυστυχώς ναυάγησαν πριν ξεκινήσουν το ταξίδι της υλοποίησης. Βασική αιτία αποτέλεσε ο κατακερματισμός των αρμοδιοτήτων του διοικητικού μηχανισμού και η αυτονόητη έλλειψη συντονισμού μεταξύ των οργάνων (Καρύδη, 2002: 39-40).

3.3.2. ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΞΑΝΘΗΣ

Εικόνες 7, 8, 9: Παλιά πόλη Ξάνθης- Διατηρητέα κτίσματα
 Πηγή: <http://www.ixanthi.gr/politismos/paliapoli/index.htm>

Πρόκειται για έναν αναγνωρισμένο παραδοσιακό οικισμό. Την ατμόσφαιρα του στοιχειοθετούν τα αρχοντικά των καπνεμπόρων και οι καπναποθήκες του περασμένου αιώνα, από την εποχή της οικονομικής ακμής της πόλης (1850-1950), όταν ανακυρήχθηκε σε διεθνή πρωτεύουσα παραγωγής και εμπορίου καπνού, όλα διακοσμημένα με ξύλο και μέταλλο (http://ta-nea.dolnet.gr/neaweb/nsearch.print_unique?entyp=Α&f=16727&m=P05&aa=1). Η διάσωση του οικισμού ήταν αποτέλεσμα μιας ολοκληρωτικής αναπαλαίωσης του, που έδωσε ξανά ζωή στην περιοχή και μιας συγκροτημένης προσπάθεια των αρχών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Βασικό στοιχείο στην αναπτυξιακή πορεία του οικισμού έπαιξε και η προώθηση του πολιτιστικού τουρισμού. «Οι Γιορτές της Παλιάς Πόλης», ένα φεστιβάλ τεχνών που καθιερώθηκε και οργανώνεται κάθε χρόνο το Σεπτέμβρη, μουσεία που στεγάζονται σε μνημειακά κτίρια και η έντονη παρουσία της Ακαδημία Θρακικής Τέχνης αποτελούν μια από τις δράσεις προς την κατεύθυνση αυτή (http://ta-neo.dolnet.gr/neaweb/nsearch.print_unique?entypo=A&f=16529&m=P04&aa=1).

3.3.3. ΑΧΑΡΝΕΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Εικόνες 10, 11: Αρχάνες εκκλησία χωριού, αρχαιολογικός χώρος
 Πηγή: <http://www.4crete.gr/cretguide/heraklion3.htm>

Ανάμεσα στα 10 μέρη που κατέλαβαν την πρώτη θέση στο διαγωνισμό για την αγροτική ανάπτυξη και αναβάθμιση των χωριών της Ευρώπης (στον οποίο συμμετείχε και βραβεύτηκε και το Νυμφαίο Φλώρινας, βλέπε §6.7), είναι ο Δήμος Αρχάνων Ηρακλείου Κρήτης. Βραβεύτηκε στην κατηγορία για τη διάκριση των χωριών που παρουσιάζουν ολοκληρωμένη και αειφόρο ανάπτυξη εξαιρετικής ποιότητας με ενέργειες που χαρακτηρίζονται «από οραματισμό, φαντασία και θάρρος» (http://ta-neo.dolnet.gr/neaweb/nsearch.print_unique?entypo=A&f=16794&m=N26&aa=1).

Η ανάπλαση του παραδοσιακού οικισμού άρχισε το 1992. Η Δημοτική Αρχή, θέλοντας να διατηρήσει την παραδοσιακή αρχιτεκτονική, ξεκίνησε το έργο «Ανάδειξη-Ανάπλαση Οικιστικού Πυρήνα Δήμου Αρχάνων», με χρηματοδότηση από τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα. Το αποτέλεσμα ήταν η αναπαλαίωση 60 δημοτικών και ιδιωτικών κτιρίων και η στέγαση της αρχαιολογικής συλλογής σε μουσείο. Σημαντική υπήρξε επίσης, η ευαισθητοποίηση του πληθυσμού προς αυτή την κατεύθυνση. Δύο χρόνια αργότερα υπογράφηκε Προγραμματική Σύμβαση μεταξύ

Δήμου, Περιφέρειας και του Οργανισμού Ανάπτυξης Τέμενους Πεδιάδας Α. Ε., με την οποία κατασκευάστηκαν έργα υποδομής, αναπλάστηκαν κοινόχρηστοι χώροι, έγιναν πεζοδρομήσεις και διαμορφώθηκαν οι δρόμοι, αναπαλαιώθηκαν διατηρητέα κτίσματα, συντάχθηκαν ειδικές μελέτες, δημιουργήθηκε αρχείο ιστορικής εξέλιξης του οικισμού, οργανώθηκαν συνέδρια κ.α. (Αρναουτάκης: 2002: 266- 270).

Με τη συμμετοχή των αρχών και των πολιτών, κατάφερε να διατηρηθεί το παραδοσιακό χρώμα και οι ιστορικές καταβολές παράλληλα με τις απαιτήσεις της σύγχρονης ζωής και την προστασία του περιβάλλοντος. Σύμφωνα με τον κο Σταύρο Αρναουτάκη, δήμαρχο Δήμου Αρχάνων, «*Η επιτυχία αυτή καταδεικνύει τον σημαντικότερο ρόλο που μπορεί να παίξει η Τοπική Αυτοδιοίκηση στην ανάπτυξη μιας περιοχής, όχι μόνον οικονομική αλλά και στην ποιότητα της ζωής*» (http://ta-nea.dolnet.gr/neaweb/nsearch.print_unique?entypo=A&f=16794&m=N26&aa=1).

3.3.4. ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ

«...*Των Ελλήνων οι Κοινότητες...*»

Πρόκειται για ένα δίκτυο διακοινοτικής συνεργασίας με το όνομα Εθνικό Δίκτυο Παράδοσης, Πολιτισμού και Κοινοτικού Βίου «...*Των Ελλήνων οι Κοινότητες...*», όπου ανήκουν τα Αμπελάκια Θεσσαλίας, η Μακρινίτσα Πηλίου, η Οία Σαντορίνης, ο Πάνορμος Τήνου και το Πάπιγκο Ζαγορίου και το Νυμφαίο Φλώρινας (Βλέπε §6.8)

3.3.4.1. Μακρινίτσα Πηλίου

Η Μακρινίτσα Βρίσκεται στο όρος Πήλιο σε πολύ μικρή απόσταση από την πόλη του Βόλου. Αποτελεί την έδρα του Δικτύου Παράδοσης και Πολιτισμού «...*Των Ελλήνων οι Κοινότητες...*», γιατί βρίσκεται στο κέντρο αυτού. Για τον οικισμό αυτό ισχύει το Προεδρικό Διάταγμα Πηλίου 4.7.1980 (ΦΕΚ 374Δ') και για τα διατηρητέα κτίσματα είναι υπεύθυνο το Υπουργείο Πολιτισμού, ενώ για πολεοδομικά και περιβαλλοντικά θέματα αρμόδιο είναι το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (Συνέντευξη Κοντοζήση Α. στην Κοινότητα Μακρινίτσας).

Η αναπαλαίωση του οικισμού ξεκίνησε το 1980 και μέχρι το 1998 αναπαλαιώθηκαν 3 μόνον αρχοντικά από τον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού, ο οποίος και τα εκμεταλλεύτηκε για απόσβεση του κόστους. Ένα από αυτά ανήκει πλέον

στην Κοινότητα Μακρινίτσας. Τα περισσότερα όμως έργα αναστήλωσης των κτιρίων έγιναν από τους ιδιοκτήτες, ενώ βοήθησε και η συμμετοχή σε ευρωπαϊκά προγράμματα όπως το Leader (Συνέντευξη Κοντοζήση Α. στην Κοινότητα Μακρινίτσας).

Εικόνα 12: Πλατεία Μακρινίτσας

Εικόνα 13: Πηλιορείτικο σπίτι- Μακρινίτσα

Πηγή: Εταιρεία Ανάπτυξης Πηλίου 'Πρόγραμμα Αγροτουρισμός 2002', Leader II

Βέβαια ο οικισμός δεν εγκαταλείφθηκε ποτέ από τους κατοίκους, λόγω της κοντινής απόστασης με την πόλη του Βόλου και απόδειξη αποτελεί το γεγονός ότι το Δημοτικό Σχολείο δεν έπαψε ποτέ να λειτουργεί (Συνέντευξη Κοντοζήση Α. στην Κοινότητα Μακρινίτσας).

Η Μακρινίτσα διατηρεί ακόμα κάποια έθιμα, όπως οι «Μάηδες», ενώ σε αυτήν λειτουργεί το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης με πανελλήνια δράση και ακτινοβολία (Συνέντευξη Κοντοζήση Α. στην Κοινότητα Μακρινίτσας).

3.3.4.2. Πάπιγκο Ζαγορίου

Σκαρφαλωμένο στις πλαγιές της Τύμφης, σε υψόμετρο 980 μέτρων, το Πάπιγκο ανήκει στο Δυτικό Ζαγόρι και μάλιστα στο κέντρο του Εθνικού Δρυμού Βίκου- Αωού (Μιχαλόπουλος, 2003: 113). Αποτελείται από δύο ξεχωριστούς διατηρητέους οικισμούς: το Μεγάλο και το Μικρό Πάπιγκο που έχουν ως βασικά χαρακτηριστικά την πέτρα, τις ξύλινες αυλόπορτες, τα καλντερίμια, τις βρύσες και τα δεσποτικά αρχοντικά (Παραβάλου, 2001: 83-84).

Το Πάπιγκο παρουσιάζει αρκετά κοινά με το Νυμφαίο ως ορεινός, απομονωμένος σχετικά οικισμός, με πολλά προβλήματα λόγω μείωσης του πληθυσμού. Επίσης και οι δύο οικισμοί ανήκουν στο Δίκτυο Παράδοσης και Πολιτισμού «...των Ελλήνων οι Κοινότητες...».

Εικόνα 14: Πάπιγκο Ζαγορίου

Πηγή: <http://www.epirus.com/papigo/photo/pict011.jpg>

Εικόνες 15, 16: Μεγάλο Πάπιγκο

Πηγή: <http://www.pathway.gr/wallpaper/wallpapers.htm>

Ο λόγος αναφοράς του οικισμού αυτού ως παράδειγμα, είναι ο τρόπος αναβίωσης του. Ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού ανέλαβε να αναπαλαιώσει τα κτίσματα και κατόπιν να τα εκμεταλλευτεί ως ξενώνες, τόσο για την απόσβεση του κόστους, όσο και για την ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού. Ουσιαστικά, κάτι αντίστοιχο με την αναπαλαίωση του παραδοσιακού ιστού στην πόλη της Μπολόνια (Συνέντευξη κας Σουλταμπάνογλου Ε., Αρχιτέκτονα Μηχανικού στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κοζάνης).

3.4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρουσίαση των παραπάνω παραδειγμάτων διαχείρισης της παράδοσης και της κληρονομιάς των πόλεων ή των οικισμών του εξωτερικού σε αντιπαράθεση με κάποιες ή κάποιους αντίστοιχα του εσωτερικού, έχει πολλά να μας διδάξει. Καταρχάς αποδεικνύεται ότι οι μαχητικές και συγκεντρωμένες παρεμβάσεις του κρατικού μηχανισμού και όχι οι μικρές και διάσπαρτες σε διάφορους τομείς, μπορούν να αναστρέψουν την παρακμή και την αλλοίωση του παραδοσιακού ιστού. Αν οι οικισμοί ή οι περιοχές των πόλεων, βρίσκονταν σε στάδιο ευκόλως αναστρέψιμο, τότε θα επαρκούσαν και πιο ήπιες παρεμβάσεις. Δυστυχώς όμως πολλοί οικισμοί στην Ελλάδα

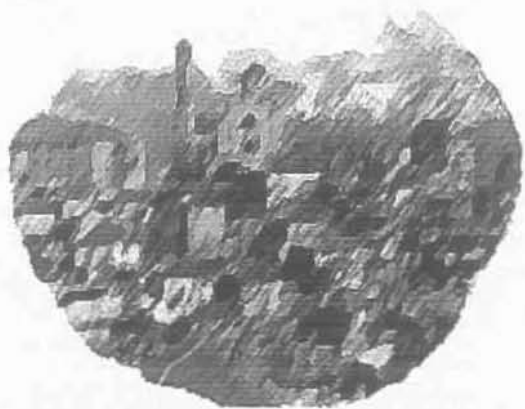
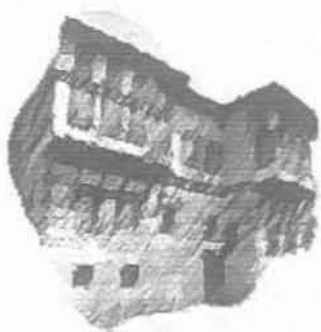
πέρασαν στη φάση της εγκατάλειψης, οπότε, για την επιτυχή αναβίωση τους, έπρεπε να γίνουν μεγαλόπνοα έργα, τόσο υποδομών, όσο και soft πολιτικές, όπως κατάρτιση κλπ.

Ακόμα παρατηρεί κανείς πως οι στρατηγικές που ακολουθήθηκαν στις αντίστοιχες περιοχές του εξωτερικού, είχαν ως βασικό γνώμονα την κρατική παρέμβαση, η οποία συνυπολόγιζε πάντα τις κοινωνικοοικονομικές επιδράσεις και συνέπειες της παρέμβασης. Έτσι, οι πιο ανθρωποκεντρικές πολιτικές, κινητοποίησαν ευκολότερα τους ενδιαφερόμενους και στέφθηκαν με επιτυχία.

Και στην Ελλάδα όμως, δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις επιτυχούς συνεργασίας κράτους, τοπικής αυτοδιοίκησης, ιδιωτών και κατοίκων με στόχο τη διάσωση πατρογονικών εδαφών, αλλά και την αναβίωση εγκαταλελειμμένων οικισμών. Αυτό που απαιτείται είναι σαφώς το πρακτικό ενδιαφέρον από όλους τους ενδιαφερόμενους, η ενημέρωση και ο συντονισμός. Θαυμαστό γεγονός αποτελεί ότι σε όσες περιπτώσεις λειτούργησε ο παραπάνω συνδυασμός γίνανε πραγματικά θαύματα, π.χ. Κέρκυρα, Αρχάνες, Πάπιγκο, Μακρινίτσα κ.α..

Τέλος, παρατηρείται ότι αν και καθυστερημένα εν συγκρίσει με το εξωτερικό, στην Ελλάδα τώρα αρχίζει να αξιοποιείται ο παραδοσιακός πλούτος της και να αναπτύσσονται εναλλακτικές μορφές τουρισμού, κάτι που έρχεται σε αντιπαράθεση με την υφιστάμενη δράση προς τη διαφύλαξη και προβολή του αρχαιολογικού της πλούτου.

ΜΕΡΟΣ II

ΚΕΦ ΑΛΛΑΙΟ 4: ΣΧΕΔΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

4.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο δεύτερο μέρος της παρούσας διπλωματικής εργασίας γίνεται μια μελέτη δύο περιπτώσεων παραδοσιακών οικισμών στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας. Η επιλογή δεν υπήρξε τυχαία. Η Σιάτιστα και το Νυμφαίο, βρίσκονται στην ίδια περιφέρεια του ελλαδικού χώρου, μια περιφέρεια για πολλά χρόνια απομονωμένη, ενώ ένας από τους οικισμούς και πιο συγκεκριμένα το Νυμφαίο, αποτελεί μια περίπτωση ακριτικού χωριού που αναβίωσε κατόπιν έντονου μαρασμού. Τέλος, καθοριστικός παράγοντας για την εν λόγω επιλογή δεν είναι άλλος από την καταγωγή μου.

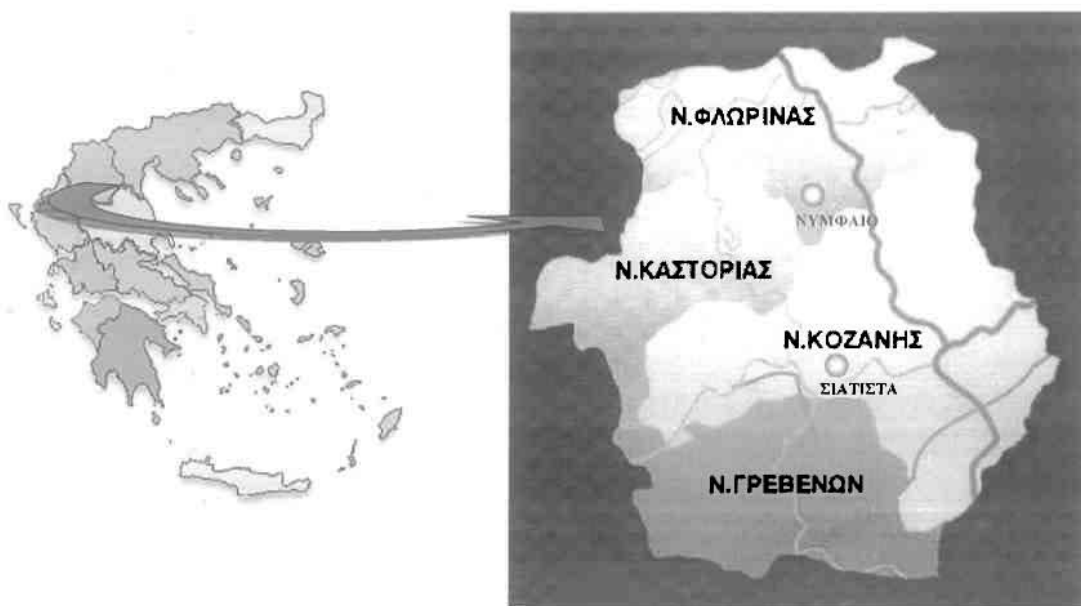
Η Σιάτιστα και το Νυμφαίο, παρόλο που και οι δύο είναι χαρακτηρισμένοι «διατηρητέοι παραδοσιακοί οικισμοί» (το Νυμφαίο είναι χαρακτηρισμένος και «διατηρητέος ιστορικός οικισμός») και ανήκουν στην ίδια διοικητική περιφέρεια με κοινά γεωγραφικά χαρακτηριστικά, παρουσιάζουν ελάχιστες ομοιότητες μεταξύ τους, όπως φαίνεται παρακάτω. Η πρώτη είναι πόλη, πλησίον της πρωτεύουσής της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας Κοζάνης και πλησίον του βασικότερου οδικού άξονα της Βόρειας Ελλάδας την Εγνατία Οδό. Αποτελεί κέντρο γουνοποιίας και ανήκει στον ίδιο άξονα γούνας με την Καστοριά. Το δεύτερο είναι ένας ορεινός απομονωμένος οικισμός, που για ένα διάστημα είχε εγκαταλειφθεί και κατάφερε να αναβιώσει, αποτελώντας σήμερα ένα από τα χαρακτηριστικότερα παραδείγματα αναστημένων οικισμών και δει παραδοσιακών.

Πριν από οποιαδήποτε ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης των δύο οικισμών, κρίθηκε απαραίτητη μία γνωριμία με την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας ώστε να δοθεί μία πρώτη εικόνα για το πλαίσιο μέσα στο οποίο αυτοί βιώνουν και αναπτύσσονται. Έτσι, στο συγκεκριμένο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι αναπτυξιακοί στόχοι της περιφέρειας μέσα από την «Πρόταση του Περιφερειακού Πλαισίου

Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης» καθώς και του «Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος», με ιδιαίτερη αναφορά στην ευρύτερη περιοχή των δύο οικισμών Σιάτιστας και Νυμφαίου.

4.2. ΣΥΝΔΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα της Ελλάδας και συνορεύει με την Αλβανία και την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (ΠΓΔΜ). Αποτελείται από τους Νομούς Κοζάνης, Γρεβενών, Καστοριάς και Φλώρινας και έχει έδρα την Κοζάνη, που είναι και η πρωτεύουσα του ομώνυμου Νομού. Η Δυτική Μακεδονία έχει έκταση 9.451 km² και καταλαμβάνει το 7,2 % της συνολικής έκτασης της χώρας. Είναι περιοχή κατ' εξοχήν ορεινή, με το 82 % του εδάφους της να καλύπτεται από ορεινές και ημιορεινές εκτάσεις. Η Περιφέρεια έχει σημαντικούς φυσικούς πόρους όπως ενεργειακά ορυκτά, μεταλλεύματα, δάση (50 % της συνολικής της έκτασης), βοσκότοπους και το 65 % των επιφανειακών υδάτινων πόρων της χώρας (<http://www.perdytmak.gr/perif/perif.html>). Είναι η μόνη Περιφέρεια της χώρας που δεν βρέχεται από θάλασσα.

Χάρτης 1: Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

Πηγή: www.ypes.gr

Χάρτης 2: Νομοί Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

Πηγή: <http://gym-kat-ydrous.flo.sch.gr/index.htm>

Μία βασική προϋπόθεση για την επιτυχή ανάπτυξη της Περιφέρειας είναι η ολοκλήρωση των συνδέσεων, τόσο με την υπόλοιπη Ελλάδα, όσο και με τις γειτονικές χώρες. Η υφιστάμενη κατάσταση έχει ως εξής:

Οδικό δίκτυο:

Το δυτικό τμήμα της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, στο οποίο χωροθετούνται και οι υπό μελέτη οικισμοί, είναι η περιοχή εκείνη που παρουσιάζει και τεράστιο τουριστικό ενδιαφέρον. Η ανεπάρκεια όμως του κύριου οδικού δικτύου, από την άποψη φόρτου, καθώς και από την ύπαρξη ενός δευτερεύοντος δικτύου που κατασκευάστηκε χωρίς σχεδιασμό και παρουσιάζει ελλείψεις ποιοτικές και λειτουργικές, αποτελούν ανασχετικούς παράγοντες για την άρση της απομόνωσης και την προώθηση της ανάπτυξης. Σαφώς μια κάποια λύση είναι η ολοκλήρωση της Εγνατίας οδού, σε απαραίτητο συνδυασμό με του κάθετους άξονες, Κρυσταλλοπηγή-Σιάτιστα και Φλώρινα- Κοζάνη- Λάρισα και Κομοτηνή- Νυμφαίο- Βουλγαρικά σύνορα (Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 10).

Στο σημείο αυτό πρέπει να γίνει μια αναφορά στη σημασία της Εγνατίας οδού για την περιοχή. Καταρχάς μέσω αυτής επιτυγχάνεται η *σύνδεση τεσσάρων περιφερειών* της Βόρειας Ελλάδας, από την Ήπειρο μέχρι και τη Θράκη, ενώ υπάρχει και κομβική σύνδεση με την οδό Πάτρα- Αθήνα- Θεσσαλονίκη- Εύζωνοι (ΠΑΘΕ) στο μητροπολιτικό κέντρο της Θεσσαλονίκης. Όλο το σύστημα συνδέσεων μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό αναπτυξιακό άξονα και να συνδέσει ενεργά το σύνολο των περιοχών τουριστικού ενδιαφέροντος, τόσο της Μακεδονίας, όσο και υπόλοιπης ηπειρωτικής Ελλάδας (Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 79)

Ιδιαίτερη σημασία έχουν οι άξονες που δημιουργούνται με τη Βουλγαρία. Εκεί προβλέπεται η κατασκευή δύο κύριων δρόμων, εκ των οποίων ο πρώτος ξεκινά από τη Θεσσαλονίκη, διέρχεται από τις Σέρρες μέχρι τον Προμαχώνα και ενώνεται με το Βουλγαρικό τμήμα στα σύνορα, ενώ ο δεύτερος ακολουθεί τη διαδρομή Αλεξανδρούπολη- Αρδάνιο- Καστανιές- Ορμένιο και ενώνεται με το τμήμα της Βουλγαρίας στα σύνορα. Οι δύο κύριοι άξονες πλαισιώνονται από τρεις δευτερεύοντες τους: Δράμα- Νευροκόπι- Εξοχή- Βουλγαρικά σύνορα, Ξάνθη- Εχίνος- Βουλγαρικά σύνορα και Κομοτηνή- Νυμφαίο- βουλγαρικά σύνορα (http://tovima.dolnet.gr/demo/owa/tobhma.print_unique?e=B&f=12504&m=D12&aa=1&cookie).

Όμως, η Εγνατία οδός δίνει μία ακόμη διάσταση στη σύνδεση, εφόσον εντάσσεται θεσμικά και λειτουργικά στο ευρύτερο Διευρωπαϊκό Δίκτυο και ενώνει την Αδριατική με την Ευρωπαϊκή Τουρκία. Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από τους κάθετους άξονες σύνδεσης με την Αλβανία, τα Σκόπια, τη Βουλγαρία και την Τουρκία. Δεν θα πρέπει σαφώς να παραλείψουμε και τη σύνδεση με πέντε λιμάνια, οκτώ αεροδρόμια και με το σιδηροδρομικό δίκτυο (Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 79).

Μια τέτοια υποδομή λοιπόν, δεν μπορεί παρά ν' ανοίγει το δρόμο για νέες αγορές, για νέα δίκτυα συνεργασιών, για αύξηση της τουριστικής κίνησης και άνοδο της ποιότητας ζωής των κατοίκων των περιοχών, πάντα μέσα από το σωστό σχεδιασμό και προγραμματισμό, ώστε να αποφευχθούν όσο το δυνατόν περισσότερο οι αρνητικές επιπτώσεις ή και τα αντίθετα αποτελέσματα.

Σιδηροδρομικό δίκτυο:

Ο μόνος άξονας που εξυπηρετείται από τρένο είναι ο άξονας Φλώρινα-Αμύνταιο- Πτολεμαΐδα- Κοζάνη και όχι με της καλύτερης ποιότητας δίκτυο και αριθμό ανταποκρίσεων. Οι προοπτικές βελτίωσης δίνονται με την διάνοιξη σιδηροδρομικού δικτύου παράλληλα με την Εγνατία οδό και τους άξονες της. Πρόβλημα δημιουργείται επίσης και στη μεταφορά φορτίων (π.χ. πρώτων υλών για κατεργασία γούνας), αλλά και στην μετακίνηση ατόμων (συμπεριλαμβανομένων και των τουριστών) (Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 11). Βεβαίως το σιδηροδρομικό δίκτυο αποτελεί την πληγή των μεταφορικών μέσων για ολόκληρη την ελληνική επικράτεια, γεγονός που δυσχεραίνει την ολοκληρωμένη διασύνδεση της περιοχής με την υπόλοιπη Ελλάδα.

Αεροδρόμια

Η περιοχή εξυπηρετείται από δύο αεροδρόμια, της Καστοριάς και της Κοζάνης, τα οποία εκτελούν μόνον πτήσεις εσωτερικού. Βέβαια το αεροδρόμιο της Καστοριάς βρίσκεται σε καλύτερο επίπεδο ποιότητας και έκτασης από αυτό της Κοζάνης, γεγονός που δεν σημαίνει ότι δεν επιδέχεται βελτιώσεων (Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 11- 12).

Όσον αφορά τώρα στους αναπτυξιακούς στόχους, η «Πρόταση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας», επικεντρώνει την αναπτυξιακή προσπάθεια στην

άρση της απομόνωσης μέσα από τη βελτίωση της προσπελασιμότητας προς τα μεγάλα αστικά κέντρα και στην προαγωγή βιώσιμων παραγωγικών δραστηριοτήτων για τη μείωση του βαθμού εξάρτησης από ένα κυρίαρχο οικονομικό κλάδο. Η οικονομική ανασυγκρότηση έχει ακόμη ως στόχο τη συγκράτηση του πληθυσμού στις ορεινές περιοχές, την προστασία του περιβάλλοντος και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής (Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 33).

Στην κατεύθυνση της ανάπτυξης των ορεινών περιοχών η «Πρόταση Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας» επιδιώκει την προβολή και την αξιοποίηση των τουριστικών πόρων, μέσω της προστασίας και της ανάδειξης των παραδοσιακών οικισμών και των χιονοδρομικών κέντρων (Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 34). Η προτεραιότητα αυτή ευνοεί σαφώς τη Σιάτιστα και το Νυμφαίο, αλλά και το καταφύγιο στο όρος Βούρινος, που αποτελεί τουριστικό πόλο έλξης της πρώτης.

Στην ίδια τέλος πρόταση, στον τομέα του περιβάλλοντος, προβλέπεται η υλοποίηση μιας σειράς παρεμβάσεων με στόχο τη διάσωση και την ανάδειξη των μνημείων, την αξιοποίηση του ιστορικού και αρχιτεκτονικού πλούτου της περιοχής και την ενίσχυση της πολιτιστικής δραστηριότητας. Βασική προτεραιότητα αποτελεί μεταξύ των άλλων και η ανάπλαση παλαιών αρχοντικών (Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 35).

Ως προς τη στήριξη των παραγωγικών τομέων της τοπικής οικονομίας, προωθούνται ενέργειες για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ), τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε νέες αγορές και τη στήριξη των ιδιωτικών πρωτοβουλιών (Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 35).

Στη συνέχεια και για τη χωρική ανάπτυξη, η Σιάτιστα εντάσσεται σ' έναν από τους δύο βασικούς άξονες λειτουργικής δικτύωσης των αστικών κέντρων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας της Σιάτιστας- Κοζάνης- Πτολεμαΐδας- Αμυνταίου, έτσι όπως αυτό διαμορφώνεται μέσα από την «Πρόταση Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Περιφέρειας». Σε χαμηλότερο οικιστικό επίπεδο αναπτύσσονται τα λειτουργικά υποσύνολα, σε επίπεδο νομού, αλλά και σε τοπική κλίμακα, με βάση πάντα την γεωμορφολογία της περιοχής (Περιφερειακό

Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 43).

Χάρτης 3: Νομός Κοζάνης
 Πηγή: www.ypes.gr

Χάρτης 4: Νομός Φλώρινας
 Πηγή: www.ypes.gr

4.3. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (Π.Ε.Π.) για το Β' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (Β' Κ.Π.Σ.) διένειμε τα διατιθέμενα ποσά αρχικά στα οδικά έργα, έπειτα στην ανάπτυξη του αγροτικού χώρου (που περιλαμβάνει δράσεις για τον αγροτουρισμό και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς), ακολούθως στη βελτίωση του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής (που περιλαμβάνει δράσεις για τη διάσωση και ανάδειξη των ιστορικών μνημείων και του ιστορικού και αρχιτεκτονικού πλούτου), κατόπιν στην αξιοποίηση του ανθρωπίνου δυναμικού, στη στήριξη των παραγωγικών επενδύσεων (μεταξύ των δράσεων περιλαμβάνεται και το Βιομηχανικό Πάρκο της Σιάτιστας) και τέλος στην ενίσχυση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. (Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 38)

Το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης περιλαμβάνει μικρότερο ποσοστό μέτρων για υποδομές μεταφορών και τεχνικές υποδομές, ενώ αντίθετα αυξημένη συμμετοχή στο σύνολο της δημόσιας δαπάνης έχουν άλλα μέτρα αστικής ανάπτυξης. Ο άξονας «Ανάπτυξη της Υπαίθρου» συμμετέχει στον ίδιο βαθμό, ενώ η προσπάθεια ανάπτυξης των ορεινών και παραλίμνιων περιοχών αυξάνεται σημαντικά (Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 101).

Ο γενικός αναπτυξιακός στόχος του ΠΕΠ για το Γ' ΚΠΣ αναλύεται στους εξής κύριους στρατηγικούς στόχους:

- ✓ Διεύρυνση των ευκαιριών απασχόλησης και μείωση της ανεργίας
- ✓ Αξιοποίηση των Διευρωπαϊκών Δικτύων από τα αστικά και παραγωγικά κέντρα της Περιφέρειας
- ✓ Αειφόρος ανάπτυξη της υπαίθρου- ολοκληρωμένη ανάπτυξη των ορεινών και παραλίμνιων περιοχών
- ✓ Αναδιάρθρωση κρίσιμων κλάδων της τοπικής οικονομίας και ενίσχυση της εξωστρέφειας

- ✓ Βελτίωση ποιότητας ζωής και προστασία του περιβάλλοντος
- ✓ Ενίσχυση αστικών περιοχών
- ✓ Ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος

(Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 102- 103)

Σε αντιστοιχία με το ΠΕΠ του Γ' ΚΠΣ, η «Πρόταση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας», κάνει την εξής εκτίμηση για την ανακατανομή των προτεραιοτήτων κατά άξονα, για την περίοδο 2008- 2015 (Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 101- 102):

Πίνακας 4.1: Εκτίμηση προτεραιοτήτων κατά άξονα για την περίοδο 2008- 2015

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
1. Διεύρυνση των ευκαιριών απασχόλησης και μείωση ανεργίας	8%
2. Αξιοποίηση των διευρωπαϊκών δικτύων από τα αστικά και παραγωγικά κέντρα της περιφέρειας	15%
3. Ενίσχυση αστικών περιοχών	22%
4. Αναδιάρθρωση της τοπικής οικονομίας- ενίσχυση της καινοτομίας και της εξωστρέφειας	15%
5. Αειφόρος ανάπτυξη της υπαίθρου	25%
6. Ολοκληρωμένη ανάπτυξη ορεινών και παραλίμνιων περιοχών	15%

Πηγή: Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

4.4. ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΥΝΟΪΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΙΑΤΙΣΤΑ ΚΑΙ ΤΟ ΝΥΜΦΑΙΟ

Ως μια κατεξοχήν ορεινή περιφέρεια, η Δυτική Μακεδονία δεν έχει παρά να προωθεί ιδιαίτερα τις δράσεις για την ανάπτυξη των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών. Πιο συγκεκριμένα υποστηρίζει:

- i) Τον σχεδιασμό παρεμβάσεων στον τομέα του χιονοδρομικού τουρισμού με βελτίωση, οργάνωση και ολοκλήρωση των καταφυγίων και των χιονοδρομικών κέντρων.
- ii) Την ανάδειξη και προστασία σπάνιων φυσικών πόρων, όπως οι λίμνες Χειμαδίτιδα και Ζάζαρη και οι παραλίμνιες περιοχές με τους οικισμούς που περιλαμβάνουν (μεταξύ των οποίων και το Νυμφαίο) ή και οι ορεινοί όγκοι με τα δάση τους, όπως το Βίτσι (Νυμφαίο) και ο Βούρινος (Σιάτιστα).
- iii) Την ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού, όπως ο οικολογικός-περιβαλλοντικός, ο περιπατητικός- ορειβατικός, ο φυσιολατρικός, ο λιμναίος- αλιευτικός, ο ιστορικός, ο θρησκευτικός, ο γαστρονομικός, ο συνεδριακός κ.α.. Για την ολοκληρωμένη προσέγγιση του κλάδου απαιτείται και η προώθηση των ειδικών συμπληρωματικών υπηρεσιών, η ανάδειξη της τουριστικής αγοράς καθώς και ένα μεγάλο και καλά οργανωμένο δίκτυο αγροτουριστικών καταλυμάτων.
- iv) Την ανάδειξη και η σήμανση των ιστορικών μονοπατιών.
- v) Την ανάπτυξη της τοπικής επιχειρηματικότητας με στόχο τη συγκράτηση του πληθυσμού, την εξασφάλιση πολλαπλών δυνατοτήτων απασχόλησης και τη δημιουργία εναλλακτικών πηγών εισοδήματος.
- vi) Την ενίσχυση του αγροτικού χώρου για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενούς τομέα, την ανάπτυξη των τοπικών προϊόντων και τη βελτίωση των δομών μεταποίησης και εμπορίας.
- vii) Τη βελτίωση των μεταφορικών συνδέσεων στην ορεινή και παραλίμνια ζώνη, αλλά και των συνδέσεων με τις υπόλοιπες περιοχές.
- viii) Τη βελτίωση των διασυνοριακών συνδέσεων με ιδιαίτερη τοπική σημασία, που διευκολύνουν στη δημιουργία τουριστικών διαδρομών.

ix) Τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων με την αναβάθμιση των τεχνικών και κοινωνικών υποδομών.

(Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 71-72)

Η Σιάτιστα με τα αρχοντικά και τις εκκλησίες της, αλλά και το Νυμφαίο με την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική του και το φυσικό κάλλος, σε συνδυασμό με την έντονη λαογραφική και πολιτιστική ταυτότητα των κατοίκων τους, μπορούν και αποτελούν ήδη πόλους έλξης ήπιων μορφών τουρισμού. Ο οικολογικός πλούτος της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας αγκαλιάζει εκτός των άλλων και τις ευρύτερες περιοχές των δύο οικισμών, το όρος Βίτσι και το όρος Βούρινο, τις λίμνες Χειμαδίτιδα και Ζάζαρη. Η εικαστική παρέμβαση του ανθρώπου, έδωσε και αναδείχτηκε με τη φυσική ομορφιά (Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 31).

Πάντως τα προβλήματα για την ομαλή ανάπτυξη του τουρισμού σε αυτές τις περιοχές είναι ποικίλα. Αναφορικά παραθέτω τρία από αυτά:

- ✓ Δεν έχει επιτευχθεί επαρκής ανάδειξη των μνημείων της περιοχής
- ✓ Η ενημέρωση των κατοίκων είναι ελλιπής, ενώ τα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης του ανθρωπίνου δυναμικού σε τουριστικά επαγγέλματα είναι απύσχα.
- ✓ Η περιοχή δυσφημίζεται από την ρύπανση του περιβάλλοντος λόγω της λειτουργίας των εργοστασίων της Δ.Ε.Η. (Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού).
(Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 27)

4.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, μέχρι πριν λίγα χρόνια ήταν γνωστή μονάχα για τον ορυκτό της πλούτο, τον οποίο εκμεταλλεύεται η Δ.Ε.Η. για την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος. Μέσα από αυτό το κεφάλαιο, φαίνεται μια στροφή προς νέες

μορφές ανάπτυξης, μέσα από την εκμετάλλευση σημαντικών συγκριτικών πλεονεκτημάτων φυσικής ομορφιάς και παραδοσιακού πλούτου, που υπήρξαν για χρόνια υποτιμημένα. Οι νέες τάσεις στην παγκόσμια σκηνή, επιτάσσουν τη διάσωση της ταυτότητας αυτής, που αποτελεί με τη σειρά της τροχοπέδη στην εξέλιξη των κοινωνιών. Ο σχεδιασμός στρέφεται πια προς την αξιοποίηση κάθε είδους αναπτυξιακού πόρου, για την επίτευξη ενός περισσότερο ευέλικτου συστήματος τοπικής ανάπτυξης και οι παραδοσιακοί οικισμοί αποτελούν κομμάτι τους!

ΚΕΦ ΑΛΑΙΟ 5: ΣΙΑΤΙΣΤΑ ΚΟΖΑΝΗΣ

5.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πίνακας 5.1: Δήμος Σιάτιστας

ΔΗΜΟΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ	
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	Δυτικής Μακεδονίας
ΝΟΜΟΣ	Κοζάνης
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ Δ. ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ	6.545
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ	5.642
ΕΚΤΑΣΗ (στρέμματα)	158.524,00
ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	3,00
ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΑΝΑ ΤΧΜ	42,00

Πηγή: <http://www.ypes.gr/topiki.htm>

Η Σιάτιστα αποτελεί την έδρα του ομώνυμου Δήμου που δημιουργήθηκε με τη συνένωση του Δήμου Σιάτιστας και των κοινοτήτων Μικροκάστρου και Παλαιοκάστρου. Βρίσκεται στην προ «Καποδίστρια» επαρχία Βοΐου, σε υψόμετρο 920 μ., στους πρόποδες του Ασκίου Όρους, περιστοιχισμένη από τις κορφές του όρους Βούρινο ή Μπούρινο και σε απόσταση 28 χλμ δυτικά της Κοζάνης. Η πόλη της Σιάτιστας αποτελεί το μεγαλύτερο μουσείο της μακεδονικής αρχιτεκτονικής και αριθμεί περί τους 5.612 κατοίκους. Ο πολεοδομικός της ιστός χωρίζεται σε δύο «μαχαλάδες» (συνουκίες) τη Γεράνεια και τη Χώρα (<http://www.in.gr/agro/kozani/siatl.htm>).

Σύμφωνα με το Γάλλο περιηγητή Rouqueville το όνομα της πόλης προέρχεται από την ένωση δύο λέξεων, της τούρκικης chatir (τσαντίρι) και της ελληνο- βλάχικης tiritza (τυρίτσα), λόγω των κτηνοτροφικών καλυβών που αποτελούσαν αρχικά τον οικισμό (Αλεξάκη, 2003: 64). Μία άλλη εκδοχή θέλει το όνομα Σιάτιστα να προέρχεται από τη σύνθεση των λέξεων Shatz (= θησαυρός) και Stadt (= πόλη). Η ερμηνεία αυτή μάλιστα συμπίπτει με το παρωνύμιο του 16ου αιώνα που ονομάτιζε τη Σιάτιστα ως

«Φλωροχώρι» (από τα πολλά φλουριά). (http://ta-nea.dolnet.gr/neaweb/nsearch.print_unique?entypo=A&f=16671&m=N82&aa=1)

Εικόνα 17: Σιάτιστα- Αποψη Γεράνειας
Πηγή: www.siatista.gr

Εικόνα 18: Σιάτιστα- Αποψη Χώρας
Πηγή: www.siatista.gr

Σήμερα σώζονται περίπου τριάντα αρχοντικά, τα οποία μαρτυρούν τον πλούτο και την ευημερία που γνώρισε αυτή η πόλη. Είναι συνήθως τριώροφα, κτισμένα όλα κατά το 18ο και 19ο αιώνα με τεχνοτροπία ντόπια αλλά και με επιρροές από τις χώρες στις οποίες είχαν ταξιδέψει οι ιδιοκτήτες τους. Πολύχρωμα βιτρό, περίτεχνα ζωγραφισμένα ταβάνια, εντυπωσιακές τοιχογραφίες αποτελούν το διάκοσμο αυτών των αρχοντικών (<http://www.in.gr/agro/kozani/nomos4.htm>). Τα αρχοντικά που σώζονται σήμερα έχουν ανακηρυχθεί διατηρητέα.

5.2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η Σιάτιστα είναι δημιούργημα των δύσκολων συνθηκών που επικράτησαν στον ελληνικό χώρο λίγο πριν και μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης όταν, κατά την ασταμάτητη προέλαση των Οθωμανών, έποικοι από τα βάθη της Μ. Ασίας έρχονταν να εγκατασταθούν στις ελληνικές πεδιάδες, απωθώντας τους παλιούς χριστιανούς κατοίκους προς τις άγονες ορεινές περιοχές (<http://www.siatista.gr/istoria2.html>).

Οι αρχικοί οικιστές, κάτοικοι γειτονικών πεδινών χωριών και νομάδες ποιμένες, ίδρυσαν τις δύο συνοικίες που αποτελούν τη Σιάτιστα: τη Γεράνεια πρώτα και τη Χώρα, το διοικητικό κέντρο, έπειτα. Από τις πρώτες δεκαετίες του 17ου αιώνα η οχυρή τοποθεσία της πόλης, που εξασφάλιζε σχετικά ελεύθερη ζωή, προσέλκυσε κι άλλους κατοίκους από την Ήπειρο και τη Θεσσαλία αλλά και από μακρινότερες

περιοχές, οι οποίοι επιζητούσαν καταφύγιο από τις διώξεις των Τούρκων και των Αλβανών (<http://www.siatista.gr/istoria2.html>).

Παρά την απομονωμένη θέση της στη Δυτική Μακεδονία, στα 1600 περίπου υπήρξε ήδη ένα ανεπτυγμένο βιοτεχνικό κέντρο. Οι κάτοικοι ασχολούνταν με την υφαντική, τη γουνοποιία, τη βαφική και την αμπελοκαλλιέργεια (http://ta-nea.dolnet.gr/neaweb/nsearch.print_unique?entyp=Α&f=16671&m=N82&aa=1). Από τα μέσα του 17ου αιώνα αρχίζει η μεγάλη οικονομική ανάπτυξη της πόλης που θα διαρκέσει ως τις αρχές του 19ου αιώνα. Η οικονομική ανάπτυξη θα στηριχτεί κατά κύριο λόγο στο εμπόριο που διεξήγαγαν οι Σιατιστινοί έμποροι -οιπραματευτάδες - μαζί με τους εμπόρους άλλων Μακεδονικών πόλεων όπως η Κοζάνη, η Καστοριά, η Έδεσσα, η Νάουσα, η Θεσσαλονίκη, το Μελένικο κ.ά., με τη θαλασσοκράτειρα Βενετία μέσω Δυρραχίου ως το 1750 περίπου και στη συνέχεια με τις χώρες της Βαλκανικής και της Κεντροδυτικής Ευρώπης (<http://www.siatista.gr/istoria2.html>).

Ζώντας στις χώρες της Ευρώπης και ασκώντας δραστήρια το εμπόριο οι Σιατιστινοί συσώρευαν πλούτη, τα οποία εξασφάλιζαν ανέσεις στην καθημερινή ζωή και τους έδιναν τη δυνατότητα να χτίζουν θαυμαστά παλάτια, τ'αρχοντικά (<http://www.siatista.gr/istoria2.html>). Εξέλιξαν τη λαϊκή ελληνική αρχιτεκτονική σε ύψιστο βαθμό, απέκτησαν ύφος ξεχωριστό, πολύ προοδευτικό για την εποχή εκείνη στην Ελλάδα, επιδεικνύοντας παράλληλα τα πλούτη τους. Οι επιρροές από την Ευρώπη ήταν πολλές, αλλά η ελληνικότητα των μορφών και των μαστόρων που τα έχτισαν (Ηπειρώτες από την Κόνιτσα και τα γύρω της χωριά) είναι μη αμφισβητήσιμη. Φαινόμενο μοναδικό επίσης για τις πόλεις της Ελλάδας εκείνης της εποχής, είναι το πλήρες δίκτυο ύδρευσης και υπονόμων που χρηματοδότησαν οι απόδημοι Σιατιστινοί (http://ta-nea.dolnet.gr/neaweb/nsearch.print_unique?entyp=Α&f=16671&m=N82&aa=1).

Παράλληλα παρακολουθούσαν τις πολιτικοκοινωνικές και πνευματικές αλλαγές που συντελούνταν στην Ευρώπη κι αφομοίωναν τις καινούργιες ιδέες που έφερναν ο Διαφωτισμός κι η Γαλλική Επανάσταση. Πρώτο μέλημά τους υπήρξε η Παιδεία κι η απελευθέρωση του Γένους από τα δεινά της σκλαβιάς. Η Σιάτιστα διέθετε ένα από τα παλιότερα σχολεία στην Τουρκοκρατούμενη Ελλάδα, στο οποίο δίδαξαν επιφανείς διδάσκαλοι, και ανέδειξε μεγάλους λογίους και αγωνιστές (<http://www.siatista.gr/istoria2.html>).

Τα πλούτη της πόλης από τη μία εξασφάλιζαν σχετικά ελεύθερη ζωή κατά παραχώρηση της οθωμανικής διοίκησης και από την άλλη τραβούσαν σαν το μαγνήτη

τα φθονερά βλέμματα των Τουρκαλβανών. Κατ' επανάληψη, από το 1784 ως το 1830 δοκίμασαν να μπουν στην πόλη και να την κουρσέψουν. Όλες όμως οι απόπειρες κατέληξαν σε αποτυχία. Η Σιάτιστα, όπως κι η υπόλοιπη Μακεδονία, παρά τους αγώνες της δεν είχε την τύχη ν' απολαύσει ελεύθερη ζωή αμέσως μετά τη λήξη της Επανάστασης του 1821 και την ίδρυση του πρώτου ανεξάρτητου Ελληνικού Κράτους (<http://www.siatista.gr/istoria2.html>).

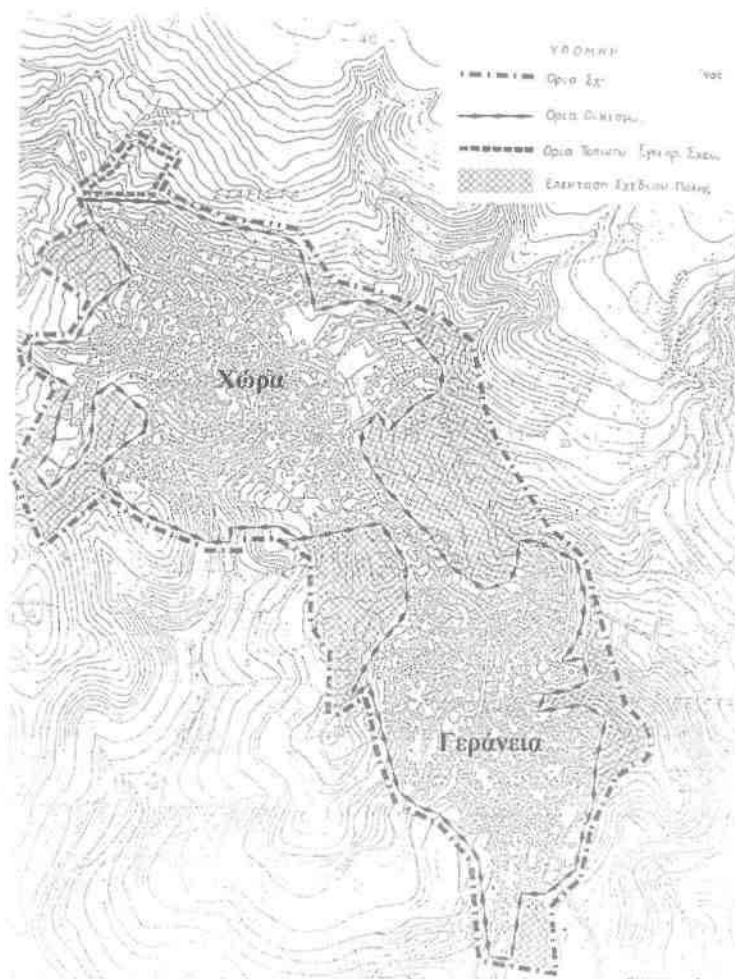
Από οικονομική άποψη ο 19ος αιώνας είναι για την πόλη περίοδος μαρασμού και δημογραφικής καμπίς. Κορυφαίες στιγμές υπήρξαν η συμμετοχή στο Μακεδονικό Αγώνα (1904-1909) και η μάχη της Σιάτιστας την 4η Νοεμβρίου 1912, η οποία είναι και η μέρα απελευθέρωσης της (<http://www.siatista.gr/istoria2.html>). Από το 1887 άρχισε η μετανάστευση στην Αμερική, που έγινε εντονότερη το 1904 και 1908. Ρεύμα μετανάστευσης παρατηρείται και το 1917 ξανά προς την Αμερική και μετά το 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο προς Γερμανία και Αυστραλία (<http://www.siatista.gr/istoria2.html>).

Σήμερα η πόλη συνεχίζει, όπως και πριν από τρεις αιώνες, να θεωρείται το κέντρο τέχνης της γούνας (<http://www.in.gr/agro/kozani/siat1.htm>). Από τα υπέροχα αρχοντικά της σώζονται τουλάχιστον 30 (http://ta-nea.dolnet.gr/neaweb/nsearch.print_unique?entypo=A&f=16671&m=N82&aa=1), ενώ πολλές και πλούσιες σε ομορφιά και καλλιτεχνική έκφραση είναι οι μεταβυζαντινές εκκλησίες που την κατακλύζουν (για περισσότερες πληροφορίες και φωτογραφίες αρχοντικών και εκκλησιών, βλέπε «Παράρτημα III»).

5.3. ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΣΗΜΕΡΑ

Η Σιάτιστα χαρακτηρίστηκε παραδοσιακός οικισμός με το Διάταγμα 19.10.1978 (ΦΕΚ 594/τ. Δ'), με το οποίο έχουν χαρακτηριστεί και οι υπόλοιποι ελληνικοί παραδοσιακοί οικισμοί. Για την πόλη έχουν συνταχθεί και εγκριθεί δύο Διατάγματα σχετικά με την πολεοδομική οργάνωση της και την επέκταση των ορίων του οικισμού, με στόχο την κάλυψη των αναγκών χώρου βάσει της προβλεπόμενης αύξησης του οικισμού. Αυτά είναι το Π.Δ. 23.06.1981 και το Π.Δ. 11.10.1996 (ΦΕΚ 1316 Δ/ 12.11.1996), με το οποίο εγκρίνεται η «Πολεοδομική Μελέτη Επέκτασης- Αναθεώρησης της πόλης της Σιάτιστας» και επιβάλλονται ειδικοί όροι δόμησης. Σήμερα με την ισχύ της μεταφοράς του Συντελεστή Δόμησης, η επέκταση βοηθά επίσης στην προστασία και την ανάδειξη

του ιστορικού και παραδοσιακού ιστού. Ήδη το 1982 είχε εγκριθεί και τεθεί σε ισχύ το «Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Σιάτιστας- Β' Φάση Πρόταση», μία μελέτη που είχε ως κεντρικό στόχο τη διάσωση της πολιτιστικής κληρονομιάς, παράλληλα με τη διατήρηση του χαρακτήρα του οικισμού ως κέντρο γούνας (Συνέντευξη κας Σουλταμπάνογλου Ε., Αρχιτέκτονα Μηχανικού στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κοζάνης).

Χάρτης 5: Τοπογραφικό σχέδιο Σιάτιστας
Πηγή: Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Σιάτιστας, 1982

Παρά το γεγονός ότι η Σιάτιστα απέχει μόλις είκοσι λεπτά από την πρωτεύουσα της Δυτικής Μακεδονίας Κοζάνη- απόσταση που ελαττώθηκε με την ολοκλήρωση τμήματος του κάθετου άξονα της Εγνατίας οδού- δεν έχει αξιοποιήσει πλήρως τα ερεθίσματα που παίρνει από αυτήν και η προστασία του παραδοσιακού χαρακτήρα της μάλλον υστερεί. Τα έργα που έχουν γίνει σ' αυτόν τον τομέα με πρωτοβουλία της Τοπικής και Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, αλλά και σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ένωση τα τελευταία πέντε χρόνια, συνοψίζονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 5.2: Εθνικά και Ευρωπαϊκά έργα στη Σιάτιστα για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.

ΕΡΓΟ	ΕΤΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΕΘΝΙΚΟ Η΄ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
Ανάπλαση παραδοσιακού ιστού Γεράνειας	1999	Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
Τουριστική αξιοποίηση του χώρου του Δημαρχείου Σιάτιστας	1999	Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
Αναστήλωση του καμπαναριού του Ιερού Ναού Αγίας Παρασκευής	2000	Β΄ Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτικής Μακεδονίας
Αποκατάσταση Τραμπάτζειου Γυμνασίου	2003	Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κοζάνης
Αξιοποίηση του όρους Βούρινο	1999	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Περιβάλλον» (ΕΠΠΕΡ)

Πηγή: Συνέντευξη κας Σαρροπούλου Α., Γεωπόνου στο Δημαρχείο Σιάτιστας

Η Σιάτιστα είναι ένας οικισμός με μοναδικό χαρακτήρα, που ξεφεύγει από εκείνο της Καστοριάς. Πιο αντιπροσωπευτικά είναι τα αρχοντικά της που χρονολογούνται από το 1740 μέχρι το 1780. Παρά το γεγονός όμως ότι τα σπίτια αυτά έχουν κριθεί διατηρητέα, ο κίνδυνος της φθοράς δεν έχει εξαλειφθεί, ενώ πολλά από αυτά έχουν δώσει τη θέση τους σε νέες κατασκευές (Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 29). Οι περιπτώσεις αναπαλαίωσης και συντήρησης τους είναι λίγες. Ήδη έχει ξεκινήσει μια προσπάθεια συντήρησης των αρχοντικών της πόλης (που ξεπερνούν σε αριθμό τα τριάντα) μέσω Προγραμματικής Σύμβασης που έχουν προσυπογράψει το Υπουργείο Πολιτισμού, το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων (ΤΑΠΑ), ο Δήμος Σιάτιστας και ο Δήμος Ασκιού (Συνέντευξη κας Σαρροπούλου Α., Γεωπόνου στο Δημαρχείο Σιάτιστας). Πιο συγκεκριμένα με το ευρωπαϊκό πρόγραμμα Leader II έγιναν οι εξής επεμβάσεις, όπως αυτές παρατίθενται στον πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 5.3: Έργα Leader II για το Δημοτικό Διαμέρισμα Σιάτιστας

ΜΕΤΡΟ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ
Μέτρο 3	Παραδοσιακός Ξενώνας	Δήμος Σιάτιστας
Μέτρο 4	Ίδρυση εργαστηρίου κατά-σκευής ειδών λαϊκής τέχνης από γούνα	Μποσταντζής Αλέξιος
Μέτρο 5	Ίδρυση οινοποιείου βιολογικής παραγωγής- επισκέψιμη κάβα	Ι. Τιούκαλιας & ΣΙΑ Ο.Ε.
Μέτρο 6	Αξιοποίηση παραδοσιακού κτιρίου- αναπαλαίωση αρχοντικό Δόλκηρα	Μορφωτικό Πολιτιστικός Σύλλογος «Μαρκίδες Πούλιου)

Πηγή: <http://www.anko.gr/leader/Projects.asp?MeasureID=0&Placeid=197&Municipalityid=15&Prefid=2>

Πιο αναλυτικά:

- i) Αρχοντικό Δίντσιου (Μέτρο 3- Αγροτουρισμός): Η επένδυση αφορά στην αγορά εξοπλισμού για τη λειτουργία ως ξενώνα του αναπαλαιωμένου αρχοντικού, κατόπιν μίσθωσης από το Δήμο Σιάτιστας και με την επωνυμία “Συναγωγή”. Το κτίριο περιλαμβάνει 7 δωμάτια με 18 συνολικά κλίνες, δύο μεγάλες σάλες, ενώ το υπόγειο έχει μετατραπεί σε εστιατόριο και κουζίνα. Στην αυλή του λειτουργεί ταβέρνα και παρασκευαστήριο. Η νέα χρήση του αρχοντικού εξασφαλίζει τρεις μόνιμες θέσεις εργασίας και δύο εποχικές (<http://www.anko.gr/leader/ProjectGeneral.asp?ProjectID=40>).

Εικόνα 19: Αρχοντικό Δίντσιου, Σιάτιστα

Πηγή: <http://www.anko.gr/>

Πίνακας 5.4: Συμμετοχή Leader II για το Αρχοντικό Δίντσιου, Σιάτιστα

Προϋπολογισμός έργου (δρχ)	17.890.965
Συμμετοχή Leader (δρχ)	10.734.579
Έτος ολοκλήρωσης	2001

Πηγή: <http://www.anko.gr/leader/ProjectGeneral.asp?ProjectID=40>

- ii) Ίδρυση εργαστηρίου κατασκευής ειδών λαϊκής τέχνης από γούνα (Μέτρο 4-Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις): Η κρίση του κλάδου της γούνας οδήγησε στη διεύρυνση της γκάμας των παραγόμενων προϊόντων με τη δημιουργία ειδών λαϊκής τέχνης που έχουν ως πρώτη ύλη τη γούνα. Η ένταξη του έργου, από τον φορέα ιδιώτη στο πρόγραμμα, βοήθησε στην ολοκλήρωση του ημιτελούς υφιστάμενου κτιρίου για τη στέγαση εργαστηρίου κατασκευής ειδών λαϊκής τέχνης από γούνα και στην αγορά εξοπλισμού παραγωγής. Με τη λειτουργία του εξασφαλίζονται τρεις μόνιμες θέσεις εργασίας και δύο εποχικές (<http://www.anko.gr/leader/ProjectGeneral.asp?ProjectID=87>).

Πίνακας 5.5: Συμμετοχή Leader II για το εργαστήριο κατασκευής ειδών λαϊκής τέχνης, Σιάτιστα

Προϋπολογισμός έργου (δρχ)	30.806.793
Συμμετοχή Leader (δρχ)	18.484.076
Έτος ολοκλήρωσης	1999

Πηγή: <http://www.anko.gr/leader/ProjectGeneral.asp?ProjectID=87>

- iii) Ίδρυση οινοποιείου βιολογικής παραγωγής- Επισκέψιμη κάβα (Μέτρο 5-Αξιοποίηση επιτόπου και εμπορία της γεωργικής δασοκομικής και αλιευτικής παραγωγής): Η Σιάτιστα έχει παράδοση στην παραγωγή λιαστού κρασιού. Η εταιρεία Ι. Τιούκαλιας & ΣΙΑ Ο.Ε.- Σιάτιστα Αειφόρος στους πρόποδες του Μπούρινου έχει κατασκευάσει με τη συνδρομή του Leader II οινοποιείο βιολογικής καλλιέργειας- επισκέψιμη κάβα. Η επένδυση περιλαμβάνει την κατασκευή του κτιρίου, τη διαμόρφωση του περιβάλλοντα χώρου, την αγορά σύγχρονου εξοπλισμού για τις ανάγκες της παραγωγικής διαδικασίας καθώς και τις δαπάνες προβολής/ προώθησης της επιχείρησης. Με τη λειτουργία του εξασφαλίζονται τρεις μόνιμες θέσεις εργασίας και τέσσερις εποχικές (<http://www.anko.gr/leader/ProjectGeneral.asp?ProjectID=130>).

Εικόνα 20: Οινοποιείο βιολογικής παραγωγής- Επισκέψιμη κάβα στο Μπούρινο (Πρόγραμμα Leader II)
Πηγή: <http://www.anko.gr/>

Πίνακας 5.6: Συμμετοχή Leader II για το οινοποιείο βιολογικής παραγωγής, Σιάτιστα

Προϋπολογισμός έργου (δρχ)	62.590.602
Συμμετοχή Leader (δρχ)	31.295.301
Έτος ολοκλήρωσης	2001

Πηγή: <http://www.anko.gr/leader/ProjectGeneral.asp?ProjectID=130>

- iv) Αρχοντικό Δόλγκηρα (Μέτρο 6- Διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος και του περιβάλλοντος χώρου): Επενδυτής του έργου είναι ο Μορφωτικός- Πολιτιστικός Σύλλογος «Μαρκίδες Πούλιου». Η δράση περιλαμβάνει αναπαλαίωση του αρχοντικού με σκοπό την αναστήλωση και τη μετετροπή του σε χώρους γραφείων του Μορφωτικού- Πολιτιστικού Συλλόγου «Μαρκίδες Πούλιου» καθώς επίσης και σε χώρους έκθεσης και προβολής παραδοσιακών αντικειμένων της περιοχής. Η νέα χρήση του αρχοντικού εξασφαλίζει δύο μόνιμες θέσεις εργασίας και δύο εποχικές (<http://www.anko.gr/leader/ProjectGeneral.asp?ProjectID=87>). Στις 10 Αυγούστου 2003 μάλιστα, έγιναν τα εγκαίνια του Λαογραφικού Μουσείου.

Εικόνα 21: Αρχοντικό Δόλγκηρα, Σιάτιστα
Πηγή: <http://www.siatista.gr/arxontikodolgira3jpeg3.html>

Πίνακας 5.7: Συμμετοχή Leader II για το Αρχοντικό Δόλγκηρα, Σιάτιστα

Προϋπολογισμός έργου (δρχ)	50.471.750
Συμμετοχή Leader (δρχ)	40.377.400
Έτος ολοκλήρωσης	2001

Πηγή: <http://www.anko.gr/leader/ProjectGeneral.asp?ProjectID=87>

Δεν θα πρέπει να παραληφθεί και η αίτηση του Δήμου Σιάτιστας για ένταξη στο πρόγραμμα LEADER+ του δικτύου «Δρόμοι Κρασιού», για την προώθηση του τοπικού «λιαστού» οίνου (Συνέντευξη με κο Μάνιο Π., Δ/τη Μανούσειας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σιάτιστας, Δημοτικό Σύμβουλο Δήμου Σιάτιστας).

Η Σιάτιστα αποτελεί σημαντικό παραγωγικό κέντρο στον τομέα της γουνοποιίας και ανήκει στον παραγωγικό άξονα της γούνας (Καστοριά- Άργος Ορεστικό- Σιάτιστα- Βόιο), όπως όμως όλα τα οικιστικά κέντρα που εντάσσονται σε αυτόν, δεν δημιουργούν εξαρτήσεις και ροές παρά μόνο κατά την τελική φάση της εξαγωγής των προϊόντων (Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 16).

Μικρό κομμάτι του Δήμου καλύπτεται από γεωργική γη, ενώ παρατηρείται μεγάλη μονομέρεια στην απασχόληση, ιδιαίτερα στον κλάδο της γούνας. Δεν είναι τυχαία η ύπαρξη εκατοντάδων μικρών βιοτεχνιών και οικοτεχνιών γουνοποιίας στην περιοχή γύρω από τη Σιάτιστα, οι περισσότερες εκ των οποίων διαθέτουν τα προϊόντα τους σε μεγάλα γουνεμπορικά κέντρα ανά την Ελλάδα (Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 18-23).

Στο όρος Βούρινος ή Μπούρινος υπάρχουν εγκαταλελειμμένα μεταλλεία που χρήζουν άμεσης αποκατάστασης (Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 23). Το εν λόγω όρος είναι ενταγμένο στο δίκτυο Corine για την προστασία της φύσης. (Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 70)

Σε ολόκληρη την Περιφέρεια υπάρχουν τρία Βιομηχανικά Πάρκα (ΒΙΟ.ΠΑ.), ένα εκ των οποίων χωροθετείται στη Σιάτιστα (Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 24).

Στην περιοχή παρατηρείται κάποια τουριστική κίνηση, κυρίως για εμπορικούς λόγους (εμπορία γούνας) (Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 27), ενώ η παραδοσιακή

αρχιτεκτονική των κτισμάτων και τα έθιμα αποτελούν πόλο έλξης group τουριστών, που όμως διαμένουν αλλού (Καστοριά, Κοζάνη).

Το Υπουργείο Εσωτερικών συγκεντρώνει κάποια στατιστικά στοιχεία για το Δήμο της Σιάτιστας, τα οποία μπορούν να δώσουν μια εικόνα για την υφιστάμενη κατάσταση και τις υπηρεσίες στην πόλη. Οι σχετικοί πίνακες παρατίθενται παρακάτω:

Πίνακας 5.8: Χρηματοδοτήσεις Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης Σιάτιστας σε Ευρώ

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ Δ. ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ	
Περιφέρεια	Δυτικής Μακεδονίας
Νομός	Κοζάνης
Τακτική Επιχορήγηση (ΚΑΠ) 2000	473.728,85
Τακτική Επιχορήγηση 2001	497.415,30
% Μεταβολή Τακτικής Επιχορήγησης 2000-2001	5 %
Βρεφονηπιακοί Σταθμοί (1η, 2η, 3η κατανομή 2001)	70.432,87
ΣΑΤΑ (1η & 2η κατανομή 2001)	118.121,79
Πολιτική Προστασία (1η κατανομή 2001)	7.190,02
Επισκευές - συντηρήσεις σχολείων (1η, 2η & 3η κατανομή 2001)	28.949,75

Πηγή: <http://www.ypes.gr/topiki.htm>

Πίνακας 5.9: Οικονομικά στοιχεία Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης Σιάτιστας, σε Ευρώ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ Δ. ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ		
Έτος	1999	2000
Συνολικά Έσοδα	2.418.741,01	1.947.454,15
Τακτικά	854.893,62	828.002,93
Ίδια Τακτικά	341.162,14	295.005,14
Έκτακτα	1.364.267,06	729.931,03
Επιχορηγήσεις	1.838.779,16	1.195.242,85
ΚΑΠ	444.724,87	413.411,59
Ίδια	579.961,85	730.494,50
Τέλη και Δικαιώματα	238.309,61	179.867,94
Φόροι - Τέλη	243.363,17	186.115,92
Μισθοδοσία	354.852,53	328.041,09
Κόστος Ανταποδοτικών	375.278,06	249.279,53
Έσοδα Ανταποδοτικών	229.021,28	171.853,26
Δάνεια	-	-
Τοκοχρεολύσια	6.761,56	4.974,32
Επενδύσεις	1.163.841,53	824.290,54
Σύνολο Εξόδων	2.139.677,18	1.767.903,15
Σύνολο Βεβαιωθέντων	2.427.210,56	1.960.771,83

Πηγή: <http://www.ypes.gr/topiki.htm>

Πίνακας 5.10: Κοινωνικές Υποδομές Δήμου Σιάτιστας

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ Δ. ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ	
Παιδικοί Σταθμοί	2
Φιλοξενούμενα Παιδιά	74
Προσωπικό	
Διοικητικό Προσωπικό	4
Εκπαιδευτικό Προσωπικό	0
Βοηθητικό Προσωπικό	5
Αθλητικές Εγκαταστάσεις	
Κλειστά Γυμναστήρια	1
Κολυμβητήρια	0
Γήπεδα Ποδοσφαίρου	3
Γήπεδα Μπάσκετ	5
Γήπεδα Τένις	1
Άλλες Αθλητικές Εγκαταστάσεις	0
Αθλούμενοι	500
Σχολικές Μονάδες	9
Αίθουσες Σχολικών Μονάδων	84
Λειτουργούντα Τμήματα	73
Μαθητές Α' θμιας Εκπαίδευσης	383
Μαθητές Β' θμιας Εκπαίδευσης	602

Πηγή: <http://www.ypes.gr/topiki.htm>

Τέλος παρατίθεται ένας πίνακας που παρουσιάζει τη μεταβολή του πληθυσμού τόσο στο νομό συνολικά, όσο και στο Δήμο από το 1991 ως το 2001, έτσι όπως παρουσιάζονται από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος.

Πίνακας 5.11: Μεταβολή πληθυσμού 2001 και 1991, δήμων και κοινοτήτων νομού Κοζάνης

Δήμος ή Κοινότητα**	2001*			1991			Μεταβολή %		
	Άρρενες	Θήλειες	Σύνολο	Άρρενες	Θήλειες	Σύνολο	Άρρενες	Θήλειες	Σύνολο
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	5.424.089	5.515.516	10.939.605	5.051.553	5.201.027	10.252.580	7,4	6,0	6,7
N. ΚΟΖΑΝΗΣ	78.306	78.158	156.464	75.026	75.360	150.386	4,4	3,7	4,0
Δ. ΚΟΖΑΝΗΣ	23.878	24.258	48.136	21.592	21.834	43.426	10,6	11,1	10,8
Δ. ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	1.001	977	1.978	977	1.051	2.028	2,5	-7,0	-2,5
Δ. ΔΙΑΝΗΣ	1.938	1.870	3.808	1.951	1.940	3.891	-0,7	-3,6	-2,1
Δ. ΑΣΚΙΟΥ	2.561	2.522	5.083	2.687	2.701	5.388	-4,7	-6,6	-5,7
Δ. ΒΕΛΒΕΝΤΟΥ	1.869	1.869	3.738	1.939	2.001	3.940	-3,6	-6,6	-5,1
Δ. ΒΕΡΜΙΟΥ	1.762	1.742	3.504	1.666	1.731	3.397	5,8	0,6	3,1
Δ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΥΨΗΛΑΝΤΗ	1.498	1.502	3.000	1.437	1.416	2.853	4,2	6,1	5,2
Δ. ΕΛΙΜΕΙΑΣ	3.262	3.174	6.436	3.262	3.222	6.484	0,0	-1,5	-0,7
Δ. ΕΛΛΙΠΣΙΟΝΙΟΥ	4.080	3.942	8.022	3.989	3.910	7.899	2,3	0,8	1,6
Δ. ΚΑΜΒΟΥΝΙΩΝ	1.162	1.083	2.245	1.402	1.283	2.685	-17,1	-15,6	-16,4
Δ. ΜΟΥΡΙΚΙΟΥ	2.449	2.439	4.888	2.439	2.458	4.897	0,4	-0,8	-0,2
Δ. ΝΕΑΠΟΛΗΣ	2.516	2.600	5.116	2.669	2.630	5.299	-5,7	-1,1	-3,5
Δ. ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΑΣ	17.755	17.964	35.719	16.325	16.450	32.775	8,8	9,2	9,0
Δ. ΣΕΡΒΙΩΝ	5.225	5.067	10.292	5.196	5.191	10.387	0,6	-2,4	-0,9
Δ. ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ	3.288	3.257	6.545	3.331	3.356	6.687	-1,3	-2,9	-2,1
Δ. ΤΣΟΓΓΙΛΙΟΥ	2.413	2.327	4.740	2.486	2.508	4.994	-2,9	-7,2	-5,1
ΚΟΙΝ. ΒΛΑΣΤΗΣ	327	325	652	332	339	671	-1,5	-4,1	-2,8
ΚΟΙΝ. ΛΙΒΑΔΕΡΟΥ	868	796	1.664	820	768	1.588	5,9	3,6	4,8
ΚΟΙΝ. ΠΕΝΤΑΛΟΦΟΥ	454	444	898	526	571	1.097	-13,7	-22,2	-18,1

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε., απογραφή 1991 & 2001

*Προσωρινά στοιχεία

**Τα όρια των δήμων & κοινοτήτων δεν είναι πάντα συγκρίσιμα μεταξύ 1991 & 2001 (http://www.economics.gr/Nomoiindices/Nomoi_dimoi_population/kozani.htm)

5.4. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ

5.4.1. ΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ

Τα μουσεία της Σιάτιστας είναι τα εξής:

- Εκκλησιαστικό μουσείο
- Παλαιοντολογικό μουσείο
- Βοτανικό μουσείο

- Έκθεση Φωτογραφίας Συλλόγου Φιλίππων
(<http://www.siatista.gr/mouseia.html>)

5.4.1.1. Η Παλαιοντολογική Συλλογή Σιάτιστας

Μια από τις πρώτες χρονολογικά εργασίες μαθητών και καθηγητών του Τραμπάτζειου Γυμνασίου (βλέπε §5.4.3.2) είναι η δημιουργία της Παλαιοντολογικής Συλλογής του σχολείου. Το ξεκίνημα αυτής της συλλογής τοποθετείται στις αρχές του 20ου αιώνα με την εύρεση ενός απολιθωμένου χαυλιόδοντα στην κοιλάδα του ποταμού Αλιάκμονα (<http://lyk-siatist.koz.sch.gr/sylogia.htm>).

Το 1906 ο καθηγητής του Τραμπαντζείου Γυμνασίου Αναστάσιος Δάνας ιδρύει την "Παλαιοντολογική Συλλογή Σιατίστης" σε αίθουσα του Γυμνασίου. Τα επόμενα 15 χρόνια και μέχρι τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο η Συλλογή εμπλουτίζεται με νέα ευρήματα (<http://lyk-siatist.koz.sch.gr/sylogia.htm>).

Μετά από τις απώλειες κατά την περίοδο της Γερμανικής Κατοχής, μόλις το 1982 διαμορφώνεται καινούργια αίθουσα για την έκθεση των ευρημάτων με χορηγίες ευεργετών της περιοχής (<http://lyk-siatist.koz.sch.gr/sylogia.htm>).

Το 1988, στον εορτασμό των 100 χρόνων του Τραμπάτζειου Γυμνασίου, η Συλλογή μεταφέρθηκε σε νέα αίθουσα με δαπάνες της Επιτροπής Εορτασμού (<http://lyk-siatist.koz.sch.gr/sylogia.htm>).

5.4.1.2. Το Βοτανικό Μουσείο Σιατίστης

Ο Ορειβατικός Σύλλογος Σιάτιστας «Μπούρινος» (βλέπε §5.6.1.2) ίδρυσε το Βοτανικό Μουσείο το 1989, το οποίο περιλαμβάνει 700 φωτογραφίες και πίνακες αποξηραμένων φυτών, 500 σπάνιες πεταλούδες και διάφορα ερπετά. Όλα συλλέχθηκαν από τα μέλη του ορειβατικού συλλόγου από την κοιλάδα του Μεσιού Νερού στο όρος Μπούρινο (<http://www.siatista.gr/mpourinos2.html>).

5.4.2. ΜΑΝΟΥΣΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ

Η Βιβλιοθήκη συγκροτήθηκε από δωρεές βιβλίων που προσέφεραν λόγοι της περιοχής. Τα πρώτα βιβλία της βιβλιοθήκης στεγάζονταν στα κελιά του Μητροπολιτικού ναού του Αγίου Δημητρίου. Το 1988, η Μανούσεια Βιβλιοθήκη

στεγάστηκε οριστικά στο κτίριο του Κουκουλίδειου Πνευματικού Κέντρου (<http://www.siatista.gr/manouseia2.html>).

Εικόνες 22, 23: Μανούσεια Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σιάτιστας
Πηγή: <http://www.siatista.gr/manouseia.html>

Η Μανούσεια Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σιάτιστας λειτουργεί ως Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου από το 1953. Διαθέτει παλιές εκδόσεις, όπως «Θουκυδίδου Ξυγγραφή» και «Ξενοφώντος Ελληνικά» που εκδόθηκαν στη Βενετία το 1502. Πραγματοποιεί εκδόσεις βιβλίων, συνέδρια, διαλέξεις, ομιλίες, παρουσιάσεις βιβλίων και άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις. Ανήκει τέλος, στο δίκτυο βιβλιοθηκών Νομού Κοζάνης (<http://www.siatista.gr/manouseia2.html>).

5.4.3. ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ

Στη Σιάτιστα λειτουργούν τα εξής σχολεία, κάποια εκ των οποίων αποτελούν και ιστορικά κτίρια, όπως αναλύεται παρακάτω:

- 1ο Δημοτικό
- 2ο Δημοτικό
- 3ο Δημοτικό
- Γυμνάσιο
- Μουσικό Γυμνάσιο
- Ενιαίο Λύκειο
- Μουσικό Λύκειο
- ΤΕΕ

(<http://www.siatista.gr/sxoleia.html>)

Εικόνα 24: Μουσικό Γυμνάσιο Σιάτιστας
Πηγή: www.siatista.gr

5.4.3.1. 1^ο Δημοτικό Σχολείο Σιάτιστας

Εικόνα 25: 1^ο Δημοτικό Σχολείο Σιάτιστας
Πηγή: www.siatista.gr

Το πρώτο διδακτήριο του Δημοτικού Σχολείου Χώρας κτίσθηκε το 1830. Το 1863 αντικαταστάθηκε με άλλο, όπως φαίνεται και από επιγραφή που σώζεται μέχρι σήμερα. Το 1911 όμως, αντικαταστάθηκε για ακόμα μια φορά από το διδακτήριο που υπάρχει και σήμερα. Χτίστηκε κατόπιν δαπάνης της Αδελφότητας του «Προφήτη Ηλία» και των πολιτών (<http://1dim-siatist.koz.sch.gr/1odimotikoistoria.html>).

5.4.3.2 Τραμπάτζειο Γυμνάσιο

Το σχολείο λειτούργησε για πρώτη φορά τη σχολική χρονιά 1889-1890. Είχε προηγηθεί για το σκοπό αυτό η δωρεά των 200.000 (διακοσίων χιλιάδων)

φράγκων από το μεγάλο Σιατιστινό ευεργέτη Ιωάννη Τραμπαντζή τον Αύγουστο του 1887 (<http://lyk-siatist.koz.sch.gr/istoriasxoleiou.html>).

Εικόνα 26: Πλατεία Τραμπατζή
Πηγή: : www.siatista.gr

Εικόνα 27: Τραμπάτζειο Γυμνάσιο Σιάτιστας
Πηγή: <http://gym-siatist.koz.sch.gr/>

Η δωρεά του Ιωάννη Τραμπαντζή δεν περιορίστηκε μόνο στην ανέγερση του λιτού και προσεγμένου διδακτηρίου που σώζεται μέχρι σήμερα, αλλά προοικονόμησε το σχολείο με 600 ομολογίες του Εθνικού δανείου για τις λειτουργικές του ανάγκες. Έτσι πληρώνονταν οι καθηγητές και καλύπτονταν τα λοιπά λειτουργικά έξοδα (<http://lyk-siatist.koz.sch.gr/istoriasxoleiou.html>).

Το 1905 άρχισε η λειτουργία του Τραμπάντζειου Οικοτροφείου για την κάλυψη των αναγκών στέγασης και σίτισης των μαθητών που έρχονταν από όλα τα μέρη της Ελλάδας, ενώ το 1906 μπαίνουν οι βάσεις για την «Παλαιοντολογική Συλλογή Σιάτιστας» (<http://lyk-siatist.koz.sch.gr/istoriasxoleiou.html>).

Η σχολική χρονιά 1942-1943 είναι η μοναδική που το σχολείο δεν λειτούργησε λόγω των πολεμικών γεγονότων. Το 1960 και το 1961 το Γυμνάσιο- Οικοτροφείο εξέδωσε εφημερίδα με τίτλο «Μαρκίδαι» (<http://lyk-siatist.koz.sch.gr/istoriasxoleiou.html>).

Το Ιστορικό Τραμπάντζειο Γυμνάσιο έπαψε να λειτουργεί ως διδακτήριο το 1986 οπότε και τα δυο σχολεία Λύκειο και Γυμνάσιο στεγάστηκαν στο καινούργιο διδακτήριο «Γεώργιος Παπαγεωργίου», δωρεά των αδελφών Παπαγεωργίου (<http://lyk-siatist.koz.sch.gr/istoriasxoleiou.html>).

5.4.3.3. Διδακτήριο «Γεώργιος Παπαγεωργίου»

Εικόνα 28: Διδακτήριο Γεώργιος Παπαγεωργίου
 Πηγή: <http://lyk-siatist.koz.sch.gr/didaktirio.html>

Το διδακτήριο χτίστηκε με τη δαπάνη και φροντίδα των αδελφών Παπαγεωργίου και τα εγκαίνια του έγιναν στις 4 Νοεμβρίου 1986. Το κτίριο βρίσκεται υπό την σκέπη των ευεργετών του ακόμα και σήμερα (το 2001 με δαπάνη του Ιδρύματος Παπαγεωργίου, αποκαταστάθηκαν οι φθορές που προκλήθηκαν από το πέρασμα του χρόνου). Στο διδακτήριο «Γεώργιος Παπαγεωργίου» συστεγάζονται το Ενιαίο Λύκειο και το Γυμνάσιο (<http://lyk-siatist.koz.sch.gr/didaktirio.html>).

5.4.4. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ «ΛΙΛΙΑΝ ΒΟΥΔΟΥΡΗ»

Εικόνα 29: Πολιτιστικό Κέντρο Λίλιαν Βουδούρη- Μακέτα
 Πηγή: <http://www.siatista.gr/idrymabuduri.html>

Με τη συμπλήρωση δέκα χρόνων από το θάνατο του Άρη Βουδούρη το Δ.Σ. του Ιδρύματος αποφάσισε να αναλάβει τη χορηγία ενός σημαντικού έργου στη γενέτειρά του τη Σιάτιστα, ως ελάχιστο φόρο τιμής στη μνήμη του. Σε συνεργασία με το Δήμο Σιάτιστας αποφασίστηκε η ανέγερση Πολιτιστικού Κέντρου πολλαπλών χρήσεων, κάτι

που έλειπε από την περιοχή, με βασικό στόχο την ανάπτυξη των πολιτιστικών δραστηριοτήτων στην πόλη και γενικότερα στο νομό Κοζάνης (<http://www.siatista.gr/idrymabuduri.html>).

Το κέντρο, που θα ανεγερθεί με χορηγία του Ιδρύματος, ύψους 370.000.000 δρχ., έχει σχεδιασθεί με τρόπο τέτοιο ώστε να εναρμονίζεται πλήρως με την παραδοσιακή αρχιτεκτονική της περιοχής και να είναι προσβάσιμο σε άτομα με ειδικές ανάγκες. Θα περιλαμβάνει χώρους για συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις, συνέδρια και διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις, ενώ θα στεγάσει και το Ωδείο της πόλης. Η θεμελίωση του έγινε στις 9.6.2002 (<http://www.siatista.gr/idrymabuduri.html>).

5.5. ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

5.5.1 ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΣΤΗ ΣΙΑΤΙΣΤΑ

Χαρακτηριστικό στοιχείο της περιοχής είναι το πλήθος των εθιμικών παραδόσεων που διατηρούνται εδώ και πολλές γενιές και προσελκύουν πλήθος επισκεπτών από όλη τη Μακεδονία.

5.5.1.1. Κλαδαριές και Κόλιαντα

Εικόνα 30: Έθιμο Κλαδαριές
Πηγή: www.siatista.gr

Στη Σιάτιστα τα Χριστουγεννιάτικα κάλαντα λέγονται «κόλιαντα» και συνοδεύονται από ένα σύνολο δρώμενων, που ακολουθείται πιστά εδώ και χρόνια. Πολύ πριν τα Χριστούγεννα, από τη γιορτή του Αγίου Δημητρίου, τα παιδιά κάθε γειτονιάς κάνουν ομάδες και φροντίζουν να συγκεντρώσουν ξερά χόρτα, τα «φουρφούρια» (όπως λέγονται στη Γεράνεια) ή «λόζιο» (όπως λέγονται στη Χώρα),

για να τροφοδοτήσουν τη φωτιά, τη λεγόμενη «κλαδαριά», που θα ανάψουν το βράδυ τις 23^{ης} Δεκεμβρίου. Κατόπιν ακολουθεί υπαίθρια γιορτή. Οι καλύτερες κλαδαριές βραβεύονται από την Δ.Ε.Π.Π.Τ.Α.Σ. (Δημοτική Επιχείρηση Περιβάλλοντος Πολιτισμού Τουρισμού και Αθλητισμού Σιάτιστας, βλέπε §5.6.2) (<http://www.siatista.gr/Kolianta.html>).

5.5.1.2. Μπουμπουσιάρια

Στη Σιάτιστα τα καρναβάλια λέγονται Μπουμπουσιάρια και είναι το έθιμο που αναβιώνει κατά τα Θεοφάνια. Οι Σιατιστινοί μεταμφιέζονται ακολουθώντας πρωτότυπους προσωπικούς συνδυασμούς ρούχων, παρελαύνουν και γλεντούν (<http://www.siatista.gr/mproumpousiaria.html>).

Η μεταμφίεση πάντα σατιρίζει καλοπροαίρετα την επικαιρότητα ή δημόσια πρόσωπα και καταστάσεις, προκαλώντας άφθονο γέλιο. Οι καλύτερες μεταμφιέσεις ατόμων ή ομάδων βραβεύονται από τη Δ.Ε.Π.Π.Τ.Α.Σ. (Δημοτική Επιχείρηση Περιβάλλοντος Πολιτισμού Τουρισμού και Αθλητισμού Σιάτιστας) (<http://www.siatista.gr/mproumpousiaria.html>).

5.5.1.3. Η γιορτή της Παναγίας στη Σιάτιστα και το έθιμο των καβαλάρηδων

Εικόνα 31: Καβαλάρης στο έθιμο του Δεκαπενταύγουστου, Σιάτιστα
Πηγή: www.siatista.gr

Η Κοίμηση της Θεοτόκου γιορτάζεται στο ομώνυμο μοναστήρι κοντά στο χωριό Μικρόκαστρο, 12 χιλιόμετρα δυτικά της πόλης της Σιάτιστας. Οι προσκυνητές φτάνουν στην εκκλησία καβάλα σε όμορφα στολισμένα άλογα, ακολουθώντας συγκεκριμένη διαδρομή και προσκυνούν την εικόνα της Μεγαλόχαρης. Στη συνέχεια, επιστρέφοντας στη Σιάτιστα, περνούν από το εξωκλήσι του Προφήτη Ηλία

Μικροκάστρου, όπου γευματίζουν και ταΐζουν τα άλογά τους (<http://www.siatista.gr/Panagia.html>).

Στην είσοδο της πόλης, στην εκκλησία του Αγίου Αθανασίου, υποδέχονται τους καβαλάρηδες οι κάτοικοι και οι πολυάριθμοι επισκέπτες. Κατόπιν σχηματίζεται πομπή, κατά τη διάρκεια της οποίας γίνεται επίδειξη της δεξιοτεχνίας των καβαλάρηδων. Στις πλατείες της Χώρας και της Γεράνειας διεξάγονται παραδοσιακοί χοροί (<http://www.siatista.gr/Panagia.html>).

5.5.2. ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ

5.5.2.1. Γούνα

Η γουνοποιία αποτελεί την παραδοσιακή δραστηριότητα των κατοίκων της Σιάτιστας και του Βοΐου γενικότερα. Ήδη από το τέλος του 16ου αιώνα, Σιατιστινοί έμποροι ανέπτυξαν σχέσεις με εμπόρους από την Κεντρική Ευρώπη και έφεραν σημαντική άνθηση και οικονομική, πολιτιστική και πνευματική πρόοδο στην πόλη. Για αιώνες η γουνοποιία αποτέλεσε για τους κατοίκους της Σιάτιστας μια πολύ προσοδοφόρο απασχόληση. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια η παραγωγή γούνας αντιμετώπισε και συνεχίζει να αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα (<http://www.anko.gr/leader/localproducts.html>).

Σήμερα η πόλη συνεχίζει, όπως και πριν από τρεις αιώνες, να θεωρείται το κέντρο τέχνης της γούνας, που είναι ονομαστή σε όλο τον κόσμο. Οι 1.600 κατασκευαστές γούνας απασχολούν 4.000 εργαζόμενους και αποτελούν το μοχλό της ανάπτυξης και της προόδου (<http://www.in.gr/agro/kozani/siat1.htm>).

5.5.2.2. Τα «λιαστά» κρασιά

Τα κρασιά της Σιάτιστας είναι γνωστά από τον προηγούμενο αιώνα. Οι οινοπαραγωγοί της πόλης διαθέτουν από τα δικά τους κατώγια τον τοπικό ξηρό ερυθρό οίνο, το ονομαστό λιαστό κρασί της Σιάτιστας και βέβαια το παραδοσιακό τσίπουρο (<http://www.in.gr/agro/kozani/nomos16.htm>)

5.6. ΣΥΛΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

5.6.1. ΣΥΛΛΟΓΟΙ ΤΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ

Στη Σιάτιστα λειτουργούν οι εξής σύλλογοι:

1. Εμπορικός Σύλλογος Σιάτιστας
  2. Ιππικός- Πολιτιστικός Σύλλογος «Ο Άγιος Μόδεστος»
  3. Κυνηγετικός Σύλλογος Σιάτιστας
  4. Λέσχη Γυναικών Σιάτιστας
  5. Μορφωτικός Πολιτιστικός Σύλλογος «Μαρκίδες Πούλιου»
  6. Ορειβατικός Σύλλογος «Ο Μπούρινος»
  7. Πολιτιστικός Σύλλογος Μικροκάστρου
  8. Πολιτιστικός και Μορφωτικός Σύλλογος «Ο Μέγας- Αλέξανδρος»
  9. Σύλλογος κλασσικού Αθλητισμού Φιλίππων Φυσιολατρών Σιάτιστας
  10. Σύλλογος «Εξωραϊστικός»
  11. Σύλλογος Αμπελουργών
  12. Σύνδεσμος Γουνοποιών Σιάτιστας «Ο Προφήτης Ηλίας»
  13. Σωματείο Εργατών Γούνας
- (<http://www.siatista.gr/sillogoi.html>)

5.6.1.1. Ιππικός Πολιτιστικός Σύλλογος «Ο Άγιος Μόδεστος»

Ιδρύθηκε το 1993 με σκοπό τη διατήρηση και προβολή της ιππικής παράδοσης της περιοχής. Ο σύλλογος συμμετέχει στο έθιμο των καβαλάρηδων κάθε Δεκαπενταύγουστο. Πήρε μέρος σε ιστορικές πορείες που διοργάνωσε το Αρχαιολογικό Μουσείο Αιανής και διοργανώνει ιππικές εξορμήσεις κάθε Σαββατοκύριακο (<http://www.siatista.gr/ippikosagiosmodestos2.html>).

Το ιππικό δυναμικό του συλλόγου ανέρχεται σε 150 άλογα, καταγραμμένα από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, τμήμα Ζωικής Παραγωγής. Στο γραφείο του συλλόγου οργανώνονται ημερίδες με θέματα που αφορούν στο άλογο και την ιππευτική τεχνική αυτού. Στόχος του συλλόγου είναι η δημιουργία ιππικού κέντρου με τη βοήθεια του Δήμου Σιάτιστας και του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ο σύλλογος τέλος, είναι ιδρυτικό μέλος της Ομοσπονδίας Παραδοσιακής Ιππασίας (<http://www.siatista.gr/ippikosagiosmodestos2.html>).

Εικόνα 32: Σιατιστινά Άλογα

Πηγή: Αλεξάκη, Ζ. και Αθανασιάδης, Θ. (2003) 'Μακεδονίτικη Αρχοντιά', Γεωτρόπιο, (152) 64- 65.

5.6.1.2. Ορειβατικός Σύλλογος Σιάτιστας «Ο Μπούρινος»

Ιδρύθηκε το 1984 με σκοπό τη συστηματική καλλιέργεια και ευρύτερη διάδοση της ορειβασίας, αναρρίχησης, σπηλαιολογίας, χιονοδρομίας, καθώς και την προστασία της φύσης (<http://www.siatista.gr/mpourinos2.html>).

Το 1989 ίδρυσε το Βοτανικό Μουσείο, ενώ σε αυτόν ανήκει η διαχείριση του καταφυγίου σε υψόμετρο 1.300 μέτρων στην περιοχή Τσάμια στο όρος Μπούρινο. Η ανακαίνιση του κτιρίου και η προσθήκη ορόφου έγινε με προσωπική εργασία των μελών του συλλόγου και με την οικονομική αρωγή των κατοίκων της Σιάτιστας (<http://www.siatista.gr/mpourinos2.html>).

Εικόνα 33: Χειμερινό καταφύγιο στο όρος Μπούρινος

Πηγή: <http://gym-siatist.koz.sch.gr/nerogymnasio.html>

Ο σύλλογος πραγματοποιεί συνεχώς αναβάσεις σε βουνά της Ελλάδας και συμμετέχει σε όλες τις περιφερειακές και πανελλήνιες ορειβατικές συναντήσεις καθώς

και στον ορειβατικό Μαραθώνιο, που γίνεται κάθε χρόνο στον Όλυμπο Έχει ιδρύσει ομάδα αναρριχήσεων σε βράχο, αλλά και τμήμα αγωνιστικής αναρρίχησης. Οι αναρριχητές εκπαιδεύονται σε πίστα που κατασκεύασε ο ίδιος ο σύλλογος στο κλειστό γυμναστήριο της πόλης της Σιάτιστας (<http://www.siatista.gr/mpourinos2.html>).

Τέλος, είναι μέλος της ομοσπονδίας ορειβατικών συλλόγων Ελλάδας, της διεθνούς ένωσης ορειβατικών οργανώσεων και της διεθνούς ένωσης προστασίας της φύσης (<http://www.siatista.gr/mpourinos2.html>).

5.6.1.4. Σύλλογος Κλασσικού Αθλητισμού Φιλίππων- Φυσιολατρών Σιάτιστας

Ιδρύθηκε το 1972 με σκοπό τη διατήρηση των ηθών και εθίμων της Σιάτιστας. Διαθέτει χορευτικά συγκροτήματα ενηλίκων, εφήβων και παιδιών, τμήμα ενόργανης γυμναστικής και ιππασίας. Είναι επίσης, μέλος της Διεθνούς Οργάνωσης Λαϊκής Τέχνης UNESCO-B (<http://www.siatista.gr/filippoifisiolatres2.html>).

Από το 1987 πραγματοποιεί κάθε χρόνο τον Αύγουστο πολιτιστικές εκδηλώσεις με την επωνυμία «Σιατιστινά». Ο σύλλογος από το 1978 ανέλαβε τον εξωραϊσμό του ιερού Ναού Αγίου Ιωάννη Μεσοποτάμου (Γιάγκοβη) στον περίβολο του οποίου δημιούργησε Αγροτικό Λαογραφικό Μουσείο (<http://www.siatista.gr/filippoifisiolatres2.html>).

5.6.1.5. Θεατρικό Εργαστήρι

Ιδρύθηκε το 1998. Σήμερα λειτουργεί με 62 παιδιά ηλικίας 6- 16 ετών και έχει δύο τμήματα (παιδικό και εφηβικό). Σκοπός της δημιουργίας του είναι να δώσει στους νέους της Σιάτιστας την ευκαιρία να ψυχαγωγηθούν μέσα από το θεατρικό παιχνίδι, να απελευθερώσουν τις δημιουργικές τους δυνάμεις, να καλλιεργήσουν το πνεύμα της ομαδικότητας, της συνεργασίας και της αυτογνωσίας και να στήσουν παραστάσεις (<http://www.siatista.gr/deptheatro2.html>).

5.6.2. ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Οι επιχειρήσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης Δήμου Σιάτιστας, παρατίθενται στον πίνακα που ακολουθεί. Στόχο αποτελεί η παρουσίαση της δραστηριότητας και της

οργάνωσης του Δήμου, ως ένδειξη του επιπέδου άσκησης ουσιαστικής πολιτικής για την ανάπτυξη της περιοχής.

Πίνακας 5.12: Επιχειρήσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης Δήμου Σιάτιστας

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ Δ. ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ					
ΟΤΑ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ			
		Υποχρ. Εκπαίδ.	Β'βάθμια Εκπαίδ.	ΑΕΙ/ΤΕΙ	Μεταπτ./ Διδακτ.
ΟΤΑ	ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ	18	19	5	
Λοιπά Δημοτικά ή Κοινοτικά Νομικά πρόσωπα	ΦΙΛΑΡΜΟΝΙΚΗ ΔΗΜΟΥ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ		1		
Λοιπά Δημοτικά ή Κοινοτικά Νομικά πρόσωπα	ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΟΙΚΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ	1	1	1	
Λοιπά Δημοτικά ή Κοινοτικά Νομικά πρόσωπα	ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΩΔΕΙΟ ΔΗΜΟΥ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ		1	4	
Δημοτικοί / Κοινοτικοί παιδικοί και βρεφονηπιακοί σταθμοί	Β' ΠΑΙΔΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ ΔΗΜΟΥ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ	2		3	
Δημοτικοί / Κοινοτικοί παιδικοί και βρεφονηπιακοί σταθμοί	Α' ΠΑΙΔΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	3		1	
Αστική Εταιρεία Μη Κερδοσκοπικού Χαρακτήρα	ΑΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ (ΒΙΟ.ΠΑ.)		18	4	

Πηγή: <http://www.ypes.gr/topiki.htm>

Δημοτική Επιχείρηση Πολιτισμού, Περιβάλλοντος, Τουρισμού, Αθλητισμού Δήμου Σιάτιστας (Δ.Ε.Π.Π.Τ.Α.Σ.)

Μια καινοτομία του Δήμου, που φανερώνει το συνεχώς αυξανόμενο ενδιαφέρον των αρχών για την αξιοποίηση του πολιτιστικού και περιβαλλοντικού πλούτου της περιοχής, αποτελεί Δημοτική Επιχείρηση Πολιτισμού, Περιβάλλοντος, Τουρισμού, Αθλητισμού Δήμου Σιάτιστας, που δημιουργήθηκε με τις υπ' αριθμών 9141 και 9003 αποφάσεις του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας τον Σεπτέμβριο του 2000, στα πλαίσια του Ν.2503/97 και είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου (<http://www.siatista.gr/depptasgnwrimia2.html>).

Σκοπός της επιχείρησης είναι:

- ✓ Η εκμετάλλευση του ξενώνα του Αρχοντικού Δίντσιου
- ✓ Η σύσταση τουριστικού γραφείου υποδοχής επισκεπτών
- ✓ Η εκμετάλλευση και διαχείριση του κέντρου περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ενημέρωσης στην κοιλάδα Μεσιανού νερού και στο Μπούρινο.
- ✓ Η οργάνωση σε μουσειακό χώρο του διατηρητέου Κτιρίου του Τραμπαντζείου Γυμνασίου με το Παλαιοντολογικό και Βοτανικό Μουσείο.
- ✓ Η διατήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, η αναβάθμιση των πολιτιστικών εκδηλώσεων, η αναβίωση των εθίμων, η καλύτερη αξιοποίηση των πολιτιστικών συλλόγων η διοργάνωση φεστιβάλ παραδοσιακών χορών, η δημιουργία θεατρικού εργαστηρίου, εργαστηρίου ζωγραφικής και Δημοτικού Ωδείου.
- ✓ Η προβολή της γούνας σε συνεργασία με το σύνδεσμο Γουνοποιών και το ΒΙΟΠΑ (Βιοτεχνικό Πάρκο).
- ✓ Η ανάδειξη του Σιατιστινού κρασιού και ειδικά του λιαστού με διοργάνωση γιορτής τρύγου ή κρασιού

(<http://www.siatista.gr/depptasgnwrimia2.html>)

Στο σύντομο χρονικό διάστημα λειτουργίας της έχει επιτελέσει σημαντικό έργο σε διάφορους ευαίσθητους τομείς της οικονομικής, πολιτιστικής και κοινωνικής ζωής του τόπου. Εκμεταλλευόμενη την ευελιξία του νομοθετικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία της, έχει προχωρήσει σε μία σειρά ενεργειών που προάγουν την τοπική ανάπτυξη και έχει ενταχθεί ή υποβάλλει προτάσεις προς έγκριση σε κοινοτικά και εθνικά προγράμματα χρηματοδοτήσεων είτε αποκλειστικά ως Δ.Ε.Π.Π.Τ.Α.Σ., είτε βοηθώντας συλλογικούς φορείς και τη Δημοτική Αρχή (www.siatista.gr).

Συνοπτικά η Δ.Ε.Π.Π.Τ.Α.Σ. σε συνεργασία με το Δήμο Σιάτιστας έχει προχωρήσει στις εξής κυριότερες ενέργειες:

- i. Έχοντας ως πρωταρχικό μέλημα τη σωστή οργάνωση των υπηρεσιών και διαδικασιών διοίκησης και λειτουργίας της επιχείρησης, ψηφίστηκαν κανονισμοί διαχείρισης, εσωτερικών υπηρεσιών και προσωπικού και ορίστηκαν επιτροπές παραλαβής έργων- εργασιών και προσωπικού.
- ii. Οργανώθηκαν τα γραφεία της επιχείρησης με τον απαραίτητο εξοπλισμό για την απρόσκοπτη λειτουργία της.
- iii. Υπογράφηκε σύμβαση έργου, με σύμβουλο επιχειρήσεων σε θέματα οργάνωσης και διοίκησης της επιχείρησης και ένταξής της σε εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα χρηματοδοτήσεων.
- iv. Δημιουργήθηκε και λειτουργεί Γραφείο Πληροφοριών από τον Ιούνιο του 2001, το οποίο στεγάζεται σε ειδικό περίπτερο στο κέντρο της Σιάτιστας και παρέχει κάθε είδους πληροφόρηση στους επισκέπτες αλλά και τους δημότες σχετικά με την πόλη, τα αξιοθέατα, τις εκδηλώσεις, τις διάφορες δραστηριότητες του Δήμου και της Δ.Ε.Π.Π.Τ.Α.Σ., τις δυνατότητες συμμετοχής σ' αυτά κ.α.
- v. Σημειώθηκε ιδιαίτερη προσπάθεια προβολής της περιοχής σε τηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς σταθμούς, εφημερίδες, περιοδικά και άλλα μέσα μαζικής ενημέρωσης της Δυτικής και Κεντρικής Μακεδονίας, καθώς και της Αθήνας και της υπόλοιπης Ελλάδας. Επίσης, απεστάλη έντυπο υλικό για τη Σιάτιστα στα μεγαλύτερα ταξιδιωτικά πρακτορεία της χώρας μας, με ταυτόχρονη ενημέρωση για τη δημιουργία και λειτουργία του γραφείου πληροφοριών της Δ.Ε.Π.Π.Τ.Α.Σ..

- vi. Υποστηρίχθηκε με κάθε τρόπο η συνέχιση λειτουργίας του Θεατρικού Εργαστηριού Σιάτιστας, ως επιλογή για πολιτιστική αναβάθμιση του τόπου. Επίσης αποφασίστηκε και ανακοινώθηκε ήδη τον Οκτώβριο του 2001, η δημιουργία «Χορωδίας Ενηλίκων».
- vii. Υλοποιήθηκαν πολλές χορηγίες και δωρεές από τον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα.
- viii. Υπό την σκέπη της Δ.Ε.Π.Π.Τ.Α.Σ. πραγματοποιήθηκε η διοργάνωση των Πολιτιστικών Εκδηλώσεων του Δήμου Σιάτιστας.

(www.siatista.gr)

Η δράση της Δ.Ε.Π.Π.Τ.Α.Σ. όμως, επεκτείνεται και στην εκμετάλλευση εθνικών και ευρωπαϊκών προγραμμάτων και χρηματοδοτήσεων, σε πολλούς τομείς όπως η απασχόληση, ο πολιτισμός, η κοινωνική πολιτική, η εκπαίδευση, ο αθλητισμός, οι διακρατικές συνεργασίες, οι νέες τεχνολογίες, το περιβάλλον κλπ (www.siatista.gr). Συγκεκριμένα:

- i. Εντάχθηκε στα χρηματοδοτούμενα προγράμματα Μαζικού Αθλητισμού για τη δημιουργία ποικίλων αθλητικών τμημάτων για διάφορες ηλικιακές κατηγορίες, με την επιχορήγηση 100% των απασχολούμενων γυμναστών. («Άσκηση στην παιδική ηλικία για παιδιά 6- 12 ετών», «Άθληση και γυναίκα», «Άσκηση στην τρίτη ηλικία», «Άσκηση ενηλίκων»)
- ii. Εκπόνησε τις προτάσεις χρηματοδότησης για το πρόγραμμα Νεολαία για την Ευρώπη, της Γενικής Γραμματείας νέας Γενιάς, με σκοπό την προώθηση και υποστήριξη του Δημοτικού Συμβουλίου Νεολαίας Δήμου Σιάτιστας και με συνολικό ποσό χρηματοδότησης 8.700 Ευρώ. Σκοπός του προγράμματος «Οδοιπορικό στους αιώνες» ήταν κατ' αρχήν η δημιουργία ενός καναλιού επικοινωνίας ανάμεσα στους νέους της Ελλάδας και της Ρουμανίας, φέρνοντας τους σε επαφή με τον πολιτισμό, την τέχνη, την παράδοση και τα έθιμα της κάθε χώρας και κατά δεύτερον η διερεύνηση του ρόλου του διαδικτύου και των μαζικών μέσων επικοινωνίας στη διάδοση των πολιτιστικών ιδιαιτεροτήτων ενός τόπου κ.α..

- iii. Στα πλαίσια του παραπάνω προγράμματος πραγματοποιήθηκαν ξεναγήσεις και επισκέψεις στα αξιοθέατα της περιοχής που παρουσιάζουν πολιτιστικό και ιστορικό ενδιαφέρον, στα αρχοντικά και τις εκκλησιές, οι ομάδες γνώρισαν το βασικό λεξιλόγιο των δύο χωρών, διοργάνωσαν εκπαιδευτικά παιχνίδια, προέβησαν σε αξιολόγηση του προγράμματος και καλλιεργήθηκε το κατάλληλο πλαίσιο για περαιτέρω συνεργασία μεταξύ των δύο συλλόγων.
- iv. Εντάχθηκε σε επιδοτούμενα προγράμματα απασχόλησης του ΟΑΕΔ (Πρόγραμμα Ολοκληρωμένης Παρέμβασης) προσλαμβάνοντας τρία άτομα με μέσο όρο επιδότησης περίπου 515,00 Ευρώ το μήνα ανά άτομο και για είκοσι τέσσερις μήνες, στελεχώνοντας άρτια τα γραφεία της. Το συνολικό ποσό της επιχορήγησης για τους 24 μήνες διάρκειας της χρηματοδότησης, υπολογίζεται σε 36.977,26 Ευρώ περίπου.
- v. Υπέβαλλε προτάσεις χρηματοδότησης στο Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας για τη δημιουργία μίας Μονάδας «Βοήθεια στο σπίτι», με σκοπό τη φροντίδα ηλικιωμένων και ανήμπορων ατόμων κατ' οίκον (με απασχόληση ειδικοτήτων κοινωνικού λειτουργού- νοσηλευτριών- οικογενειακών βοηθών), όπως επίσης και για τη δημιουργία Κέντρου Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών, όπου θα απασχολούνται διάφορες επιστημονικές ειδικότητες. Ο προϋπολογισμός ανέρχεται σε 298.218 Ευρώ για το Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών και σε 163.037 Ευρώ για το «Βοήθεια στο σπίτι», δηλαδή συνολικά 461.255 Ευρώ (157.172.000 δρχ) με ποσοστό 100% χρηματοδότησης.

(www.siatista.gr)

5.7. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

5.7.1. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ

Η Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης (Ε.Ε.Π.Φ.), η οποία ιδρύθηκε το 1951, έχει πρωτοστατήσει σε όλες τις δραστηριότητες που έχουν σχέση με τη διάσωση του

φυσικού περιβάλλοντος της χώρας μας. Πέρα από τις δραστηριότητές της στην Ελλάδα, η Ε.Ε.Π.Φ. είναι μέλος της Διεθνούς Ένωσης για την Προστασία της Φύσης (I.U.C.N.), του Ευρωπαϊκού Γραφείου Περιβάλλοντος (E.E.B.), του Ιδρύματος για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Ευρώπη (F.E.E.E.) και πολλών άλλων διεθνών οργανισμών (<http://www.youthropa.gr/ORGANOSEIS/P6.htm>).

Η Εταιρεία στην περιοχή της Σιάτιστας ανέλαβε και πραγματοποίησε μελέτη για την καταγραφή της χλωρίδας και των βιοτόπων της περιοχής και επεξεργάστηκε προτάσεις για την ήπια οικοτουριστική ανάπτυξη του όρους Μπούρινος. Τώρα βρίσκεται σε εξέλιξη στην περιοχή το πρόγραμμα που χρηματοδοτείται από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλοντος και σ' αυτό η Ε.Ε.Π.Φ. έχει αναλάβει το ρόλο του συμβούλου (<http://www.youthropa.gr/ORGANOSEIS/P6.htm>).

5.7.2. Το ΟΠΑΑΧ ΓΙΑ ΤΗ ΣΙΑΤΙΣΤΑ

Το Πρόγραμμα Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης του Αγροτικού Χώρου του Αγροτικού Χώρου (ΟΠΑΑΧ) για την ευρύτερη περιοχή της Σιάτιστας βασίζεται σε δράσεις για την ενδυνάμωση της υπαίθρου, μέσα από την ανάπτυξη της τοπικής επιχειρηματικότητας και την αξιοποίηση των τοπικών ανθρωπίνων και φυσικών πόρων. Συγκεκριμένα το ΟΠΑΑΧ προωθεί την ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού, τη δημιουργία δικτύων ανταλλαγής τεχνογνωσίας υποστηρικτικών υπηρεσιών τουριστικού τομέα, αλλά και την αξιοποίηση της πλούσιας αρχιτεκτονικής της περιοχής, των παραδοσιακών προϊόντων και των παραδόσεων (ήθη και έθιμα) (Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 75-76).

Ως προς την ανάδειξη της προστασίας των σπάνιων φυσικών πόρων, το ΟΠΑΑΧ στηρίζει την ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού παράλληλα με δράσεις διαχείρισης προστασίας και ανάδειξης του όρους Μπούρινος. Επίσης, λόγω της παρουσίας της γεωργίας και της κτηνοτροφίας στην περιοχή, προωθούνται δράσεις στον πρωτογενή τομέα με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του, την αξιοποίηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και των παραδοσιακών τοπικών προϊόντων, παράλληλα με τη βελτίωση των δομών στη μεταποίηση και εμπορία (Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 76).

Για τον κλάδο τώρα της γούνας- δέρματος, η ανάπτυξη του βασίζεται σε δράσεις για τον εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων, την αξιοποίηση των υφιστάμενων

υποδομών (Βιομηχανικό Πάρκο Σιάτιστας), την ενίσχυση των δικτύων συνεργασίας, διοργανώσεις- συμμετοχές σε εκθέσεις, εξεύρεση και νέων αγορών για τα προϊόντα και τέλος διασύνδεση του κλάδου με τον τουρισμό (Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 76).

Τέλος, για την αναζωογόνηση και άνοδο της ποιότητας ζωής της περιοχής, από τις δράσεις του προγράμματος ενισχύονται: η βελτίωση των μεταφορικών συνδέσεων, η βελτίωση και συμπλήρωση των υποδομών ύδρευσης, αποχέτευσης και διαχείρισης απορριμμάτων, όπως και η αναβάθμιση των υπηρεσιών πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης (με την ενίσχυση του Κέντρου Υγείας Σιάτιστας) (Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 76).

5.8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Κοινή διαπίστωση αποτελεί το γεγονός ότι η Σιάτιστα είναι ένας οικισμός με πολλές δυνατότητες εξέλιξης και μάλιστα σε διάφορους τομείς. Αρχικά βρίσκεται πολύ κοντά σε βασικό άξονα του εθνικού οδικού δικτύου, την Εγνατία οδό. Με το σωστό χειρισμό των ευκαιριών που παρέχει η γειτνίαση αυτή προς αποφυγή των απειλών, η Εγνατία οδός ανοίγει το δρόμο και στους πιο διστακτικούς, είτε πρόκειται για μόνιμη εγκατάσταση στον οικισμό, είτε πρόκειται για περιήγηση.

Στη συνέχεια, η Σιάτιστα είναι κτισμένη στο τμήμα εκείνο της περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, που από την «Πρόταση του Χωροταξικού Σχεδιασμού» χαρακτηρίζεται ως η καταλληλότερη για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Διαθέτει σαφώς μια εξάισια αρχιτεκτονική κληρονομιά, μία πλούσια παράδοση, ενώ έχει ήδη αρχίσει να προάγει με δειλά βήματα και αυτή την πτυχή της ζωής της. Βεβαίως η έλλειψη συμπληρωματικών υποδομών (π.χ. ξενώνες) και η καθυστέρηση αναπαλαίωσης των αρχοντικών της, σε συνδυασμό με τη μειωμένη πρωτοβουλία σε βιώσιμες Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις σε κλάδους εκτός της γουνοποιίας, αλλά και η ελλιπής ενημέρωση και κατάρτιση στα εν λόγω ζητήματα, αποτελούν ανασταλτικούς παράγοντες για την επιτυχή εξέλιξη της τουριστικής δραστηριότητας. Ενθαρρυντικό είναι το γεγονός ότι έχει ξεκινήσει μια οργάνωση προς τον πολιτιστικό κλάδο (π.χ. δράση Δ.Ε.Π.Π.Τ.Α.Σ.).

Επιπλέον η Σιάτιστα μπορεί να στηρίξει και χειμερινό τουρισμό, αξιοποιώντας το καταφύγιο στο όρος Μπούρινος. Μπορεί ακόμη να αναπτύξει οικοτουρισμό και να

προωθήσει ιππικές εξορμήσεις εφόσον διαθέτει παράδοση στην εκτροφή και εκπαίδευση αλόγων. Πρόκειται ουσιαστικά για μια πόλη με πλούσια ιστορία, ζωντανή παράδοση και πολλούς συλλόγους, επιβαρημένη με όλα τα προβλήματα των νεοσύστατων Καποδιστριακών Δήμων και που έχει επιδείξει λίγες προσπάθειες αξιοποίησης των ευκαιριών μέσα από ευρωπαϊκά και διαδημοτικά προγράμματα.

Σε μία εποχή που η ταυτότητα περνάει κρίση, η ύπαιθρος καλείται να επιβιώσει. Ο μόνος τρόπος για να το πετύχει είναι να προάγει ό,τι έχει καλύτερο και να οργανώσει προσεκτικά κάθε βήμα της εξέλιξης της. Για μια περιοχή που επί χρόνια είναι στραμμένη στη γουνοποιία και που διαθέτει ήδη τουριστική κίνηση για την εμπορία των προϊόντων γούνας, ασφαλέστερη οδός προς τη διεύρυνση των ευκαιριών ανάπτυξης και το άνοιγμα της αγοράς προς βιωσιμότερους κλάδους δεν είναι άλλη από την εδραίωση του τουρισμού. Απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί πάντα ο σχεδιασμός και η καθολική συμμετοχή όλων των αρμοδίων και των ενδιαφερομένων.

ΚΕΦ ΑΛΛΑΙΟ 6: ΝΥΜΦ ΑΙΟ Φ ΛΩ ΡΙΝΑΣ

«Βασική ιδέα είναι να αναπτυχθεί στη χώρα μας αγροτουριστική συνείδηση», Γιάννης Μπουτάρης, Ευεργέτης Νυμφαίου Φλώρινας (<http://www.froutonea.gr/gr/main/isscontents.asp?isscode=40>).

6.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Εικόνα 34: Νυμφαίο Φλώρινας- Πανοραμική άποψη
Πηγή: Κοινότητα Νυμφαίου

Το Νυμφαίο βρίσκεται στο Ανατολικό τμήμα του όρους Βίτσι, στο Νομό Φλώρινας, σε υψόμετρο 1.400 μέτρων, μέσα σ' ένα παρθένο φυσικό περιβάλλον δασών και λειμώνων με θέα προς νότο το ενεργειακό πεδίο Πτολεμαΐδας - Αμυνταίου και τις τέσσερις λίμνες (Ζάζαρη, Χειμαδίτιδα, Πετρών και Βεγορίτιδα) (<http://hellas.teipir.gr/prefectures/greek/Florinas/Florinas.htm>). Η Νιβεάστα (που στη λατινογενή γλώσσα σημαίνει Νύμφη, Αθέατη και Τόπος του Χιονιού) μετατράπηκε στο γραπτό και προφορικό τούρκικο και ελληνικό λόγο σε Νέβεςκα και στη νεότερη ελληνική σε Νυμφαίο (Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο, 1995: 15).

Ανακηρύχθηκε «παραδοσιακός οικισμός» από το Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων με το Προεδρικό Διάταγμα 19. 10/13. 11. 1978 (Φ.Ε.Κ. 594Δ΄) και ελέγχεται από την Ε.Π.Α.Ε. Φλώρινας και τη Διεύθυνση Πολιτισμού, Τμήμα Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Υπουργείου Μακεδονίας Θράκης. Το εν λόγω Υπουργείο με την υπ' αριθμόν ΔΙΛΑΠ/3608/61139, 12. 12. 1994 (Φ.Ε.Κ. 978/94) απόφαση, χαρακτήρισε τον οικισμό ως «ιστορικό τόπο» (Διδασκάλου, 2001: 5).

Η ουσιαστική βέβαια προσπάθεια προστασίας και προώθησης της ανάπτυξης του, ξεκίνησε μετά το 1985. Ως ανεξάρτητη Κοινότητα, το Νυμφαίο μετέχει στο Εθνικό Δίκτυο Παράδοσης, Πολιτισμού και Κοινοτικού Βίου «...*Των Ελλήνων οι Κοινότητες...*», όπου ανήκουν επίσης τα Αμπελάκια Θεσσαλίας, η Μακρινίτσα Πηλίου, η Οία Σαντορίνης, ο Πάνορμος Τήνου και το Πάπιγκο Ζαγορίου (<http://www.florina.gr/eotweb.htm>). Παράλληλα το Νυμφαίο προάγει διασυνοριακά δίκτυα συνεργασίας με την κοινότητα Μπλόβιστας Σκοπίων. Αξιοσημείωτη είναι και η συμμετοχή του στο Ορεινό Δίκτυο Βιτσίου, το οποίο περιλαμβάνει τους Δήμους Αγίων Αναργύρων, Αετού, Βιτσίου, Περάματος και σαφώς την Κοινότητα Νυμφαίου (Μέρτζος, 2003).

Οι επαρχιακοί ασφαλτοστρωμένοι δρόμοι που συνθέτουν τη διαδρομή στο Βίτσι δεν είναι ούτε καλοστρωμένοι, ούτε εύκολοι. Οι χωμάτινοι είναι στο σύνολό τους βατοί από οποιοδήποτε αυτοκίνητο, αν και σε μερικά σημεία χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή. Η απόσταση Νυμφαίο- Φλώρινα είναι 53 km, ενώ ο δρόμος είναι στρωμένος με άσφαλτο (http://ta-nea.dolnet.gr/neaeweb/nsearch.print_unique?entypo=A&f=16561&m=N78&aa=1).

Μεγαλόπρεπα αρχοντικά φτιαγμένα από γκρίζα πέτρα, με τσίγκινες στέγες, σιδερόφρακτα παράθυρα και πέτρινους αυλόγυρους, συνθέτουν την υποβλητική ατμόσφαιρα του οικισμού, γεμάτη από παράδοση και νοσταλγία. Από αυτά ξεχωρίζουν το χάλκινο καμπαναριό της εκκλησίας του Αγίου Νικολάου (χρονολογούμενης από το 1867) και η Νίκειος Σχολή, έργο Σουηδού αρχιτέκτονα (Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο, 1995: 35).

Το Νυμφαίο αντιμετώπισε έντονα το φαινόμενο της εγκατάλειψης, όπως και πλήθος άλλοι ορεινοί ελληνικοί οικισμοί. Τα περισσότερα αρχοντικά ερήμωσαν και πολλά από αυτά κατέρρευσαν. Η προσπάθεια αποκατάστασης του λοιπόν, δεν ήταν μια εύκολη διαδικασία. Τίποτα όμως δεν είναι αρκετό να ανακόψει την προσπάθεια για τη διάσωση της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ταυτότητας, όταν σύσσωμος ο ντόπιος

πληθυσμός, με τη σπουδαία υποστήριξη ευεργετών και πραγματικών πολιτικών, θέλει να δώσει πίσω τη ζωή και την παλιά αίγλη στον οικισμό. Και ποιος ξέρει, ίσως μετά από όλες αυτές τις προσπάθειες, να επαναλειτουργήσει και το δημοτικό σχολείο του χωριού!

6.2. Η ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ

Η κοινότητα Νυμφαίου παρουσιάζει από μόνη της τεράστιο ενδιαφέρον, τόσο από οικολογική άποψη και φυσιολατρία, όσο και από οικιστική, ιστορική, αρχιτεκτονική και λαογραφική άποψη. Οποιαδήποτε όμως περιοχή στοιχειοθετείται από τον περίγυρό της ώστε να γίνουν κατανοητές οι αλληλεπιδράσεις με την ευρύτερη περιοχή, οι οποίες και διαμόρφωσαν την υφιστάμενη κατάσταση.

Αξιόλογο στοιχείο αποτελεί η εγγύτητα του οικισμού με δύο λίμνες, τη Χειμαδίτιδα και τη Ζάζαρη, ενταγμένες στο δίκτυο Natura 2000, εφόσον πληρούν ορισμένα από τα κριτήρια της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ (Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 70). Ανάμεσα τους βρίσκεται η κοινότητα Λιμνοχωρίου με ιαματικές πηγές ενώ πηγές ξινού νερού βρίσκονται στο ομώνυμο χωριό (Ξινό Νερό), βορειότερα των λιμνών (<http://www.arcturos.gr/pka4.htm>).

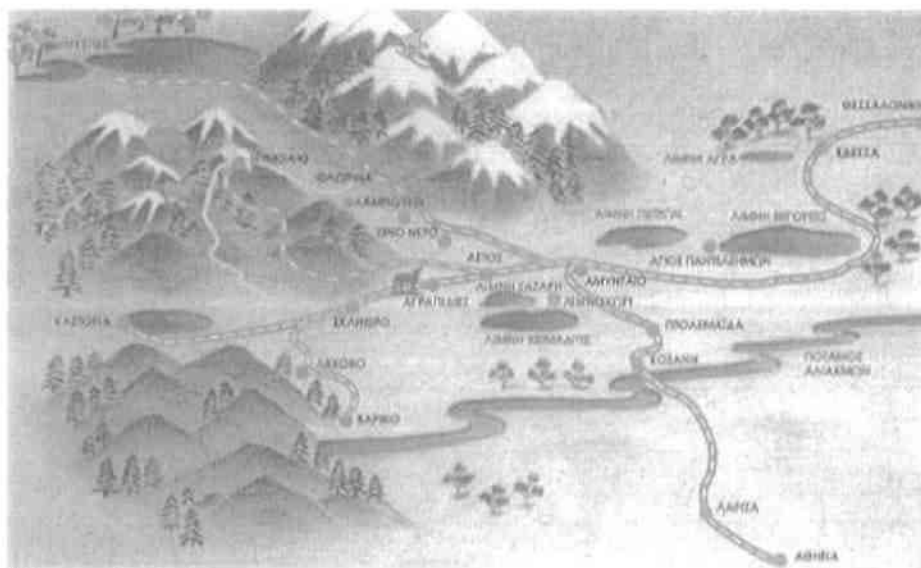
Εικόνα 35: Λίμνη Ζάζαρη όπως φαίνεται από το Νυμφαίο
Πηγή: <http://www.florina.gr/eotweb.htm>

Στην εν λόγω περιοχή εκτός από το Νυμφαίο υπάρχουν και άλλοι οικισμοί (π.χ. Αετός, Σκλήθρο) που παρουσιάζουν αρχιτεκτονικές ιδιαιτερότητες, καθώς σε αυτούς συναντάμε παραδοσιακά μακεδονίτικα σπίτια με τοιχογραφίες και έργα λαϊκής τέχνης. Τα μοναστήρια και οι εκκλησίες στον Αετό, στο Σκλήθρο, στον Ροδόνα, στο

Φλάμπουρο, στο Λέχοβο είναι κτισμένα στο σύνολο τους τον 19ο αιώνα όπως και πολλά από τα σχολικά κτίρια. Τα λαογραφικά μουσεία στον Ροδώνα, στο Φλάμπουρο και στο Λέχοβο παρουσιάζουν τον πολιτισμό και την ιστορία του τόπου. Οι αρχαιολογικοί χώροι της κοινότητας Πετρών και Αγίου Παντελεήμονα (κοντά στις λίμνες Πετρών και Βεγορίτιδας αντίστοιχα) συμπληρώνουν την ιδιαιτερότητα και την πολυμορφία του τοπίου (<http://www.arcturos.gr/pka4.htm>).

Μία από τις ανθρώπινες δραστηριότητες που αφορά στη σύνδεση του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον της περιοχής, είναι η παραγωγή κρασιού. Φημισμένα είναι τα κρασιά Αμυνταίου, τα οποία παράγονται κατά παράδοση στην περιοχή για αιώνες. Έτσι δεν είναι τυχαίο πως στο Αμύνταιο και στον Άγιο Παντελεήμονα λειτουργούν ως επισκέψιμοι χώροι τα οινοποιεία της Ένωσης Γεωργικών Συνεταιρισμών Αμυνταίου και της εταιρίας «ΒΕΓΟΡΙΤΙΣ Α.Ε.» αντίστοιχα (<http://www.arcturos.gr/pka4.htm>).

6.2.1. ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

Χάρτης 6: Ευρύτερη περιοχή Νυμφαίου
Πηγή: <http://www.arcturos.gr/pka5.htm>

Την περιοχή διασχίζει το ευρωπαϊκό διεθνές μονοπάτι E4, το οποίο ξεκινάει από το Γιβραλτάρ και καταλήγει στην Κρήτη (<http://www.arcturos.gr/pka5.htm>).

Άλλες ενδιαφέρουσες περιπατητικές διαδρομές είναι:

- Νυμφαίο- Δροσοπηγή
- Νυμφαίο- Υδρούσα
- Νυμφαίο- Περικοπή- Ασπρόγεια

➤ Νυμφαίο- Φλάμπουρο
(<http://www.arcturos.gr/pka5.htm>).

Οι διαδρομές πραγματοποιούνται σε δάση οξιάς και βελανιδιάς, ενώ συχνά συναντώνται και απειλούμενα είδη όπως χρυσαετοί, γερακίνες, λύκοι, αρκούδες και σπανιότερα κραυγαετοί και φιδαιοί. Ενδιαφέρον παρουσιάζει και το δίκτυο μονοπατιών με την επωνυμία «στα ίχνη της βίδρας, του λύκου και της αρκούδας», το οποίο δημιουργήθηκε στο πλαίσιο των προγραμμάτων LEADER, σε συνεργασία με το Περιβαλλοντικό Κέντρο «ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ» και με το δήμο Αετού. Το δίκτυο αυτό περιλαμβάνει ένα κεντρικό τμήμα που αποτελεί και το παραδοσιακό, ιστορικό, λιθόστρωτο μονοπάτι το οποίο συνέδεε μέχρι τα μέσα του εικοστού αιώνα την Κοινότητα του Νυμφαίου με το Σκλήθρο και την Αγραπιδιά, καθώς και μια κυκλική διαδρομή που περιλαμβάνει τις κοινότητες Αετός- Νυμφαίο- Περικοπή- Ασπρόγεια- Λέχοβο- Βαρυκό- Λιμνοχώρι- Αετός. Σε σημαντικές θέσεις ξεχωριστής θέας δημιουργήθηκαν σταθμοί ανάπαυσης, στους οποίους τοποθετήθηκαν πινακίδες με ενημερωτικά κείμενα για το φυσικό περιβάλλον, την ιστορία και τον πολιτισμό της περιοχής (<http://www.arcturos.gr/pka5.htm>).

6.3. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Το Νυμφαίο είναι ένας αρκετά παλιός οικισμός. Χτίστηκε το 1370 μ.Χ. από λατινόφωνους- βλαχόφωνους Μακεδόνες Οροφύλακες και αξιωματούχους της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας κατά την υποχώρησή τους προς τα ψηλά βουνά, προς αποφυγή των Οθωμανών εισβολέων. Εκεί οπλισμένοι διατήρησαν καθεστώς ειδικών προνομίων και υπάγονταν απ' ευθείας στη Βασιλομήτορα (Βαλιντέ Σουλτάνα) μέχρι και την απελευθέρωση της Μακεδονίας το 1912 (Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο, 1995: 13).

Την περίοδο της ακμής του (από το 1700 ως το 1910 περίπου), ο οικισμός αριθμούσε γύρω στους 3000 κατοίκους, οι περισσότεροι χρυσοί, τεχνίτες και έμποροι. Οι δράση τους έντονη κατά μήκος του δικτύου από την Κωνσταντινούπολη ως το Αμβούργο και από το Βουκουρέστι ως την Αλεξάνδρεια και τη Γκουντάμπα της Αιγύπτου. Άνθρωποι πολυταξιδεμένοι και με τις βαλίτσες τους γεμάτες εμπειρίες και γνώση, έκτισαν έναν οικισμό υπόδειγμα: λιθόστρωτοι δρόμοι, αποχετευτικό δίκτυο,

σύστημα δημοσίων κρηνών, δημοτικός φωτισμός σε εξέχοντα κτίσματα, όπως το Σχολείο, το Παρθεναγωγείο, την Εκκλησία του Αγίου Νικολάου και την Αγορά, αλλά και περίτεχνα και κομψά αρχοντικά (Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο, 1995: 14).

Όπως όμως όλοι οι ορεινοί οικισμοί, έτσι και το Νυμφαίο στα τέλη της δεκαετίας του '70 γνώρισε τη σταδιακή παρακμή και αργότερα την εγκατάλειψη. Με 40 μόνιμους κατοίκους το Νυμφαίο έδωσε τη μάχη με το χρόνο. Σήμερα αριθμεί 415 κάτοικους (απογραφή 2001) και αρκετά χρόνια μετά την ανακήρυξη του σε παραδοσιακό οικισμό, το Νυμφαίο αναβιώνει μέρες ευημερίας.

6.4. ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Η μεγάλη αλλαγή στην αναπτυξιακή ροή του οικισμού, που μέχρι το 1980 θεωρούνταν εγκαταλελειμμένος, είναι εμφανής από την μεταβολή του πληθυσμού του, όπως φαίνεται και στον επόμενο πίνακα. Σήμερα ο οικισμός του Νυμφαίου αριθμεί 415 κατοίκους.

Πίνακας 6.1: Μεταβολή πληθυσμού 2001 και 1991, δήμων και κοινοτήτων Νομού Φλώρινας

Δήμος ή Κοινότητα**	2001*			1991			Μεταβολή %		
	Άρρενες	Θήλειες	Σύνολο	Άρρενες	Θήλειες	Σύνολο	Άρρενες	Θήλειες	Σύνολο
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	5.424.089	5.515.516	10.939.605	5.051.553	5.201.027	10.252.580	7,4	6,0	6,7
Ν. ΦΛΩΡΙΝΗΣ	27.939	26.812	54.751	26.668	26.479	53.147	4,8	1,3	3,0
Δ. ΦΛΩΡΙΝΑΣ	8.444	8.625	17.069	7.226	7.647	14.873	16,9	12,8	14,8
Δ. ΛΕΤΟΥ	1.920	1.814	3.734	1.851	1.828	3.679	3,7	-0,8	1,5
Δ. ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	4.458	3.864	8.322	4.084	3.754	7.838	9,2	2,9	6,2
Δ. ΚΑΤΩ ΚΛΕΙΝΩΝ	1.957	1.942	3.899	2.118	2.163	4.281	-7,6	-10,2	-8,9
Δ. ΜΕΛΙΤΗΣ	3.629	3.461	7.090	3.647	3.473	7.120	-0,5	-0,3	-0,4
Δ. ΠΕΡΑΣΜΑΤΟΣ	2.749	2.709	5.458	2.952	2.952	5.904	-6,9	-8,2	-7,6
Δ. ΠΡΕΣΠΩΝ	1.042	814	1.856	887	845	1.732	17,5	-3,7	7,2
Δ. ΦΙΛΩΓΑ	2.297	2.230	4.527	2.541	2.484	5.025	-9,6	-10,2	-9,9
ΚΟΙΝ. ΒΑΡΙΚΟΥ	355	344	699	407	402	809	-12,8	-14,4	-13,6
ΚΟΙΝ. ΚΡΥΣΤΑΛΛΟΠΗΓΗΣ	265	193	458	161	152	313	64,6	27,0	46,3
ΚΟΙΝ. ΛΕΧΟΒΟΥ	619	605	1.224	673	656	1.329	-8,0	-7,8	-7,9
ΚΟΙΝ. ΝΥΜΦΑΙΟΥ	204	211	415	121	123	244	68,6	71,5	70,1

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε., απογραφή 1991 & 2001

*Προσωρινά στοιχεία

**Τα όρια των δήμων & κοινοτήτων δεν είναι πάντα συγκρίσιμα μεταξύ 1991 & 2001

(http://www.economics.gr/Nomoiindices/Nomoi_dimoi_population/florina.htm)

Ως προς την αρχική μορφή του ιστού του οικισμού δεν υπάρχουν στοιχεία, αλλά μέσα από την σύγχρονη εικόνα του και την ιστορία του μπορούν να βγουν κάποια συμπεράσματα. Δρόμοι στενοί, που δεν διατηρούν παντού το ίδιο πλάτος, δεν ακολουθούν ευθεία γραμμή και πολλές φορές οδηγούν σε αδιέξοδο, ψηλοί μαντρότοιχοι που οριοθετούν τις ιδιωτικές αυλές, ελεύθερη χωροθέτηση των κτισμάτων εντός του αύλειου χώρου, η κύρια όψη των οποίων έχει πάντα μέτωπο στην αυλή, είναι κάποια στοιχεία χαρακτηριστικά πολλών οικισμών που εξελίχθηκαν κατ' αυτόν τον τρόπο στην περίοδο της Τουρκοκρατίας (Διδασκάλου, 2001: 7). Το παραπάνω πλέγμα είναι ευδιάκριτο στο χάρτη που ακολουθεί, στον οποίο σημειώνονται και τα σημαντικότερα κτίρια του οικισμού.

Χάρτης 7: Θέσεις Σημαντικότερων Κτιρίων του Νυμφαίου
Πηγή: Διδασκάλου, 2001: 6

1. Αρχοντικό Σ. Νούσιου	1867
2. Αρχοντικό κληρονόμου Κ. Σωσσίδη-	3. Αρχοντικό Ι. Σωσσίδη- 1873

4. Ιερός Ναός Αγίου Νικολάου- 1867	16. Νικεΐος Σχολή- 1927
5. Ξενοδοχείο «Η Νέβεσκα»	17. Αρχοντικό Κ. Τζούτζια
6. Γραφεία Κοινότητας	18. Αρχοντικό Κ. Μπουτάρη- 1900
7. Αρχοντικό Χ. Οικονόμου- 1898	19. Αρχοντικό κληρονόμου Ι. Λιάτση- 1879
8. Αρχοντικό Α. Λιάτση	20. Αρχοντικό Σ. Γεωργιάδη- 1891
9. Αρχοντικό Π. Μέρτζη- 1874	21. Αρχοντικό κληρονόμων Μ.& Ι. Σωσσίδη- 1873
10. Αρχοντικό Ν. Μέρτζου- 1874	22. Αρχοντικό Μ. Τσίρλη- 1928
11. Αρχοντικό Β. Τσίτσιου- 1867	23. Αρχοντικό Ι. Δώδου- 1928
12. Αρχοντικό κληρονόμου Τσίρλη	24. Αρχοντικό Ν. Τσίτσιου- 1921
13. Αρχοντικό Ι. Παπαδόπουλου (Ξενώνας Αθηνά)- 1900	25. Αρχοντικό Μ. Δώδου- 1936
14. Αρχοντικό Μ. Τσίρλη- 1887	26. Λαογραφικό Μουσείο
15. Αρχοντικό κληρονόμου Κ. Μίσσιου- 1920	

Οι οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις κατά το 18^ο και 19^ο αιώνα είναι εμφανείς στα αρχιτεκτονικά στοιχεία των κατοικιών, όπως και οι επιρροές της Δύσης (Διδασκάλου, 2001: 7). Βασικό χαρακτηριστικό της φυσιογνωμίας του οικισμού είναι η λιτότητα της μορφής των κτιρίων, η ομοιογένεια των υλικών κατασκευής και η αυστηρή και επιβλητική γεωμετρία των κτισμάτων. Στον οικισμό συναντούμε αρχοντικά, μεσοαστικά και λαϊκά σπίτια (Διδασκάλου, 2001: 10- 13).

Εικόνα 36: Αρχοντικό Παπαδόπουλου στο Νυμφαίο
Πηγή: Κοινότητα Νυμφαίου

Κεντρική πλατεία δεν υπάρχει, μόνο ένας κεντρικός οδικός άξονας που αποτελεί συνέχεια του άξονα εισόδου στον οικισμό και τον χωρίζει στο δυτικό και το ανατολικό τμήμα. Ο εν λόγω άξονας καταλήγει στο μονοπάτι που οδηγεί στις εγκαταστάσεις

«ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ», αφού περάσει από το κέντρο του οικισμού όπου βρίσκονται το Κοινοτικό Κατάστημα, δύο ξενώνες (ένας εκ των οποίων είναι ο Κοινοτικός) και άλλα καταστήματα. Δεν θα πρέπει να παραληφθεί και ο νέος περιφερειακός δρόμος που ξεκινά και αυτός από την είσοδο του οικισμού, περνά από το βόρειο άκρο του και καταλήγει επίσης στο μονοπάτι που οδηγεί στις εγκαταστάσεις «ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ». (Διδασκάλου, 2001: 8) Στα δύο άκρα αυτού του δρόμου υπάρχουν δύο μεγάλοι χώροι στάθμευσης (αυτός στα ανατολικά αποτελεί δωρεά του Αντώνη Δούδου), ώστε να υλοποιείται χωρίς πρόβλημα η απαγόρευση της εισόδου στον οικισμό όλων των αυτοκινήτων, πλην αυτών των κατοίκων. Κατά μήκος του συναντά κανείς τον ξενώνα «La Moara», που έκτισε ο μεγάλος ευεργέτης της περιοχής Μπουτάρης.

Εικόνα 37: Ξενώνας “La Moara”

Πηγή: <http://1lyk-florin.flo.sch.gr/lorina/nymfaio.html>

Εκτός από τους δύο βασικούς οδικούς άξονες, υπάρχουν και άλλοι λιγότερο κεντρικοί, που εξυπηρετούν τα υπόλοιπα τμήματα του οικισμού. Χαρακτηριστικές είναι οι κτιστές βρύσες που συναντά κανείς στις ενώσεις των δρόμων. Η βασικότερη χρήση γης είναι η κατοικία, ενώ αρκετά είναι και τα καταστήματα αναψυχής και οι ξενώνες. Η συνολική έκταση του οικισμού δεν ξεπερνά τα 300 στρέμματα (λίγο περισσότερο από το 1% της έκτασης της κοινότητας) και από αυτά το 79% αντιστοιχεί σε ιδιωτικούς και κοινοτικούς χώρους και το 21% σε κοινόχρηστους (Διδασκάλου, 2001: 8).

Στο χάρτη που ακολουθεί σημειώνεται το οδικό δίκτυο του οικισμού του Νυμφαίου.

- Κεντρικός οδικός άξονας
- Δευτερεύοντες οδικοί άξονες
- Περιφερειακή οδός

ΧΑΡΤΗΣ ΤΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ

Χάρτης 8: Οδικό Δίκτυο Νυμφαίου
 Πηγή: Διδασκάλου, 2001: 9

6.5. ΑΝΑΠΑΛΑΙΩΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ¹

Ο χαρακτηρισμός του οικισμού σε παραδοσιακό, αποτέλεσε σωτήρια ενέργεια. Μέσα από την προσωπική φροντίδα των κατοίκων, των ευεργετών και με την ουσιαστική συμμετοχή και αξιοποίηση όλων των δυνατοτήτων που προσφέρει το ελληνικό και ευρωπαϊκό πλαίσιο στήριξης και αξιοποίησης των παραδοσιακών οικισμών, το Νυμφαίο απέκτησε ξανά ζωή και μια σπουδαία θέση στο ελληνικό και διεθνές στερέωμα.¹

¹ Η συγκέντρωση των πληροφοριών σχετικά με τις ενέργειες αποκατάστασης του ερημωμένου οικισμού του Νυμφαίου έγινε με τη βοήθεια του Κοινοτάρχη κου Μέρτζου Ν., ενώ χρησιμοποιήθηκε και η πηγή:

Ο ερημωμένος οικισμός, αναπαλαιώθηκε:

- ✓ Αποκαταστάθηκαν λιθόστρωτοι και παραδοσιακοί δρόμοι (7500 τ.μ.).
- ✓ Αντικαταστάθηκε και ολοκληρώθηκε το δίκτυο αποχέτευσης και ύδρευσης.
- ✓ Έγινε η εγκατάσταση ενός αγωγού μεταφοράς νερού από υπόγειες πηγές, μήκους 1200 μ. με παράλληλη ανάπτυξη ενός συστήματος πυροπροστασίας των δασών.
- ✓ Όσον αφορά στα κτίρια του οικισμού, η προσπάθεια επικεντρώθηκε στην εναρμόνιση τους με την παραδοσιακή αρχιτεκτονική, αποβάλλοντας κάθε τι που θύμιζε πρόχειρη, “μοντέρνα” παρέμβαση. Η αρχή έγινε με το κοινοτικό κατάστημα και το κοινοτικό ξενοδοχείο.

Εικόνα 38: Λιθόστρωτο δρομάκι στο Νυμφαίο
Πηγή: Κοινότητα Νυμφαίου

- ✓ Σπουδαία συνεισφορά στον τομέα της αισθητικής και της προόδου υπήρξε η υπογείωση των καλωδίων της Δ.Ε.Η. (Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού) και όλου του δικτύου τηλεπικοινωνιών Ο.Τ.Ε. (Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος) καθώς και η εγκατάσταση σύγχρονης ασύρματης ψηφιακής τηλεφωνίας.

- ✓ Δημοπρατήθηκε και εντός του 2003 θα λειτουργήσει το Νέο Υδραγωγείο Νυμφαίου.
- ✓ Κατασκευάστηκαν δύο γήπεδα Ολυμπιακών προδιαγραφών (μπάσκετ και ένα δίδυμο βόλεϊ και τένις).
- ✓ Λειτουργήσε ο πρώτος πυρήνας του Ορεινού Εκπαιδευτικού Κέντρου της Χ.Α.Ν. (Χριστιανική Αδελφότητα Νέων) Θεσσαλονίκης, ο οποίος αναπτύσσεται συνεχώς με κατεύθυνση προς τα Βαλκάνια και κυρίως προς τους νέους της Μακεδονικής Διασποράς.
- ✓ Το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης εγκατέστησε Συνεδριακό Κέντρο στην Νίκειο Σχολή.

Εικόνα 39: Νίκειος Σχολή, Νυμφαίο
 Πηγή: Αρχείο Κοντογιάννη Γ.

- ✓ Οργανώθηκε και λειτουργεί Ιππικός Όμιλος στον οποίο εκτρέφονται 30 άλογα. Ο σκοπός της ύπαρξης του είναι η περιήγηση των εφίπων επισκεπτών σε περιοχές φυσικού κάλλους μέσα από γραφικά μονοπάτια.
- ✓ Η οικογένεια Μπουτάρη, σπουδαία ευεργέτιδα του οικισμού, παρέδωσε στην Κοινότητα έναν παραδοσιακό Ξενώνα, όπου φιλοξενούνται ο

γιατρός, ο αστυνόμος, οι νέοι εθελοντές για την προστασία της Άγριας Φύσης και το ιατρείο.

- ✓ Οργανώθηκε και λειτουργεί Γυναικείος Συνεταιρισμός, που παράγει και πωλεί τοπικά προϊόντα και εργόχειρα. Πρόκειται για έναν ουσιαστικό πόρο εσόδων και θέσεων εργασίας για την περιοχή, αλλά και για έναν πυρήνα αναζωογόνησης και διατήρησης των τοπικών παραδόσεων και του πολιτισμού τόσο άμεσα, όσο και έμμεσα με τη χρηματική υποστήριξη που προσφέρει για την αναστήλωση παραδοσιακών κρηνών, ξωκλησιών και κοινωνικών εστιών.
- ✓ Λειτουργεί τριώροφο Μουσείο Αργυροχρυσοχοΐας, Ιστορίας και Λαογραφίας, το οποίο είναι εναρμονισμένο με το χαρακτήρα του οικισμού, ως πιστό αντίγραφο αρχοντικού της περιοχής.
- ✓ Έχει τις εγκαταστάσεις του το Ευρωπαϊκό Κέντρο Προστασίας της καφέ αρκούδας «ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ», που περιλαμβάνει συνολικά 12 αρκούδες.
- ✓ Λειτουργεί η Βιβλιοθήκη «Κώστας Δούδος» που είναι δωρεά του Αντώνη Δούδου.
- ✓ Αναστηλώθηκαν όλα τα σπίτια του οικισμού και χτίστηκαν 32 νέα.
- ✓ Αναστηλώθηκε ο Ιερός Ναός του Αγίου Νικολάου, μια τρίκλιτη, ξυλόστεγη βασιλική του 14^{ου} αιώνα, κατόπιν δωρεάς του ευεργέτη Νικολάου Ι. Σωσσίδη.
- ✓ Η κοινότητα διαθέτει εκχιονιστικό μηχάνημα, ιδιαίτερος σπαραίτητο για τις πραγματικά δύσκολες ημέρες του χειμώνα μιας περιοχής κτισμένης σε τέτοιο υψόμετρο.

Τα τελευταία χρόνια στο Νυμφαίο δημιουργήθηκαν 20 μικρές επιχειρήσεις, κυρίως τουριστικές και οι περισσότερες οικογενειακές, που με τη σειρά τους δημιούργησαν 54 θέσεις εργασίας. Κτίστηκαν και λειτουργούν πέντε παραδοσιακοί

ξενώνες ('Αθηνά', 'ΕΝΤΕΡΝΕ', 'La Moara', 'La Galba' και 'Νέβεσκα') στους οποίους προστίθενται άλλοι τρεις νέοι (έτοιμος ο κοινοτικός 30 κλινών και δυο ακόμη ανεγειρόμενοι ιδιωτικοί), με αριθμό κλινών συνολικά περισσότερες από 120 (http://ta-nea.dolnet.gr/neaweb/nsearch.print_unique?entypor=A&f=16794&m=N26&aa=1). Παράλληλα άρχισε η λειτουργία τεσσάρων κέντρων φαγητού και αναψυχής, τεσσάρων καταστημάτων πώλησης αναμνηστικών ειδών και δύο γραφείων ανώνυμων εταιρειών (http://ta-nea.dolnet.gr/neaweb/nsearch.print_unique?entypor=A&f=16794&m=N26&aa=1). Η Αμιγής Κοινοτική Επιχείρηση τουριστικής ανάπτυξης, μελετών και έργων ολοκληρώθηκε και λειτουργεί με επιτυχία (<http://lyk-florin.flo.sch.gr/florina/nymfaio.html>).

Όλα τα παραπάνω έργα υλοποιήθηκαν μέσα από προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ποσοστό 60% και τη συμμετοχή της κοινότητας σε ποσοστό 40%, καθώς και από δωρεές που ανέρχονται σε 100 εκατομμύρια δραχμές (http://ta-nea.dolnet.gr/neaweb/nsearch.print_unique?entypor=A&f=16794&m=N26&aa=1).

Κατά το σχολικό έτος 2000- 2001 η Κοινότητα Νυμφαίου φιλοξένησε δωρεάν και εκπαίδευσε στα ελληνικά 80 βλαχόπουλα από τα Σκόπια. Κατά μέσο όρο, το Νυμφαίο δέχεται ετησίως 50. 000 επισκέπτες από όλη την Ελλάδα.

Η ανάπτυξη συνεχίζεται με αμειώτους ρυθμούς και σε αυξανόμενη διάχυση των ευεργετικών αποτελεσμάτων της στην ευρύτερη περιοχή, όπου η Κοινότητα Νυμφαίου σε συνεργασία με τους γειτονικούς Δήμους, εντάσσει το στρατηγικό της σχέδιο. Γι' αυτό ο Υπουργός Ανάπτυξης ανακήρυξε την Κοινότητα πιλότο τουριστικής-οικολογικής ανάπτυξης των μικρών ορεινών οικισμών στην ζώνη ορεινών όγκων από Πρέσπες μέχρι Ναύπακτο, που προγραμματίζεται σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο (<http://lyk-florin.flo.sch.gr/florina/nymfaio.html>).

6.6. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΝΥΜΦΑΙΟ

6.6.1. ΑΣΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΝΥΜΦΑΙΟΥ «Η ΝΥΜΦΗ»

Ο συνεταιρισμός ιδρύθηκε στο Νυμφαίο τον Απρίλιο του 1994 και αριθμεί 65 μέλη. Σκοποί του είναι η οικονομική και πνευματική ανάπτυξη των μελών του, η διατήρηση και η ανάπτυξη του παραδοσιακού οικισμού του Νυμφαίου, των παραδόσεών του, της ιστορικής φυσιογνωμίας του και του φυσικού περιβάλλοντός του. Για την εκπλήρωση

των στόχων του, ο συνεταιρισμός παράγει και εμπορεύεται παραδοσιακά προϊόντα. Αξίζει να σημειώσουμε ότι μέρος των κερδών του μοιράζεται στις γυναίκες εταίρους, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό προσφέρεται στην κοινότητα Νυμφαίου για έργα και επενδύσεις (<http://www.in.gr/agro/products/1s27.htm>).

Εικόνα 40: Εσωτερικό καταστήματος Γυναικείου Συνεταιρισμού
Πηγή: Κοινότητα Νυμφαίου

Τα προϊόντα (μαρμελάδες, γλυκά του κουταλιού, τραχανάδες, χυλοπίτες, λικέρ, ξυλοκατασκευές, χειροτεχνήματα του Νυμφαίου και της ευρύτερης περιοχής) πωλούνται στο κατάστημα του συνεταιρισμού στο Νυμφαίο, όπου επίσης πωλούνται και προϊόντα της εταιρείας «ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ» (<http://www.in.gr/agro/products/1s27.htm>).

Ο συνεταιρισμός διαθέτει επίσης ένα εντευκτήριο καφενείο, «Ο Ντράγκας», με παραδοσιακά γλυκά και πίτες που φτιάχνουν οι ίδιες οι γυναίκες. Διοργανώνει εκδηλώσεις με χορούς της περιοχής τα Χριστούγεννα, την Πρωτοχρονιά, τις Απόκριες, την Καθαρά Δευτέρα και την Πρωτομαγιά, ενώ το Δεκαπενταύγουστο έχει την επιμέλεια παζαριού με εκθέσεις βιβλίου, ζωγραφικής και πώληση των προϊόντων του συνεταιρισμού (<http://www.in.gr/agro/products/1s27.htm>).

6.6.2. ΙΠΠΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ

Η Αμιγής Κοινοτική Επιχείρηση Νυμφαίου ίδρυσε τον Ιππικό Όμιλο Νυμφαίου, ο οποίος διαθέτει οκτώ (8) άλογα ενήλικα και δύο (2) πουλάρια της φυλής Χάφλιγκερ από τη Βαυαρία, ειδικά για ιππασία (<http://www.ateron.gr/horses.htm>). Τα άλογα

κυκλοφορούν ελεύθερα στα δρομάκια του οικισμού και χρησιμοποιούνται σε διαδρομές στις γύρω δασικές περιοχές.

Εικόνα 41: Άλογα του Ιππικού Όμιλου Νυμφαίου
Πηγή: Κοινότητα Νυμφαίου

6.6.3. ΤΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΟΥ ΝΥΜΦΑΙΟΥ

Το Μουσείο φιλοξενείται σ' ένα τριώροφο παραδοσιακό κοινοτικό ξενώνα στο κέντρο του χωριού, φέρει το όνομα «Το σπίτι των Χρυσικών της Νέβεςκας» και εγκαινιάστηκε στις 10 Σεπτεμβρίου του 2000. Το κτίριο είναι διακοσμημένο με παλιές τοιχογραφίες και επιπλωμένο με αυθεντικά έπιπλα και οικιακά αντικείμενα του 19^{ου} αιώνα (http://www.museumsofmacedonia.gr/Folklore/Mouseio_Nymfaiouy.html).

Εικόνα 42: Μουσείο Νυμφαίου
Πηγή: Κοινότητα Νυμφαίου

Στο Μουσείο εκτίθενται δύο συλλογές σπάνιων εργαλείων των χρυσικών και δείγματα των έργων τους (συμπεριλαμβανομένων ανδρικών και γυναικείων κοσμημάτων, κουμπιά, ζώνες, ταμπακιέρες και οικιακά αντικείμενα). Εκτίθενται επίσης αυθεντικές γυναικείες φορεσιές, όπως και φωτογραφίες και άλλα ενθύμια του Μακεδονικού Αγώνα, συμπεριλαμβανομένων χειρόγραφων οπλαρχηγών όπως ο Παύλος Μελάς, ο Γερμανός Καραβαγγέλης, ο Γεώργιος Κατεχάκης, ο στρατηγός Παπούλας κ.α. (http://www.museumsofmacedonia.gr/Folklore/Mouseio_Nymfaiou.html).

6.6.4. ΟΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ «ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ»

Το Περιβαλλοντικό Κέντρο «ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ» βρίσκεται στην περιοχή του Νυμφαίου και του δήμου Αετού, στο νότιο τμήμα του νομού Φλώρινας της Δυτικής Μακεδονίας. Πιο συγκεκριμένα στον Αετό φιλοξενείται το Κέντρο Ενημέρωσης για την Αρκούδα και ο Κτηνιατρικός Σταθμός, στους πρόποδες του όρους Βέρνο, ενώ σε μικρή απόσταση στο Νυμφαίο και σε υψόμετρο 1350 μέτρων, στο ανατολικό Βέρνο, φιλοξενείται το Καταφύγιο της Αρκούδας. Η ευρύτερη περιοχή είναι τυπικός βιότοπος της καφέ αρκούδας και άλλων σημαντικών ειδών πανίδας (<http://www.arcturos.gr/pka4.htm>).

Το Κέντρο Προστασίας Αρκούδας ιδρύθηκε από τον «ΑΡΚΤΟΥΡΟ» τον Ιανουάριο του 1993 με στόχο την επίλυση του προβλήματος της αιχμάλωτης αρκούδας στη χώρα μας. Ο Δασικός Σταθμός βρίσκεται 1 χμ. ανατολικά του Νυμφαίου και περιλαμβάνει ειδικά περιφραγμένη έκταση 50 στρεμμάτων. Οι αρκούδες ζουν εκεί στο φυσικό τους περιβάλλον με ανθρώπινη φροντίδα, αλλά και με όσο το δυνατόν μικρότερη παρενόχληση (<http://www.fitnet.gr/Content/Content2/travelflorina.html>).

Το φυσικό περιβάλλον της κοντινής και ευρύτερης περιοχής και ο τρόπος διαχείρισης του, η ύπαρξη σημαντικών φυσικών, ιστορικών και πολιτιστικών μνημείων, η ανάδειξη και η αξιοποίηση τοπικών ιδιαιτεροτήτων, στην προοπτική της ήπιας τουριστικής ανάπτυξης είναι παράγοντες που υποστηρίζουν τη λειτουργία του Περιβαλλοντικού Κέντρου και αντίστροφα (<http://www.arcturos.gr/pka4.htm>).

Εικόνα 43: Αρκούδες στον «ΑΡΚΤΟΥΡΟ»
 Πηγή: <http://www.florina.gr/eotweb.htm>

Παράλληλα μέσω του Κέντρου δίνεται η δυνατότητα απασχόλησης του ντόπιου πληθυσμού, επιστήμονες, οικοξεναγοί, τεχνικοί, φροντιστές τεχνίτες, όπως και όλοι κάτοικοι της περιοχής. Η συμμετοχή εθελοντών από όλη την Ελλάδα και το εξωτερικό και η προσφορά τους στους τομείς των κατασκευαστικών έργων και της ενημέρωσης-ευαισθητοποίησης κοινού, διευρύνει το δυναμικό των ανθρώπων που δραστηριοποιούνται σε μια ακριτική περιοχή σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος (<http://www.arcturos.gr/pka4.htm>).

6.7. «ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΡΙΣΤΕΙΟΥ»

Το Νυμφαίο είναι ο ένας από τους τρεις ελληνικούς οικισμούς- Αρχάνες Ηρακλείου (βλέπε §3.3.3), το Μονοδένδρι Ιωαννίνων και το Νυμφαίο Φλώρινας) που βραβεύτηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση για το επίπεδο αισθητικής τους και για τις πολιτιστικές δραστηριότητες τους, πάντα με σεβασμό στο περιβάλλον και την παράδοση. Στο διαγωνισμό για την αγροτική ανάπτυξη και αναβάθμιση των χωριών της Ευρώπης συμμετείχαν 35 περιοχές από 11 χώρες. Αναπαλαιωμένα κτίρια, νέες χρήσεις που αναδεικνύουν την πολιτιστική κληρονομιά των τόπων, που αναβαθμίζουν το περιβάλλον και τη ζωή των κατοίκων και τους δίνουν επίσης κίνητρα οικονομικά για να παραμείνουν στον τόπο τους, δημιουργία μονοπατιών που σέβονται τη φύση και βοηθούν την τουριστική ανάπτυξη, ήταν μερικά από τα βασικά στοιχεία που

αποτέλεσαν τα κριτήρια της επιτροπής, η οποία επέλεξε τους νικητές (http://ta-neadolnet.gr/neaweb/nsearch.print_unique?entypο=A&f=16794&m=N26&aa=1).

6.8. «...Των Ελλήνων οι Κοινότητες...»

Η νέα διαμόρφωση της οργάνωσης της τοπικής αυτοδιοίκησης στον ελλαδικό χώρο με τον «Καποδίστρια», άφησε ανέπαφες έξι κοινότητες (Αμπελάκια Θεσσαλίας, η Μακρινίτσα Πηλίου, η Οία Σαντορίνης, ο Πάνορμος Τήνου και το Πάπιγκο Ζαγορίου), αυτές του Δικτύου Παράδοσης και Πολιτισμού «...Των Ελλήνων οι Κοινότητες...», για λόγους ιστορικούς, παράδοσης, πολιτισμού και κοινωνικοοικονομικής οργάνωσης (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Κοινοτήτων του Δικτύου «Των Ελλήνων οι Κοινότητες»: 4).

Χάρτης 9: Δίκτυο Παράδοσης και Πολιτισμού
«...Των Ελλήνων οι Κοινότητες...»

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Κοινοτήτων του
Δικτύου «Των Ελλήνων οι Κοινότητες»

Με πρωτοβουλία των κοινοτήτων αυτών συστήθηκε μια μη κερδοσκοπική Εταιρεία που εξελίχθηκε σε μία συνεργασία με τη μορφή Ανώνυμης Εταιρείας, έχοντας ως βάση τον περιορισμό των αρνητικών τάσεων που προκαλούν το μικρό μέγεθος και ο μικρός πληθυσμός της καθεμίας διοικητικής μονάδας, στην πορεία για τη βιώσιμη ανάπτυξη (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Κοινοτήτων του Δικτύου «*Των Ελλήνων οι Κοινότητες*»: 4).

Όλες οι παραπάνω κοινότητες αποδέχτηκαν το άτυπο καταστατικό με τις αρχές και τους στόχους της εν λόγω συνεργασίας (το καταστατικό παρατίθεται στο Παράρτημα II) και το Δίκτυο ξεκίνησε και ενεργά πια το μεγάλο του ταξίδι με έδρα την Μακρινίτσα Πηλίου που βρίσκεται στο κέντρο αυτού. Στο άμεσο μέλλον μελετάται η διεύρυνση του δικτύου τόσο σε εθνικό, όσο και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, αλλά και η σύνδεσή του με ανάλογα Ευρωπαϊκά δίκτυα (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Κοινοτήτων του Δικτύου «*Των Ελλήνων οι Κοινότητες*»: 4).

Για την ανάπτυξη αυτών των κοινοτήτων καταστρώθηκε μια στρατηγική με σκοπό την αναβάθμιση του αρχιτεκτονικού και του φυσικού τοπίου, που πήρε τη μορφή Επιχειρησιακού Προγράμματος. Βασικός στόχος αυτού του προγράμματος είναι η αξιοποίηση του ερειπωμένου και εγκαταλελειμμένου κτιριακού αποθέματος, καθώς και η εισαγωγή νέων τομέων απασχόλησης (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Κοινοτήτων του Δικτύου «*Των Ελλήνων οι Κοινότητες*»: 7). Οι στόχοι αυτοί εξειδικεύονται σε άλλους πιο περιεκτικούς, που περιλαμβάνουν με τη σειρά τους κάποια τα εξής μέτρα:

Πίνακας 6.2: Μέτρα Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανάπτυξης των Κοινοτήτων του Δικτύου «*Των Ελλήνων οι Κοινότητες*»

ΜΕΤΡΟ 1	Οικιστικές παρεμβάσεις αποκατάστασης και συντήρησης του μνημειακού πλούτου- υποδομές
ΜΕΤΡΟ 2	Προστασία και ανάδειξη Φυσικού Περιβάλλοντος
ΜΕΤΡΟ 3	Οικονομική Αναζωογόνηση
ΜΕΤΡΟ 4	Κοινωνικές παρεμβάσεις για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης
ΜΕΤΡΟ 5	Καταγραφή- ανάδειξη και προβολή της ιστορίας, της παράδοσης και του πολιτισμού
ΜΕΤΡΟ 6	Εφαρμογή- τεχνική στήριξη

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Κοινοτήτων του Δικτύου «...*Των Ελλήνων οι Κοινότητες*...»: 17- 18

Για την Κοινότητα Νυμφαίου, στα πλαίσια του κάθε μέτρου περιλαμβάνονται οι παρακάτω δράσεις:

Πίνακας 6.3: Δράσεις του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανάπτυξης των Κοινοτήτων του Δικτύου «Των Ελλήνων οι Κοινότητες» ανά μέτρο για την Κοινότητα Νυμφαίου

ΜΕΤΡΟ	ΕΠΕΜΒΑΣΗ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ (δρχ)
Μέτρο 1	Αναστήλωση διατηρητέου Μιχατσιόλη	436.000.000
	Αποκατάσταση- επέκταση λιθόστρωτων	
	Ανέγερση λιθοδομών	
Μέτρο 2	Έργα προσπελασιμότητας σε δημόσιους χώρους	69.000.000
	Χώροι υπαίθριας αναψυχής	
	Οριοθέτηση δάσους με κτιστά ορόσημα	
Μέτρο 3	Συντήρηση- βελτίωση υπάρχοντος οδικού δικτύου	250.000.000
Μέτρο 4	Αξιοποίηση υδάτινου δυναμικού για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας	1.100.000.000 (κοινές δράσεις)
	Κατάρτιση στις παραδοσιακές τεχνικές και τέχνες	
	Κατάρτιση γυναικών	
	Δημιουργία παιδικών σταθμών	
	Ανταλλαγή εμπειριών	
	Ισχυρά ενδιαφέροντα ως αντισταθμιστικός παράγοντας στη μετανάστευση	
Ανταλλαγές νέων		
Μέτρο 5	Ενίσχυση κοινωνικής συνοχής της αλληλεγγύης	370.000.000 (κοινές δράσεις)
	Τρισδιάστατη περιήγηση στο μύθο, την ιστορία και την παράδοση	
Μέτρο 6	Έντυπη και ηλεκτρονική προβολή-πληροφόρηση	120.000.000 (κοινές δράσεις)
	Τεχνολογικός εξοπλισμός	
	Υλοποίηση του προγράμματος	

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Κοινοτήτων του Δικτύου «Των Ελλήνων οι Κοινότητες»: 37- 81

Το εν λόγω δίκτυο, εκτός από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης, υλοποίησε άλλες δύο μελέτες. Σε συνεργασία με το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και συγκεκριμένα με το Εργαστήρι Αρχιτεκτονικού και Αστικού Σχεδιασμού του τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, υλοποιήθηκε ένα ερευνητικό πρόγραμμα με τίτλο «Η αστικότητα του χώρου ως καθοριστική παράμετρος της

αναβίωσης των παραδοσιακών οικισμών στα πλαίσια της τουριστικής ανάπτυξης». Τέλος σε συνεργασία με το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο διεξήχθη το ερευνητικό πρόγραμμα με τίτλο «Επιρροές του περιβάλλοντος στην υποβάθμιση των δομικών υλικών και των δομητικών συστημάτων των ελληνικών ιστορικών κατασκευών» (Συνέντευξη κας Κοντοζήση Ασημίνας, Κοινότητα Μακρινίτσας).

6.9. ΤΟ ΟΠΑΑΧ ΓΙΑ ΤΟ ΝΥΜΦΑΙΟ

Το Ολοκληρωμένο Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης του Αγροτικού Χώρου (ΟΠΑΑΧ) για το Νυμφαίο στηρίζει δράσεις για την ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού, την δημιουργία δικτύων ανάπτυξης και διαχείρισης, αλλά και την ενίσχυση των συμπληρωματικών για τον τουρισμό υπηρεσιών. Ο τουριστικός κλάδος ενισχύεται και με την αξιοποίηση των πολιτιστικών γεγονότων, των παραδοσιακών προϊόντων, του φυσικού πλούτου και του καταφυγίου αρκούδας «ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ» (Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 76).

Τέλος, για την ανάδειξη και προστασία των σπάνιων φυσικών πόρων έχει ήδη εκπονηθεί Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη στο πλαίσιο του Προγράμματος Life, με στόχο την διάσωση και ανάδειξη της περιοχής των λιμνών Χειμαδίτιδα και Ζάζαρη μέσα από παρεμβάσεις απορρύπανσης, ελέγχου της πρόσβασης και ενημέρωσης. Ας μην ξεχνάμε πως η ανάδειξη αυτής της περιοχής μπορεί να ενισχύσει την τουριστική κίνηση και στο Νυμφαίο (Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2003: 77).

6.10. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το Νυμφαίο είναι ένας μικρός ορεινός οικισμός, που ερήμωσε και στις μέρες μας αναβίωσε. Αυτό και μόνο το χαρακτηριστικό του αποτελεί μια ελπιδοφόρα ένδειξη για την αναζωογόνηση της υπαίθρου και αναδεικνύει το Νυμφαίο σε οικισμό υπόδειγμα. Η προσπάθεια των τοπικών αρχών και των κατοίκων συλλογικά και όχι ατομικά, παράλληλα με την αξιοποίηση όλων των παρεχόμενων ευκαιριών, τόσο από το κράτος,

όσο και από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τους ευεργέτες, κατέστησε δυνατό το ακατόρθωτο.

Ο οικισμός σήμερα δεν θυμίζει σε τίποτα το φάντασμα της ιστορίας που αποτελούσε πριν μερικά μόλις χρόνια. Ο χώρος απέκτησε την παλιά αίγλη και ιστορική βαρύτητα και οι κάτοικοι στράφηκαν προς την τουριστική αξιοποίηση του. Μεγάλο ποσοστό της τουριστικής κίνησης οφείλεται στο καταφύγιο της αρκούδας που λειτουργεί κοντά στον οικισμό. Εθελοντές, περιηγητές και φυσιολάτρες κατακλύζουν τους δρόμους του οικισμού και απολαμβάνουν την παραδοσιακή αρχιτεκτονική, τα παραδοσιακά εδέσματα και προϊόντα, τις διαδρομές με άλογα, το απaráμιλλο τοπίο και γενικότερα έναν ξεχωριστό τρόπο ζωής.

Ο δρόμος προς την ανάπτυξη άνοιξε, χωρίς αυτό να σημαίνει πως χρειάζεται εφησυχασμός. Ήδη το γεγονός και μόνο ότι το Νυμφαίο αποτελεί Κοινότητα και δεν εντάσσεται σε κάποιο Δήμο, μπορεί να θεωρηθεί και ως απειλή, αν αναλογιστεί κανείς το μέγεθος των Δήμων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, στοιχείο που έχει να κάνει με την ανταγωνιστικότητα. Θετική είναι η κίνηση ένταξης της Κοινότητας στο Δίκτυο Παράδοσης και Πολιτισμού «...*των Ελλήνων οι Κοινότητες...*», που ανάγει τον οικισμό σε ισότιμη μάχιμη οντότητα.

Βεβαίως οι ελλείψεις σε υποδομές είναι ακόμη αρκετές. Σοβαρότερη όλων είναι η ανεπάρκεια του δικτύου πρόσβασης, γιατί εντείνει την απομόνωση του οικισμού. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση προωθεί δράσεις για τη βελτίωση όλων των προβλημάτων, τεχνικών και μη. Απαιτείται τέλος και μια προσπάθεια για την κατάρτιση του ανθρωπίνου δυναμικού και τη σφαιρική ενημέρωση, ώστε να επιστρέψουν κι άλλοι νέοι στον οικισμό και να ξεπεραστούν οι υπάρχουσες απειλές της αναπτυξιακής ισορροπίας.

ΚΕΦ ΑΛΛΑΙΟ 7:

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΕΠΙΤΟΠΙΑ ΕΡΕΥΝΑ

7.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μελέτη των δύο Παραδοσιακών Οικισμών της Σιάτιστας και του Νυμφαίου, της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας έδειξε ότι πρόκειται για δύο εντελώς διαφορετικές περιπτώσεις. Η Σιάτιστα είναι μια πόλη με πληθυσμό 5.642 κατοίκων (απογραφή 2001), αποτελεί την έδρα του ομώνυμου Δήμου και έχει την πλεονεκτική θέση να βρίσκεται κοντά στην Εγνατία οδό. Το Νυμφαίο από την άλλη, είναι ένας οικισμός των 415 κατοίκων (απογραφή 2001), αποτελεί έδρα της ομώνυμης Κοινότητας και προορίζεται να αποτελεί τμήμα των διασυνοριακών καθέτων αξόνων της Εγνατίας οδού, προς το παρόν όμως υστερεί σε οδικές συνδέσεις.

Συνεχίζοντας, διαπιστώνουμε από την ιστορική εξέλιξη ότι η Σιάτιστα δεν έχει εγκαταλειφθεί ποτέ, παρουσιάζει όμως μείωση του πληθυσμού σε σχέση με το 1991 (βλέπε Πίνακα 5.11), αντίθετα με το Νυμφαίο που έχει εγκαταλειφθεί στο παρελθόν και αναβίωσε, παρουσιάζοντας ταυτόχρονα αυξητικές πληθυσμιακές τάσεις σε σχέση με το 1991 (βλέπε Πίνακα 6.1). Ακόμη, παρά το γεγονός ότι η Σιάτιστα δεν ερημώθηκε ποτέ, παρατηρείται περιορισμένη δράση προς την αξιοποίηση του αρχιτεκτονικού και φυσικού της πλούτου, αφού ουσιαστική ενεργοποίηση μπορεί να διαπιστωθεί μόνο για τα τελευταία χρόνια. Αντιθέτως, το Νυμφαίο αποτελεί υπόδειγμα ανάπτυξης οικισμού, ακόμη και σε σύγκριση με μεγαλύτερα οικιστικά σύνολα. Στη διαφοροποίηση αυτή συνετέλεσε για την πρώτη, ο μονοεπαγγελματισμός στον κλάδο της γουνοποιίας και η περιθωριοποίηση των υπολοίπων πόρων ανάπτυξης για πολλά χρόνια, ενώ για τη δεύτερη, η συγκροτημένη προσπάθεια από φορείς, ιδιώτες και Τοπική Αυτοδιοίκηση και η αξιοποίηση όλων των ευκαιριών που παρείχε η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο Κεντρικός Κρατικός Μηχανισμός.

Διαφορά παρατηρείται ακόμη, στην απουσία του γυναικείου συνεταιρισμού στον ένα και την έντονη δράση του στον άλλο. Στη Σιάτιστα, σύμφωνα με τον κο Μάνιο Π. (Δ/τη Μανούσειας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σιάτιστας, Δημοτικό Σύμβουλο Δήμου Σιάτιστας), δεν κατάφερε να λειτουργήσει ο παραπάνω θεσμός, λόγω αδυναμίας συνεργασίας των μελών του. Στο Νυμφαίο όμως δεν έχει απλώς επιβιώσει, προσφέροντας εργασία σε έναν αξιοσέβαστο αριθμό γυναικών, αλλά τα κέρδη του συνεισέφεραν και στην αναπαλαίωση του οικισμού. Γενικά η επαγγελματική δραστηριότητα διαφέρει για καθέναν από τους δύο οικισμούς. Στη Σιάτιστα υπερισχύει η γουνοποιία (γεγονός που υποδηλώνει και η ύπαρξη του Βιοτεχνικού Πάρκου στην περιοχή, το οποίο είναι αφιερωμένο σ' αυτόν τον κλάδο παραγωγής), ενώ στο Νυμφαίο ο τουριστικός κλάδος (που ευνοείται από την ύπαρξη των εγκαταστάσεων του «ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ» και από την αποκατάσταση της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής στον οικισμό).

Τέλος, η πρώτη δεν έχει να επιδείξει κάποια ιδιαίτερη συμμετοχή σε Ευρωπαϊκά Προγράμματα και κυρίως σε Δίκτυα Συνεργασίας, τόσο εθνικά, όσο και ευρωπαϊκά, ενώ αντίθετα το δεύτερο στήριξε όλη του την αναπτυξιακή προσπάθεια σε αυτά. Δεν θα έπρεπε βεβαίως να παραληφθεί και ο σεβασμός στους ειδικούς όρους δόμησης από τους κατοίκους του Νυμφαίου και η τάση αποποίησης τους από αυτούς της Σιάτιστας.

Παρ' όλες όμως τις διαφορές τους, τόσο η Σιάτιστα, όσο και το Νυμφαίο, περικλείουν στους κόλπους τους κληρονομήματα σπουδαίας αρχιτεκτονικής (με παρόμοιες επιδράσεις στο διάκοσμο, λόγω των πολυταξιδεμένων κατοίκων τους που έκτισαν τα κτίρια-οικίες και αρχοντικά- κατά τις περιόδους αίγλης των οικισμών) και διαθέτουν συγκριτικά πλεονεκτήματα στον τομέα της φυσικής κληρονομιάς και των παραδοσιακών εθίμων και προϊόντων. Ένα σεβαστό επίσης μερίδιο της διάσωσης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς τους, στηρίζεται στην υποστήριξη των ευεργετών, ενώ και οι δύο οικισμοί βρίσκονται στο γεωγραφικό εκείνο τμήμα της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, στο οποίο ο χωροταξικός σχεδιασμός προωθεί δράσεις τουριστικής εξέλιξης.

Ακόμη και στους δύο λειτουργούν πλήθος συλλόγων και πολιτιστικών κτιρίων, ενώ κοινός εξελίξιμος κλάδος είναι η εκτροφή και αξιοποίηση αλόγων. Πέρα από τους συλλόγους, χαρακτηριστικές είναι και οι Δημοτικές Επιχειρήσεις τους (Δημοτική Επιχείρηση Πολιτισμού, Περιβάλλοντος, Τουρισμού, Αθλητισμού Δήμου Σιάτιστας και η Αμιγής Κοινοτική Επιχείρηση τουριστικής ανάπτυξης, μελετών και έργων Νυμφαίου) οι οποίες χαράσσουν ανερχόμενη πορεία.

Όμως, εκτός της θεωρητικής αυτής προσέγγισης των δύο περιπτώσεων και για την πιο εμπειριστατωμένη μελέτη και διεξαγωγή συμπερασμάτων, διεξήχθη επιτόπια έρευνα με τη βοήθεια ερωτηματολογίων. Διαμορφώθηκαν δύο φόρμες ερωτήσεων για κάθε έναν από τους οικισμούς, οι οποίες απευθύνονταν στους κατοίκους και τους φορείς αντίστοιχα. Ως προς τους πρώτους, ήταν εφικτό να συγκεντρωθεί το απαραίτητο δείγμα ώστε να ακολουθήσει στατιστική ανάλυση των δεδομένων με το αντίστοιχο στατιστικό πρόγραμμα SPSS και σύγκριση των αποτελεσμάτων. Για τους δεύτερους όμως, λόγω της διαφορετικής θέσης του κάθε αρμοδίου και της υφής των δραστηριοτήτων του, το ερωτηματολόγιο αποτέλεσε καθοδηγητικό άξονα για την επιτυχή διεξαγωγή των συνεντεύξεων. Έτσι τα δεδομένα για τους φορείς υπόκεινται σε ποιοτική ανάλυση και μετέπειτα σύγκριση (οι τέσσερις φόρμες των ερωτηματολογίων παρατίθενται στο Παράρτημα II).

7.2. ΣΤΟΧΟΙ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Σκοπός του ερωτηματολογίου προς τους κατοίκους υπήρξε η συλλογή απόψεων σχετικά με τη συμβολή του χαρακτηρισμού των οικισμών σε παραδοσιακούς στην ανάπτυξη των περιοχών και την ανάδειξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων τους, αλλά και σχετικά με τις ελλείψεις και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν αυτού του είδους οι οικισμοί, όπως και οι κάτοικοί τους. Μ' αυτές τις ερωτήσεις σφυγμομετρείται η στάση των κατοίκων απέναντι στις ευκαιρίες που δίνει και τις δυσκολίες που έχει η διαμονή σε έναν παραδοσιακό οικισμό, στα συγκριτικά πλεονεκτήματα που διαθέτει η περιοχή για ν' αναπτυχθεί και στους παράγοντες που συνέβαλαν ή παρέλειψαν να συμβάλουν στην αναπαλαίωση των οικισμών.

Η τελευταία ενότητα περιλαμβάνει κάποια προσωπικά στοιχεία, όπως το φύλο, η ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, ο αριθμός των μελών της οικογένειας, ο αριθμός των εργαζόμενων μελών της οικογένειας, με διευκρίνιση του αριθμού αυτών που εργάζονται εκτός του οικισμού, το είδος της εργασίας και τέλος το αν ο ερωτώμενος είναι ή όχι ιδιοκτήτης διατηρητέου κτίσματος και αν ναι, ποιες εργασίες είχε κάνει σε αυτό τα τελευταία χρόνια. Ο στόχος αυτής της ενότητας ερωτήσεων, είναι αρχικά η επιβεβαίωση της επιλογή ενός αντιπροσωπευτικού δείγματος ερωτηθέντων ως προς τις ηλικιακές ομάδες, το φύλο και το μορφωτικό επίπεδο. Τα υπόλοιπα στοιχεία συμπληρώνουν το κάδρο των τομέων απασχόλησης σε καθένα από τους οικισμούς, του

εργατικού του δυναμικού, καθώς και του ποσοστού ιδιοκτησίας διατηρητέων κτισμάτων, με όλες τις σχετικές με τη συντήρησή τους πληροφορίες.

Ως προς τα ερωτηματολόγια για τους φορείς, η δομή ήταν αντίστοιχη με αυτά των κατοίκων, δηλαδή η διευκρίνιση της συμβολής του χαρακτηρισμού των οικισμών σε παραδοσιακούς στη βιώσιμη ανάπτυξη τους και οι ελλείψεις και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν αυτού του είδους οι οικισμοί και οι κάτοικοί τους. Η διαφοροποίηση στην πρώτη ενότητα ερωτήσεων για τους φορείς, είναι ο πίνακας των έργων που υλοποιήθηκαν και με βάση ποιο πρόγραμμα, εθνικό ή ευρωπαϊκό, καθώς και ο πίνακας με τις επικρατούσες χρήσεις των αναπαλαιωθέντων κτιρίων. Στη δεύτερη ενότητα, προστίθεται και μια ερώτηση ιεράρχησης των φορέων που χρηματοδότησαν την αποκατάσταση του οικισμού. Και για τις δύο παραπάνω ενότητες οι διαφοροποιήσεις εξυπηρετούν στην περαιτέρω συλλογή προγραμματικών και οικονομικών στοιχείων. Η τρίτη ενότητα τέλος, δεν περιλαμβάνει παρά το φύλο, την ηλικία και τη μόρφωση του ερωτηθέντος, απλώς για την επιβεβαίωση της αξιοπιστίας του δείγματος.

Στο σημείο αυτό πρέπει να γίνει αναφορά και στα κριτήρια της δειγματοληψίας. Πρώτο κριτήριο αποτέλεσε ο επαρκής αριθμός ερωτηθέντων για μια αξιόπιστη στατιστική ανάλυση. Δεύτερο, η ισότιμη κατανομή ανά φύλο και η αντιπροσώπευση κάθε ηλικιακής ομάδας. Τρίτο και τελευταίο, οι απόψεις των κατοίκων κάθε επιπέδου μόρφωσης.

Ως προς τον αριθμό των ατόμων και για τα ερωτηματολόγια που αφορούν στους κατοίκους, συγκεντρώθηκαν 87 για τη Σιάτιστα και 50 για το Νυμφαίο, 137 στο σύνολο των 6057 ατόμων πραγματικού πληθυσμού για τους δύο οικισμούς μαζί. Σ' αυτά υπάρχει περίπου ισότιμη κατανομή ανά φύλο, ενώ μεγάλη γκάμα καλύπτουν οι ηλικιακές ομάδες (από 15 έως 71 ετών) και το μορφωτικό επίπεδο (Α'βάθμια, Β'βάθμια και Γ'βάθμια εκπαίδευση), στα πλαίσια της συγκέντρωσης ικανοποιητικού δείγματος από κάθε μία, ως προς τις αναλογίες.

Τέλος, όσον αφορά στα ερωτηματολόγια για τους φορείς, η διαδικασία δεν είχε τα αναμενόμενα ποσοτικά αποτελέσματα, εφόσον η φόρμα των ερωτήσεων οδήγησε σε μία διαφορετική μέθοδο συλλογής στοιχείων, που δεν είναι άλλη από τη συνέντευξη. Έτσι γι' αυτά ακολουθεί ποιοτική και συγκριτική ανάλυση, όπως έχει ήδη αναφερθεί.

7.3. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ

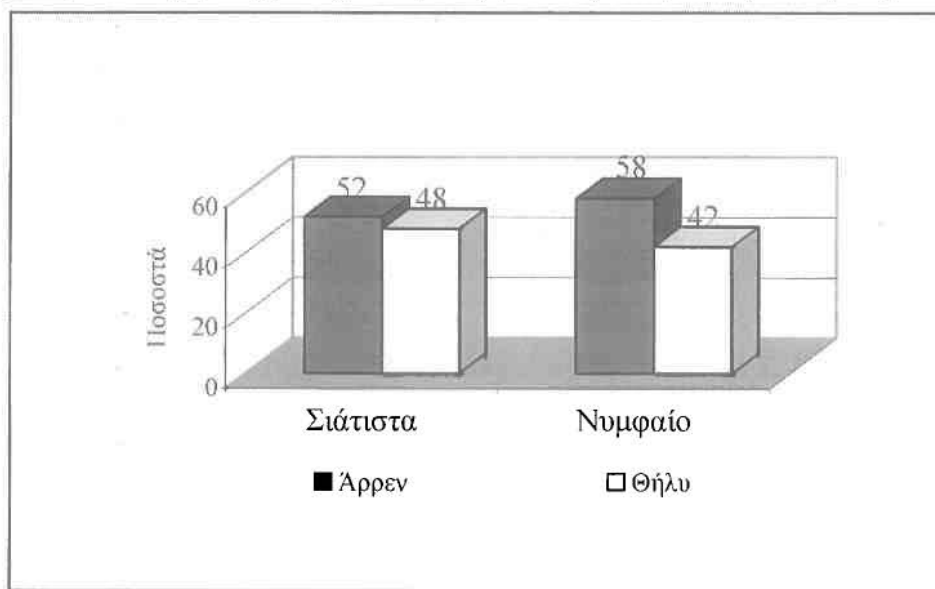
7.3.1. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ (ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΙΙ)

Η τρίτη ενότητα της φόρμας του ερωτηματολογίου, αφορά σε κάποια προσωπικά στοιχεία που δίνουν μια εικόνα του δείγματος, μέσω του οποίου εξάγονται τα συμπεράσματα. Για λόγους ψυχολογίας των ερωτώμενων, τοποθετείται στο τέλος του ερωτηματολογίου, ώστε αυτοί να μην προδιατεθούν αρνητικά και αρνηθούν να απαντήσουν. Ουσιαστικά όμως πρόκειται για τα στοιχεία εκείνα βάσει των οποίων γίνεται η περαιτέρω ανάλυση. Αν το δείγμα δεν είναι ικανοποιητικό ποιοτικά και ποσοτικά, τότε και τα υπόλοιπα στοιχεία δεν είναι αξιόπιστα.

Ως προς την ποσότητα του δείγματος, ήδη έχει γίνει αναφορά στην προηγούμενη παράγραφο. Οπότε περνάμε στη στατιστική ανάλυση των προσωπικών δεδομένων, που θα εξασφαλίσει και την αξιοπιστία του δείγματος και στοιχειοθετεί την ποιότητα των στοιχείων.

Όσον αφορά στην κατανομή κατά φύλο, το επόμενο γράφημα μας δίνει μια πρώτη εικόνα.

Γράφημα 1: Κατανομή δείγματος ανά φύλο, για τους υπό μελέτη οικισμούς

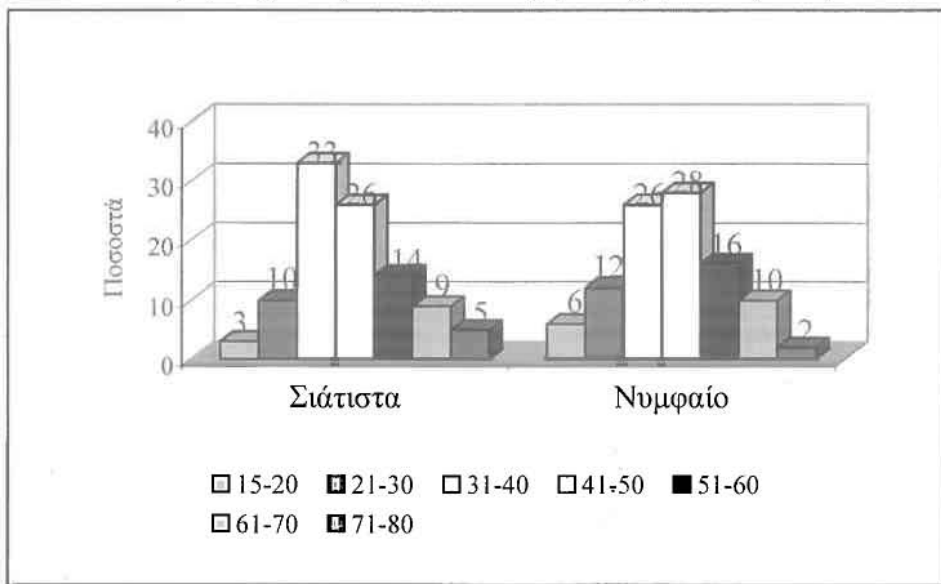

Πηγή: Ϊδία επεξεργασία

Παρατηρούμε, ότι η κατανομή και οι αναλογίες είναι παρόμοιες τόσο μεταξύ των δύο φύλων, όσο και μεταξύ των δύο οικισμών, γεγονός πολύ ικανοποιητικό ως προς την ισότιμη αντιμετώπιση αρρένων και θηλέων, Σιάτιστας και Νυμφαίου, αλλά

και αρρένων Σιάτιστας, με τους άρρενες Νυμφαίου και αντίστοιχα θηλέων. Στο γράφημα που ακολουθεί, βλέπουμε την κατανομή ανά ηλικιακές ομάδες.

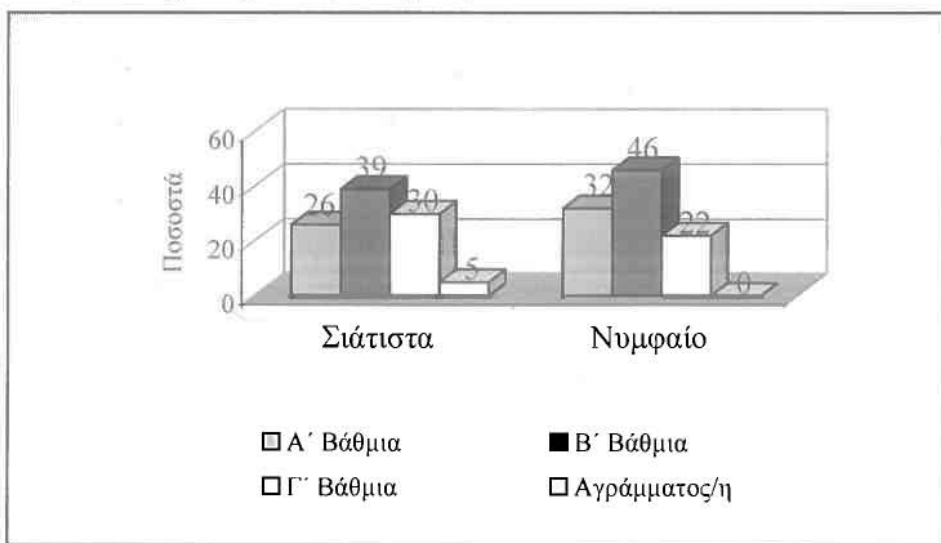
Γράφημα 2: Κατανομή δείγματος ανά ηλικιακές ομάδες, για τους υπό μελέτη οικισμούς

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Σε γενικές γραμμές παρατηρείται μια ομοιομορφία στα δείγματα και από τους δύο οικισμούς. Επίσης, διαπιστώνεται μια ένταση στις ηλικιακές ομάδες των 31-40 και 41-50 ετών, που αποτελεί στην ουσία το παραγωγικότερο τμήμα του πληθυσμού. Για το λόγο αυτό δικαιολογείται μία ποσοτική διαφοροποίηση σε σχέση με τις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες.

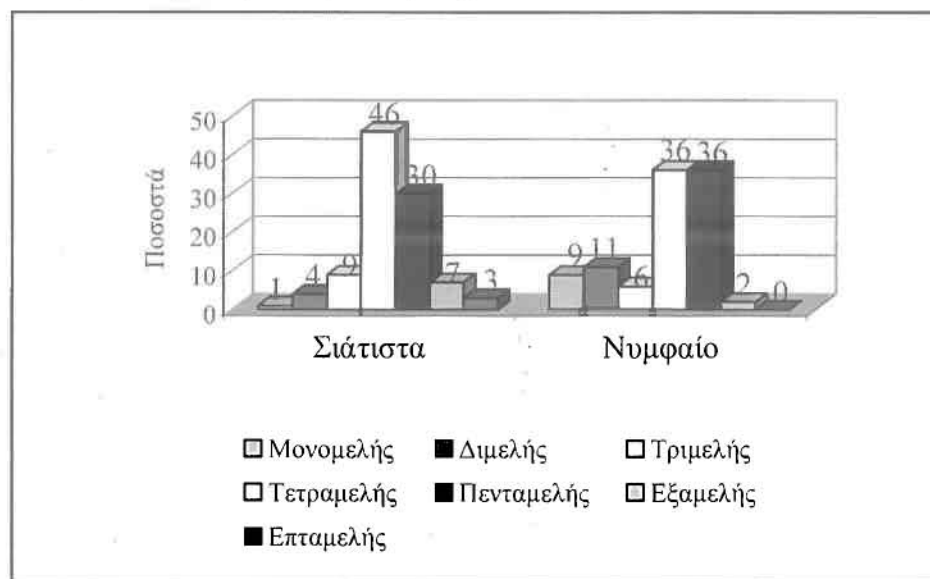
Γράφημα 3: Κατανομή δείγματος ανά επίπεδο μόρφωσης, για τους υπό μελέτη οικισμούς

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Η πρώτη εικόνα της κατανομής βάσει του μορφωτικού επιπέδου, δείχνει μια ομοιομορφία μεταξύ των δύο οικισμών. Ένταση παρουσιάζεται στις συγκεντρώσεις της Β'βάθμιας εκπαίδευσης, ενώ σε κοινά και χαμηλότερα επίπεδα κυμαίνονται τα ποσοστά της Α'βάθμιας και Γ'βάθμιας εκπαίδευσης. Τέλος, ένα πολύ μικρό ποσοστό αντιστοιχεί και στους αγράμματους. Σε γενικές γραμμές πάντως, υπάρχει ικανοποιητικό δείγμα από τα περισσότερα μορφωτικά επίπεδα. Παρακάτω, ακολουθεί η κατανομή ανά αριθμό μελών της οικογένειας.

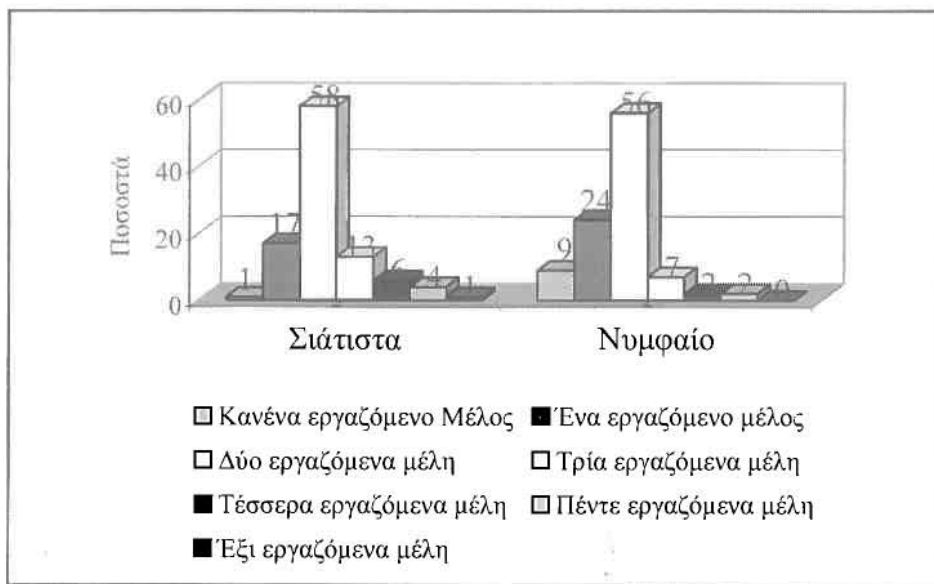
Γράφημα 4: Κατανομή δείγματος ανά αριθμό μελών οικογένειας, για τους υπό μελέτη οικισμούς

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Το αρχικό συμπέρασμα που μπορεί να εξαχθεί, είναι ότι η πλειοψηφία των κατοίκων ανήκει σε τετραμελείς και πενταμελείς οικογένειες. Όλες οι υπόλοιπες από τις μονομελείς μέχρι και τις επταμελείς, συγκεντρώνουν πολύ μικρότερα ποσοστά. Μοναδική διαφοροποίηση αποτελεί η λίγο μεγαλύτερη ποσοστιαία συγκέντρωση των διμελών οικογενειών στο Νυμφαίο.

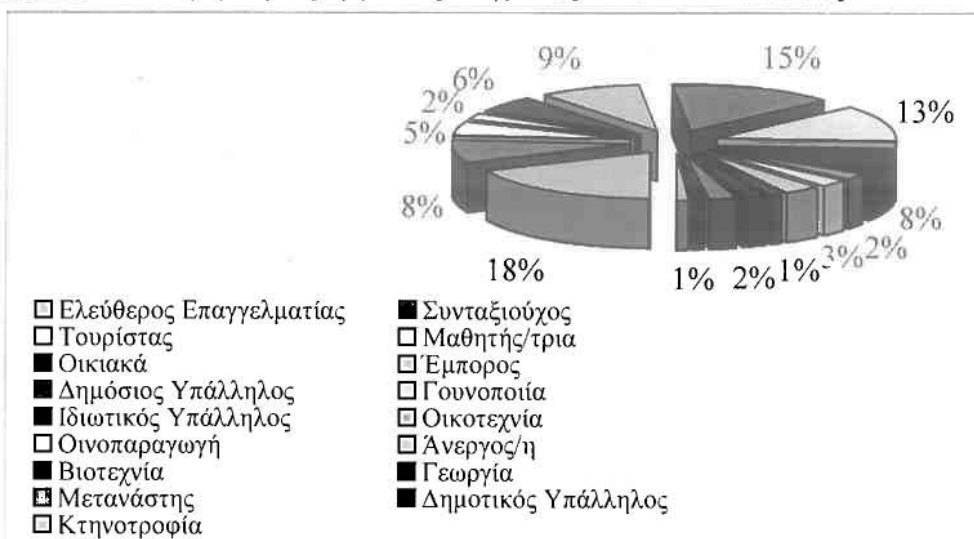
Γράφημα 5: Κατανομή δείγματος ανά αριθμό εργαζόμενων μελών οικογένειας, για τους υπό μελέτη οικισμούς

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

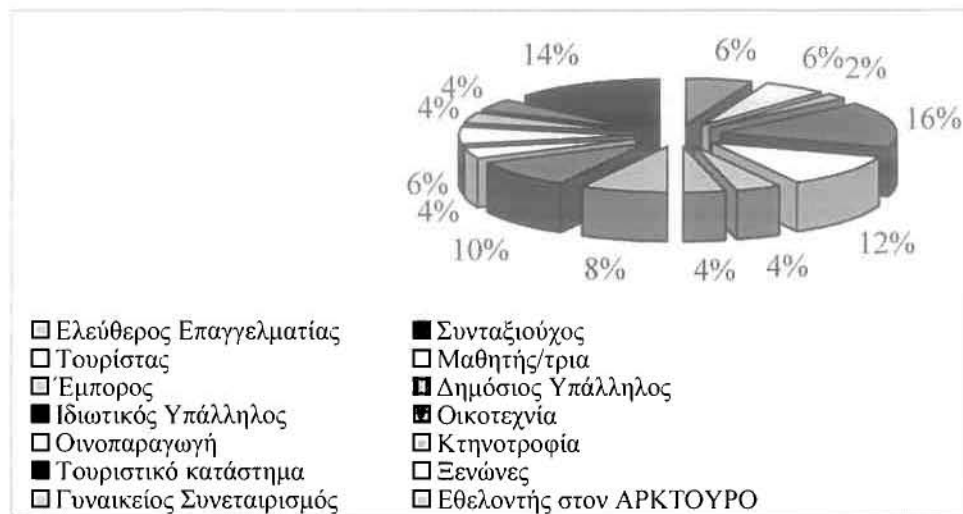
Παρατηρούμε ότι οι περισσότερες οικογένειες και στους δύο οικισμούς, έχουν δύο εργαζόμενα μέλη. Αρκετά λιγότερες από ένα και τρία, ενώ για το Νυμφαίο υπάρχει επιπλέον ένα μικρό ποσοστό, μεγαλύτερο από αυτό της Σιάτιστας, αλλά και από αυτό που συγκεντρώνει η παράμετρος «τρία εργαζόμενα μέλη», που αφορά στην παράμετρο «κανένα εργαζόμενο μέλος». Αυτό, όπως θα φανεί και παρακάτω, αντιστοιχεί κυρίως σε συνταξιούχους και πολύ λιγότερο σε ανέργους. Στα γραφήματα που ακολουθούν φαίνονται οι συγκεντρώσεις των επαγγελμάτων που επικρατούν στην κάθε περιοχή.

Γράφημα 6: Κατανομή κύριας εργασίας δείγματος κατοίκων Σιάτιστας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 7: Κατανομή κύριας εργασίας δείγματος κατοίκων Νυμφαίου

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

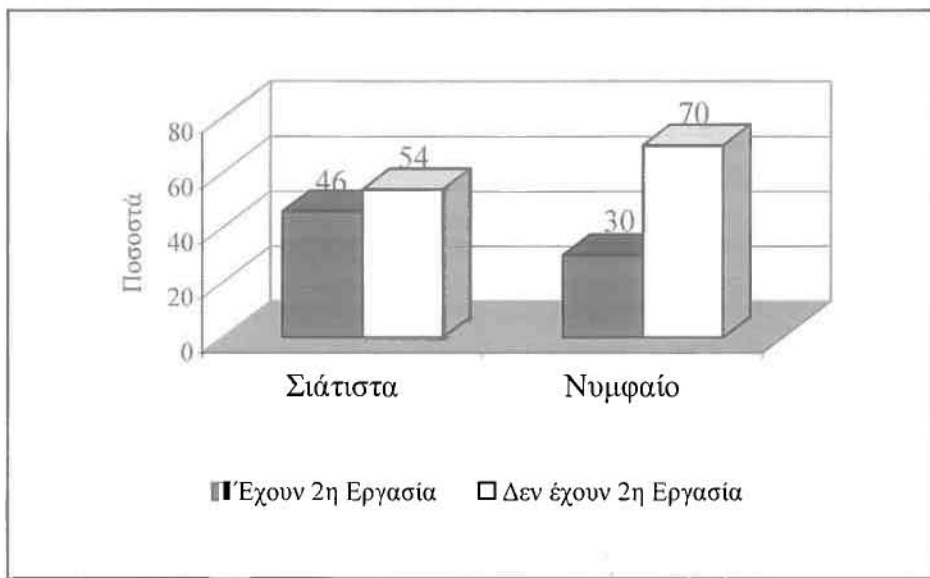
Τις μεγαλύτερες συγκεντρώσεις για τη Σιάτιστα έχουν τα ελεύθερα επαγγέλματα, οι δημόσιοι υπάλληλοι, ο κλάδος της γουνοποιίας και οι έμποροι. Ακολουθούν οι συνταξιούχοι, οι ιδιωτικοί υπάλληλοι και η ενασχόληση με τα οικιακά. Επίσης υπάρχει ένα μικρό ποσοστό ενασχόλησης με την οικοτεχνία, την οινοπαραγωγή, τη γεωργία, τη βιοτεχνία, την κτηνοτροφία, ενώ εντοπίζεται και το επάγγελμα του δημοτικού υπαλλήλου. Στο δείγμα υπάρχει ακόμη, ένα μικρό ποσοστό ανέργων, μαθητών, μεταναστών και τουριστών.

Για το Νυμφαίο το μεγαλύτερο ποσοστό συγκεντρώνουν τα τουριστικά καταστήματα, οι ιδιωτικοί υπάλληλοι, οι ξενώνες και οι συνταξιούχοι. Υπάρχουν ακόμη, έμποροι, δημόσιοι υπάλληλοι και άτομα που ασχολούνται με την οικοτεχνία, την οινοπαραγωγή, την κτηνοτροφία, το γυναικείο συνεταιρισμό, είναι εθελοντές στον «ΑΡΚΤΟΥΡΟ», μαθητές και τουρίστες. Συγκριτικά ανάμεσα στους δύο οικισμούς, βλέπουμε την διαφορά του χαρακτήρα του καθενός, όπως αυτή αντικατοπτρίζεται και στα επαγγέλματα των κατοίκων. Από τη μία έμποροι και γουνοποιοί και από την άλλη ξενώνες και τουριστικά καταστήματα.

Στη συνέχεια της φόρμας, οι κάτοικοι ρωτήθηκαν αν είχαν δεύτερη εργασία. Τα ποσοστά των απαντήσεων και το είδος της εργασίας αυτής, φαίνονται στα γραφήματα που ακολουθούν.

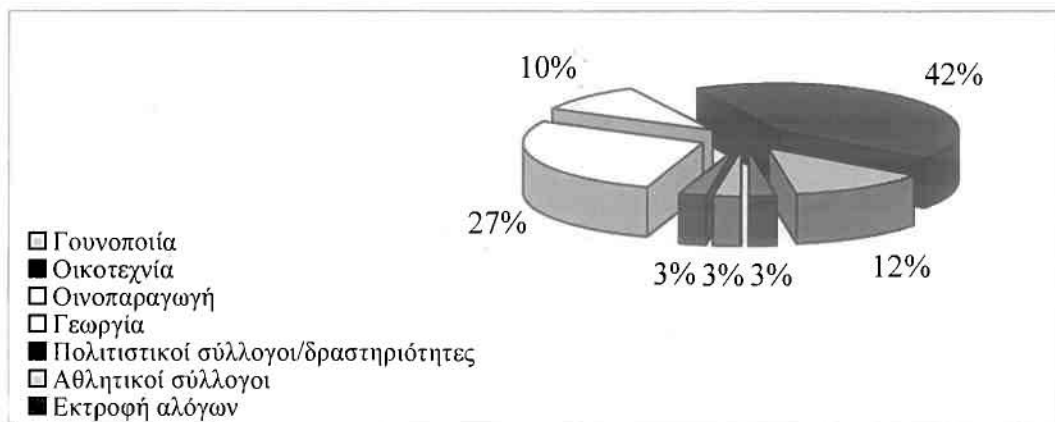

Γράφημα 8: Κατανομή δείγματος με βάση τη δεύτερη εργασία, για τους υπό μελέτη οικισμούς

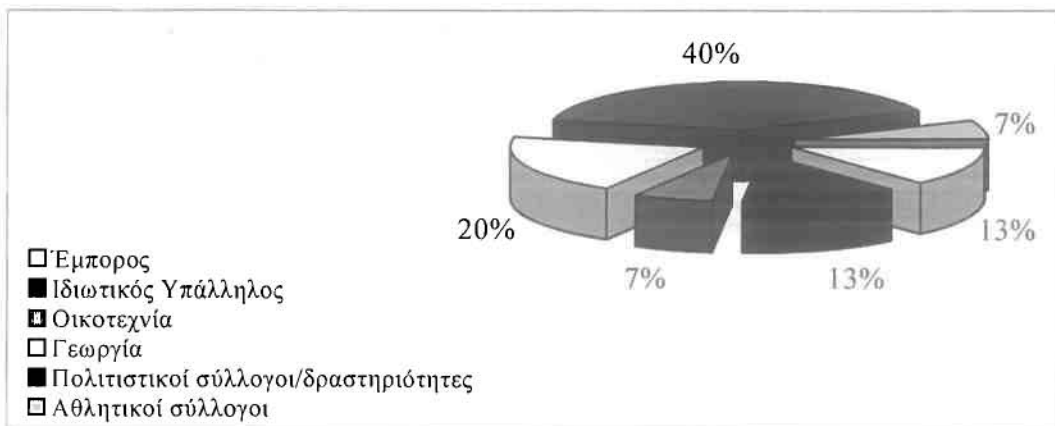
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 9: Κατανομή δεύτερης εργασίας δείγματος κατοίκων Σιάτιστας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 10: Κατανομή δεύτερης εργασίας δείγματος κατοίκων Νυμφαίου

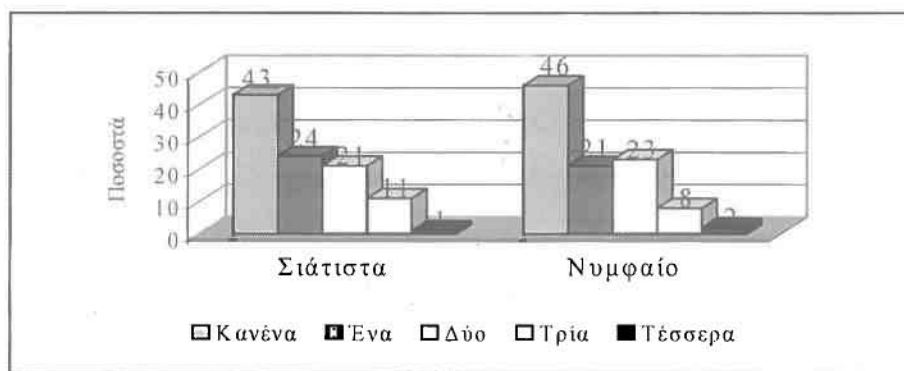
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Παρατηρούμε ότι για τη Σιάτιστα τα ποσοστά μεταξύ αυτών που έχουν δεύτερη εργασία και αυτών που δεν έχουν, είναι μοιρασμένα. Αντίθετα για το Νυμφαίο, η πλειοψηφία έχει μόνον κύρια εργασία. Ως προς το είδος της δεύτερης εργασίας, στη Σιάτιστα οι περισσότεροι ασχολούνται με τους πολιτιστικούς συλλόγους, λιγότεροι με την οινοπαραγωγή, ενώ ακολουθούν κατά σειρά οι αθλητικοί σύλλογοι, η γεωργία, η οικοτεχνία, η γουνοποιία και η εκτροφή αλόγων. Στο Νυμφαίο η κατανομή ξεκινά επίσης από τους πολιτιστικούς συλλόγους, ακολουθεί όμως η γεωργία, το εμπόριο, οι ιδιωτικοί υπάλληλοι, η οικοτεχνία και οι αθλητικοί σύλλογοι.

Στο επόμενο γράφημα φαίνεται ο αριθμός των μελών του άμεσου οικογενειακού περιβάλλοντος των ερωτηθέντων που εργάζονται σε άλλες περιοχές, εκτός της Σιάτιστας και του Νυμφαίου.

Γράφημα 11: Κατανομή δείγματος με βάση τον αριθμό μελών που εργάζονται σε άλλες εκτός τις υπό μελέτη περιοχές

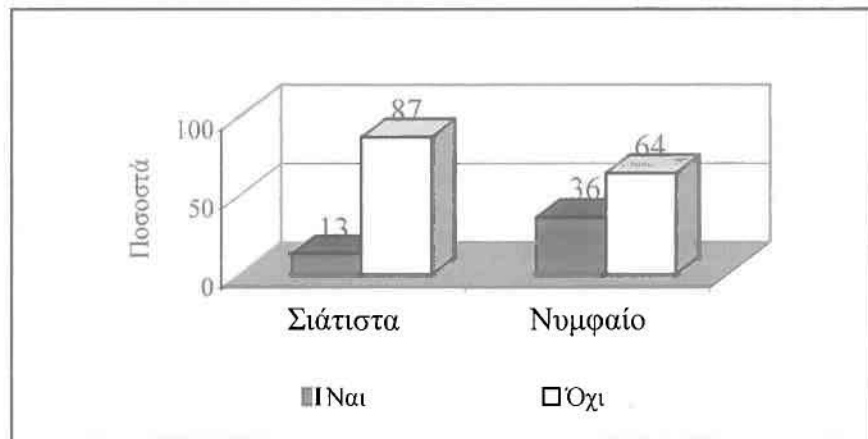

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Παρατηρούμε μια ομοιομορφία στα αποτελέσματα. Το μεγαλύτερο ποσοστό αντιστοιχεί στο μηδενικό αριθμό των εργαζομένων σε άλλες περιοχές, ενώ μέτρια είναι τα ποσοστά για το ένα και δύο εργαζόμενα άτομα εκτός των δύο υπό μελέτη οικισμών. Ομοιότητες υπάρχουν και στις τιμές των ποσοστών. Τα αποτελέσματα αυτά είναι ενθαρρυντικά για το μέλλον τόσο της Σιάτιστας, όσο και του Νυμφαίου.

Το γράφημα που έπεται, παρουσιάζει τα ποσοστά των ιδιοκτητών διατηρητέων παραδοσιακών κτισμάτων, συγκριτικά για τους δύο οικισμούς.

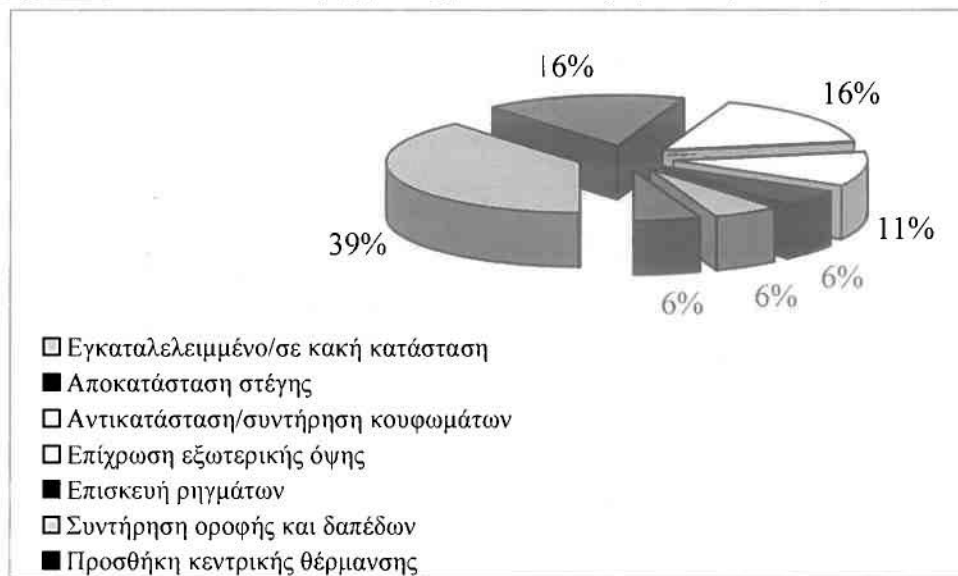
Γράφημα 12: Κατανομή δείγματος με βάση τον αριθμό ιδιοκτητών διατηρητέων κτισμάτων, συγκριτικά για τους υπό μελέτη οικισμούς.

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

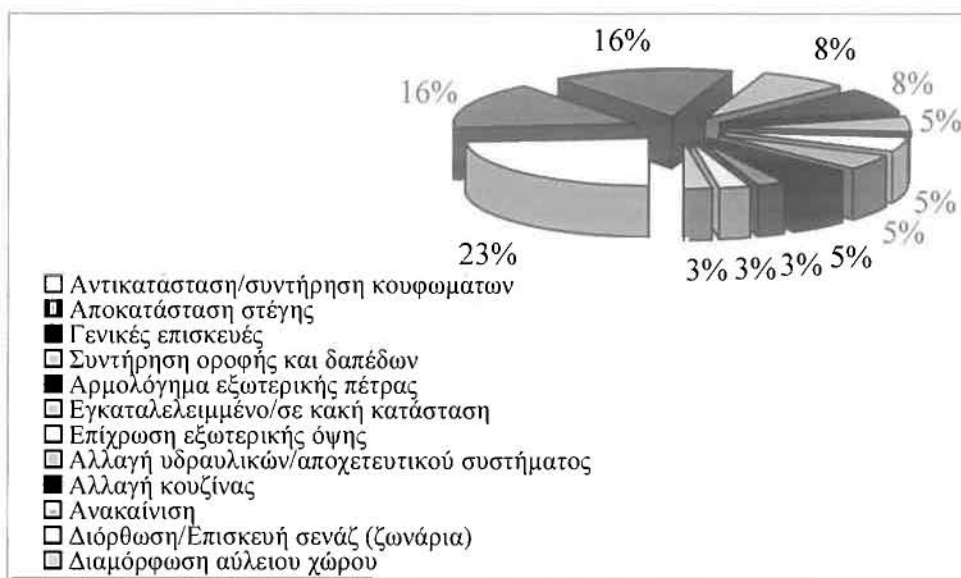
Διαπιστώνουμε ότι τα ποσοστά των ιδιοκτητών διατηρητέων κτισμάτων είναι πολύ μικρά και για τους δύο οικισμούς, με τη διευκρίνιση ότι για το Νυμφαίο οι ιδιοκτήτες είναι λίγο παραπάνω από τους μισούς. Οι λόγοι είναι κυρίως το υψηλό κόστος συντήρησης τους, που αναγκάζει αρκετούς, είτε να εγκαταλείψουν το κτίριο, είτε να το πουλήσουν. Βεβαίως υπάρχουν και τα οικογενειακά προβλήματα, κυρίως σε ό,τι αφορά τον αριθμό των κληρονόμων, που αποτελούν αιτίες εγκατάλειψης. Περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τις επισκευαστικές εργασίες που απαιτεί ένα τέτοιο κτίσμα, δίνονται στα επόμενα γραφήματα, χωριστά για κάθε οικισμό.

Γράφημα 13: Επισκευαστικές εργασίες για τα διατηρητέα κτίρια στη Σιάτιστα

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 14: Επισκευαστικές εργασίες για τα διατηρητέα κτίρια στο Νυμφαίο

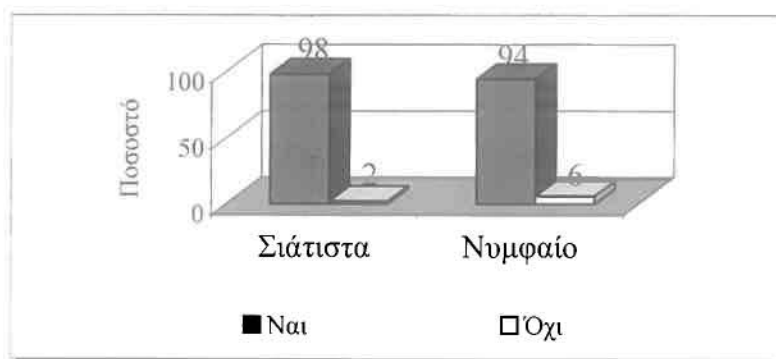
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στη Σιάτιστα παρατηρούμε ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό εγκαταλελειμμένων κτιρίων, αντίθετα με το Νυμφαίο που το ποσοστό είναι ιδιαίτερα μικρό. Ως προς στα υπόλοιπα, οι εργασίες είναι παραπλήσιες και διαφοροποιούνται μόνον σε ότι αφορά τα αρχιτεκτονικά στοιχεία του κάθε οικισμού.

7.3.2. ΕΝΟΤΗΤΑ Ι- ΣΥΜΒΟΛΗ

Θέμα του πρώτου ερωτήματος, για την πρώτη ενότητα του ερωτηματολογίου, αποτελεί η έκφραση της άποψης των κατοίκων για το αν ο χαρακτηρισμός σε παραδοσιακό του οικισμού στον οποίο κατοικούν, αποτελεί και γιατί θετικό ή αρνητικό στοιχείο. Οι απαντήσεις τους φαίνονται στο γράφημα που ακολουθεί.

Γράφημα 15: Κατανομή απαντήσεων δείγματος ως προς την θετική επίδραση του χαρακτηρισμού των δύο οικισμών σε παραδοσιακούς

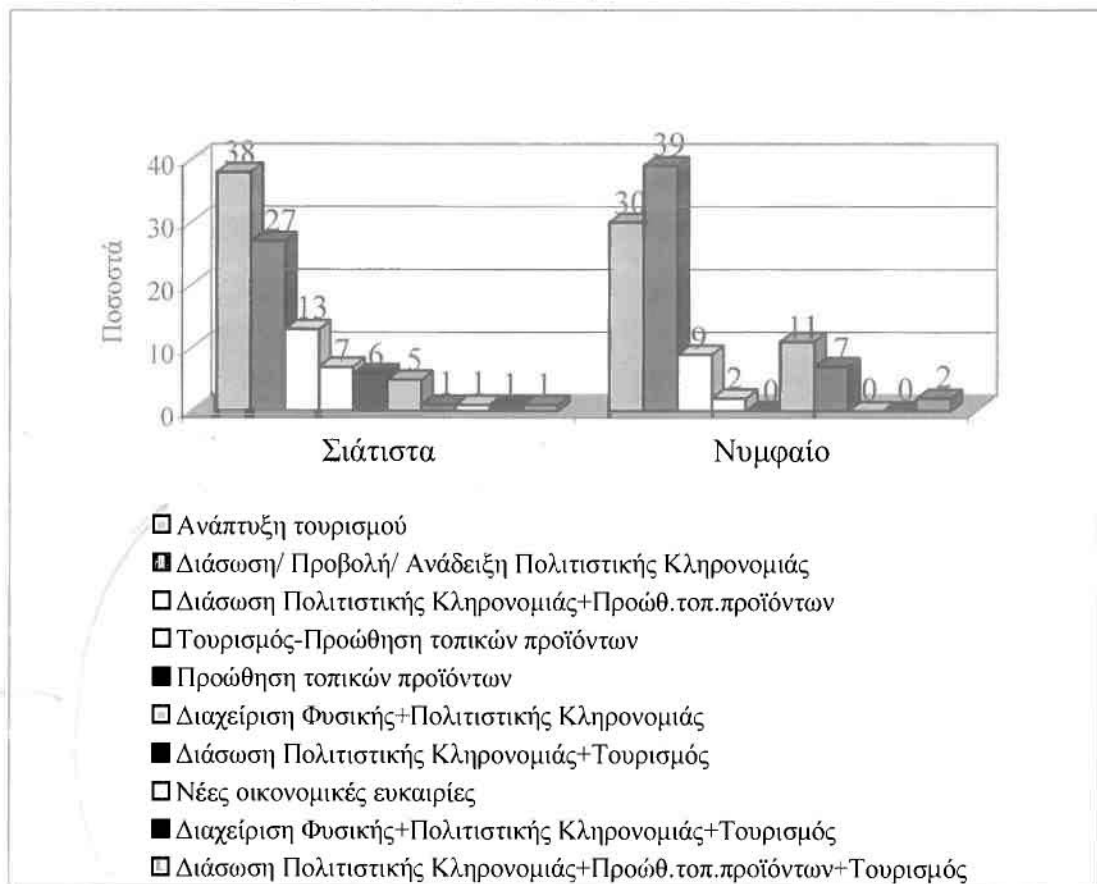

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Παρατηρούμε πως η πλειοψηφία και στις δύο περιπτώσεις έχει θετική άποψη. Στα γραφήματα που ακολουθούν, φαίνεται η κατανομή της αιτιολόγησης των απαντήσεων αυτών, τόσο για τη Σιάτιστα, όσο και για το Νυμφαίο.

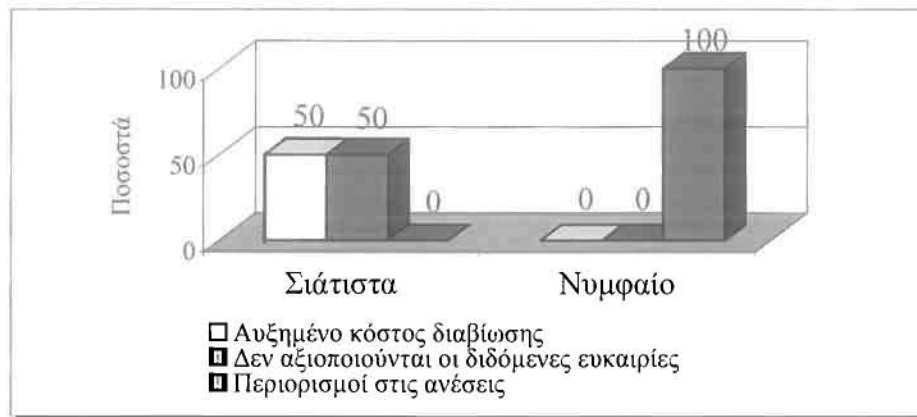
Σε αυτά και ως προς τις θετικές απαντήσεις, διαπιστώνουμε ότι για τη Σιάτιστα, η τουριστική ανάπτυξη συγκεντρώνει το 38% των απαντήσεων, η διάσωση, προβολή και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς το 27% και ακολουθεί με ποσοστό 13%, ο συνδυασμός του δεύτερου με την προώθηση των τοπικών προϊόντων. Στην πέμπτη θέση της κατάταξης με ποσοστό 5%, έρχεται η διαχείριση της φυσικής ταυτόχρονα με την πολιτιστική κληρονομιά. Για το Νυμφαίο από την άλλη, πρώτη με ποσοστό 39% έρχεται η διάσωση, προβολή και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και δεύτερη, με ποσοστό 30% η τουριστική ανάπτυξη, ενώ η διαχείριση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς καταλαμβάνει την τρίτη θέση, με ποσοστό 11%. Σύγκλιση παρατηρείται στις δύο πρώτες θέσεις, με εναλλαγή των απαντήσεων και απόκλιση στη διαχείριση τόσο της φυσικής, όσο και της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Γράφημα 16: Αιτιολόγηση θετικής στάσης δείγματος απέναντι στο χαρακτηρισμό των υπό μελέτη οικισμών ως παραδοσιακών

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 17: Αιτιολόγηση αρνητικής στάσης δείγματος απέναντι στο χαρακτηρισμό των υπό μελέτη οικισμών ως παραδοσιακών

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Ως προς τις αρνητικές τώρα απαντήσεις, παρατηρείται απόκλιση μεταξύ των δύο οικισμών. Για τη Σιάτιστα το 50% πιστεύει πως το κόστος διαβίωσης είναι αυξημένο εν συγκρίσει με αυτό που ήταν πριν τον χαρακτηρισμό και το υπόλοιπο 50% πως ούτως ή άλλως δεν αξιοποιούνται οι διδόμενες από την ανακήρυξη ευκαιρίες. Για το Νυμφαίο όμως, το 100% των αρνητικών απαντήσεων έδωσε ως αιτιολόγηση τον περιορισμό των ανέσεων, σε σχέση με τους υπολοίπους οικισμούς τις χώρες που δεν φέρουν ανάλογο χαρακτηρισμό.

Εν συνεχεία, ζητήθηκε από τους ερωτώμενους να ιεραρχήσουν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της κάθε περιοχής, ώστε να γίνει κατανοητό που αποδίδουν οι ίδιοι την ανάπτυξη της. Στους πίνακες που ακολουθούν, φαίνεται η κατάταξη των απαντήσεων τους.

Πίνακας 7.1: Ιεράρχηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων Σιάτιστας

Συγκριτικά Πλεονεκτήματα	Αριθμός	Ποσοστό %
Τοπικά Ήθη και Έθιμα	85	15,34
Γουνοποιία	79	14,26
Δίκτυο Δρόμων Κρασιού	78	14,08
Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική	75	13,54
Γοπία Φυσικού Κάλλους	60	10,83
Εύκολη Πρόσβαση στην Εγνατία Οδό	60	10,83
Γεωγραφική Θέση Πλησίον Κοζάνης και Καστοριάς	48	8,66
Μουσεία	37	6,68
Άλλο Α	24	4,34
Άλλο Β	8	1,44

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 7.2: Ανάλυση συγκριτικού πλεονεκτήματος «Άλλο Α», Σιάτιστα

		Αριθμός	Ποσοστό % στο Σύνολο	Προσαρμοσμένο Ποσοστό %
Εγκυρα	Σύλλογοι	21	24,13793103	84
	Βιβλιοθήκη	4	4,597701149	16
	ΣΥΝΟΛΟ	25	28,73563218	100
Κενά		62	71,26436782	
ΣΥΝΟΛΟ		87	100	

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 7.3: Ανάλυση συγκριτικού πλεονεκτήματος «Άλλο Β», Σιάτιστα

		Αριθμός	Ποσοστό % στο Σύνολο	Προσαρμοσμένο Ποσοστό %
Εγκυρα	Σύλλογοι	8	9,195402299	100
Κενά		79	90,8045977	
ΣΥΝΟΛΟ		87	100	

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 7.4: Ιεράρχηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων Νυμφαίου

Συγκριτικά Πλεονεκτήματα	Αριθμός	Ποσοστό %
Εγκαταστάσεις ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ	49	12,86
Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική	48	12,6
Τοπία Φυσικού Κάλλους	48	12,6
Δίκτυο Δρόμων Κρασιού	46	12,07
Τοπικά Ήθη και Έθιμα	44	11,55
Συνεδριακό Κέντρο-Νίκειος Σχολή	40	10,5
Μουσεία	38	9,97
Βιβλιοθήκη	37	9,71
Άλλο Α	19	4,99
Άλλο Β	12	3,15

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 7.5: Ανάλυση συγκριτικού πλεονεκτήματος «Άλλο Α», Νυμφαίο

		Αριθμός	Ποσοστό % στο Σύνολο	Προσαρμοσμένο Ποσοστό %
Εγκυρα	Ξενοδοχεία	10	20	52,63157895
	Σύλλογοι	6	12	31,57894737
	Ιππικός Ομίλος	2	4	10,52631579
	Κλίμα	1	2	5,263157895
	ΣΥΝΟΛΟ	19	38	100
Κενά		31	62	
ΣΥΝΟΛΟ		50	100	

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 7.6: Ανάλυση συγκριτικού πλεονεκτήματος «Άλλο Β», Νυμφαίο

		Αριθμός	Ποσοστό % στο Σ	Προσαρμοσμένο Ποσοστό %
Εγκυρα	Σύλλογοι	9	18	69,23076923
	Ιππικός Όμιλος	2	4	15,38461538
	Κατασκηνώσεις	1	2	7,692307692
	Καταστήματα	1	2	7,692307692
	ΣΥΝΟΛΟ	13	26	100
Κενά		37	74	
ΣΥΝΟΛΟ		50	100	

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

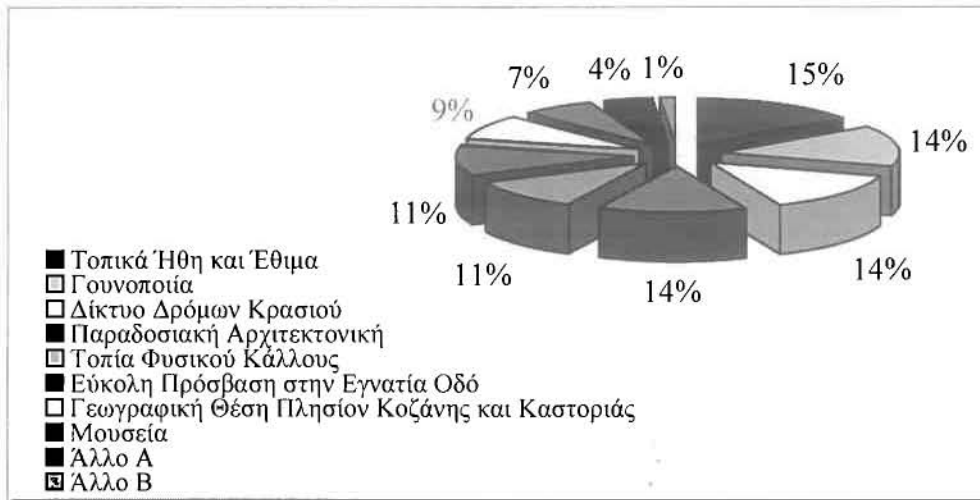
Διαπιστώνουμε πως για τη Σιάτιστα, ως πρώτο συγκριτικό πλεονέκτημα θεωρούνται τα τοπικά ήθη και έθιμα, τα οποία είναι γεγονός ότι στηρίζουν θερμά οι κάτοικοι. Ακολουθεί η γουνοποιία, που είναι και η βασικότερη απασχόληση των κατοίκων της και για χρόνια δημιουργεί τουριστική κίνηση για λόγους εμπορίας, ενώ έπονται κατά σειρά το «Δίκτυο Δρόμων Κρασιού» (για το οποίο έχει γίνει πρόταση από το Δήμο για ένταξη στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα LEADER+), η παραδοσιακή αρχιτεκτονική, τα τοπία φυσικού κάλλους, η γειτνίαση με την Εγνατία οδό, η κοντινή απόσταση από την Κοζάνη και την Καστοριά (δύο πόλεις με αεροδρόμια, εκ των οποίων αυτό της Καστοριάς εκτελεί και διεθνείς πτήσεις, κυρίως προς Ρωσία, για την πώληση των προϊόντων γούνας, αφού η Καστοριά θεωρείται και αυτή κέντρο γουνοποιίας), οι σύλλογοι και η βιβλιοθήκη. Εμφανής είναι η μειονεκτική θέση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, σε σχέση με αυτή των προϊόντων και εθίμων της περιοχής, γεγονός που αιτιολογεί και την καθυστέρηση της δράσης σε αυτό τον τομέα.

Οι κάτοικοι του Νυμφαίου τώρα, ιεραρχούν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του οικισμού με την εξής σειρά: στην πρώτη θέση βρίσκονται οι εγκαταστάσεις του «ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ», στη δεύτερη ισοψηφούν η παραδοσιακή αρχιτεκτονική και τα τοπία φυσικού κάλλους, ενώ ακολουθούν το «Δίκτυο Δρόμων Κρασιού», τα τοπικά ήθη και έθιμα, το Συνεδριακό Κέντρο στη Νίκηιο Σχολή, το Μουσείο, η βιβλιοθήκη, οι ξενώνες, οι σύλλογοι, ο Ιππικός Όμιλος, οι καιρικές συνθήκες (που είναι ιδιαίτερες κατά το χειμώνα, δημιουργώντας ένα φανταστικό πολιτικό τοπίο), η κατασκηνώσεις της Χ.Α.Ν. και τα εμπορικά καταστήματα. Ευδιάκριτη είναι η διαφοροποίηση με τη Σιάτιστα. Στο Νυμφαίο, οι κάτοικοι αναγνωρίζουν ως επικρατέστερο συγκριτικό πλεονέκτημα τη φυσική και αρχιτεκτονική κληρονομιά και έπειτα τα προϊόντα και τα έθιμά τους. Εξάλλου, αυτή αποτελούν και τη βάση της υφιστάμενης τουριστικής κίνησης στον

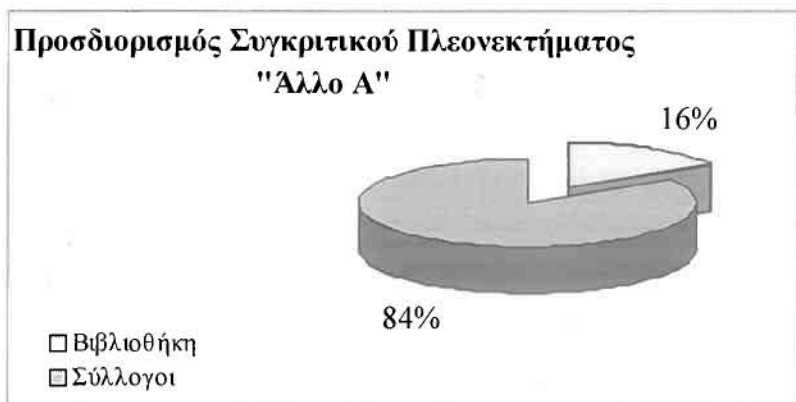

οικισμό. Η γραφική απόδοση της προηγούμενης ιεράρχησης φαίνεται παρακάτω, τόσο για τη Σιάτιστα, όσο και για το Νυμφαίο.

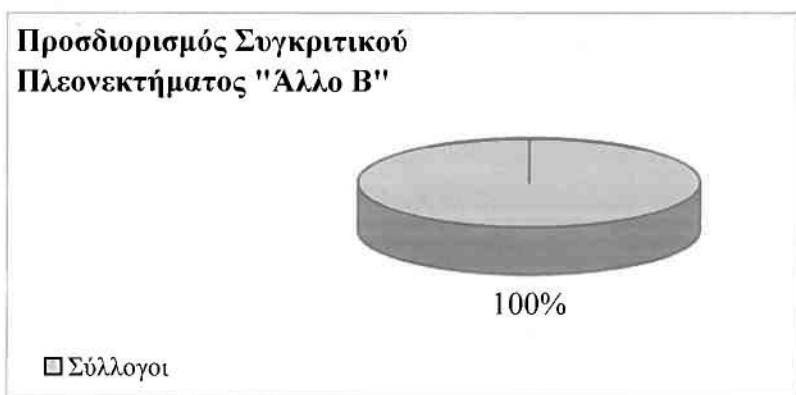
Γράφημα 18: Ιεράρχηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων Σιάτιστας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

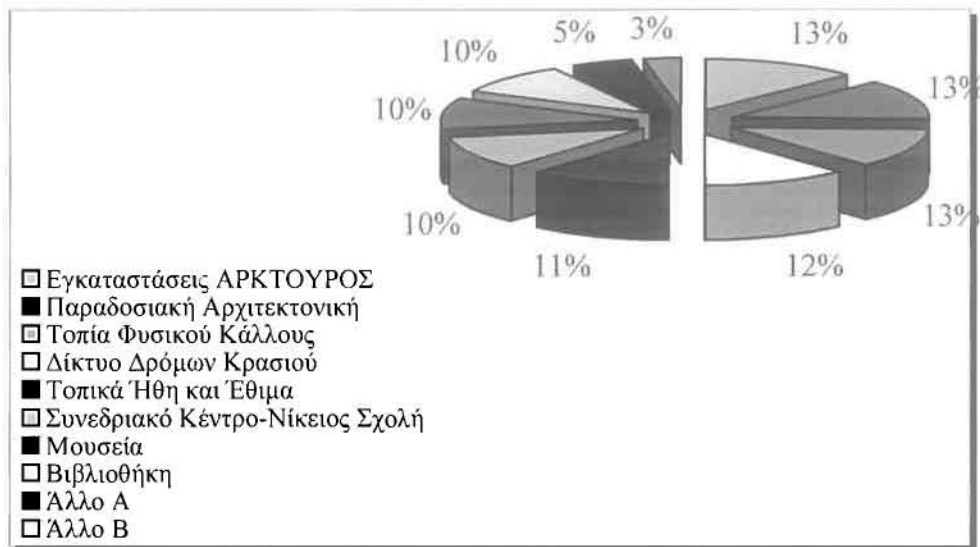

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

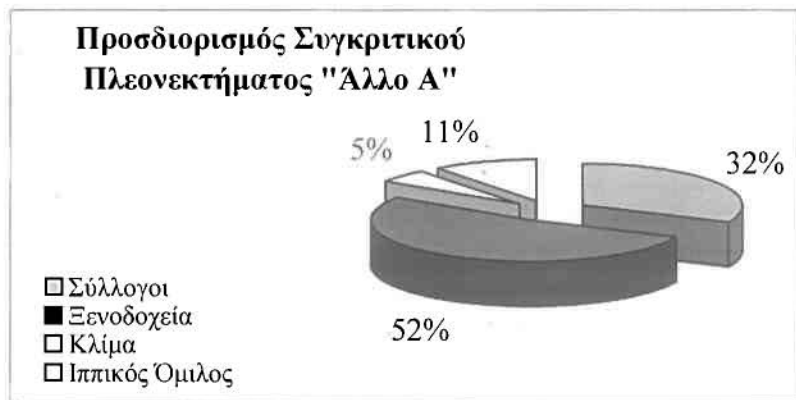

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

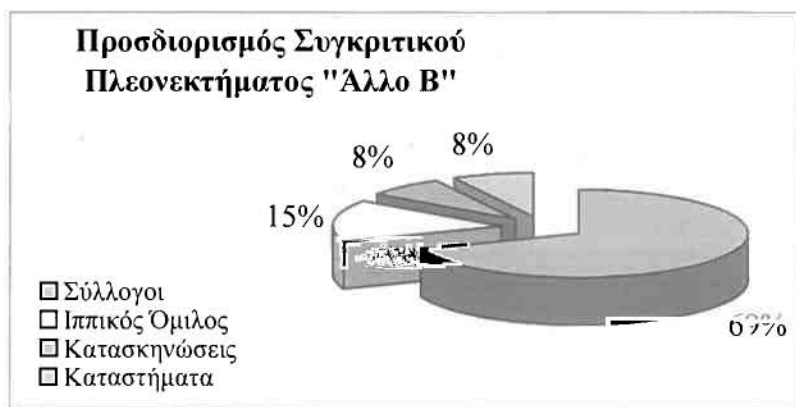
Γράφημα 19: Ιεράρχηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων Νυμφαίου

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

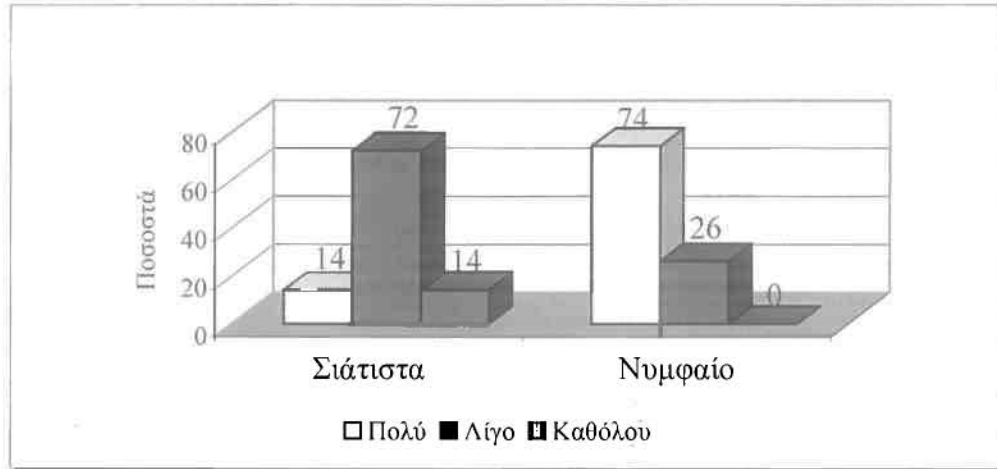

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στη συνέχεια, οι κάτοικοι των δύο οικισμών κλήθηκαν να προσδιορίσουν αν και κατά πόσο συνέβαλε ο χαρακτηρισμός των οικισμών ως παραδοσιακών, σε κάποιες

διδόμενες παραμέτρους. Έτσι, ως προς την προστασία της φυσικής κληρονομιάς, οι απόψεις σχηματοποιούνται όπως φαίνεται πιο κάτω.

Γράφημα 20: Συμβολή του χαρακτηρισμού στην προστασία της Φυσικής Κληρονομιάς, για τους υπό μελέτη οικισμούς

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Σύμφωνα με το παραπάνω γράφημα, το 72% των κατοίκων της Σιάτιστας θεωρούν πως ο χαρακτηρισμός του οικισμού σε «Παραδοσιακό», βοήθησε λίγο στην προστασία της φυσικής κληρονομιάς, αντίθετα με το 74% των κατοίκων του Νυμφαίου, που πιστεύουν ότι η βοήθεια υπήρξε ουσιαστική. Άλλωστε, αυτό αιτιολογείται και από το γεγονός ότι το Νυμφαίο έχει βασίσει ένα αρκετά μεγάλο κομμάτι της ανάπτυξης του στον ιδιαίτερο φυσικό πλούτο που διαθέτει.

Γράφημα 21: Συμβολή του χαρακτηρισμού στην προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, για τους υπό μελέτη οικισμούς

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Όσον αφορά στη διάσωση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, παρατηρούμε πως οι απόψεις των κατοίκων της Σιάτιστας δίστανται. Το 49% πιστεύει πως η θεσμοθέτηση του παραδοσιακού οικισμού συνέβαλε πολύ στον τομέα αυτό, ενώ το 47% λίγο. Για το Νυμφαίο από την άλλη, βλέπουμε μια σύγκλιση (72% των κατοίκων) προς την επίτευξη ουσιαστικής προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς μετά το χαρακτηρισμό.

Οι απόψεις στη συνέχεια, επί της συμβολής στην ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού, παρουσιάζουν μια ενδιαφέρουσα εναλλαγή, όπως φαίνεται και παρακάτω. Οι μεν Σιατιστινοί συγκλίνουν με ποσοστό 75%, στη μεσαίου επίπεδου βελτίωση, οι δε κάτοικοι του Νυμφαίου ταλαντεύονται μεταξύ ουσιαστικής και μέτριας συμβολής, με ποσοστά 49% και 51% αντίστοιχα. Τα αποτελέσματα αυτά μπορούν να ερμηνευτούν ως εξής: ο πρώτος οικισμός στηρίζει το μεγαλύτερο ποσοστό του τουρισμού του στη γουνοποιία, οπότε οι υπόλοιπες μορφές τουριστικής ανάπτυξης δεν ενισχύονται ιδιαίτερα, ενώ ο χαρακτηρισμός του μόλις τα τελευταία χρόνια άρχισε να μεταβάλλει τη νοοτροπία των τοπικών φορέων, κατευθύνοντάς την προς την ανάδειξη και των υπολοίπων συγκριτικών πλεονεκτημάτων του. Ο δεύτερος οικισμός, παρουσιάζει μεν αυξημένο ποσοστό εναλλακτικών μορφών τουρισμού, υπάρχουν όμως επιπλέον προοπτικές εξέλιξης μετά την αποκατάσταση των οδικών συνδέσεων και την άρση της απομόνωσης.

Γράφημα 22: Συμβολή του χαρακτηρισμού στην ανάπτυξη Ήπιων Μορφών Τουρισμού, για τους υπό μελέτη οικισμούς

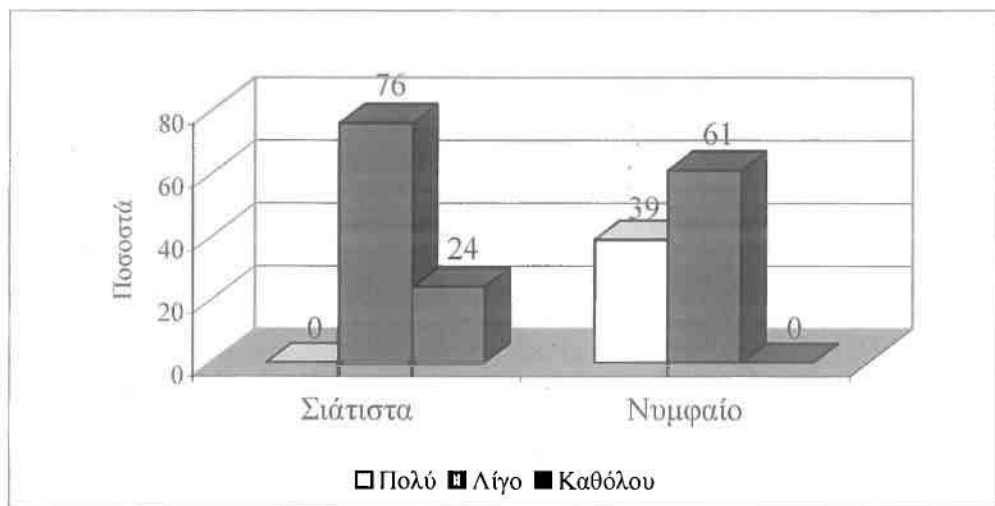

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Η αύξηση τώρα που σημείωσε το εισόδημα μετά το χαρακτηρισμό των οικισμών, για τη Σιάτιστα είναι μάλλον μικρή, σύμφωνα με την άποψη του 76% των

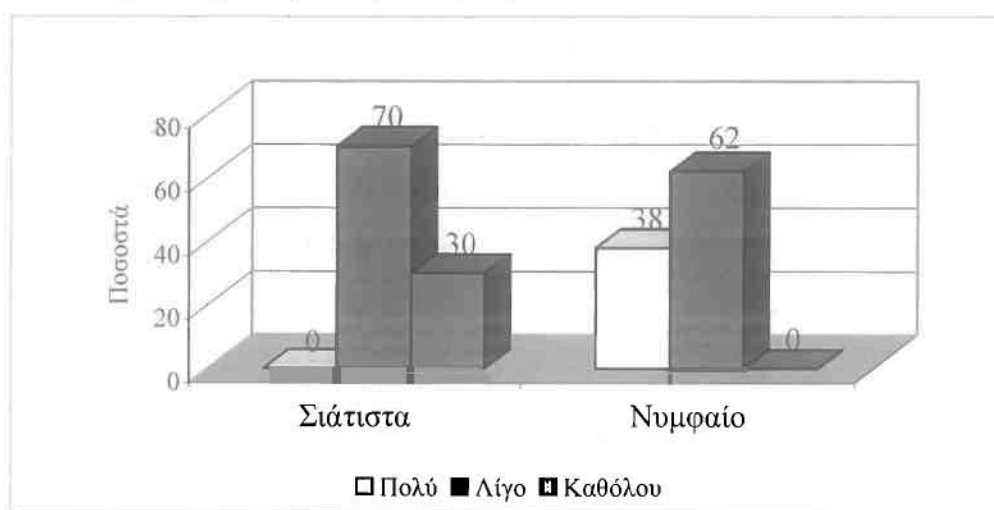
ερωτηθέντων, ενώ για το Νυμφαίο, το 61% θεωρεί ότι είναι μικρή, εν αντιθέσει με το 39% που θεωρεί ότι είναι μεγάλη. Βεβαίως για την πρώτη, ισχύει πάλι η εξάρτηση από τον κλάδο της γούνας και τα παρεπόμενα αυτής, αφού ο συγκεκριμένος τομέας περνάει μεγάλη κρίση τα τελευταία 15 χρόνια. Για το δεύτερο, σαφώς το εισόδημα αυξήθηκε σε σχέση με τα παρελθόντα έτη της ερήμωσης, λόγω όμως του αναπτυσσόμενου ακόμη επιπέδου του οικισμού, οι αυξήσεις στο εισόδημα μετριάζονται από το κόστος που επιβάλλουν οι νέες συνθήκες μετά την αναβίωση.

Γράφημα 23: Συμβολή του χαρακτηρισμού στην Αύξηση του Εισοδήματος, για τους υπό μελέτη οικισμούς

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 24: Συμβολή του χαρακτηρισμού στη δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας, για τους υπό μελέτη οικισμούς

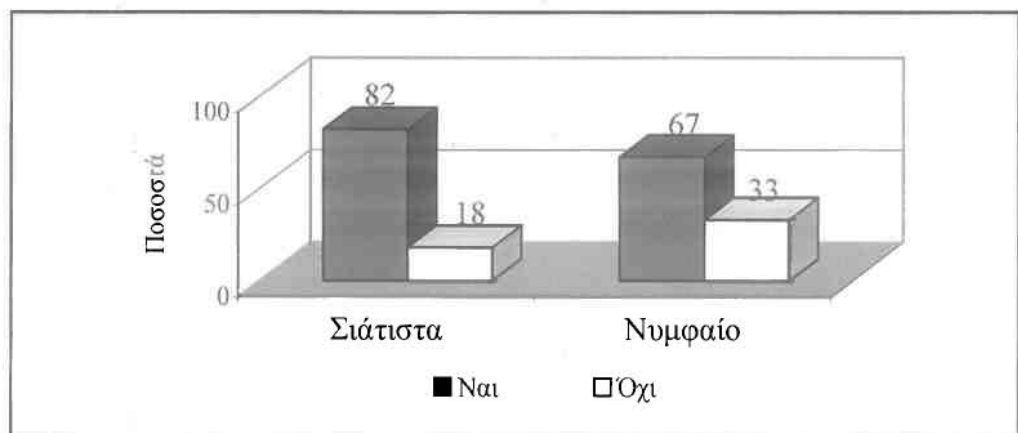

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Από την παραπάνω ανάλυση διαπιστώνουμε ότι στην πρώτη θέση βρίσκεται και στις δύο περιπτώσεις η τοπική αυτοδιοίκηση, με τη διαφορά ότι για το Νυμφαίο η θέση αυτή μοιράζεται και με την ιδιωτική πρωτοβουλία. Αντίθετα για τη Σιάτιστα η τελευταία βρίσκεται στη δεύτερη θέση της ιεραρχίας μαζί με τον κεντρικό κρατικό μηχανισμό, ο οποίος με τη σειρά του αποτελεί τον τρίτο φορέα ενίσχυσης για το Νυμφαίο. Στην τέταρτη θέση κατάταξης βρίσκονται για τη Σιάτιστα οι ευεργέτες (100% των προσδιορισμών της παραμέτρου «Άλλος»), ενώ την πέμπτη θέση καταλαμβάνει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ακριβώς αντίθετη κατάταξη ισχύει για το Νυμφαίο, δηλαδή η Ευρωπαϊκή Ένωση καταλαμβάνει την τέταρτη θέση, ενώ την πέμπτη οι ευεργέτες (98% των προσδιορισμών της παραμέτρου «Άλλος») και οι σύλλογοι (μόλις 2% των προσδιορισμών της παραμέτρου «Άλλος»). Γενικά, τα ποσοστά που συγκεντρώνουν οι φορείς δεν παρουσιάζουν μεγάλη διασπορά τιμών.

Εν συνεχεία, οι κάτοικοι απάντησαν στο αν θεωρούν ή όχι τον κρατικό μηχανισμό ελλιπή. Τα αποτελέσματα φαίνονται πιο κάτω.

Γράφημα 31: Κατανομή των απαντήσεων του δείγματος ως προς την ελλιπή δράση του Κρατικού Μηχανισμού στην αποκατάσταση των υπό μελέτη οικισμών

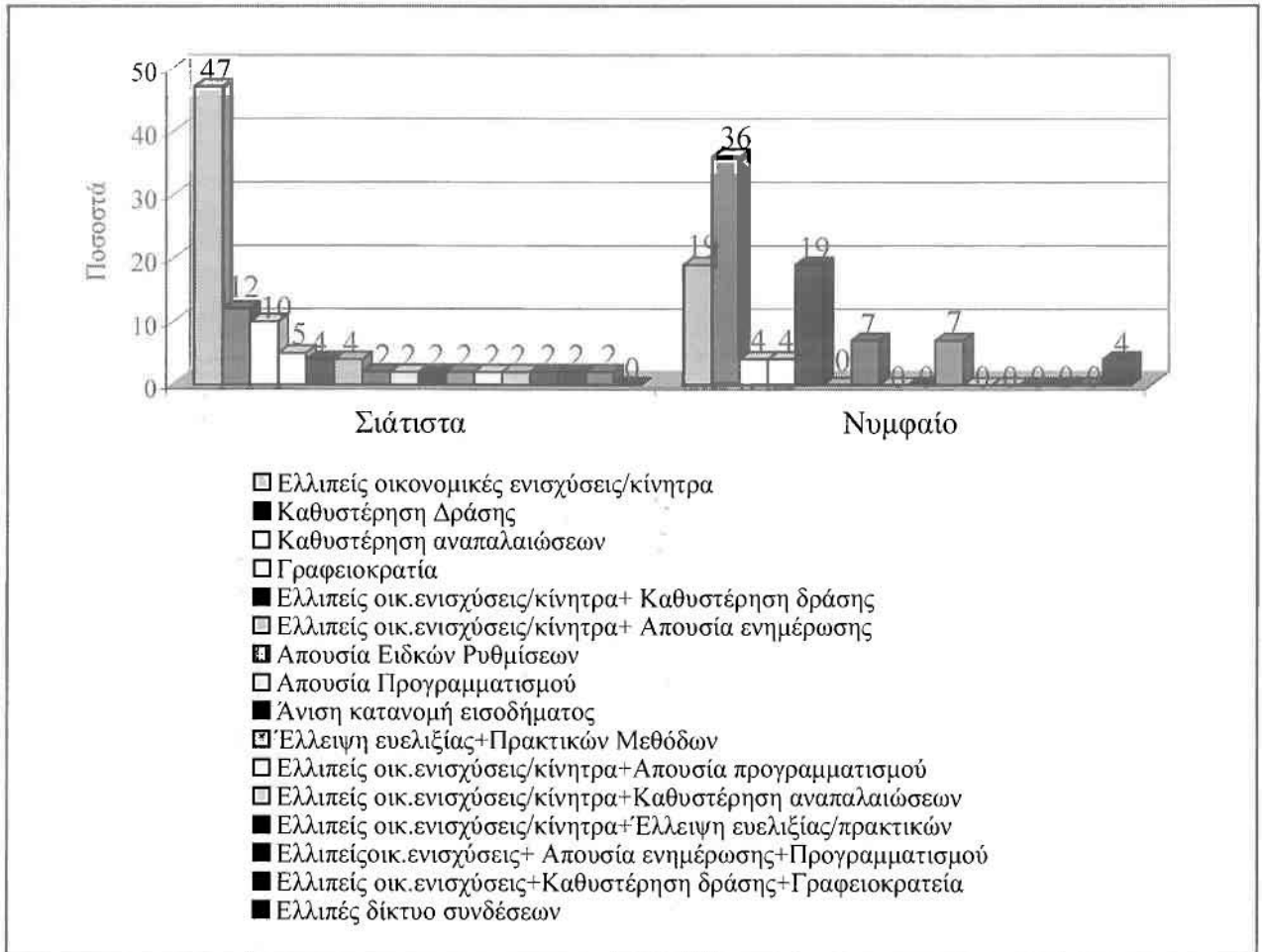

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Παρατηρούμε ότι η πλειοψηφία και στις δύο περιπτώσεις κατακρίνει τον κρατικό μηχανισμό για ελλιπή δράση. Η επόμενη συγκριτική ανάλυση των θετικών απαντήσεων σχετικά με την ανεπάρκεια του Κρατικού Μηχανισμού, φανερώνει μια απόκλιση ως προς την αιτιολόγηση, μεταξύ των κατοίκων των δύο οικισμών. Για τη Σιάτιστα, η βασική αιτία είναι οι ελλειπείς οικονομικές ενισχύσεις και τα κίνητρα (47%), ενώ ακολουθούν με μεγάλη διαφορά η καθυστέρηση της δράσης σε όλους τους τομείς (12%), η καθυστέρηση ειδικά των αναπαλαιώσεων (10%), η γραφειοκρατία (5%), οι ελλειπείς οικονομικές ενισχύσεις και τα κίνητρα σε συνδυασμό με την καθυστέρηση

δράσης και την απουσία ενημέρωσης (4%), καθώς και η απουσία ειδικών ρυθμίσεων, η απουσία προγραμματισμού, η άνιση κατανομή του εισοδήματος, η έλλειψη ευελιξίας και πρακτικών μεθόδων, αλλά και όλα τα παραπάνω, σε συνδυασμό με τις ελλείψεις οικονομικές ενισχύσεις και τα κίνητρα (2% έκαστο).

Γράφημα 32: Αιτιολόγηση θετικών απαντήσεων του δείγματος για την ελλιπή δράση του Κρατικού Μηχανισμού, συγκριτικά για τους δύο οικισμούς

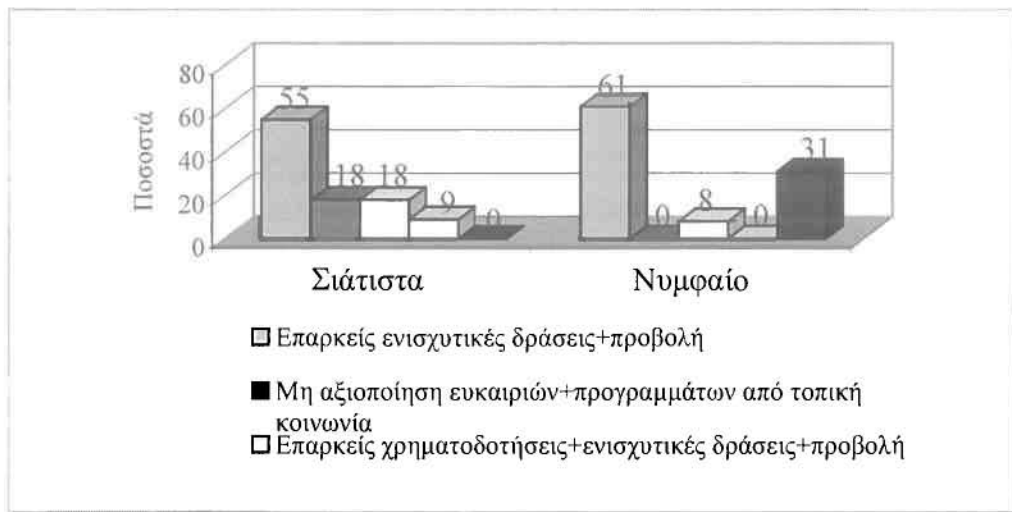
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Για το Νυμφαίο όμως οι απόψεις διαφέρουν. Την πρώτη θέση καταλαμβάνει η καθυστέρηση της δράσης από την πλευρά του κράτους (36%), ενώ οι ελλείψεις οικονομικές ενισχύσεις και τα κίνητρα έρχονται δεύτερα, μαζί και με το συνδυασμό των δύο (19%). Η απουσία ειδικών ρυθμίσεων για τους παραδοσιακούς οικισμούς και η έλλειψη ευελιξίας και πρακτικών μεθόδων παρέμβασης έρχονται στην τρίτη θέση κατάταξης (7%), με τη γραφειοκρατία, την καθυστέρηση των αναπαλαιώσεων και το ελλιπές οδικό δίκτυο να καταλαμβάνουν την τελευταία θέση (4%).

Αναφορικά με τις αρνητικές απαντήσεις που αιτιολογούν γιατί ο Κρατικός Μηχανισμός δεν θεωρείται ελλιπής, παρατίθεται το επόμενο γράφημα.

Γράφημα 33: Αιτιολόγηση αρνητικών απαντήσεων του δείγματος για την ελλιπή δράση του Κρατικού Μηχανισμού, συγκριτικά για τους δύο οικισμούς

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Πριν από οποιοδήποτε σχόλιο, θα πρέπει να υπενθυμίσω ότι αυτοί οι οποίοι υποστήριξαν πως η δράση του Κρατικού Μηχανισμού υπήρξε επαρκής, είναι κατά πολύ λιγότεροι, από αυτούς που τον κατηγορούν για το αντίθετο. Έτσι από το προηγούμενο γράφημα, παρατηρούμε πως η αιτιολόγηση της στάσης των κατοίκων αυτών και τις δύο περιπτώσεις βασίζεται στην επάρκεια των ενισχυτικών δράσεων και των δράσεων προβολής των οικισμών. Διαφοροποίηση παρατηρείται κατόπιν, όσον αφορά στη δεύτερη θέση. Για τη Σιάτιστα, η ικανοποιητική δράση του κρατικού μηχανισμού αποδίδεται στην μη αξιοποίηση των προγραμμάτων και των παρεχόμενων ευκαιριών από την τοπική κοινωνία και την επάρκεια των χρηματοδοτήσεων, ενώ για το Νυμφαίο, στις επαρκείς χρηματοδοτήσεις και τα κίνητρα. Διάσταση απόψεων υπάρχει και για την τελευταία θέση, που για τη Σιάτιστα έχει η απουσία του συντονισμού των φορέων και για το Νυμφαίο ο συνδυασμός των επαρκών χρηματοδοτήσεων με τις επαρκείς ενισχυτικές δράσεις και τις δράσεις προβολής.

Κατόπιν, ζητήθηκε στους κατοίκους να παραθέσουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο κάτοικος ενός παραδοσιακού οικισμού. Για τη Σιάτιστα οι απαντήσεις φαίνονται στον πίνακα που ακολουθεί.

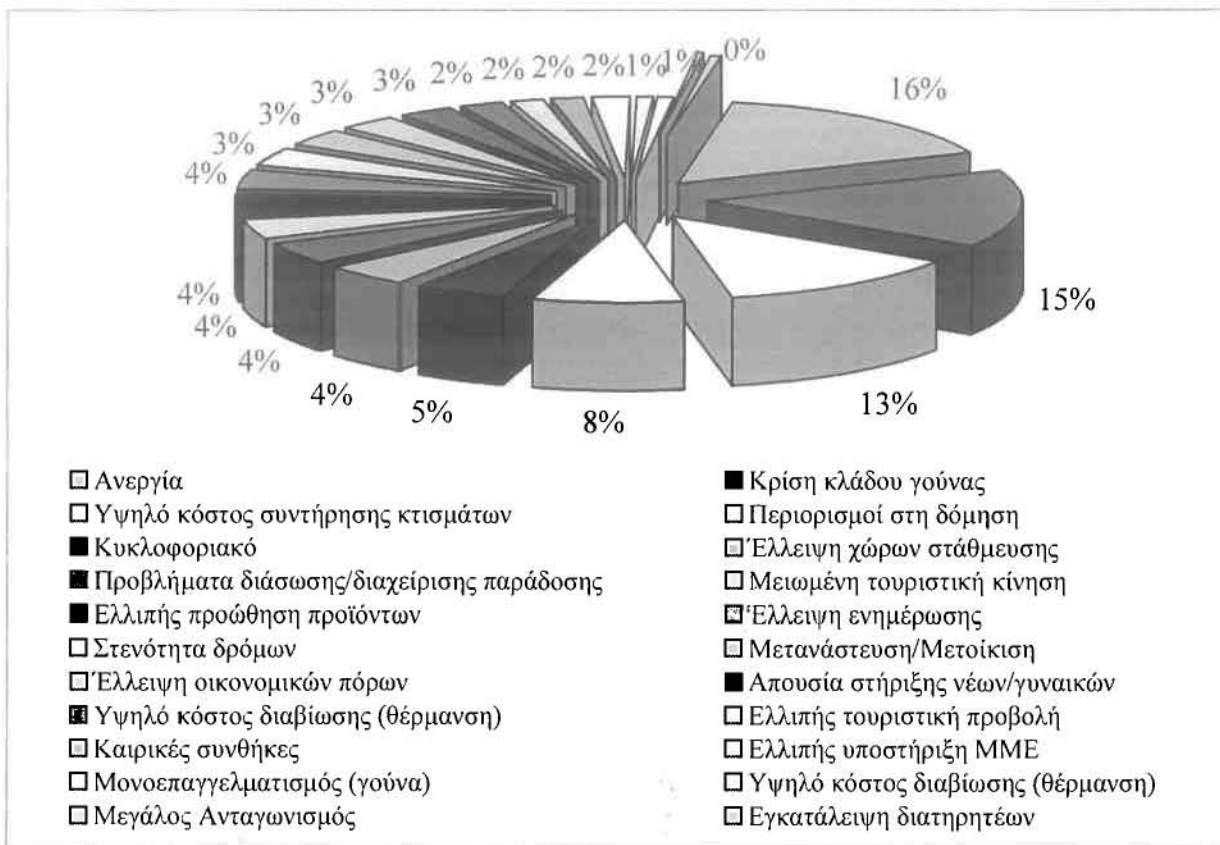
Πίνακας 7.7: Προβλήματα των κατοίκων της Σιάτιστας

Προβλήματα	Ποσοστό%	Αριθμός
Ανεργία	16,16	37
Κρίση κλάδου γούνας	15,27	35
Υψηλό κόστος συντήρησης κτισμάτων	12,66	29
Περιορισμοί στη δόμηση	7,85	18
Κυκλοφοριακό	4,79	11
Ελλειψη χώρων στάθμευσης	4,37	10
Προβλήματα διάσωσης/διαχείρισης παράδοσης	4,37	10
Μειωμένη τουριστική κίνηση	3,93	9
Ελλιπής προώθηση προϊόντων	3,93	9
Ελλειψη ενημέρωσης	3,93	9
Στενότητα δρόμων	3,49	8
Μετανάστευση/Μετοίκηση	3,49	8
Ελλειψη οικονομικών πόρων	3,09	7
Απουσία στήριξης νέων/γυναικών	2,62	6
Υψηλό κόστος διαβίωσης (θέρμανση)	2,18	5
Ελλιπής τουριστική προβολή	1,75	4
Καιρικές συνθήκες	1,75	4
Ελλιπής υποστήριξη ΜΜΕ	1,75	4
Μονοεπαγγελματισμός (γούνα)	0,87	2
Υψηλό κόστος διαβίωσης (θέρμανση)	0,87	2
Μεγάλος Ανταγωνισμός	0,44	1
Εγκατάλειψη διατηρητέων	0,44	1

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στην πρώτη θέση της κατάταξης βρίσκεται η ανεργία, ενώ με μικρή διαφορά ακολουθεί η κρίση στον κλάδο της γούνας. Πρόκειται για αλληλένδετα στοιχεία, αφού ο μονοεπαγγελματισμός οδηγεί στην ανεπάρκεια των θέσεων εργασίας. Δυστυχώς όμως για τους κατοίκους, η προσήλωση σ' ένα μόνο οικονομικό κλάδο εργασίας δεν θεωρείται σπουδαίο εμπόδιο για την ανάπτυξη του οικισμού, αφού ως πρόβλημα λαμβάνει ποσοστό της τάξεως του 0,87%. Ένας ακόμη από τους βασικότερους ανασχετικούς παράγοντες που εντοπίζονται, είναι το υψηλό κόστος συντήρησης των κτισμάτων, αλλά και οι περιορισμοί στη δόμηση, οι οποίοι οδηγούν εκτός των άλλων και σε κυκλοφοριακά προβλήματα, κυρίως λόγω της στενότητας των δρόμων. Δυσκολία θεωρείται τέλος, η απουσία σφαιρικής ενημέρωσης και κατάρτισης, όπως και οι δυσμενείς καιρικές συνθήκες. Τα προηγούμενα απεικονίζονται και γραφικά παρακάτω.

Γράφημα 34: Προβλήματα των κατοίκων της Σιάτιστας

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

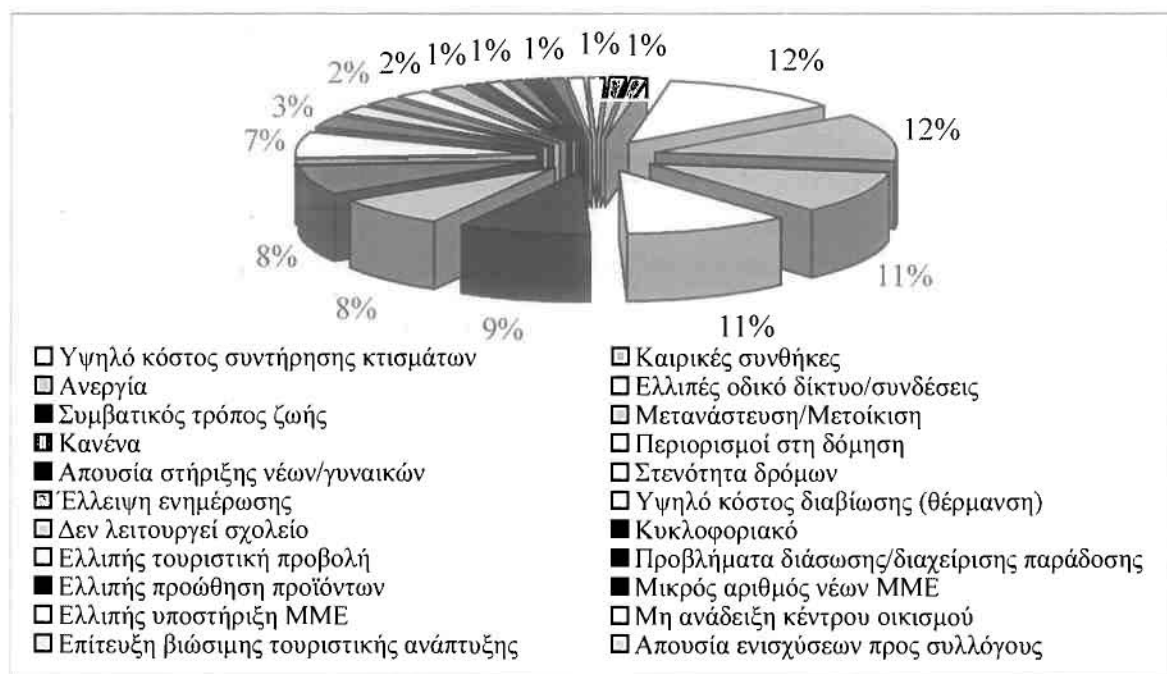
Με μία πρώτη ματιά στον πίνακα 7.8 που ακολουθεί, μπορεί κανείς να διαπιστώσει αρκετές αποκλίσεις στη θεώρηση της υφιστάμενης κατάστασης από τους κατοίκους του Νυμφαίου. Το βασικότερο πρόβλημα όλων αποτελεί το υψηλό κόστος συντήρησης των κτισμάτων, το οποίο ισοψηφεί με τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες, που σε συνδυασμό με το ελλιπές οδικό δίκτυο συνδέσεων, εντείνουν την απομόνωση του οικισμού. Ας μη ξεχνάμε ακόμη ως προς το κόστος συντήρησης των κτιρίων, ότι η αναβίωση του οικισμού στηρίχτηκε κατά μεγάλο μέρος στην αποκατάστασή τους, ενώ τα έξοδα είναι περισσότερα, λόγω των ιδιαίτερων όρων δόμησης και των ακριβών υλικών κατασκευής. Η ανεργία, αποτελεί και σ' αυτήν την περίπτωση οικισμού, έναν από τους βασικότερους ανασχετικούς παράγοντες για την ανάπτυξη. Εντύπωση βέβαια προκαλεί, ο μεγάλος αριθμός των κατοίκων που είναι ικανοποιημένοι από το επίπεδο ανάπτυξης και θεωρούν ότι ο οικισμός δεν αντιμετωπίζει κανένα απολύτως πρόβλημα. Αντιδιαμετρικά χαρακτηριστική είναι η έλλειψη μαθητών (δεν λειτουργεί σχολείο), νέων δηλαδή, που αποτελούν απόδειξη της βιώσιμης εξέλιξης του τόπου και ένα από τα σοβαρότερα προς αντιμετώπιση ζητήματα.

Πίνακας 7.8: Προβλήματα των κατοίκων του Νυμφαίου

Προβλήματα	Ποσοστό%
Υψηλό κόστος συντήρησης κτισμάτων	12,22
Καιρικές συνθήκες	12,22
Ανεργία	11,11
Ελλιπές οδικό δίκτυο/συνδέσεις	11,11
Συμβατικός τρόπος ζωής	8,9
Μετανάστευση/Μετοίκιση	7,79
Κανένα	7,79
Περιορισμοί στη δόμηση	6,66
Απουσία στήριξης νέων/γυναικών	5,55
Στενότητα δρόμων	2,22
Ελλειψη ενημέρωσης	2,22
Υψηλό κόστος διαβίωσης (θέρμανση)	2,22
Δεν λειτουργεί σχολείο	2,22
Κυκλοφοριακό	1,11
Ελλιπής τουριστική προβολή	1,11
Προβλήματα διάσωσης/διαχείρισης παράδοσης	1,11
Ελλιπής προώθηση προϊόντων	1,11
Μικρός αριθμός νέων ΜΜΕ	1,11
Ελλιπής υποστήριξη ΜΜΕ	1,11
Μη ανάδειξη κέντρου οικισμού	1,11
Επίτευξη βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης	1,11
Απουσία ενισχύσεων προς συλλόγους	1,11

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Γράφημα 35: Προβλήματα των κατοίκων του Νυμφαίου

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Για τα παραπάνω προβλήματα, προτάθηκαν από τους ίδιους τους κατοίκους κάποιες λύσεις. Για μεν τη Σιάτιστα, οι προτάσεις των κατοίκων, συσπειρώνονται γύρω από νέους τύπους επαγγελμάτων, συμβατικών με τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη. Σαφώς, τμήμα αυτών αφορά και στον κλάδο της γούνας, είτε γενικά (οικονομικές ενισχύσεις/ κίνητρα), είτε ειδικά (υποστήριξη κλάδου γούνας, ενίσχυση ΒΙΟ.ΠΑ.). Το συνολικό όμως πνεύμα έχει να κάνει με την παραμελημένη όψη της πόλης και συγκεκριμένα με την ανάδειξη του παραδοσιακού ιστού, η οποία θα δημιουργήσει νέες ροές επαγγελμάτων και θα προσεγγίσει νεαρό πληθυσμό, δημιουργώντας νέες θέσεις εργασίας. Παράλληλα, προτείνεται σχεδιασμός για την επίλυση του κυκλοφοριακού προβλήματος και προγράμματα κατάρτισης, που είναι δυνατόν να απορρέουν από ευρωπαϊκά δίκτυα και προγράμματα, αντίστοιχα.

Πίνακας 7.9: Προτάσεις που έγιναν από τους κατοίκους της Σιάτιστας

Προτάσεις-Λύσεις	Ποσοστό %
Επιπλέον κρατικές χρηματοδοτήσεις/οικονομικά κίνητρα	21,18
Νέες βιώσιμες ΜΜΕ	8,87
Ενταξη σε εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα	7,39
Ενημέρωση	6,89
Εναλλακτικές μορφές τουρισμού	6,89
Προβολή/ Διαφήμιση	5,91
Φοροαπαλλαγές	4,93
Υποστήριξη νέων/ γυναικών	4,43
Νέες θέσεις εργασίας	3,94
Χαμηλότοκα δάνεια	3,45
Σχεδιασμός για την επίλυση του κυκλοφοριακού	2,96
Ενεργή Γ.Α.	2,96
Υποστήριξη πολιτιστικών εκδηλώσεων	2,96
Αξιοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων	2,96
Προώθηση τοπικών προϊόντων	2,46
Συνεργασία εμπλεκόμενων φορέων	2,46
Αποκατάσταση/Ανάδειξη παραδοσιακού ιστού	1,48
Αναπαλαίωση κτιρίων υπό την αιγίδα του κράτους	1,48
Υποστήριξη κλάδου γούνας	1,48
Συντήρηση/ αξιοποίηση διατηρητέων	0,99
Ιεράρχηση προτεραιοτήτων	0,99
Ειδικές ρυθμίσεις	0,49
Πεζοδρόμηση παραδοσιακού ιστού	0,49
Ενίσχυση ΒΙΟΠΑ	0,49
Ενεργοποίηση μεταφοράς του Σ.Δ.	0,49
Επέκταση ορίων οικισμού	0,49
Κατάρτιση	0,49

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Αντίθετα με τη Σιάτιστα, που βρίσκεται σε πιο πρώιμο στάδιο αξιοποίησης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της, το Νυμφαίο έχει ήδη προχωρήσει στο επόμενο βήμα με όλες τις θετικές και αρνητικές συνέπειες. Αυτό αιτιολογεί και το χαρακτήρα των προτεινόμενων λύσεων, οι οποίες έχουν να κάνουν το οικονομικό και θεσμικό σύστημα αποκατάστασης των κτιρίων. Μεταξύ των προτάσεων περιέχονται και κάποιες ακραίες, όπως ο αποχαρκτηρισμός του οικισμού και η άρση των περιορισμών στη δόμηση. Βέβαια υπάρχει και ο αντισταθμιστικός παράγοντας, που θέλει την καθολική συμμετοχή για μια βιώσιμη ανάπτυξη (συνεργασία εμπλεκόμενων φορέων, συνειδητοποίηση σημασίας της ατομικής ενεργοποίησης). Υπάρχουν τέλος και κοινές με τη Σιάτιστα προτάσεις που αφορούν στο κυκλοφοριακό, τα ευρωπαϊκά προγράμματα, την κατάρτιση, την προώθηση της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και νέων μικρομεσαίων επιχειρήσεων, πάντα στο ίδιο πνεύμα της βιωσιμότητας. Στον επόμενο πίνακα φαίνονται οι προηγούμενες απόψεις.

Πίνακας 7.10: Προτάσεις που έγιναν από τους κατοίκους του Νυμφαίου

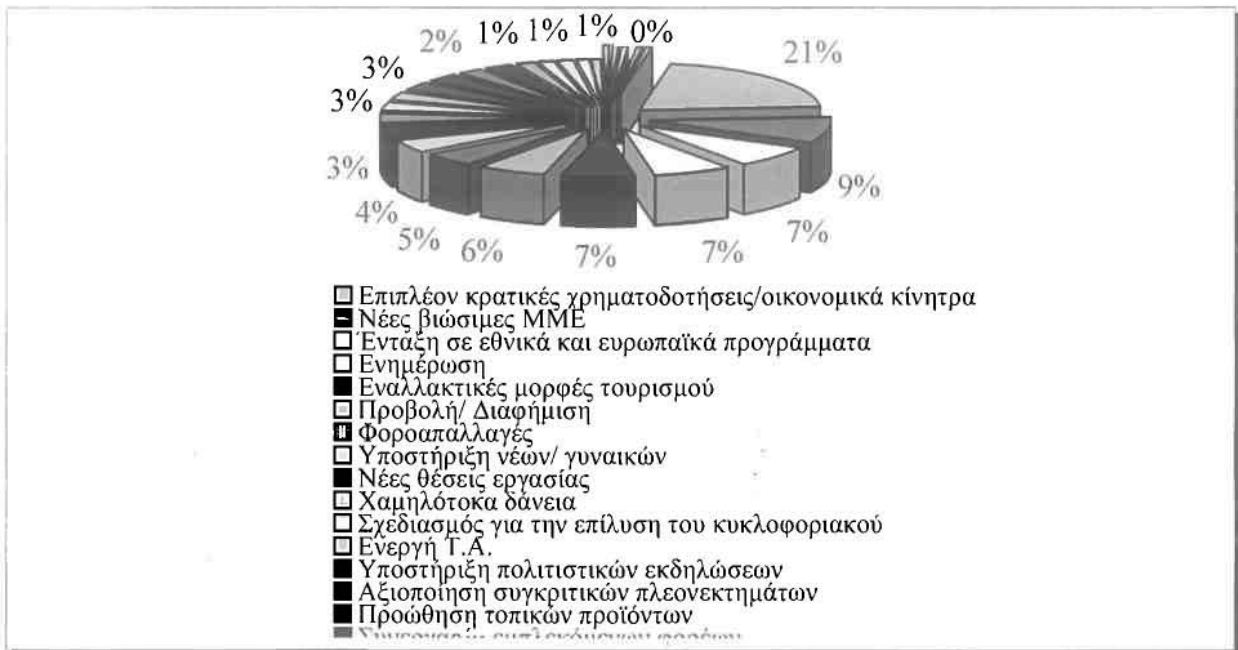
Προτάσεις-Λύσεις	Ποσοστό %
Επιπλέον κρατικές χρηματοδοτήσεις/οικονομικά κίνητρα	20
Χαμηλότοκα δάνεια	12
Συνεργασία εμπλεκόμενων φορέων	8
Νέες βιώσιμες ΜΜΕ	8
Ένταξη σε εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα	6
Βιώσιμη ανάπτυξη	6
Βελτίωση Οδικού Δικτύου	6
Σχεδιασμός για την επίλυση του κυκλοφοριακού	4
Νέες θέσεις εργασίας	4
Ειδικές ρυθμίσεις	2
Αναπαλαίωση κτιρίων υπό την αιγίδα του κράτους	2
Προβολή/ Διαφήμιση	2
Αξιοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων	2
Φοροαπαλλαγές	2
Υποστήριξη νέων/ γυναικών	2
Ενεργοποίηση μεταφοράς του Σ.Δ.	2
Μετοίκηση σε μεγάλο αστικό κέντρο	2
Αποχαρκτηρισμός οικισμού από παραδοσιακό	2
Άρση περιορισμών στη δόμηση	2
Συνειδητοποίηση σημασίας της ατομικής ενεργοποίησης	2
Υποστήριξη ΜΜΕ	2
Φθηνότερα καύσιμα	2

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

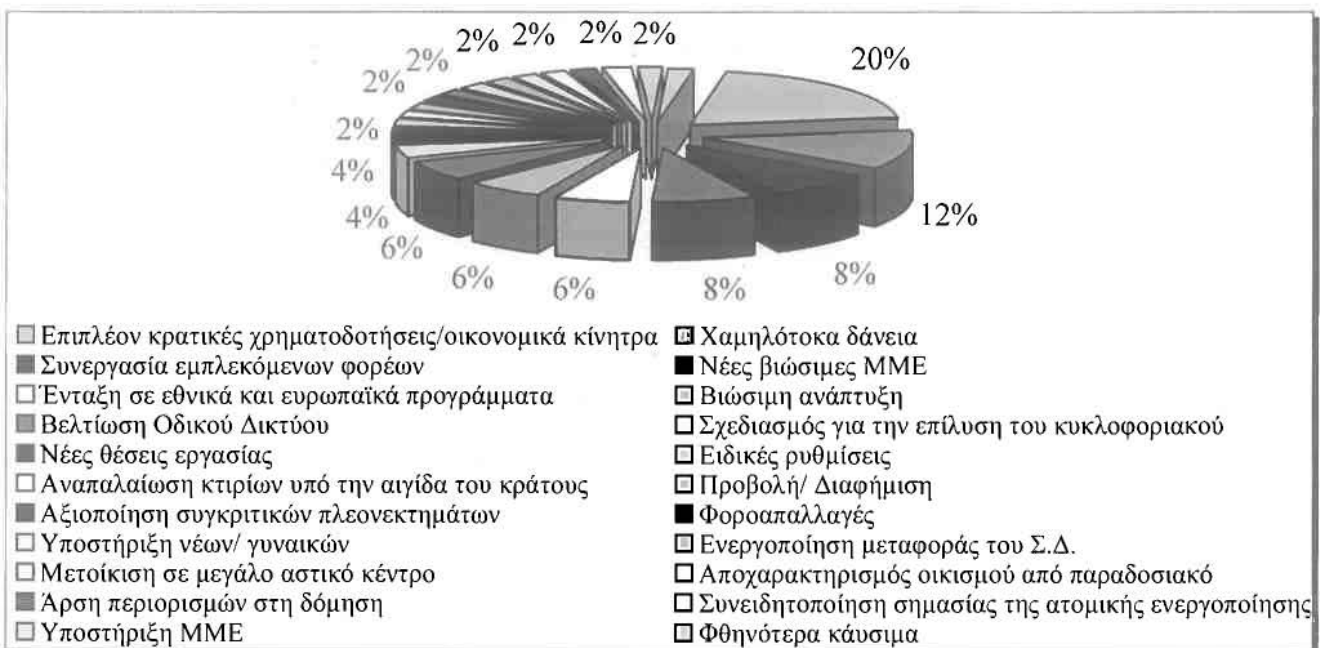
Πιο κάτω ακολουθούν τα γραφήματα των δύο τελευταίων πινάκων. Η γραφική ανάλυση έγινε χωριστά, ώστε να είναι ευκρινέστερα τα δεδομένα.

Γράφημα 36: Προτάσεις που έγιναν από τους κατοίκους της Σιάτιστας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 37: Προτάσεις που έγιναν από τους κατοίκους του Νυμφαίου

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Η τελευταία ερώτηση της δεύτερης ενότητας, αποτελεί συμπληρωματικής της πρώτης, στην πρώτη ενότητα. Οι κάτοικοι έπρεπε στο σημείο αυτό, ν' απαντήσουν αν θα μετακόμιζαν σ' έναν μη παραδοσιακό οικισμό στο μέλλον και να αιτιολογήσουν την

άποψή τους. Στόχος των ερωτημάτων των δύο ενοτήτων, ήταν να διαπιστωθεί κατά πόσο οι κάτοικοι επιθυμούν τον αποχαρακτηρισμό των οικισμών από παραδοσιακών ή όχι. Ο διαχωρισμός τους σε δύο ενότητες, αποσκοπούσε στην διαμόρφωση του κατάλληλου κλίματος, ώστε να είναι αντικειμενικές οι απαντήσεις και να μην υπάρχει καθοδήγηση προς μια κατεύθυνση. Ειδικά για την δεύτερη ερώτηση, προηγείται ολόκληρη ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης και αξιολόγηση της από τον ερωτώμενο. Οι ληφθείσες απαντήσεις, αναλύονται συγκριτικά στο επόμενο γράφημα.

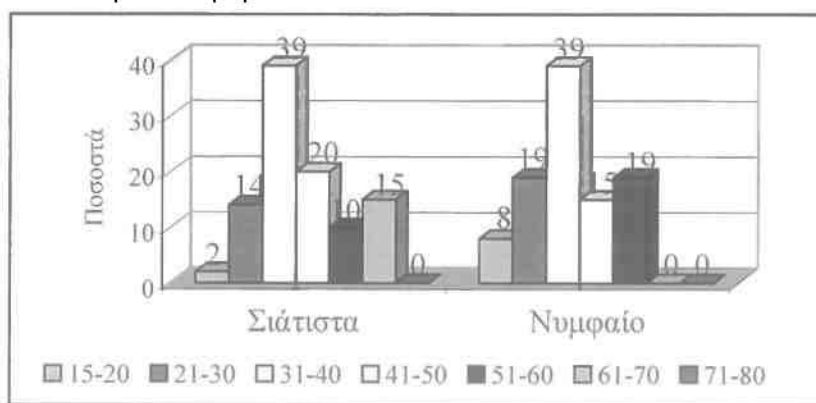
Γράφημα 38: Προοπτικές μετακόμισης των κατοίκων των υπό μελέτη οικισμών

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Από αυτό διαπιστώνουμε εύκολα μια διάσταση των απόψεων. Οι κάτοικοι της Σιάτιστας, κατά 51% θα παράμεναν και κατά 49% θα μετακόμιζαν. Αντίθετα οι κάτοικοι του Νυμφαίου, κατά 54% θα μετακόμιζαν από τον οικισμό, ενώ κατά 46% θα παράμεναν. Αν και οι ποσοστιαίες διαφοροποιήσεις των απαντήσεων τόσο για τον ίδιο τον οικισμό, όσο και συγκριτικά μεταξύ των δύο, είναι μικρές, η πλειοψηφία υπέρ άλλων, διαφοροποιεί το τελικό αποτέλεσμα. Στο σημείο αυτό, θα ήταν καλό να δούμε ποιες ηλικιακές ομάδες ρέπουν προς τη μετακόμιση.

Γράφημα 39: Διάθεση των κατοίκων για μετακόμιση από τους υπό μελέτη οικισμούς, ανά ηλικιακή ομάδα

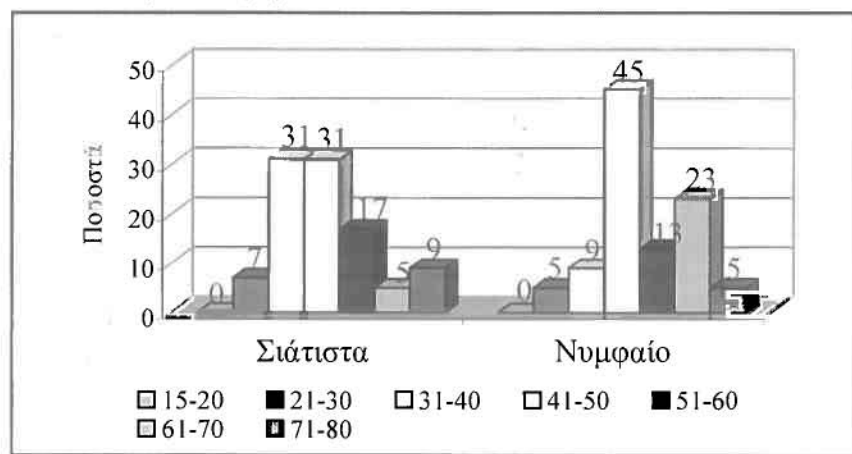

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Μια πρώτη παρατήρηση είναι ότι τάσεις μετακόμισης παρουσιάζουν και για τους δύο οικισμούς άτομα ηλικίας 31-40 ετών, δηλαδή το πιο παραγωγικό τμήμα του πληθυσμού και μάλιστα με το ίδιο ποσοστό, 39% επί του συνόλου. Η αμέσως επόμενη ηλικιακή ομάδα που κλίνει προς τη μετοίκηση είναι για τη Σιάτιστα, αυτή των 41-50 ετών, ενώ ακολουθούν κατά σειρά αυτές των 61-70, 21-30, 51-60 και 15-20. Για το Νυμφαίο, δεύτερη στη σειρά έρχεται η ομάδα των 21-30, μαζί με αυτή των 51-60, ενώ έπονται κατά σειρά αυτές των 41-50 και 15-20. Σε καμία από τις δύο περιπτώσεις δεν παρουσιάζουν ροπή προς μετακόμιση άτομα της ηλικίας των 71-80 ετών.

Αντίστοιχα γίνεται και μια ανάλυση του ποσοστού των ηλικιακών ομάδων που κλίνουν προς την διάθεση για παραμονή στους οικισμούς, όπως φαίνεται στο γράφημα που ακολουθεί.

Γράφημα 40: Διάθεση των κατοίκων για παραμονής στους υπό μελέτη οικισμούς, ανά ηλικιακή ομάδα

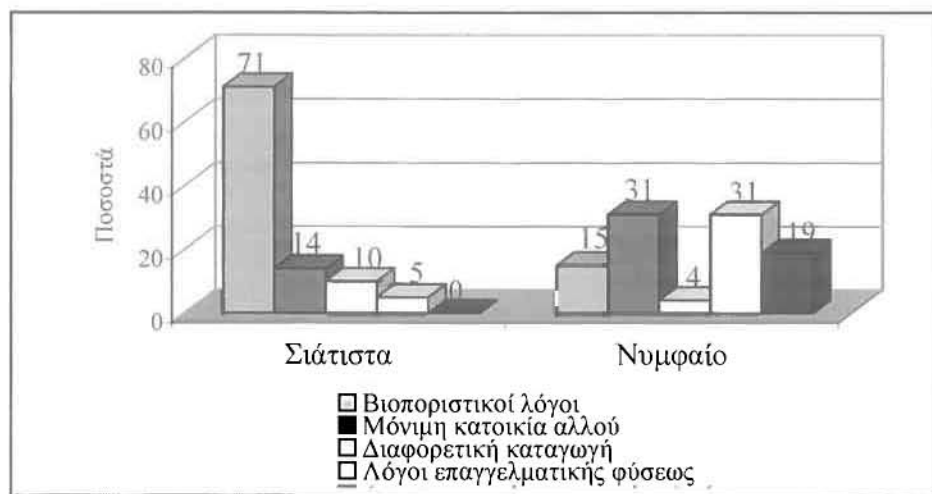

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Όσον αφορά στη διάθεση για παραμονή στους οικισμούς ανά ηλικιακή ομάδα, παρατηρούμε και πάλι σύγκλιση μεταξύ των δύο οικισμών, αφού τα μεγαλύτερα ποσοστά συγκεντρώνονται αυτή τη φορά στα άτομα ηλικίας 41-50 ετών, με τη διαφορά ότι για τη Σιάτιστα ισοψηφεί στην ίδια θέση και η ομάδα των 31-40 ετών, η οποία όπως είδαμε πριν παρουσιάζει εξίσου τάσεις μετακόμισης. Ακολουθούν για τη Σιάτιστα, κατά σειρά κατάταξης, οι ομάδες των 51-60, 71-80, 21-30 και 61-70 ετών. Αντίστοιχα για το Νυμφαίο, οι ομάδες των 61-70, 51-60, 31-40, 21-30 και 71-80 ετών. Κοινό στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι για κανέναν από τους δύο οικισμούς δεν υπάρχει διάθεση για παραμονή από τα άτομα ηλικίας 15-20 ετών.

Στη συνέχεια παρατίθεται το γράφημα με την αιτιολόγηση της διάθεσης για μετακόμιση, συγκριτικά για τους δύο οικισμούς.

Γράφημα 41: Αιτιολόγηση διάθεσης των κατοίκων για μετακόμιση από τους υπό μελέτη οικισμούς

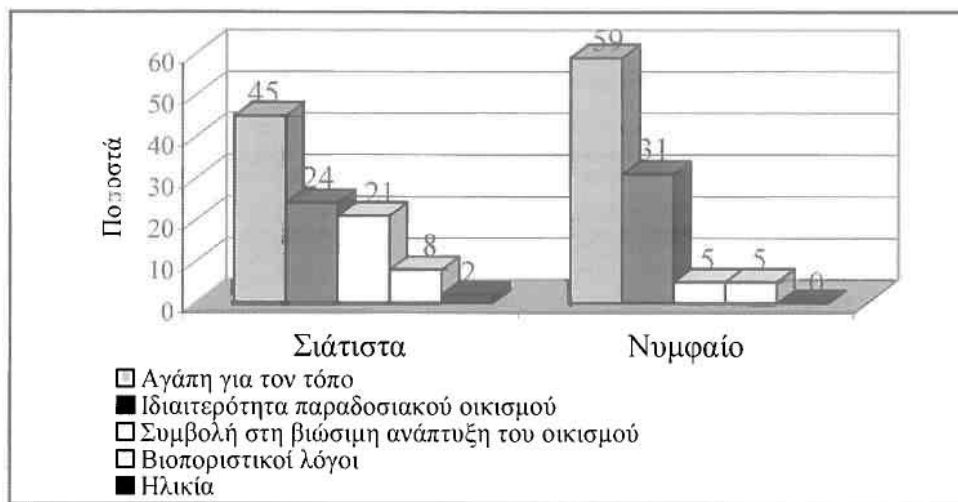

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Με μία πρώτη εικόνα διαπιστώνουμε πως οι λόγοι επιλογής της μετακόμισης από τον τόπο κατοικίας μπορεί να είναι πάνω κάτω οι ίδιοι, δεν κυμαίνονται όμως στα ίδια ποσοστά συγκεντρώσεων. Για τη Σιάτιστα, οι κάτοικοι που θα μετακόμιζαν, θα το έκαναν κατά 71% για βιοποριστικούς λόγους, κατά 14% γιατί η μόνιμη κατοικία τους βρίσκεται αλλού, κατά 10% λόγω καταγωγής από άλλον οικισμό, πόλη, χώρα και κατά 5% για λόγους επαγγελματικής φύσεως (π.χ. μετάθεση). Το μεγάλο ποσοστό που συγκεντρώνουν οι βιοποριστικοί λόγοι, οφείλεται στα υψηλά επίπεδα ανεργίας στην περιοχή. Για το Νυμφαίο από την άλλη, κατά 31% θα μετακόμιζαν είτε γιατί η μόνιμη κατοικία τους βρίσκεται αλλού (π.χ. οι εθελοντές στον «ΑΡΚΤΟΥΡΟ»), είτε για λόγους επαγγελματικής φύσεως, κατά 19% από ανάγκη για σύγχρονο και όχι τόσο συμβατικό τρόπο ζωής, κατά 15% για βιοποριστικούς λόγους και κατά 4% λόγω διαφορετικής καταγωγής. Παρατηρούμε λοιπόν μια μικρότερη ανάγκη για εύρεση εργασίας στον οικισμό του Νυμφαίου και σε αντιδιαστολή με το μεγάλο ποσοστό των «φιλοξενούμενων» (προσωρινών εργαζομένων) που διαμένουν εκεί για κάποιους μήνες.

Το γράφημα που έπεται, σχηματοποιεί την αιτιολόγηση της διάθεσης των κατοίκων για παραμονή στους δύο οικισμούς, πάντα σε επίπεδο σύγκρισης.

Γράφημα 42: Αιτιολόγηση διάθεσης των κατοίκων για παραμονή στους υπό μελέτη οικισμούς

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Όσον αφορά στην αιτιολόγηση της επιλογής των κατοίκων επιθυμούν να παραμείνουν στους οικισμούς, παρατηρούμε μια ομοιότητα στις απαντήσεις και την ιεράρχηση αυτών με βάση τις ποσοστιαίες συγκεντρώσεις, παρά τις κάποιες διαφοροποιήσεις στις τιμές τους. Έτσι, πρώτος λόγος παραμονής αποτελεί και για τους δύο οικισμούς η αγάπη για τον τόπο (με ποσοστά 45% και 59% αντίστοιχα). Δεύτερη αιτία η ιδιαιτερότητα που παρουσιάζει η διαμονή σε παραδοσιακό οικισμό (24% και 31%) και τρίτη η ανάγκη για συμβολή στη βιώσιμη ανάπτυξη του τόπου (21% και 5%), θέση που για το Νυμφαίο κατέχουν και οι βιοποριστικοί λόγοι με το ίδιο ποσοστό. Οι τελευταίοι κατέχουν την τέταρτη θέση για τη Σιάτιστα και αφορούν στην ουσία, όλους εκείνους τους κατοίκους που η εργασία τους είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις δύο περιοχές. Την τελευταία θέση για τη Σιάτιστα έχουν λόγοι που αφορούν το προχωρημένο της ηλικίας, κάτι που δεν αναφέρεται καν ως αιτία στην περίπτωση του Νυμφαίου, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν ισχύει.

7.4. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ

Για τους φορείς διαμορφώθηκε ειδικό ερωτηματολόγιο, με σκοπό τη συλλογή εξειδικευμένων στοιχείων, όπως τα έργα που υλοποιήθηκαν στους οικισμούς τα τελευταία χρόνια. Τελικά όμως, αποτέλεσε καθοδηγητικό άξονα συνέντευξης και συλλογής απόψεων ατόμων που ανήκαν σε διάφορους τομείς, από την πολιτική μέχρι

την Πολεοδομία και τους Δήμους. Για το λόγο αυτό ακολουθεί μια ποιοτική ανάλυση των δεδομένων.

Για τον οικισμό της Σιάτιστας, όλοι οι φορείς ανεξαιρέτως θεωρούν θετικό στοιχείο το χαρακτηρισμό του οικισμού ως παραδοσιακό. Πιστεύουν ακόμη ότι ο χαρακτηρισμός βοήθησε στη διάσωση της παράδοσης, είτε πρόκειται για έθιμα και προϊόντα, είτε πρόκειται για αρχιτεκτονική κληρονομιά, αλλά και στην ανάπτυξη κάποιου είδους τουριστικής κίνησης.

Όσον αφορά στις απαντήσεις των φορέων για τον οικισμό του Νυμφαίου, θεωρούν όλοι ανεξαιρέτως θετικό στοιχείο το χαρακτηρισμό του οικισμού ως παραδοσιακό και παράλληλα ιστορικό, με την αιτιολόγηση ότι βοήθησε στη διάσωση της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, ενώ συνέβαλε και στην ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού.

Το βασικότερο συγκριτικό πλεονέκτημα της Σιάτιστας σύμφωνα με τους φορείς είναι η γουνοποιία, που αποτελεί και πόλο έλξης ξένων τουριστών (κυρίως εκ Ρωσίας). Για το λόγο αυτό οικοδομείται εντός του Βιοτεχνικού Πάρκου (ΒΙΟ.ΠΑ) ξενοδοχείο, υπό την αιγίδα της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Κοζάνης, για τη φιλοξενία αγοραστών από τις πρώην Σοσιαλιστικές χώρες του Ανατολικού μπλοκ. Ακολουθούν κατά σειρά η παραδοσιακή αρχιτεκτονική, τα τοπικά ήθη και έθιμα, η εύκολη πρόσβαση στην Εγνατία οδό, η θέση της πόλης πλησίον των αστικών κέντρων Κοζάνης και Καστοριάς, τα τοπία φυσικού κάλλους, το «Δίκτυο Δρόμων Κρασιού» σε συνδυασμό με την τοπική κουζίνα και τέλος έρχονται τα μουσεία της περιοχής.

Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι κατά τους αρμόδιους, στη Σιάτιστα μπορεί να αναπτυχθεί εναλλακτικός τουρισμός που θα αφορά στις παραδόσεις και τα προϊόντα και πάντα σε συνδυασμό με χειμερινό τουρισμό ή οικοτουρισμό στο όρος Βούρινος. Αντιθέτως σε μειονεκτική θέση βρίσκεται ο μουσειακός τουρισμός.

Από την άλλη, το βασικότερο συγκριτικό πλεονέκτημα του Νυμφαίου κατά τους φορείς, είναι η παραδοσιακή αρχιτεκτονική και ακολουθούν, τα τοπία φυσικού κάλλους, οι εγκαταστάσεις του «ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ», τα τοπικά ήθη και έθιμα, το Μουσείο, το δίκτυο δρόμων κρασιού, το Συνεδριακό Κέντρο της Νίκειου Σχολής και τέλος η Βιβλιοθήκη.

Το Νυμφαίο, εν αντιθέσει με τη Σιάτιστα, έχει ήδη αναπτύξει τουρισμό λόγω της παράδοσης του και της αξιοποίησης του φυσικού τοπίου, αλλά και χάρη στην ύπαρξη του καταφυγίου της αρκούδας.

Στη συνέχεια, πάντα κατά τους αρμοδίους, ο χαρακτηρισμός του οικισμού της Σιάτιστας σε παραδοσιακό, συνετέλεσε λίγο έως καθόλου στην προστασία της φυσικής κληρονομιάς, λίγο περισσότερο στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, λίγο στην ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού, ελάχιστα στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, ενώ οι απόψεις δίστανται σχετικά με την αύξηση του εισοδήματος. Ως προς την προώθηση των τοπικών προϊόντων, η πλειοψηφία είναι θετική, εν αντιθέσει με τη συγκράτηση των νέων και την αύξηση του πληθυσμού, όπου η κοινή γνώμη τίθεται αρνητικά. Σε μεσαίο επίπεδο ενισχύσεων βρίσκονται τα επίπεδα βελτίωσης των τεχνικών υποδομών και της ποιότητας ζωής στην πόλη.

Ο χαρακτηρισμός τώρα, του οικισμού του Νυμφαίου σε παραδοσιακό και ιστορικό, συνετέλεσε πολύ στην προστασία της φυσικής κληρονομιάς και της πολιτιστικής κληρονομιάς, στην ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού, αρκετά στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και στην αύξηση του εισοδήματος, στην προώθηση των τοπικών προϊόντων, λιγότερο στη συγκράτηση των νέων και στην αύξηση του πληθυσμού, αρκετά στη βελτίωση των τεχνικών υποδομών και πολύ στην άνοδο της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Εμφανείς είναι λοιπόν οι αντιθέσεις των εκτιμήσεων των φορέων για την εξέλιξη των βασικών χαρακτηριστικών των δύο οικισμών.

Όσον αφορά στα έργα που πραγματοποιούνται τα τελευταία χρόνια στη Σιάτιστα, από τις συνεντεύξεις προέκυψαν τα στοιχεία των επόμενων πινάκων.

Πίνακας 7.11: Έργα υπό υλοποίηση και προτάσεις έργων, Σιάτιστα

Έργο	Έτος Υλοποίησης	Εθνικό ή Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα
Ανάπλαση παραδοσιακού ιστού Χώρας	Υπό υλοποίηση	ΕΑΠΤΑ/ ΠΕΠ Δυτ. Μακεδονίας
Ξενοδοχείο στο ΒΙΟ.ΠΑ	Υπό υλοποίηση	Καταβολή αποζημίωσης από ΔΕΗ για αλλοίωση τοπίου προς τον Τοπικό πόρο ανάπτυξης
Ξενώνας Αρχονταρίκι		Καταβολή αποζημίωσης από ΔΕΗ για αλλοίωση τοπίου προς τον Τοπικό πόρο ανάπτυξης
Δρόμοι Κρασιού	Πρόταση	Leader +

Πηγή: Μάνιος Π., Δ/της Μανούσειας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σιάτιστας, Δημοτικός Σύμβουλος Δήμου Σιάτιστας

Πίνακας 7.12: Επιπλέον έργα, Σιάτιστα

Έργο	Εθνικό ή Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα
Αναπαλαίωση Μουσικού Γυμνασίου	Ευεργέτης
Αναπαλαίωση ιστορικού Νηπιαγωγείου	Ευεργέτης

Πηγή: Νανόπουλος Γ., Πολιτικός Μηχανικός, Νομαρχιακός Σύμβουλος Κοζάνης

Για το 2003 εκτελούνται τα εξής έργα στο Νυμφαίο:

- i. Ασφαλτόστρωση δασικής οδού Νυμφαίου- Υδρούσας
- ii. Ανάπλαση ιστορικού κέντρου
- iii. Φυτεύσεις και εργασίες εξωραϊσμού εισόδου οικισμού
- iv. Κατασκευή ανοιχτού αμφιθεάτρου, σε πέτρα και ξύλο
- v. Δημοπράτηση Πάρκου Αγρίας Φύσης και Αναψυχής σε 1200 στρέμματα κοινοτικού δάσους, που θα περιλαμβάνει ελάφια, ζαρκάδια και θηράματα
- vi. Δημοπράτηση μελέτης για την ασφαλτόστρωση δασικής οδού Νυμφαίου- Περικοπής- Πολυκέρασου, που θα συντομεύει την απόσταση Νυμφαίου-Καστοριάς κατά 55%

(Συνέντευξη του Μέρτζου Ν., Κοινοτάρχη Νυμφαίου)

Η βασική χρήση των αναπαλαιωθέντων κτιρίων στη Σιάτιστα είναι κατά σειρά κατοικία, ξενώνας, πολιτιστικός χώρος, ενώ στο Νυμφαίο ξενώνας, κατοικία, τουριστικό κατάστημα, κοινοτικό κατάστημα, πολιτιστικός χώρος.

Στην αποκατάσταση τώρα, του πρώτου οικισμού συνέβαλλαν βάσει ιεράρχησης, η Τοπική Αυτοδιοίκηση, η Ευρωπαϊκή Ένωση, οι Ευεργέτες, η Ιδιωτική Πρωτοβουλία και τέλος ο Κεντρικός Κρατικός Μηχανισμός. Η χρηματοδότηση ακολουθεί διαφορετική κατάταξη με το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης να προηγείται και να έπονται ο Δημόσιος Προϋπολογισμός, οι Ευεργέτες, η Ιδιωτική Πρωτοβουλία και τέλος τα Ευρωπαϊκά Προγράμματα. Στην αποκατάσταση του δεύτερου συνέβαλλαν κατά σειρά συμμετοχής η Τοπική Αυτοδιοίκηση, η Ιδιωτική Πρωτοβουλία, οι Ευεργέτες, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τέλος ο Κεντρικός Κρατικός Μηχανισμός. Η χρηματοδότηση

προέρχεται αρχικά από τους Ιδιωτικούς Φορείς (Ευεργέτες) και έπειτα από τα Ευρωπαϊκά Προγράμματα, το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης και το Δημόσιο Προϋπολογισμό.

Ως προς την επάρκεια του κρατικού μηχανισμού, όλοι οι φορείς για τη Σιάτιστα είναι κατηγορηματικά αντίθετοι, κυρίως ως προς τα χρηματοδοτικά μέσα και τα οικονομικά κίνητρα. Το ίδιο και για το Νυμφαίο, ως προς την καθυστέρηση της δράσης στην περιοχή, την απουσία πρακτικών μεθόδων χρηματοδότησης, αλλά και του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου.

Τα προβλήματα που εντοπίζουν οι αρμόδιοι φορείς για την πρώτη, συμβαδίζουν με τις απόψεις των κατοίκων, αλλά λόγω του τομέα στον οποίο ανήκει ο καθένας από τους αρμοδίους, παρατηρούνται και αντικρουόμενες απόψεις. Έτσι, βασικότερο όλων θεωρείται το υψηλό κόστος αναπαλαίωσης, συντήρησης και οικοδόμησης των κτισμάτων, ακολουθεί το κυκλοφοριακό (στενότητα δρόμων, έλλειψη χώρων στάθμευσης), τρίτο το υψηλό κόστος διαβίωσης (θέρμανση) και η απουσία χώρων πρασίνου, μαζί με την έλλειψη ενημέρωσης. Εντοπίζεται επίσης, η αλλοίωση του παραδοσιακού χαρακτήρα, σε αντιδιαστολή με τους περιορισμούς στη δόμηση και η κρίση του κλάδου γούνας σε αντίθεση με το μονοεπαγγελματισμό.

Τα προβλήματα τώρα που εντοπίζουν οι φορείς για το Νυμφαίο, συμβαδίζουν και πάλι με τις απόψεις των κατοίκων. Βασικότερο όλων είναι επίσης το υψηλό κόστος αναπαλαίωσης, συντήρησης και οικοδόμησης των κτισμάτων, ενώ ακολουθούν οι περιορισμοί στη δόμηση και το ανεπαρκές οδικό δίκτυο πρόσβασης στον οικισμό.

Οι λύσεις που προτείνουν για τη Σιάτιστα αφορούν κυρίως οι επιδοτήσεις, που προϋποθέτουν υποχρεωτικά τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, στην παροχή οικονομικών κινήτρων και στην αναπαλαίωση των κτιρίων από το κράτος ή τον Ε.Ο.Τ., πάντα υπό όρους (π.χ. δημιουργία ξενώνων) ή με την προϋπόθεση της εκμετάλλευσης από το κράτος, μέχρι την απόσβεση του κόστους και τη μετέπειτα επιστροφή του κτίσματος στον ιδιοκτήτη. Επιπλέον προτάσεις αποτελούν οι φοροαπαλλαγές, τα χαμηλότοκα δάνεια, η δημιουργία Ειδικού Μισθωτικού Φορέα για δανειοδοτήσεις, οι επιπλέον υποδομές και η ενεργοποίηση της μεταφοράς του συντελεστή δόμησης. Για το Νυμφαίο οι προτάσεις των φορέων αφορούν κυρίως χαμηλότοκα δάνεια, οι επιπλέον κρατικές χρηματοδοτήσεις και κονδύλια και τέλος ένα πιο ευέλικτο σύστημα χρηματοδότησης.

7.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παραπάνω ανάλυση της επιτόπιας έρευνας πιστοποιεί ό,τι και η θεωρητική μελέτη των δύο προηγούμενων κεφαλαίων. Η Σιάτιστα, μια πόλη με πολλές προοπτικές εξέλιξης, μαστίζεται από την απουσία πολυτομεακής απασχόλησης. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την μη αξιοποίηση όλων των διδόμενων ευκαιριών και την παρεμπόδιση της βιώσιμης διαχείρισης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της. Πρέπει λοιπόν, να αποτελέσει στόχο όλων, η διεύρυνση του πεδίου δράσης και εργασίας, μέσω εντατικών και πρακτικών προγραμμάτων ενημέρωσης και κατάρτισης, όπως και μέσα από τα προγράμματα διαδημοτικής συνεργασίας. Σαφώς τα οικονομικά κίνητρα και οι δραστικές πολιτικές αναβίωσης της παράδοσης από την πλευρά του Κεντρικού Κρατικού Μηχανισμού, μπορούν να διαδραματίσουν ουσιαστικό ρόλο στη συγκράτηση του νέου πληθυσμού και στην καταπολέμηση της ανεργίας, όπως έχει ήδη προταθεί και από όλους τους ενδιαφερόμενους.

Από την άλλη, το Νυμφαίο φαντάζει ως ένας οικισμός που έχει θέσει στόχους συμβατούς με το πνεύμα των εποχών που διανύουμε, ικανούς να δώσουν τέλος στην παρακμή και τον κίνδυνο της εγκατάλειψης. Επειδή όμως, τίποτε δεν είναι δεδομένο, κρίνεται σκόπιμη κάθε ενέργεια που θα κινεί τα νήματα της βιώσιμης ανάπτυξης και θα οδηγήσει στο επόμενο στάδιο της εξέλιξης. Σίγουρα ως οικισμός, έχει εκμεταλλευτεί τα συγκριτικά του πλεονεκτήματα και συνεχίζει με αμείωτους ρυθμούς, ώστε να αρθούν όλα τα εμπόδια, συμπεριλαμβανομένης και της απομόνωσης. Επίσης, οι κάτοικοι έχουν αντιληφθεί ήδη τις ευκαιρίες, που παρέχει η διαμονή σε έναν ορεινό παραδοσιακό οικισμό και ελίσσονται προς όλες τις δυνατές κατευθύνσεις. Υστερούν όμως, στο επίπεδο κατάρτισης και εμπεριστατωμένης ενημέρωσης από όλους τους αρμοδίους. Επιπλέον, υπάρχει πάντα το οικονομικό πρόβλημα που δημιουργείται από τους περιοριστικούς κανόνες ανάπτυξης και δόμησης, το οποίο χρήζει αντιμετώπισης με μεθόδους ευέλικτες και πρακτικές.

Τέλος, παρά τις διαφορές που έχουν οι υπό μελέτη οικισμοί, έχουν απόλυτη ανάγκη και οι δύο, από όλες τις ενισχυτικές ενέργειες που θα άρουν κάθε είδους εμπόδια είτε διοικητικά, είτε οικονομικά, είτε συνεργασίας και συντονισμού, έτσι όπως αυτές έχουν αναλυθεί στο πρώτο μέρος της παρούσας εργασίας.

ΚΕΦ ΑΛΑΙΟ 8: ΣΤΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η σύγχρονη εποχή της διεθνοποίησης και της παγκοσμιοποίησης, στην οποία κάθε οικιστική ενότητα επιδιώκει την ενεργή παρουσία της σε διακρατικές συνεργασίες και κάθε είδους οικονομικές δραστηριότητες, αλλά και την προσαρμογή της σε διεθνή πρότυπα ανάπτυξης, με ταυτόχρονη διάσωση και προβολή του ιδιαίτερου χαρακτήρα της, αποτελεί το πλαίσιο μέσα στο οποίο επιβιώνουν οι παραδοσιακοί οικισμοί. Στην Ελλάδα, μία χώρα με ασθμαίνοντα Πρωτογενή Τομέα παραγωγής και με δείγματα δραστηριότητας στον Δευτερογενή, η μόνη ισχυρή μορφή Τριτογενούς Τομέα που αντιστέκεται και στηρίζει την οικονομία της, είναι ο τουρισμός. Τα τελευταία χρόνια βέβαια, το τουριστικό προϊόν έχει αρχίσει να αλλοιώνεται, ενώ ο σύγχρονος τουρίστας έχει συνεχώς υψηλότερες απαιτήσεις, τόσο όσον αφορά στην ποιότητα, όσο και στο είδος, ανάλογα με την τουριστική δραστηριότητα. Η μονόπλευρη συνεπώς θεώρηση του τουρισμού που ίσχυε μέχρι σήμερα για την Ελλάδα, δεν αποδίδει επαρκείς καρπούς, επιβάλλοντας ως επιτακτική την ανάγκη για αναθεώρηση των πόρων εξέλιξης του τομέα.

Το δυναμικό ρόλο στην ενίσχυση αυτού του κλάδου της εθνικής οικονομίας, θα διαδραματίσουν στα επόμενα χρόνια οι παραδοσιακοί οικισμοί. Η πλούσια ελληνική παράδοση πέρασε και συνεχίζει να περνάει κρίση. Τα προβλήματα που έχουν να αντιμετωπίσουν οι οικισμοί αυτοί είναι πολλά, από τη θεσμική μέχρι την πρακτική διάσταση. Η κατάσταση επιδεινώνεται και από το γεγονός ότι πληθώρα αυτών βρίσκεται σε απομονωμένες περιοχές, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις το σαρωτικό κύμα του εκσυγχρονισμού κατάφερε να αλλοιώσει τον αυθεντικό χαρακτήρα τους, δημιουργώντας σύγχρονα τερατουργήματα. Το σύνολο έρχεται να ολοκληρώσει η πολιτική διάσταση και οι μέθοδοι προώθησης της, οι οποίες τις περισσότερες φορές είναι υπέρ της ποσότητας και όχι της ποιότητας, υπέρ του υλικού και όχι του θεωρητικού υποβάθρου.

Οι συνθήκες βέβαια, που επικρατούν στο διεθνές προσκήνιο, δεν επιτρέπουν πολλά περιθώρια για λάθη και «εκπτώσεις» στην πολιτική οικονομικής εξέλιξης του τόπου. Ποιος είπε ότι η ανάπτυξη και η διάσωση της παράδοσης και του φυσικού πλούτου, είναι δύο αντιμαχόμενα πεδία δράσης; Αντίθετα, πρόκειται για αλληλοσυμπληρούμενα στοιχεία της ανθρώπινης ανάγκης για πρόοδο. Η ποιότητα του φυσικού περιβάλλοντος, η διαφύλαξη των προϊόντων ανθρωπίνου πολιτισμού παλαιότερων ετών και η ενίσχυση των τοπικών κοινωνιών που τα περικλείουν, τροφοδοτούν την οικονομία με όπλα ισχυρά, ικανά να αντισταθμίσουν τη ζυγαριά του σκληρού διεθνούς ανταγωνισμού. Άλλωστε, ας μην ξεχνάμε, ότι η Ευρώπη των δεκαπέντε διευρύνεται και μάλιστα προς την ανατολή (όλο και μεγαλύτερη η πιθανότητα ένταξης της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση), δημιουργώντας έτσι μεγαλύτερο και ισχυρότερο ανταγωνιστικό κλοιό γύρω από την Ελλάδα, η οποία για χρόνια μονοπωλούσε ως πύλη εισόδου προς τις χώρες αυτές.

Βεβαίως, θα ήταν άδικο να στηρίζουμε τη βιώσιμη εξέλιξη των παραδοσιακών οικισμών μόνο στη δράση του κεντρικού κρατικού μηχανισμού. Οι νέες τάσεις, όπως αυτές διαμορφώθηκαν με το πέρασμα των δεκαετιών, θέλουν την τοπική αυτοδιοίκηση ισχυρή, ενεργή και μάχιμη. Αυτό το επίπεδο άσκησης πολιτικής, αποτελεί και το πιο δημοκρατικό, λόγω του μεγέθους του κοινωνικού συνόλου που εκπροσωπεί. Σαν τις παλιές πόλεις- κράτη, οι δήμοι και οι κοινότητες γνωρίζουν καλύτερα από τον καθένα τις δυνατότητες, τις ανάγκες και τις υφιστάμενες συνθήκες στην επικράτειά τους, ενώ οι αρχές τους έρχονται σε άμεση επαφή με τους πολίτες. Γι' αυτό και όλες οι καινοτόμες ιδέες μπορούν να προκύψουν μόνο από το συγκεκριμένο επίπεδο διοίκησης, που αποτελεί και την συνταγματική έκφραση της δημοκρατίας. Άλλωστε, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί ένθερμο υποστηρικτή της καινοτομίας.

Κάτι που δεν πρέπει επίσης να παραλειφθεί, είναι η παραγωγή ανταγωνιστικού ανθρωπίνου δυναμικού, μέσα από προγράμματα κατάρτισης και ενημέρωσης για όλες τις ευκαιρίες και τις δυνατότητες εξέλιξης και ευέλικτου χειρισμού των προβλημάτων από τους κατοίκους των παραδοσιακών οικισμών. Έτσι θα καταφέρει η μικρότερη αυτή μονάδα του οικοδομήματος της βιώσιμης ανάπτυξης, το άτομο, να αποτελεί κομμάτι των ισχυρών θεμελίων που θα εξαλείφει και την παραμικρή πιθανότητα κατάρρευσης.

Τοπική αυτοδιοίκηση, κεντρικός κρατικός μηχανισμός, Ευρωπαϊκή Ένωση, παγκόσμιες και διεθνείς οργανώσεις, μαζί με ιδιώτες και κατοίκους, θα δώσουν την

ώθηση που χρειάζονται αυτές οι κοινωνικές ενότητες για να επιβιώσουν. «*Η ισχύς εν τη ενώσει*» και κάθε ενδιαφερόμενος χωριστά, συντονισμένος με το υπόλοιπο δίκτυο συνεργατών, με στόχο την αειφορία των παραδοσιακών οικισμών.

Πέραν λοιπόν, όλων των θεσμικών, οργανωτικών και λειτουργικών προβλημάτων που πρέπει να αντιμετωπιστούν, αποδείχτηκε ότι οι δυνατότητες για επίτευξη της διαχείρισης των παραδοσιακών οικισμών είναι εξίσου σημαντικές, τόσο σε ποσότητα, όσο και σε ποιότητα. Ακόμη και αν υπάρχουν αμφιβολίες, αρκεί κανείς να ανατρέξει σε παραδείγματα από άλλες χώρες που κατάφεραν αυτό, το οποίο μοιάζει ουτοπία σε πολλές περιπτώσεις των ελληνικών οικισμών. Ένα επιτυχές και καλά προσαρμοσμένο στα εγχώρια δεδομένα παράδειγμα, έχει πολλά να προσφέρει στη διάσωση και ανάδειξη της παράδοσης.

Όσον αφορά τώρα στις υπό μελέτη περιπτώσεις των οικισμών από τη Δυτική Μακεδονία, βασική προϋπόθεση επιτυχούς διαχείρισης τους αποτελεί η εφαρμογή των προτάσεων γενικού επιπέδου, που ισχύουν για όλους ανεξαιρέτως τους παραδοσιακούς οικισμούς και που αναπτύχθηκαν διεξοδικά στο πρώτο μέρος της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Η μέχρι σήμερα έρευνα έδειξε την ύπαρξη πολλών προοπτικών εξέλιξης τους και ιδιαίτερα στον Τριτογενή Τομέα Παραγωγής. Αυτό γιατί ο Πρωτογενής Τομέας, αν και καλύπτει μεγάλο κομμάτι της απασχόλησης, δεν αποτελεί τη βασική δραστηριότητα για τους δύο οικισμούς. Από την άλλη, η Δ.Ε.Η. αποτελεί μοχλό ανάπτυξης της Δυτικής Μακεδονίας για πολλά χρόνια τώρα, αλλά και πηγή πολλών προβλημάτων κυρίως περιβαλλοντικού χαρακτήρα, ενώ παράλληλα είναι ένας δυσφημιστικός για την περιοχή παράγοντας.

Η ανάπτυξη λοιπόν αυτής της χωρικής ενότητας στηρίζεται στα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής και στην αξιοποίησή τους. Αυτά αφορούν στην τοπική παραγωγή, την ανάπτυξη της γουνοποιίας, την ιστορική κληρονομιά, την ανάδειξη-προστασία- αξιοποίηση των σπάνιων βιοτόπων, των οικοσυστημάτων και των τοπίων υψηλής αισθητικής αξίας. Η Σιάτιστα και το Νυμφαίο είναι οικισμοί με παραδοσιακό χρώμα και με τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Βέβαια η περιοχή του Βούρινου έχει ν' αντιμετωπίσει αρκετά προβλήματα για ν' αποτελέσει δυνατό πόλο έλξης και για άλλες δραστηριότητες πέραν της γουνοποιίας, μέρος των οποίων επιλύει η βελτίωση της προσπελασιμότητας με τη λειτουργία της Εγνατίας οδού. Η περιοχή του Νυμφαίου από την άλλη, αποτελεί ήδη πόλο έλξης τουριστικού και οικολογικού ενδιαφέροντος.

Σύμφωνα με την «Πρόταση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας», Η Σιάτιστα μπορεί να αποτελέσει παράγοντα ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής του Βοΐου, αν υλοποιηθούν προτάσεις για την ανάδειξη και την τουριστική αξιοποίηση. Συγκεκριμένα, η παρουσία του κλάδου της γούνας και του δέρματος που αποτελεί τη βασική μεταποιητική δραστηριότητα, μπορεί να ενισχυθεί με δράσεις που θα συμβάλουν στην καθετοποίηση της παραγωγής και της διασύνδεσης του κλάδου με την τουριστική ανάπτυξη, προωθώντας έτσι το βασικό συγκριτικό της πλεονέκτημα. Βασική προϋπόθεση για τη λειτουργία της παραπάνω πρότασης, αποτελεί η διάσωση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και η δημιουργία της κατάλληλης υποδομής και υπηρεσιών. Ακόμη, η «Πρόταση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας», εντάσσει την Σιάτιστα στις περιοχές όπου μπορούν να συγκεντρωθούν κτηνοτροφικές μονάδες εκτροφής γουνοφόρων ζώων.

Το Νυμφαίο στη συνέχεια, μαζί με άλλες περιοχές φυσικού και πολιτιστικού κάλλους στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, αποτελούν βασικούς περιβαλλοντικούς πόρους που μπορούν να ενταχθούν σε σχεδιασμό δικτύων τουρισμού και αναψυχής. Η «Πρόταση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας», πέραν από την ορθολογική διαχείριση του οδικού δικτύου, προωθεί επίσης και ειδικά για την περιοχή του Νυμφαίου, τη βελτίωση της πρόσβασης στον ορεινό όγκο του Βιτσιού μέσω της χάραξης και της βελτίωσης των συνδέσεων Κορησού- Τοιχίου- Αγίων Αναργύρων- Πολυκέρασου- Νυμφαίου.

Τέλος, η επιτόπια έρευνα έδειξε πως οι κάτοικοι και των δύο περιοχών επιθυμούν κυρίως των τουριστική αξιοποίηση των περιοχών, για διαφορετικούς λόγους η καθεμία, διαμορφώνοντας έτσι, ένα ευνοϊκό κλίμα για δράσεις ενισχυτικές αυτού του κλάδου. Παράλληλα λοιπόν με προγράμματα ενημέρωσης, κατάρτισης και προσανατολισμού, καθώς και με την προώθηση βιώσιμων μικρομεσαίων επιχειρήσεων συμβατών με το χαρακτήρα του κάθε οικισμού, οι προοπτικές ανάδειξης των περιοχών αυξάνουν κατακόρυφα. Σαφώς το καρέ τοπικής αυτοδιοίκησης, ιδιωτών και Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπληρώνεται με τον ενεργό κεντρικό κρατικό μηχανισμό και τη δράση όλων μέσα στο πλαίσιο ενός ορθολογικού σχεδιασμού και μιας συντονισμένης πολιτικής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

Αγοροπούλου-Μπιρμπίλη, Α. (2002) 'Κερκυραϊκή αρχιτεκτονική', *Προστασία & Ανάπτυξη των Ιστορικών Πόλεων στον 21^ο α.*, Κέρκυρα: Icomos.

Αρναουτάκης, Σ. (2002) 'Τα Αναπτυξιακά Προγράμματα στις Αρχάνες', *Προστασία & Ανάπτυξη των Ιστορικών Πόλεων στον 21^ο α.*, Κέρκυρα: Icomos.

Αλεξάκη, Ζ. και Αθανασιάδης, Θ. (2003) 'Μακεδονίτικη Αρχοντιά', *Γεωτρόπιο*, (152) 62-69.

Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο (1995), 'Οι Χρυσικοί της Νέβεσκας', Θεσσαλονίκη: Δήμος Θεσσαλονίκης

Διάταγμα 13 Νοεμβρίου 1978: «Περί χαρακτηρισμού ως Παραδοσιακών Οικισμών τινών του Κράτους και καθορισμού των όρων δομήσεως των οικοπέδων αυτών».

Διδασκάλου, Γ. (2001) 'Δελτίο σημερινής κατάστασης- Συνολικής αποτίμησης βλαβών- Μέτρων αποκατάστασης αξιόλογου κτιρίου της κοινότητας- Τεύχος 3- Κοινότητα Νυμφαίο Φλώρινας', *Επιρροές του Περιβάλλοντος στην Υποβάθμιση των Δομικών Υλικών και των Δομητικών Συστημάτων των Ελληνικών Ιστορικών Κατασκευών*, Αθήνα: Εθνικό Δίκτυο Παράδοσης, Πολιτισμού και Κοινοτικού Βίου "…Των Ελλήνων οι Κοινότητες…".

Εθνικό Δίκτυο Παράδοσης, Πολιτισμού και Κοινωνικού Βίου «*Των Ελλήνων οι Κοινότητες*» 'Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Κοινοτήτων του Δικτύου'.

Ζήβας, Δ. (2002) 'Ιστορία και εξέλιξη των Επτανησιακών οικισμών. Η περίπτωση της Κέρκυρας', *Προστασία & Ανάπτυξη των Ιστορικών Πόλεων στον 21^ο α.*, Κέρκυρα: Icomos.

Καραμάνου, Α.(2002) 'Κατάλοιπα της πόλης της Κέρκυρας από την Προϊστορική ως την Παλαιοχριστιανική περίοδο', *Προστασία & Ανάπτυξη των Ιστορικών Πόλεων στον 21^ο α.*, Κέρκυρα: Icomos.

Καρύδη, Α.(2002) 'Η σύγχρονη Κέρκυρα απέναντι στην ιστορία – Σχέδια και έργα 1995-99', *Προστασία & Ανάπτυξη των Ιστορικών Πόλεων στον 21^ο α.*, Κέρκυρα: Icomos.

Κοκκώσης, Χ. και Τσάρτας, Π. (2001) *Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον*, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

Μαντίδη, Α. και Μελίδου, Π.(2001) 'Ελληνικές Θέσεις Πολιτιστικής Προστασίας της UNESCO – Προτάσεις για δύο νέες: Εργασία Εξαμήνου', Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Μέρτζος, Ν. Ι. (2003) 'Παραμύθι με όνομα Νυμφαίον', *Αμιγής Κοινωνική Επιχείρηση Νυμφαίου*.

Μιχαλόπουλος, Α. (2003) 'Παραδοσιακοί Οικισμοί', Αθήνα: Explorer.

Μπεριάτος, Η. (2002) 'Χωροταξία ΙΙΙ-Περιβαλλοντικός Σχεδιασμός και Πολιτική', Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας.

Μπεριάτος, Η. (2003) 'Νέες προσεγγίσεις στο σχεδιασμό και την πολιτική προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς', *ΤΟΠΟΣ: Επιθεώρηση Χωρικής Ανάπτυξης, Σχεδιασμού και Περιβάλλοντος*.

Νόμος 1469/1950 ΦΕΚ 69 Α/7-8-1950: «Περί προστασίας ειδικής κατηγορίας οικοδομημάτων και έργων τέχνης μεταγενέστερων του 1830».

Νόμος 360/1976: «Περί χωροταξίας και περιβάλλοντος»

Νόμος 880/1979: «Περί καθορισμού του ανώτατου ορίου συντελεστού δομήσεως».

Νόμος 880/1979 ΦΕΚ 58 Α/22-3-1979: «Για μεταφορά του συντελεστή δομήσεως», όπως τροποποιήθηκε με τον Νόμο 2300/1995 ΦΕΚ 69 Α/12-4-1995.

Νόμος 2039/1992 ΦΕΚ 61 Α/13-1992: «Διεθνής Σύμβαση για την προστασία της Αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της Ευρώπης».

Νόμος 2381/2000: «Τροποποίηση των διατάξεων του Ν. 1577/1985 "Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός" και άλλες πολεοδομικές διατάξεις».

Νόμος 3028/2003 ΦΕΚ 153/Α/ 28 Ιουνίου 2002: «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς».

Παραβάλου, Ι. (2001) 'Πάπιγκο', *Gusto*, **24**.

Παρθενοπούλου, Σ. (2002) 'Διαδικασία ανακήρυξης μιας περιοχής σε παραδοσιακό οικισμό (Παράδειγμα Αγ. Γερμανού Πρεσπών, Νομού Φλώρινας): Εργασία Εξαμήνου', Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, (2003) 'Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας', Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων- Διεύθυνση Χωροταξίας.

Πουλή, Α. (2002) 'Η αποκατάσταση των παραδοσιακών οικισμών ως παράγων ολοκληρωμένης και ενδογενούς ανάπτυξης τους: το παράδειγμα του παραδοσιακού οικισμού Καστρακίου Καλαμπάκας: Τελική Εργασία', Αθήνα: Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης.

Εταιρεία Ανάπτυξης Πηλίου 'Πρόγραμμα Αγροτουρισμός 2002', Leader II

Προεδρικό Διάταγμα 161/1984 ΦΕΚ 57 Α/30-4-1984: *«Για την ανακατανομή αρμοδιοτήτων στο Υπουργείο Πολιτισμού και Επιστημών και Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος».*

Προεδρικό Διάταγμα 358/1986 ΦΕΚ 158 Α: *«Καθορισμός αρμοδιοτήτων Υπουργείου Βόρειας Ελλάδας και ειδικότερα του άρθρου , παράγραφος δ (αα) και (δδ), που αναφέρονται στο χαρακτηρισμό κτιρίων ως διατηρητέων ή οικισμών ή τμημάτων αυτών ως παραδοσιακών και στην προστασία των ιστορικών τόπων αντίστοιχα».*

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Congress on the European Architectural Heritage, 21-25 Οκτωβρίου, Declaration of Amsterdam, 1975.

Convention Concerning of the World Cultural and Natural Heritage, Paris, 1972

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

1^ο Δημοτικό Σχολείο Σιάτιστας:

<http://1dim-siatist.koz.sch.gr/1odimotikoistoria.html>

1^ο Ενιαίο Λύκειο Φλώρινας για το Νυμφαίο:

<http://1lyk-florin.flo.sch.gr/florina/nymfaiio.html>

Αναπτυξιακή Εταιρεία Δυτικής Μακεδονίας «ΑΝ.ΚΟ.»:

<http://www.anko.gr/>

Δήμος Σιάτιστας:

<http://www.siatista.gr/>

Διαδικτυακός Τόπος Οικονομικής Επιθεώρησης:

<http://www.economics.gr/>

Ελβετικό Ομοσπονδιακό Ινστιτούτο Τεχνολογίας στη Ζυρίχη,

Τμήμα Αρχιτεκτονικής, αναφορά στη Μπολόνια Ιταλίας:

<http://www.gta.arch.ethz.ch/d/lehre/lampugnani/download/08bologna.pdf>

Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ):

<http://www.gnto.gr/>

Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ), Φλώρινα:

<http://www.florina.gr/eotweb.htm>

Ενιαίο Λύκειο Σιάτιστας:

<http://lyk-siatist.koz.sch.gr/>

Ευρωπαϊκή Ένωση:

<http://www.europa.eu.int/>

Εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ»:

<http://ta-nea.dolnet.gr/>

Εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ»:

<http://tovima.dolnet.gr/>

Ηλεκτρονική Εφημερίδα Σιάτιστας:

<http://www.siatistanews.gr>

Ηλεκτρονικό Αρχείο Φωτογραφιών:

<http://www.pathway.gr/wallpaper/wallpapers.htm>

Ηλεκτρονικό Αρχείο Φωτογραφιών, Κέρκυρα:

http://www.utia.cas.cz/jaja/corfu/c_prad.gif

Ηλεκτρονικό Έντυπο των Νέων του Δημοτικού Συμβουλίου Νεολαίας Δήμου
Χολαργού, αναφορά στην Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης:
<http://www.youthropa.gr/ORGANOSEIS/P6.htm>

Ηλεκτρονικό Περιοδικό «FITNET», Φλώρινα:
<http://www.fitnet.gr/Content/Content2/travelflorina.html>

Ηλεκτρονικός Κόμβος Πληροφοριών, Καβαλάρηδες Σιάτιστας:
<http://www.fora.gr/grevena/nea/2000/08/kavala.html>

Ηλεκτρονικός Οδηγός Ξάνθης, Παλιά Πόλη Ξάνθης:
<http://www.ixanthi.gr/politismos/paliapoli/index.htm>

Ηλεκτρονικός Οδηγός για την Κρήτη, Αρχάνες Ηρακλείου:
<http://www.4crete.gr/cretguide/heraklion3.htm>

Ηλεκτρονικός Τουριστικός Οδηγός, Κέρκυρα:
<http://www.greek-tourism.gr/kerkyra/axiotheata.htm>

Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, Γραφείο Διαχείρισης Προσωπικού,
Κατάλογος Διεθνών Οργανισμών:
<http://www.opm.gov/employ/internat/list.asp>

Ιππικός Όμιλος Νυμφαίου:
<http://www.ateron.gr/horses.htm>

Κατάλογος Συμβάσεων για τη διαχείριση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς:
<http://www.getty.edu/conservation/resources/charters.html>

Κίνα, Διαδικτυακό Κέντρο Πληροφόρησης, Παραδοσιακοί Οικισμοί:
<http://www.china.org.cn/english/features/38316.htm>

Μακεδονικά Μουσεία:
http://www.museumsofmacedonia.gr/Folklore/Mouseio_Nymfaioy.html

Μηχανή Αναζήτησης, Αγροτουρισμός:

<http://www.in.gr/agro/>

Νομοί Δυτικής Μακεδονίας:

<http://gym-kat-ydrous.flo.sch.gr/index.htm>

Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (WTO):

<http://www.world-tourism.org/>

Περιβαλλοντικό Κέντρο «ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ»:

<http://www.arcturos.gr/>

Περιοδικό «Φρουτονέα», αναφορά στον αγροτουρισμό:

<http://www.froutonea.gr/gr/main/isscontents.asp?isscode=40>

Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας:

<http://www.perdytmak.gr/>

Πολιτιστικός Οργανισμός ICCROM:

<http://www.iccrom.org/>

Πολιτιστικός Οργανισμός UNESCO:

<http://www.unesco.org/>

Πρόγραμμα «ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ»:

<http://www.antonistikotita.gr/>

Πρόγραμμα «Θράκη- Αιγαίο- Κύπρος»:

<http://www.thrakiaigaiokypros.gr/>

Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος (ΤΕΕ):

<http://www.tee.gr/>

Τουριστικός Οδηγός για την Ήπειρο:

<http://www.epirus.com/parigo/>

Υπουργείο Αιγαίου:

<http://www.yrai.gr/>

Υπουργείο Γεωργίας:

<http://www.minagric.gr/>

Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης:

<http://www.ypes.gr/>

Υπουργείο ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ.:

<http://www.minenv.gr/>

Υπουργείο Πολιτισμού:

<http://www.culture.gr/>

Σταθμός Πληροφόρησης «Πολιτιστικό Σημείο Επαφής»:

<http://www.ccp.culture.gr/>

Φιλανδία, Αρχιτεκτονική Κληρονομιά:

<http://www.nba.fi/HERITAGE/Englanti/erakper.htm>

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

Βουχάρα Μ., Πολιτικός Μηχανικός, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κοζάνης

Κοκκόλης Κ., Προϊστάμενος Δ/σης Περιβάλλοντος Χωροταξίας Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

Κοντοζήση Α., Κοινότητα Μακρινίτσας

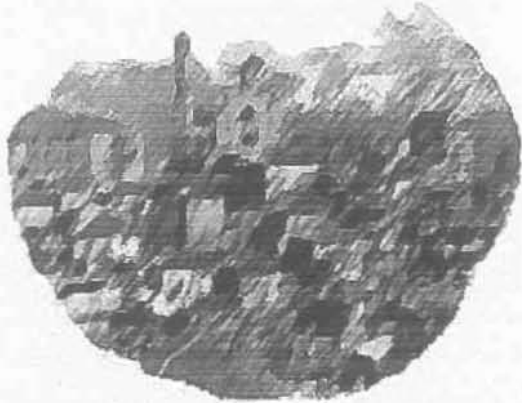
Μάνιος Π., Δ/τη Μανούσειας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σιάτιστας, Δημοτικός Σύμβουλος Δήμου Σιάτιστας

Μέρτζος Ν., Πρόεδρος Κοινότητας Νυμφαίου

Νανόπουλος Γ., Πολιτικός Μηχανικός, Νομαρχιακός Σύμβουλος Κοζάνης

Σαρροπούλου Α., Γεωπόνος, Δημαρχείο Σιάτιστας

Σουλταμπάνογλου Ε., Αρχιτέκτων Μηχανικός, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κοζάνης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

1. ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Ο ακόλουθος κατάλογος Χαρτών, Συμβάσεων και Εισηγήσεων αντιπροσωπεύουν τη χρονολογική εξέλιξη της πολιτιστικής πολιτικής τα τελευταία 95 χρόνια. Τα κείμενα του είναι διεθνούς, περιφερειακής και/ ή εθνικής σκοπιάς.

1904

- ✓ Εισηγήσεις από το Συνέδριο στη Μαδρίτη (1904)

1930-1939

- ✓ Γενικά συμπεράσματα από το Συνέδριο στην Αθήνα (1931)
- ✓ Χάρτα των Αθηνών (1931)
- ✓ Χάρτα των Αθηνών (1933)
- ✓ Η Συμφωνία του Roerich: Προστασία των καλλιτεχνικών και επιστημονικών θεσμών και των ιστορικών μνημείων (1935)

1950-1959

- ✓ Η Σύμβαση της Χάγης: Σύμβαση για την προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς κατά την περίοδο Πολέμου (1954)
- ✓ Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Σύμβαση (1954)
- ✓ Εισήγηση για τις Διεθνείς Μεθόδους που Εφαρμόζονται στην Αρχαιολογική Ανασκαφή (1956)
- ✓ Εισήγηση για τους Διεθνείς Διαγωνισμούς στην Αρχιτεκτονική και την Πολεοδομία (1956)

1960-1969

- ✓ Εισήγηση για τις Αποτελεσματικότερες Μεθόδους που καθιστούν τα Μουσεία προσβάσιμα σε όλους (1960)
- ✓ Εισήγηση για τη Διαφύλαξη της Ομορφιάς και του Χαρακτήρα των Τοπίων και των Αξιοθεάτων (19620)
- ✓ Ο Χάρτης της Βενετίας: Διεθνής Χάρτης για τη Συντήρηση και Αποκατάσταση των Μνημείων και των Αξιοθεάτων (1964)
- ✓ Εισήγηση για τις Μεθόδους Απαγόρευσης και Παρεμπόδισης των Παράνομων Εισαγωγών, Εξαγωγών και Αλλαγής Ιδιοκτησίας της Πολιτιστικής Κληρονομιάς (1964)
- ✓ Κανονισμός του Κιότο: Τελική Αναφορά του Συνεδρίου για τη Διατήρηση και Αξιοποίηση των Μνημείων και των Αξιοθεάτων Καλλιτεχνικής και Ιστορικής Αξίας (1967)
- ✓ Εισήγηση για τη Διατήρηση της Πολιτιστικής Ιδιοκτησίας εν Κινδύνω λόγω Δημόσιων ή Ιδιωτικών Εργασιών (1968)
- ✓ Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία της Αρχαιολογικής Κληρονομιάς (1969)

1970-1978

- ✓ Σύμβαση για τις Μεθόδους Απαγόρευσης και Παρεμπόδισης των Παράνομων Εισαγωγών, Εξαγωγών και Αλλαγής Ιδιοκτησίας της Πολιτιστικής Κληρονομιάς (1970)
- ✓ Σύμβαση για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς (1972)
- ✓ Εισήγηση για την Προστασία, σε Εθνικό Επίπεδο, της Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς (1972)
- ✓ Αποφάσεις του Συμποσίου για την Εισαγωγή της Σύγχρονης Αρχιτεκτονικής σε Αρχαιολογικά Συγκροτήματα και Κτίρια (1972)
- ✓ Ευρωπαϊκός Χάρτης για την Αρχιτεκτονική Κληρονομιά (1975)
- ✓ Συνθήκη του Άμστερνταμ (1975)
- ✓ Αποφάσεις του Διεθνούς Συμποσίου για τη Διατήρηση των Μικρότερων Ιστορικών Πόλεων (1975)
- ✓ Πολιτιστικός Τουρισμός (1976)

- ✓ Συνθήκη για την Προστασία της Αρχαιολογικής, Ιστορικής και Καλλιτεχνικής Κληρονομιάς των Κρατών της Αμερικής, Συνθήκη του Σαν Σαλβαντόρ (1976)
- ✓ Εισήγηση για τη Φύλαξη και τον Σύγχρονο ρόλο των Ιστορικών Περιοχών (1976)
- ✓ Εισήγηση για τη Διεθνή Ανταλλαγή της Πολιτιστικής Ιδιοκτησίας (1976)
- ✓ Εισήγηση για την Προστασία της Μετακινούμενης Πολιτιστικής Ιδιοκτησίας (1978)

1980-1989

- ✓ Εισήγηση για τη Φύλαξη και Διατήρηση των Μετακινούμενων Εικόνων (1980)
- ✓ Ο Χάρτης της Burra: Ο Χάρτης του ICOMOS για την Αυστραλία, για τη Διατήρηση των Χώρων Πολιτιστικής Σημασίας (1981)
- ✓ Ο Χάρτης της Φλωρεντίας: Ιστορικοί Κήποι (1982)
- ✓ Ο Χάρτης του Deschambault για τη Διατήρηση της Κληρονομιάς του Κεμπέκ (1982)
- ✓ Η Συνθήκη του Plaxcala για την Αναζωογόνηση των Μικρών Οικισμών (1982)
- ✓ Η Συνθήκη της Δρέσδης (1982)
- ✓ Ο Χάρτης του Appleton για την Προστασία και την Τόνωση του Δομημένου Χώρου (1983)
- ✓ Η Συνθήκη της Ρώμης (1983)
- ✓ Ευρωπαϊκό Συνέδριο για την Προσβολή της Πολιτιστικής Κληρονομιάς (1985)
- ✓ Συνθήκη για την Προστασία της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ευρώπης (1985)
- ✓ Πρώτο Βραζιλιάνικο Σεμινάριο για τη Διατήρηση και Αναζωογόνηση των Ιστορικών Κέντρων (1987)
- ✓ Ο Χάρτης της Ουάσιγκτον: Χάρτης για τη Συντήρηση των Ιστορικών Πόλεων και Αστικών Περιοχών (1987)
- ✓ Εισήγηση για τη Φύλαξη της Παραδοσιακής Κληρονομιάς και Λαογραφίας (1989)
- ✓ Η συμφωνία του Vermillion για την Αρχαιολογική Ηθική και τη Μεταχείριση των Νεκρών (1989)

1990-1999

- ✓ Χάρτης για την Προστασία και τη Διαχείριση της Αρχαιολογικής Κληρονομιάς (1990)
- ✓ Η Σύμβαση της Πόλης του Κεμπέκ (1991)
- ✓ Χάρτης για τη Συντήρηση Τόπων Πολιτιστικής Αξίας Κληρονομιάς (1992)
- ✓ Χάρτης Διατήρησης των Ιστορικών Πόλεων και Περιοχών των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (1992)
- ✓ Ο Χάρτης του Courmayeur (1992)
- ✓ Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία της Αρχαιολογικής Κληρονομιάς της Ευρώπης (Αναθεώρηση) (1992)
- ✓ Ο Χάρτης της Νέας Ορλεάνης για την Από Κοινού Συντήρηση των Ιστορικών Κατασκευών και Έργων Τέχνης (1992)
- ✓ Η Σύμβαση της Oaxaca (1993)
- ✓ Ο Χάρτης του Fez (1993)
- ✓ Οδηγίες για την Επιμόρφωση και την Εκπαίδευση στον τομέα της Συντήρησης των Μνημείων, των Οικισμών και των Περιοχών (1993)
- ✓ Ψήφισμα της Γενικής Συνόδου των Ηνωμένων Εθνών (A/RES/48/15) για την Επιστροφή ή την Απόδοση της Πολιτιστικής Ιδιοκτησίας στις Χώρες Καταγωγής της (1993)
- ✓ Η Προμελέτη της Σύμβασης του Μπουένος Άιρες για την Προστασία της Υποθαλάσσιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς (1994)
- ✓ Το Έγγραφο Nara για την Αυθεντικότητα (1994)
- ✓ Ψήφισμα για την Ενημέρωση ως Μέσο για την Προστασία από Ζημιές κατά τη διάρκεια Πολέμου στην Πολιτιστική Κληρονομιά (1994)
- ✓ Η Σύμβαση του Unidroit για τα Κλεμμένα ή Παράνομα Εξαγόμενα Αντικείμενα Πολιτισμού (1994)
- ✓ Το Πρωτόκολλο του Bergen για την Επικοινωνία και τις Επαφές μεταξύ των Πόλεων του Οργανισμού Πόλεων Παγκόσμιας Κληρονομιάς (1995)
- ✓ Χάρτης για το Βιώσιμο Τουρισμό (1995)
- ✓ Χάρτης για την προστασία και τη Διαχείριση της Υποθαλάσσιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς (1996)
- ✓ Τελική Συμφωνία των Εταίρων του ΝΑΤΟ στο Συνέδριο Ειρήνης για την Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς κατά τη Διάρκεια Πολέμου ή σε Περίπτωση Ανάγκης (1996)

- ✓ Η Σύμβαση της Βαλένθια (1996)
  - ✓ Η Σύμβαση του Σαν Αντόνιο (1996)
  - ✓ Η Σύμβαση του Κεμπέκ (1997)
  - ✓ Το Έγγραφο της Ραβία (1997)
  - ✓ Το Κατηγόρω της Ενορα (1997)
  - ✓ Η Σύμβαση της Στοκχόλμης: Σύμβαση του ICOMOS για τα 50 χρόνια από την Παγκόσμια Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (1998)
  - ✓ Η Σύμβαση της Μελβούρνης (1998)
  - ✓ Εισήγηση για τα Μέτρα Προώθησης της Ολοκληρωμένης Συντήρησης των Ιστορικών Συμπλεγμάτων της Ακίνητης και Κινητής Ιδιοκτησίας (1998)
  - ✓ Το Δεύτερο Πρωτόκολλο για τη Σύμβαση της Χάγης το 1954 για την Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς κατά την περίοδο Πολέμου (1999)
- (<http://www.getty.edu/conservation/resources/charters.html>)

2. ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ «ΧΑΡΤΑΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ»

«Ο ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ»

(Υιοθετείται στο Πρώτο Διεθνές Συνέδριο Αρχιτεκτόνων και Τεχνικών των Ιστορικών Μνημείων, Αθήνα 1931)

Στο Συνέδριο στην Αθήνα ψηφίστηκαν οι ακόλουθες επτά αποφάσεις- μέτρα που ονομάστηκαν "Carta del Restauro":

1. Καθιέρωση διεθνών οργανώσεων για την αποκατάσταση, τόσο σε λειτουργικό όσο και σε συμβουλευτικό επίπεδο
2. Υποβολή των προτεινόμενων προγραμμάτων αποκατάστασης θα υποβάλλονται σε έλεγχο βασισμένο στην υφιστάμενη εμπειρία προς αποφυγή των λαθών που μπορούν προκαλέσουν απώλεια του χαρακτήρα και των ιστορικών αξιών στις δομές.

3. Επίλυση των προβλημάτων της συντήρησης των ιστορικών περιοχών μέσω νομοθετικών ρυθμίσεων, σε εθνικό επίπεδο για όλες τις χώρες.
4. Για ανασκαμμένες περιοχές που δεν ενέχουν άμεσης αποκατάστασης ισχύει η υποχρέωση επανακάλυψής του, με στόχο την προστασία τους.
5. Χρήση σύγχρονων τεχνικών και υλικών κατά την εργασία αποκατάστασης.
6. Προστασία των περιοχών ιστορικής σημασίας.
7. Προστασία των περιοχών που περιβάλλουν τις περιοχές ιστορικής σημασίας.

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ.

Ι. Δόγματα – Γενικές αρχές

Η Συνδιάσκεψη αποδέχθηκε τις γενικές αρχές και τα δόγματα σχετικά με την προστασία των μνημείων.

Όποιο και να είναι το φάσμα των συγκεκριμένων περιπτώσεων, κάθε μια από τις οποίες υπόκειται σε μια διαφορετική λύση, η Συνδιάσκεψη σημείωσε ότι στις διαφορετικές χώρες που αντιπροσωπεύονταν σ' αυτήν υπερίσχυε μια γενική τάση να εγκαταλειφθούν οι ολικές αποκαταστάσεις ώστε να αποφευχθούν οι συνεπακόλουθοι κίνδυνοι από την εισαγωγή ενός συστήματος κανονικής και μόνιμης συντήρησης.

Όταν, ως αποτέλεσμα της φθοράς ή της καταστροφής, η αποκατάσταση εμφανίζεται να είναι αναπόφευκτη, η Συνδιάσκεψη συνέστησε να γίνει σεβαστή η ιστορική και καλλιτεχνική εργασία του παρελθόντος, χωρίς τον αποκλεισμό του ρυθμού οποιασδήποτε δεδομένης περιόδου.

Η Συνδιάσκεψη συστήνει ότι η χρήση των κτηρίων, που εξασφαλίζει τη συνέχεια της ζωής τους, πρέπει να διατηρηθεί, αλλά ότι πρέπει να είναι συμβατή και να σέβεται τον ιστορικό ή καλλιτεχνικό χαρακτήρα τους

II. Τα Διοικητικά και Νομοθετικά Μέτρα σχετικά με τα Ιστορικά Μνημεία

Η Συνδιάσκεψη αποδέχθηκε τη δήλωση των νομοθετικών μέτρων που προτάθηκαν με σκοπό την προστασία των μνημείων του καλλιτεχνικού, ιστορικού ή επιστημονικού ενδιαφέροντος και που ανήκουν στις διαφορετικές χώρες.

Ενέκρινε ομόφωνα τη γενική τάση αναγνώρισης του ορισμένου δικαιώματος της κοινότητας όσον αφορά στην ιδιωτική ιδιοκτησία.

Σημείωσε ότι, οι διαφορές που υπάρχουν μεταξύ αυτών των νομοθετικών μέτρων οφείλονταν στη δυσκολία συνδυασμού των νόμων για το κοινό καλό και των ατομικών δικαιωμάτων.

Συνεπώς, η Συνδιάσκεψη ενέκρινε τη γενική τάση αυτών των μέτρων, ενώ παρέμεινε της άποψης ότι η τάση αυτή πρέπει να είναι σύμφωνη με τις τοπικές συνθήκες και με την κοινή γνώμη, έτσι ώστε η λιγότερη πιθανή αντίθεση που οφείλεται στις υποχωρήσεις που καλούνται να κάνουν οι ιδιοκτήτες των μνημείων για το κοινό καλό, να είναι αντιμετωπίσιμη.

Πρότεινε οι δημόσιες αρχές της κάθε χώρας να είναι εξουσιοδοτημένες για τη λήψη περιοριστικών μέτρων σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης.

Τέλος, πρότεινε ο Διεθνής Οργανισμός Μουσείων να δημοσιεύσει έναν κατάλογο και έναν συγκριτικό πίνακα των εν ισχύ νομοθετικών μέτρων των διαφόρων χωρών και ν' αναλάβει τη συνεχή ενημέρωσή τους.

III. Η αισθητική των ιστορικών μνημείων

Η Συνδιάσκεψη συνέστησε ως προς την κατασκευή των κτιρίων, να γίνει σεβαστός ο χαρακτήρας και η εξωτερική όψη των πόλεων στις οποίες πρόκειται να ανεγερθούν και ιδιαίτερα στις περιοχές γύρω από αρχαία μνημεία, όπου πρέπει να δοθεί μεγάλη προσοχή στον περιβάλλοντα χώρο. Ακόμη και ορισμένοι σχηματισμοί και μια ιδιαίτερα γραφική προοπτική πρέπει να συντηρηθούν.

Πρέπει επίσης να γίνει μια μελέτη της διακοσμητικής βλάβης που ταιριάζει περισσότερο σε ορισμένα μνημεία ή ομάδες μνημείων από την άποψη της συντήρησης του αρχαίου χαρακτήρα τους. Η Συνδιάσκεψη συνέστησε κυρίως την καταστολή όλων των μορφών της δημοσιότητας, της ανέγερσης μη εμφανών στηλών τηλεπικοινωνιών και του αποκλεισμού όλων των οχλουσών εργοστασίων καθώς και ψηλών κολώνων στη γειτονιά των μνημείων καλλιτεχνικής και ιστορικής κληρονομιάς.

IV. Αποκατάσταση των μνημείων

Οι εμπειρογνώμονες άκουσαν τις διαφορετικές απόψεις σχετικά με τη χρήση των σύγχρονων υλικών για την αναστήλωση των αρχαίων μνημείων. Ενέκριναν τη συνετή χρήση όλων των μέσων που προσφέρει η σύγχρονη τεχνολογία και ειδικότερα του οπλισμένου σκυροδέματος (Béton Armé).

Προσδιόρισαν ότι αυτή η κατασκευή του υπόστηλώματος πρέπει όπου αυτό είναι εφικτό, να καλυφθεί ώστε να διατηρηθεί η όψη και ο χαρακτήρας του αποκατεστημένου μνημείου.

Συνέστησε επίσης τη χρήση τους ιδιαίτερα σε περιπτώσεις αποφυγής του κινδύνου φθοράς για την αναστήλωση των σημείων που κινδυνεύουν και πρέπει να διασωθούν.

V. Η φθορά των αρχαίων μνημείων

Η Συνδιάσκεψη σημείωσε ότι, υπό τις συνθήκες που επιβάλλει ο σύγχρονος τρόπος ζωής, τα μνημεία σε όλο τον κόσμο απειλούνται όλο και περισσότερο από ατμοσφαιρικούς ρύπους.

Εκτός από τις συνήθειες προφυλάξεις και τις μεθόδους που εφαρμόστηκαν επιτυχώς στη συντήρηση μνημειακών γλυπτών, στην πράξη ήταν αδύνατο να διατυπωθούν οποιοδήποτε γενικοί κανόνες, δεδομένης της πολυπλοκότητας των περιπτώσεων και των μέχρι σήμερα γνώσεων.

Η Συνδιάσκεψη συνέστησε:

- ✓ Σε κάθε χώρα, οι αρχιτέκτονες και οι έφοροι αρχαιοτήτων των μνημείων να συνεργαστούν με φυσικούς, χημικούς και επιστήμονες ειδικευόμενους στη φύση και το περιβάλλον, με στόχο τον καθορισμό των μεθόδων που πρέπει να ακολουθούνται σε συγκεκριμένες περιπτώσεις.
- ✓ Ο Διεθνής Οργανισμός Μουσείων να είναι ενήμερος για την πρόοδο των εργασιών στον συγκεκριμένο τομέα σε κάθε χώρα και να υπάρχει αναφορά επ' αυτής στις εκδόσεις του Οργανισμού.

Με στόχο τη διατήρηση των μνημειακών γλυπτών, η Συνδιάσκεψη υπήρξε της άποψης ότι η αφαίρεση των έργων τέχνης από τα σημεία για τα οποία σχεδιάστηκαν

ήταν απαραίτητο να αποθαρρυνθεί. Συνέστησε ως μέσο πρόληψης, τη διατήρηση των αυθεντικών μοντέλων όπου αυτά σώζονται ή εάν αυτό είναι αδύνατο η τοποθέτηση καλουπιών.

VI. Η τεχνική της συντήρησης

Η Συνδιάσκεψη βρέθηκε στην ευχάριστη θέση να σημειώσει ότι οι αρχές και οι τεχνικές εκτιμήσεις που τέθηκαν επί τάπητος στις διάφορες λεπτομερείς συζητήσεις εμπνέονται από την ίδια ιδέα, όπως αναλύεται αμέσως μετά:

Στην περίπτωση ύπαρξης ερειπίων κρίθηκε απαραίτητη η προσεκτική συντήρηση, καθώς και η λήψη μέτρων για την αποκατάσταση οποιωνδήποτε αυθεντικών τμημάτων που μπορούν να διασωθούν (αναστήλωσις), όποτε αυτό είναι δυνατό. Τα νέα υλικά που χρησιμοποιούνταν για αυτόν το λόγο έπρεπε σε κάθε περίπτωση να είναι αναγνωρίσιμα. Όταν η συντήρηση των ερειπίων που είδαν το φως της μέρας κατά τη διάρκεια των ανασκαφών θα ήταν αδύνατη, η Συνδιάσκεψη θεώρησε ότι πρέπει να καλύπτονται ξανά, αφού φυσικά καταγραφούν όλες οι ακριβείς πληροφορίες.

Ήταν περιττό να αναφερθεί ότι η τεχνική εργασία σχετικά με την ανασκαφή και τη συντήρηση των αρχαίων μνημείων έχρηξε αναγκαιότητας για στενή συνεργασία μεταξύ του αρχαιολόγου και του αρχιτέκτονα.

Όσον αφορά σε άλλα μνημεία, οι ειδικοί συμφώνησαν ομόφωνα ότι πριν από οποιαδήποτε εργασία αναστήλωσης ή μερικής αποκατάστασης, έπρεπε να γίνει μια λεπτομερής ανάλυση των απωλειών και της φύσης της φθοράς αυτών των μνημείων. Επισήμαναν επίσης ότι κάθε περίπτωση οφείλει να αντιμετωπίζεται ως μεμονωμένη και ξεχωριστή.

VII. Η συντήρηση των μνημείων και η Διεθνής Συνεργασία

α) Τεχνική και ηθική συνεργασία.

Η Συνδιάσκεψη, πεπεισμένη ότι το ζήτημα της διατήρησης της καλλιτεχνικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς της ανθρωπότητας ενδιαφέρει την κοινότητα των Κρατών, που είναι φύλακες του πολιτισμού, ήλπιζε ότι τα κράτη, που ενεργούν στο πνεύμα του Συμβολαίου της Ένωσης των Εθνών, θα συνεργαστούν μεταξύ τους με έναν πιο συγκεκριμένο τρόπο και με στόχο την προώθηση της διατήρησης των καλλιτεχνικών και ιστορικών μνημείων.

Θεώρησε επίσης ιδιαίτερα επιθυμητό σε εξειδικευμένα ιδρύματα και ενώσεις να συνταχθεί οποιοσδήποτε διεθνής νόμος και να δοθεί μια ευκαιρία διακήρυξης του ενδιαφέροντός τους για την προστασία των έργων τέχνης που απειλούνται με καταστροφή.

Εξέφρασε ακόμη την επιθυμία, οι αιτήσεις για την επίτευξη αυτού του στόχου, που υποβάλλονται στην Επιστημονική Οργάνωση Συνεργασίας της Ένωσης των Εθνών, να τεθούν υπό την ουσιαστική προσοχή των Κρατών.

Επαφίονταν στη Διεθνή Επιτροπή της Επιστημονικής Οργάνωσης Συνεργασίας, μετά από έρευνα που θα διεξαχθεί από το Διεθνή Οργανισμό Μουσείων και αφού συγκεντρωθούν όλες οι σχετικές πληροφορίες, και ειδικότερα από την Εθνική Επιτροπή που ασχολείται με την Επιστημονική Οργάνωση Συνεργασίας, να εκφράσει μια άποψη σχετικά με τη σκοπιμότητα των μέτρων που θα λαμβάνονταν για κάθε μεμονωμένη περίπτωση.

Τα μέλη της Συνδιάσκεψης, αφού επισκέφθηκαν, κατά τη διάρκεια των συζητήσεών τους και της κρουαζιέρας που έκαναν για το σκοπό αυτό, διάφορες περιοχές ανασκαφής και αρχαία ελληνικά μνημεία, απέδωσαν ομόφωνα έναν φόρο τιμής στην ελληνική κυβέρνηση που για πολλά χρόνια, ήταν η ίδια υπεύθυνη για τις εκτενείς εργασίες και που ταυτόχρονα αποδέχθηκε τη συνεργασία με αρχαιολόγους και των ειδικούς από κάθε χώρα.

Τα μέλη της Συνδιάσκεψης είδαν εκεί ένα παράδειγμα δραστηριότητας που μπορεί να συμβάλει στην πραγματοποίηση των στόχων της Επιστημονικής Οργάνωσης Συνεργασίας, η ανάγκη για την οποία φανερώθηκε κατά τη διάρκεια της εργασίας τους.

β) Ο ρόλος της εκπαίδευσης στο σεβασμό των μνημείων

Τα μέλη της Συνδιάσκεψης, ασφαλώς πεπεισμένα ότι η καλύτερη εγγύηση στο θέμα της συντήρησης των μνημείων και των έργων τέχνης απορρέει από το σεβασμό και το ενδιαφέρον των ίδιων των εθνών, θεώρησαν ότι αυτά τα συναισθήματα μπορούν κατά ένα μεγάλο μέρος να προαχθούν μέσω κατάλληλης δράσης των δημόσιων αρχών.

Συνέστησαν επίσης, οι εκπαιδευτικοί να ωθούν τα παιδιά και τους νέους ανθρώπους να απέχουν από την αλλοίωση κάθε είδους μνημείου και να τους διδάξουν για τη σημασία της επίδειξης μεγαλύτερου και γενικότερου ενδιαφέροντος για την προστασία αυτών των ιερών μαρτυριών ενός πολιτισμού αιώνων.

γ) Αξία της διεθνούς τεκμηρίωσης

Η Συνδιάσκεψη εξέφρασε την επιθυμία:

1. Κάθε χώρα, ή θεσμός που δημιουργήθηκε ή αναγνωρίστηκε ως ικανός γι' αυτό το σκοπό, να δημοσιεύει έναν κατάλογο των αρχαίων μνημείων με φωτογραφίες και επεξηγηματικές σημειώσεις.
2. Κάθε χώρα να συνθέσει επίσημα αρχεία που θα περιέχουν όλα τα έγγραφα σχετικά με τα ιστορικά μνημεία της.
3. Κάθε χώρα να καταθέσει αντίγραφα των εκδόσεων τους όσον αφορά στα καλλιτεχνικά και ιστορικά μνημεία, στο Διεθνή Οργανισμό Μουσείων.
4. Ο Διεθνής Οργανισμός Μουσείων να δημοσιεύει ένα τμήμα των εκδόσεων του σε άρθρα σχετικά με τις γενικές διαδικασίες και τις μεθόδους που υιοθετούνται για τη συντήρηση των ιστορικών μνημείων.
5. Ο Διεθνής Οργανισμός Μουσείων να βρίσκει τον καλύτερο τρόπο χρησιμοποίησης των πληροφοριών που συλλέγει κατ' αυτόν τον τρόπο.

(Πηγή: http://www.icomos.org/docs/athens_charter.html,

Μετάφραση: Ιδία επεξεργασία)

3. ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΤΩΝ Ν. 2381/2000 ΚΑΙ Ν. 3028/2003

✓ Νόμος 2381/2000: *«Τροποποίηση των διατάξεων του Ν. 1577/1985 "Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός" και άλλες πολεοδομικές διατάξεις»:*

- Άρθρο 3 (Αντικατάσταση του άρθρου 4) *«Προστασία αρχιτεκτονικής και φυσικής κληρονομιάς»*
  1. Με Π. Δ/τα που εκδίδονται με πρόταση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας & Δημοσίων Έργων ή του κατά περίπτωση αρμόδιου υπουργού, ύστερα από αιτιολογική έκθεση της κατά περίπτωση αρμόδιας υπηρεσίας του, γνώμη του αρμόδιου Συμβουλίου Χωροταξίας, Οικισμού &

Περιβάλλοντος ή του κατά περίπτωση αρμόδιου Συμβουλίου του αρμόδιου υπουργείου και του ΑΠΑΣ εάν ζητηθεί από τον υπουργό και γνώμη του οικείου δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, με σκοπό τη διατήρηση και ανάδειξη της ιδιαίτερης ιστορικής, πολεοδομικής, αρχιτεκτονικής, λαογραφικής, κοινωνικής και αισθητικής φυσιογνωμίας τους, μπορεί να χαρακτηρίζονται:

α) οικισμοί ή τμήματα πόλεων ή οικισμών ή αυτοτελή οικιστικά σύνολα εκτός αυτών, ως **παραδοσιακά σύνολα**.

β) χώροι, τόποι, τοπία ή ζώνες ιδιαίτερου κάλλους και φυσικοί σχηματισμοί που συνοδεύουν ή περιβάλλουν ακίνητα και στοιχεία αρχιτεκτονικής κληρονομιάς ως **χώροι, τόποι ή ζώνες προστασίας των παραδοσιακών συνόλων**, όπως και αυτοτελείς φυσικοί σχηματισμοί ανθρωπογενούς χαρακτήρα, εντός ή εκτός οικισμών, ως περιοχές που έχουν ανάγκη από ιδιαίτερη προστασία και να θεσπίζονται ειδικοί όροι και περιορισμοί δόμησης και να καθορίζονται χρήσεις, κατά παρέκκλιση από τις διατάξεις του νόμου αυτού και από κάθε άλλη γενική ή ειδική διάταξη, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 9 του Π. Δ/τος 437/1985 "καθορισμός και ανακατανομή αρμοδιοτήτων των υπουργείων" (Φ.Ε.Κ. 157.Α').

- ✓ Νόμος 3028/2003 ΦΕΚ 153/Α/ 28 Ιουνίου 2002: «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς»:
  - Άρθρο 3, παράγραφος 1: «Η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της Χώρας συνίσταται κυρίως:
    - α) στον εντοπισμό, την έρευνα, την καταγραφή, την τεκμηρίωση και τη μελέτη των στοιχείων της,
    - β) στη διατήρηση και την αποτροπή της καταστροφής, της αλλοίωσης και γενικά κάθε άμεσης ή έμμεσης βλάβης της,
    - γ) στην αποτροπή της παράνομης ανασκαφής, της κλοπής και της παράνομης εξαγωγής,
    - δ) στη συντήρηση και την κατά περίπτωση αναγκαία αποκατάστασή της,

- ε) στη διευκόλυνση της πρόσβασης και της επικοινωνίας του κοινού με αυτήν,*
- στ) στην ανάδειξη και την ένταξη στη σύγχρονη κοινωνική ζωή και*
- ζ) στην παιδεία, την αισθητική αγωγή και την ευαισθητοποίηση των πολιτών για την πολιτιστική κληρονομιά».*

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

1. Π.Δ. 23.6.1981 ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΗ, 23 ΙΟΥΝΙΟΥ 1981

ΤΕΥΧΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ
332

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

- Περί άναγκαστικής απαλλοτριώσεως έκτακτως στην περιοχή του Νέου Κοζάνης για την άποθεση τέρρας του ΔΗΣ 'Αγ. Δημητρίου, την εγκατάσταση νέου Υ/Σ, τη διακωδικοποίηση αναχωμάτων και φύτεως εξωτερικής αποθέσεως Νότιου Παδίου Αγροτοεργαείου Πετολακίδας και τη μεταβίβαση χώρου συναρμολογητικής ταινιοδρόμου μεταφοράς λιγνίτη και τέρρας. ... 1
- Περί άναγκαστικής απαλλοτριώσεως έκτακτως στην περιοχή των Νέων Ήρακλίας και Κοζάνης για την εγκατάσταση χαλκιδέου παρτων της Ρ.Μ. 150 ΚΥ «ΠΟΑΥ-ΦΥΤΟ-ΣΦΗΚΙΑ» και τη συστηκή δουλειά έκτακτου διαλύσεως της εν λόγω Γραμμής Μεταφοράς. ... 2
- Περί άποκωπώσεως έκτάκτως και οικονομικότερα καθόρισται ορίων χωράφι και παραλίθια, στη Δομή «Μετοχή Άγιου Δημητρίου» Κοινόκτητης Πορτογαλίας, που καταλαμβάνει της «ΧΑ ΠΙΜΑΓΚ-ΕΛΑΑΣ». ... 3

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

- Περί κωδικοποίησιν όρων και περιεριστιών ορισίσεως των ομοειδών των πολεοδομικών εντός των όριων του κτηματο καταστάσεως του από το 1924 έκτακτου Σιτιστικού Νέου Κοζάνης, το υλοποιούμενόν ως πολεοδομικό σχέδιο από το 19.10.1978 Π. Δ/τος (ΦΕΚ 594/τ. Δ') και εντός των όριων αυτού. ... 4

ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθ. Β. 1169/558 (1)

- Περί άναγκαστικής απαλλοτριώσεως έκτακτως στην περιοχή του Νέου Κοζάνης για την άποθεση τέρρας του ΔΗΣ 'Αγ. Δημητρίου, την εγκατάσταση νέου Υ/Σ, τη διακωδικοποίηση αναχωμάτων και φύτεως εξωτερικής αποθέσεως Νότιου Παδίου Αγροτοεργαείου Πετολακίδας και τη μεταβίβαση χώρου συναρμολογητικής ταινιοδρόμου μεταφοράς λιγνίτη και τέρρας.

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

*Εγκύλιος 5/80/81

1. Της διατάξεως του Ν. Δ/τος 797/1971 περί άναγκαστικών απαλλοτριώσεων, σε συνδυασμό με τη διαταγή του

Π. Δ/τος 139/1971 περί της κωδικοποίησης των Νομαρχιών προς κερμείο άναγκαστικών ενών απαλλοτριώσεων.

2. Της διατάξεως του άρθρου 4 παρ. 2 του Νόμου 1468/1950 περί ίδρυσεως Δημόσιας 'Επιχειρήσεως 'Ηλεκτρισμού, όπως έχει τροποποιηθεί και συμπληρωθεί μεταγενέστερα, σύμφωνα με τ. Α.Ν. αριθ. 1672/1951, που κωδικοποιεί με το Νέο αριθ. 2113/1952.

3. Της διατάξεως του άρθρου 9, του Α.Ν. αριθ. 1565/1950 περί κωδικοποίησης της μετ' του Οίκου «ΕΒΑΣCO» τροποποίησης την 20ήν Ιουλίου 1950 κατασκευής κ.λπ., όπως έχουν κωδικοποιήσει, τροποποιηθεί και συμπληρωθεί με τ. Νέο αριθ. 1633/1951.

4. Της διατάξεως του άρθρου 8 του Α.Ν. 100/1967.

5. Την κοινή απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της Δημόσιας 'Επιχειρήσεως 'Ηλεκτρισμού αριθ. 393/22.12.80 (Συνεδρίαση του αριθ. 58/22.12.80).

6. Την κοινή άποφαση του Προϊσταμένου και του Υπουργού των Οικονομικών αριθ. Δ. 2652/66-20.5.80 (ΦΕΚ 497/80 τ.Β'), περί έκτακτως άρμευσις των 'Επιχειρήσεως Οικονομικών, άποφασίζουμε:

Κωδικοποιούμε την άναγκαστική απαλλοτριώση, λόγω 'εργασίας δημόσιας και ειδικότερα για τις ανάγκες του Αγροτοεργαείου Πετολακίδας, τσούρων (1) έκτακτων εκτάσεων συνολικού έκτακτου 2.169.347,04 μ² - που είνονται, με τ. στοιχεία Α, Β, Γ και Δ, από αριθ. γενικού αρχείου 3615 και ειδικού αρχείου 1456 διάγραμμα διοικητογραφίας (φύλλο 1) της ΔΕΗ, το οποίο έχει διαμορφωθεί με κωδικοποίησιν 15.1.1981, από τον αρμόδιο Διευθυντή του Υπουργείου Βιομηχανίας και Ενεργείας, Γ. Μ-έη.

Οι άνωτεροι έκτακτοι είνονται στις κτηματοικές περιοχές των Κοινοτήτων Κλαίτου και Άκρηνης (Α), Έξοχης Κλαίτου και Χερσαγής (Β), Έξοχης (Γ) και Κλαίτου και Χερσαγής (Δ) του Νέου Κοζάνης και προορίζονται να χρησιμοποιηθούν:

α) Η έκταση με στοιχείο Α, έκτακτου 1.060.882,13 μ², για την άποθεση τέρρας του 'Αγιοηλεκτρικού Σταθμού 'Αγιου Δημητρίου.

β) Η έκταση με στοιχείο Β, έκτακτου 882.066,50 μ², για την εγκατάσταση νέου υ-σταθμού.

γ) Η έκταση με στοιχείο Γ, έκτακτου 117.320,31 μ², για τη διακωδικοποίηση αναχωμάτων της 2ας φάσεως εξωτερικής αποθέσεως άγρονων του Οργαείου Νότιου Παδίου και

δ) Η έκταση με στοιχείο Δ, έκτακτου 109.078,10 μ², για τη διακωδικοποίηση του χώρου συναρμολογητικής ταινιοδρόμου για τη μεταφορά λιγνίτη από το Οργαείο Νότιου Παδίου στον 'Αγιοηλεκτρικό Σταθμό 'Αγιου Δημητρίου και τη μεταφορά τέρρας από τον 'Αγιοηλεκτρικό Σταθμό 'Αγιου Δημητρίου στο νέο άποθέσεως τέρρας Νότιου Παδίου.

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ

ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

(4)

Περί καθορισμού όρων και περιορισμών δομής των οικοπέδων, των περιλαμβανομένων εντός των ορίων του νομίμως υφιστάμενου πρὸ τοῦ ἐτους 1923 οἰκισμοῦ Σιατίστης Νομοῦ Κοζάνης, τοῦ χαρακτηρισθέντος ὡς παραδοσιακοῦ οἰκισμοῦ διὰ τὸ ἀπο 19.10.1978 Π. Δ/τος (ΦΕΚ 594/Δ') καὶ ἐκτος τῶν ορίων αὐτοῦ.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Ἐχόντες ὑπ' ὄψιν:

1. Τὰς διατάξεις τοῦ ἀπὸ 7 Ἰουλίου 1923 Ν. Δ/τος «περὶ σχεδίων πλῆθον κλπ.», ὡς μεταγενεστέρως ἐ τροποποιήθηκαν καὶ συνεπληρώθησαν καὶ εἰδικώτερον τῶν ἀρθρῶν 9, 10 (παρ. 2) καὶ 11 αὐτοῦ.

2. Τὰς διατάξεις τοῦ Ν.Δ. 8/1973 «περὶ Γ.Ο.Κ.», ὡς ἐ τροποποιήθη διὰ τοῦ Ν.Δ. 205/1974 (ΦΕΚ 363/Α') καὶ εἰδικώτερον τοῦ ἀρθροῦ 70 (παρ. 6) ὡς αὐτὴ ἀντικαταστάθη διὰ τῆς παραγράφου 1 τοῦ ἀρθροῦ 4 τοῦ Ν. 622/1977 «περὶ ἐισπραξέων πρὸ τοῦ Δημοσίου Ἰσχύειον τῶν διὰ τὴν ἐκδοσὶν οἰκοδομικῶν ἀδειῶν καταβαλλομένων φόρων κλπ.» (ΦΕΚ 171/Α').

3. Τὰς διατάξεις τοῦ Ν. 947/1979 «περὶ οἰκιστικῶν περιοχῶν» (ΦΕΚ 169/Α') καὶ εἰδικώτερον τοῦ ἀρθροῦ 6 (παρ. 2) αὐτοῦ.

4. Τὰς διατάξεις τοῦ Ν. 1032/1980 «περὶ συστάσεως Ὑποθηκῆς Νομοταξίας, Οἰκισμῶν καὶ Περιβάλλοντος» (ΦΕΚ 57/Α') καὶ εἰδικώτερον τῶν ἀρθρῶν 2, 3 καὶ 7 αὐτοῦ.

5. Τὴν ἀπὸ 9.1.1981 αἰτιολογικὴν ἐκθεσὶν τῆς Διευθύνσεως παραδοσιακῶν Οἰκισμῶν καὶ Περιβάλλοντος (Π7).

6. Τὰς ὑπ' ἀριθ. 896/1980 καὶ 178/1981 γνωμοδοτήσεις τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπιτροπῆς, προτάσει τοῦ Ὑπουργοῦ Νομοταξίας, Οἰκισμῶν καὶ Περιβάλλοντος, ἀποσπείζομεν:

Ἄρθρον 1.

Ἵψος δομῆσεως:

1. Τὰ ἐλάχιστα ὅρια ἐδάσεως καὶ διαστάσεων ὡς καὶ οἰκοδομίας ὅροι καὶ περιορισμοὶ δομῆσεως τῶν οικοπέδων τῶν περιλαμβανομένων ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ νομίμως υφιστάμενου πρὸ τοῦ ἐτους 1923 οἰκισμοῦ Σιατίστης τοῦ Νομοῦ Κοζάνης τοῦ χαρακτηρισθέντος ὡς παραδοσιακοῦ διὰ τὸ ἀπο 19.10.78 Π. Δ/τος «περὶ χαρακτηρισμοῦ ὡς παραδοσιακῶν οἰκισμῶν τῶν τοῦ Κράτους καὶ καθορισμοῦ τῶν ὁρίων καὶ περιορισμῶν δομῆσεως τῶν οικοπέδων αὐτῶν» (ΦΕΚ 394/Α'), καθορίζονται ὡς κάτωθι:

- Ἐλάχιστον πρόσωπον: δώδεκα (12) μέτρα.
- Ἐλάχιστον ἐἶδος: εἴκοσι (18) μέτρα.
- Ἐλάχιστον ἐμβαδόν: τριακόσια (300) τετρ. μέτρα.

2. Κατὰ ἐπιπέδωσιν τῆς προηγουμένης παραγράφου θεωροῦνται ἄρτια καὶ οἰκοδομήσιμα οἰκοπέδα ἐφ' ὅσον ἔγουν κατὰ τὴν ἴσμεν δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος, ἐμβαδὸν καὶ διαστάσεις τὰς καθοριζόμενας διὰ τοῦ ἀπὸ 19.7.79 Π. Δ/τος «περὶ τροποποιήσεως τῶν ὁρίων καὶ περιορισμῶν δομῆσεως τῶν οικοπέδων, τῶν κειμένων ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν νομίμως υφιστάμενων πρὸ τοῦ ἐτους 1923 οἰκισμῶν τῶν στερομένων ἐγκληρικῶν δημοτομικῶν σχεδίων» (ΦΕΚ 401/Δ').

3. Σύστημα δομῆσεως ορίζεται τῶν περὶ τῶν. Ἡ Ἐπιτροπὴ Ἐνοπήσεως Ἀρχιτεκτονικοῦ Ἐλεγχου δύναται κατὰ τὴν κρίσιν τῆς νὰ μεταβάλῃ τὴν θέσιν τοῦ κτιρίου ἐντὸς τοῦ οικοπέδου εἴτε διὰ λόγους διατηρήσεως υφιστάμενης παλαιᾶς οἰκοδομῆς, εἴτε ἐπὶ σκοπῶ εἰσαφαιλεῖται ἡ διατήρησις τῆς παραδοσιακῆς κλίμακας τοῦ οἰκισμοῦ καὶ εἰς τὰς ὑπὸ ἀνεπίσημον εἰσαφαιλεῖται. Πρὸς τοῦτο ἡ Ε.Ε.Α.Ε. δύναται νὰ χορηγήσῃ προέγκρισιν καὶ ἐπὶ υποβαλλομένων προσηχῶν.

4. Μέγιστον ποσοστὸν καλύψεως τῶν οικοπέδων ορίζεται ἐξήντα ἐπὶ τοῖς εκατῶν (60%) τῆς ἐπιφανείας αὐτῶν.

5. Συντελεστὴς οὐδέποτε τῶν οικοπέδων ορίζεται ἐνὰ 1,00). Κατ' ἐξαιρέσιν ἐπιτρέπεται ἡ ἀνάγκης οἰκοδομῶν συνολικῆς ἐπιφανείας ὅλων τῶν ὁρίων συγ' μείζονος τῶν ἐκατῶν εἰκοσι (120) τετραγωνικῶν μέτρων.

6. Ὁ μέγιστος ἀριθμὸς ὁρίων ορίζεται εἰς δύο (2). Ἐπιτρέπεται ἡ κατασκευὴ τρίτου ὁροφου ἐφ' ὅσον ἡ ὄροσος αὐτοῦ προκύπτει μόνον λόγω κλίσεως τοῦ ἐδάσεως καθ' οἵανδήποτε ἐνοσίαν αὐτῆς.

7. Τὸ μέγιστον ἐπιτρεπόμενον ὕψος τῶν οἰκοδομῶν κτιρίων ορίζεται εἰς ἑπτὰ καὶ ἡμισυ (7,50) μέτρα, μετρούμενον ἀπὸ τοῦ ὀριζοντιοῦ ἐλαφροῦ ἢ τοῦ προϋφιστάμενου τεχνολογικῶς οἰκοδομημένου τοιοῦτου, μὴ συμπεριλαμβανομένου τῆς στέγης.

Τὸ ὡς ἀνω οριζόμενον ὕψος δύναται νὰ ἐξελικθῆται μέχρις ἐννέα (9) μέτρα ὅπου λόγω κλίσεως τοῦ ἐδάσεως δημιουργεῖται τρίτος ὄροφος.

Ἡ Ε.Ε.Α.Ε. δύναται κατὰ τὴν κρίσιν τῆς ν' αἰσθητικῶσιν τὰ ὡς ἀνωτέρω οριζόμενα ὕψη μέχρις ἑνὸς (1) μέτρον ἐφ' ὅσον τοῦτο κρίνεται ἀπαραίτητον α) διὰ τὴν προσαρμογὴν τοῦ κτιρίου εἰς τὰ παραδοσιακὰ πρότυπα τοῦ ἀμεσοῦ περιβάλλοντος, ἀνευ ὅμως ὑπερβάσεως τοῦ ἐπιτρεπόμενου ἀριθμοῦ ὁρίων καὶ συντελεστοῦ δομῆσεως, β) διὰ νὰ ἐπιτευχθῆ τὸ ἐλάχιστον ἀπαιτούμενον ἐλεύθερον ὕψος προσθήκης ὁρίων ἐπὶ υφιστάμενον παλαιῶν κτιριακῶν ἀνευ ὑπερβάσεως τοῦ ἐπιτρεπόμενου ἀριθμοῦ ὁρίων καὶ συντελεστοῦ δομῆσεως. Ἐλάττωσιν ἐλεύθερον ὕψος ὁρίων ορίζεται δύο μέτρα καὶ τεσσαράκοντα ἐκατοστὰ τοῦ μέτρον (2,40).

8. Ὅταν τὸ μέγιστον ἐπιτρεπόμενον ὕψος τῆς οἰκοδομῆς ἀπαγορευεῖται εἰσὸς ὅπου κατασκευὴ τῶν στεγῶν, κλιμακῶν καὶ σκαρπανῶν. Αἱ ἐξαιρέσεις αὗται κατασκευαὶ ἐπιβάλλεται νὰ ἔγουν μορφήν, διαστάσεις, κλίσεις κλπ. ἀπολύτως συμφώνως πρὸς τὰ παραδοσιακὰ πρότυπα.

Ὅμοίως ἐπιτρέπεται ἡ ἐγκατάστασις ἠλεκτρικῶν θερμοσίφωνων ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι οἱ μὲν ἠλεκτρικοὶ συλλέκται ὅχι ἐνοσηκτώνονται εἰς τὴν στέγην καὶ ἐφ' ὅσον τοῦτο δὲν εἶναι τεχνικῶσιν εφικτὸν, ὅχι ἐπιβάλλονται αὐτῆς, ἀπολυθόντες ἀπολύτως τὴν κλίσιν τῆς, τὸ δὲ δοχεῖον ἀποθηκεύσεως τοῦ θερμοῦ ὕδατος θὰ τοποθετηθῆ κατωθεν τῆς στέγης.

9. Ἀπαιτοῦνται εἰ κατασκευαῖ α) κτιρίων ἐπὶ ὑπερτελικῶσιν (SUR PILOTIS) καὶ β) ὑφιστάμενων οἰκισμῶν εἰς ἀσκήσεων τῆς ποσῆσιν τοῦ Δήμου Σιατίστης.

10) Κατὰ τὴν ἀνεπίσημον νέων οἰκοδομῶν τηρεῖται ἡ τῶν δημοσιευμένων οἰκοδομικῶν κανόνων.

Ἵσως τὸ πλάτος τῆς ὁδοῦ εἶναι μικρότερον τῶν πρὸς αὐτὴν (4,00) μέτρων ἢ οἰκοδομῆ τοποθετεῖται εἰς ἀπόστασιν τοῦλάχιστον δύο μέτρων (2,00) ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῆς.

Ἄρθρον 2.

Σύνθεσις ὄγκων - Διατάξεις κτιρίων - Μορφολογικὰ στοιχεῖα.

1. Ἡ σύνθεσις τῶν ὄγκων τῶν κτιρίων ἐπιβάλλεται νὰ προσαρμόζεται εἰς τὰ παραδοσιακὰ πρότυπα τοῦ περιβάλλοντος, ὡς πρὸς τὴν σύνθεσιν, τὴν κλίμακα καὶ τὰς ἀναλογίας τῶν ἐπὶ μέρους ὄγκων.

Ἡ Ε.Ε.Α.Ε. δύναται νὰ ἐπιβάλλῃ τροποποιήσεις προκειμένου νὰ ἐπιτευχθῆ περαιτέρω ἀναξαρτοποιήσις τμημάτων τοῦ ὄγκου τοῦ κτιρίου, μέχρι καὶ τῆς δημιουργίας πλειόνων ἀπολύτως δικηκρημένων κτιρίων, ἐάν τοῦτο ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὰς συνθήκας καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ παραδοσιακὰ πρότυπα τοῦ περιβάλλοντος.

2. Ἐπιβάλλεται ἡ κατασκευὴ τετρακλίνοσς ἢ πολυκλίνοσς στέγης διὰ τὴν κάλυψιν τῶν κτιρίων μὲ τὰς ἀπολύτως ἐλάχιστας κατὰ τὰ παραδοσιακὰ πρότυπα κλίσεις καὶ πάντως πρὸς ἡμεκτικέσας τῶν τοῖχων καὶ πέντε ἐπὶ τοῖς εκατῶν (95%). Ἡ ἐπιπέδωσις τῆς στέγης ἐπιβάλλεται νὰ γίνετα ἐπὶ ἐξαιρητικῶν κεισῶν.

Ἡ κατασκευὴ τῆς τετρακλίνοσς ἢ πολυκλίνοσς κατὰ τὰ ὡς ἀνω στέγης εἶναι υποχρεωτικὴ εἴσα καὶ ἐάν ἔκαστον τοῦ κτιριακοῦ τμηματος οἰκοδομῆ ἐπιτρέπεται ἢ προσβλεπῆται ἢ κατασκευῆ ἐπὶ πλεον ὄροφου ἢ ὁροσων.

Η στεγή επιβάλλεται να προσέχει εκ των ορίων του κτιρίου κατά πινύκοντα έως δώδεκα (10,50) τού μέτρα.

3. Απορριπτείται ή εγκαθίσταται και εγκαταλείπεται των οικοδομικών έργων ή άλλων εργασιών των οποίων το σύνολο εμβαστών και τον τύπων πλατώσεως του κτιρίου που έχει κλήρους, παρατώπων των εργασιών κατασκευής της στέγης και της επικρασιότητας αυτής.

4. Οι όψεις των κτιρίων δέον όπως προταρμίζονται εις τα παραδοσιακά πρότυπα του περιβάλλοντος.

Οι χρωματισμοί των εξωτερικών επιφανειών των κτιρίων θα είναι οι επικρατούστες ή συχνά επαναλαμβανόμενοι εις τα παραδοσιακά κτίρια του οικισμού (υδροχρώματα).

5. Τα ανοίγματα των όψεων επιβάλλεται να ακολουθούν τα παραδοσιακά πρότυπα τόσο ως προς την θέση των δονών και προς την μορφή και τής συνθέσεως αυτών αναλογίας και διαστάσεις.

6. Τα κουφώματα των κτιρίων επιβάλλεται να είναι ξύλινα, ειδικότερον:

α) Τα εξώφυλλα δέον να είναι ταμπλωτά ή κροφωτά (σπανιδιά).

β) Τα ανοίγματα των καταστημάτων να είναι περιορισμένων διαστάσεων, τα δε κουφώματα αυτών να είναι αναλόγου κατασκευής με τα παραδοσιακά πρότυπα.

γ) Επιτρέπεται η τοποθέτησις σιδηρών κηκλιζωμάτων ασφαλείας εις παράθυρα και θύρας μερής απλής.

δ) Τα εξωτερικά κουφώματα των κτιρίων επιβάλλεται να είναι ανοίχρα.

7. Επιτρέπεται η κατασκευή εξωστών ανοικτών κληροδομάτων με την προϋπόθεσις της στενής κατά τον κλίση της Ε.Ε.Α.Ε. ή παρόμοια κλίση πλάτους έως μέτρον και πινύκοντα εκκαστών του μέτρον (1,00) και μήκους όχι μεγαλύτερον του ενός τοίτου (1,00) του μήκους της θέσεως.

Οι εξόστια των πλαγιών και οπισθίων όψεων των κτιρίων δέον να απέχουν δύο μέτρα (2 μ.) εκ των ορίων του οικοπέδου και πέντε μέτρα (5 μ.) εκ των εναντι διοικητηρίων των δόμων.

Το κατώτατον σημείον του εν προθέσει εξώστου δεν πρέπει ελάττω της οικοδομικής γραμμής δέον να απέχη το ελάχιστον τρία μέτρα (3 μ.) από το κρήνην του κηλοδμήσιου.

Τα κηκλιζώματα των εξωστών δέον να είναι ξύλινα, σιδηρά ή κηκλιζωτά, κατά τας υποδείξεις της Ε.Ε.Α.Ε.

Οι ως άνω ανοικτοί εξόστια δεν προμαρτυρούνται εις την συντελεστήν δομήσεως του οικοπέδου.

8. Δεν επιτρέπεται η κατασκευή ανοικτών κληροδομάτων επί των κτισμών όψεων των κτιρίων. Οι κληροδομοί εν πάσει περίπτωση εις το ποσοστόν κηλοδομίας και τον συντελεστήν δομήσεως του οικοπέδου.

9. Η περιρρήσις κατά τή πρόθεσιν των οικοπέδων θα γίνεται συμπαντικώς κατά τή παραδοσιακά πρότυπα.

Η κατασκευή άλλης μορφής περιρρήσεως ως προς τή όψος, τήν μορφήν και τή χρησιμοποίησιν υλικών υπόκειται εις την κρίσιν της Ε.Ε.Α.Ε.

10. Δεν επιτρέπεται γενικώς ή ανάρτησις φωτιστικών επιγραφών ή διακηρύξεων. Επιτρέπεται η ανάρτησις φωτιστικών επιγραφών νομών ή εγχώριων κηλοδμήσιων εγκρίσεως της Ε.Ε.Α.Ε. ήτις θέλει εγκρίνει και τήν θέση, τήν διαστάσιν και τήν μορφήν αυτών. Εν πάση περιπτώσει τή μήκος αυτών δεν πρέπει να είναι μεγαλύτερον του πλάτους των ανοιγμάτων εις τή οποία άνιστοιχούν.

11. Δεν επιτρέπεται η ανάρτησις επιγραφών επί σταθίων δομάτων, εξωστών και κληροδομάτων, καθώς και η τοποθέτησις κηλοδομάτων εν γένει επί των σταθίων των κτιρίων, εντός των αναλλοίτων χώρων των οικοπέδων και των κοινοχρήστων χώρων του οικισμού. Όμοίως δεν επιτρέπεται η τοποθέτησις διακηρύξεων εις χώρους με ιδιαίτερα φυσικά χαρακτηριστικά και αρχαιολογικούς τοιούτους.

12. Επιτρέπεται η κατασκευή πεταχμάτων διά μονοχρώμου βράσματος μόνον εις περιπτώσεις καταστημάτων, χώρων

παροχής κηλοδμήσιων, και κηλοδμήσιων αναλυτής, κηλοδμήσιων εγκρίσεως της Ε.Ε.Α.Ε.

13. Επιβάλλεται η εγκατάστασις ανά έκαστον οικοδομικών τετραγώνων μιας ομαδικής κηλοδομίας τηλεοράσεως και εις τήν προβαλλομένην θέσιν.

Εφ' όσον υπάρχουν εις οικοδομικών τετραγώνων, μία ή πλείονες μεμονωμένα κηλοδομίας, αυτές άντικαθίστανται εις μιας εξυπηρετούσης όλόκληρον τή οικοδομικών τετραγώνων.

Εις περίπτωσιν καθ' ήν, δι' οιονδήποτε λόγον, δεν είναι εφικτή ή εγκατάστασις, κατά τή ως άνω ομαδική κηλοδομίας τηλεοράσεως, οι μεμονωμένως εγκαθιστάμενα τοιαύται, δέον να τοποθετώνται έγγυς του κτιρίου και τής περιρρήσεως, ώστε να μην είναι αισθητή ή παρουσία των, υπό τήν προϋπόθεσιν ότι θα είναι δοσική ή λήψις του οπτικού και ακουστικού σήματος.

Άρθρον 3.

Εγκαταστάσις επί των κοινοχρήστων χώρων.

1. Έκαστον έργον υποδομής των Όργανισμών Κοινής Ώφελείας (ΔΕΗ, ΟΤΕ, κ.λπ.) επιβάλλεται να είναι έπιφανών.

Η τοποθέτησις των μετρητών ηλεκτρικού ρεύματος κ. λπ. ως και παντός έτερου στοιχείου των παροχών των Όργανισμών Κοινής Ώφελείας επιβάλλεται να γίνεται εις μη προβαλλομένην θέσιν των κοινοχρήστων χώρων.

Οι Όργανισμοί Κοινής Ώφελείας (ΔΕΗ, ΟΤΕ, κ.λπ.) υποχρεούνται να αναλαμβάνουν ίδιαις δαπάναις τήν εγκατάστασιν ή τήν αναμόρφωσιν και διατήρησιν των εγκαταστάσεων των εις τήν περιοχήν ώστε να διατηρηται η μορφή του τόπου.

Επίσης υποχρεούνται να αναλαμβάνουν τήν άποκατάστασιν της αρχικής μορφής δόμων και κοινοχρήστων χώρων εις τους οποίους επενέβησαν διά τήν εγκατάστασιν των δικτύων των.

2. Έκάστη εργασία άσχερῶσα εις τήν διαμόρφωσιν, τροποποίησιν ή ανάπλασιν κοινοχρήστων χώρων (δόμων, πλατειών, κρηνοδομάτων κ.λπ.) εκτελείται κατά τρόπον προταρμίζομενον εις τα παραδοσιακά πρότυπα και κατόπιν εγκρίσεως της Ε.Ε.Α.Ε.

3. Δεν επιτρέπεται η κατασκευή ή η αλλαγή οποιουδήποτε στοιχείου των κοινοχρήστων χώρων ως πλακοστρώσεων, δόμων και πλατειών, σιδηρών, κρηνών, αναβαθμών, διαδρόμων και τοξωτών κηλοδομάτων. Εις περίπτωσιν κατά τήν οποίαν συνταραχών τοιαύτοι λόγοι διά τήν καταδέρσιν ή άντικατάστασιν ή αναμόρφωσιν τινός εκ των άνω στοιχείων των κοινοχρήστων χώρων απαιτείται εγκρίσις της Ε.Ε.Α.Ε.

4. Η επικάλυψις των δόμων και πλατειών επιβάλλεται να γίνεται κατά τους παραδοσιακούς τρόπους κατασκευής, ή με σύγχρονα υλικά κατόπιν εγκρίσεως της Ε.Ε.Α.Ε.

5. Πρω της χαράξεως επαρχιακής, κοινοτικής ή δημοτικής δόμων απαιτείται εγκρίσις της μελέτης από της Ε.Ε.Α.Ε. ήτις δέον να κοινοποιήται εις τους αρμοδίους φορείς εγκρίσεως (Δ/νσιν Περιεχ. Οικισμών της Πανικής Δ/σεως Οικισμ. Ε.Ο.Τ., ΥΠ.Π.Ε. κ.λπ.) προς έγκρισίν.

Άρθρον 4.

Επιταρμίζομενα χρήσις:

Εντός των ορίων του οικισμού επιτρέπεται η άνιέρσις κηλοδομίας κοινής ωφελείας, κοινωνικού εθελπλημού και διοικητικής γουναρικών άποκαθίσταται όμως ή κατασκευή οποιουδήποτε κηλοδομίας ή γουναρικών ως προς τήν μορφήν και τήν λειτουργικήν ή άσχερῶσα άσχερῶσα τήν προοίον κατά την κρίσιν της Ε.Ε.Α.Ε. Επίσης απαγορεύεται ή χρησιμοποίησις αναλλοίτων χώρων δι' άπορρήματα.

Άρθρον 5.

Παρακλήσις:

1. Διά τήν έπισκευήν και άποκατάστασιν πελαγιών κηλοδομίας, αντιπροσωπείων των της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής,

3652

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ)

χορηγείται άδεια οικοδομικών εργασιών κατόπιν εγκρίσεως της Ε.Ε.Α.Ε. εφόω και, εάν αί ανάγκαιαι να εκτελεσθούν εργασίαι αντίκεινται εις τὰς διατάξεις του παρόντος διατάγματος και άνευ υπερβάσεω του συντελεστού δημιουργίας του υπαρχόντος κτίριου όταν ούτος υπερβαίνη τον συντελεστήν δημιουργίας του παρόντος Δ/τος.

2. Προκειμένου περί κτισμάτων ερειπωμένων ή καταστρεφθέντων ως ετοιμοδοκών ή επικινδύνων αντιπροσωπευτικών της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, επιτρέπεται ή αναστήλωσις των εστώ και εάν αι απαιτούμεναι να εκτελεσθούν εργασίαι αντίκεινται εις τὰς διατάξεις του παρόντος διατάγματος, κατόπιν όμως τεκμηριωμένης έρευνής, εκ της οποίας θα προκύπτει ή ακριβής αρχική μορφή του κτίσματος και κατόπιν εγκρίσεως κατά περίπτωση της Ε.Ε.Α.Ε.

Άρθρον 6.

Ειδικά διατάξεις:

1. Διά την καταράσειν παλαιών κτισμάτων ή την άσκιρσιν λειτουργικών ή οικισματικών στοιχείων εκ αυτών ως και δια την καθύπερθεν εξοπλισμόν ιδιωτικών και δημοτικών χώρων (μάνδρα, λιθόστρωτα, κρήναι, ορεσάτα, κοπή βελώνων, βενδρών κλπ.) απαιτείται άδεια. Η σχετική άδεια καταρτίζεται ή καθύπερθεώς παρέρχεται μόνον κατόπιν έγκρίσεως της Ε.Ε.Α.Ε.

2. Διά την διαμόρφωσιν καλύπτων χώρων των οικισμένων επιτρέπονται μόνον αί απολύτως άναγκαίαι έγκαταστάσεις.

Εις περιπτώσειν κεκλιμένου έδάφους επιτρέπεται ή διακωστική του έκτασης δια βιομηχανικών τούτων ή πρακτικών μεγίστου ύψους ενός και ήμισυ (1/50) μέτρον από του φυσικού εσάρους.

Περίκλισις του ανωτέρω μεγίστου ύψους επιτρέπεται κατόπιν εγκρίσεως της Ε.Ε.Α.Ε. και μόνον εις περιπτώσειν όπου τούτο επιβάλλεται απολύτως δια λόγους τεχνικούς ή αισθητικούς, και υπό την προϋπόθεσιν ότι ή κατασκευή αύτη δύναται να άνταχθή αισθητικώς εις το περιβάλλον.

3. Εις περιπτώσειν κατασκευής τοίχων άντισεισθήσεως, ούτοι διαμορφούνται από άπόθεωσιν ύλικού και τρόπου κατασκευής, συμφώνως πούσ τα παραδοσιακά πρότυπα και τὰς υποδείξεις της Ε.Ε.Α.Ε.

4. Δεν έχει εφαρμογήν τὸ άρθρον 102 του ΓΟΚ/1973.

Άρθρον 7.

Γενικά διατάξεις:

1. Διά την χορήγησιν άδειάσιν άδειας δι' άνέγειρσιν νέου κτίριου ή προσθήκης ή επισκευής κλπ. ως και καταρτίσεωσ ή καθαιρέσεωσ στοιχείων έξ υπαρχόντων οικοδομών, απαιτείται, πέραν των απαιτούμενων υπό των κειμένων σχετικών διατάξεων στοιχείων και ή υποβολή δύο τούλσγιτων φωτογραφιών εια των όσίων ή άποδεικνύεται ή όείξις του οικοπέδου μετά τὸν πάρον υπαρχόντος κτίσματος και αί όλορη ήτοικτησίαι μετά των έντός αυτών κτισμάτων. Αύται όδων να φερασονται υπό της Δημοσιακής Λογισ.

2. Πρὸ της εκδόσεωσ άδειας, άνεγέρσεωσ νέας οικοδομής, επισκευής αποκαταστάσεωσ, προσθήκης ή κατασκευής έργων, καταρτίσεωσ ή καθαιρέσεωσ στοιχείων οικοδομών απαιτείται έγκρισις της Ε.Ε.Α.Ε.

3. Άδειαι εκδίδονται μέχρι της δημοσιεύσεωσ του παρόντος και μη εφαρμοςθείσει εν όλω ή εν μέρει, άνχθεωρούνται εν όλω ή δια τὰς υπολοίπουσ εργασίαισ, εφαρμοςμένων των διατάξεων του άρθρου 3 του παρόντος και κατά τὰς υποδείξεις της Ε.Ε.Α.Ε.

Άρθρον 8.

1. Όροι και Περισοιτιμὸι δημιουργίας των κηπέδων των κειμένων εντός των όσίων του εν τὸν άρθρω 1 του παρόντος ορίζονται και εντός των δημοτικών όσίων του Δήμου Νικαίας σύμφωνα οι προβλεπόμενοι δια του άρθ 6 (1) 1978 Π Δ/τος περί καθορισμού των όρων και περισοιτιμών δημιουργίας των κηπέδων των κειμένων εντός των δημοτικών τμηθίων των παλαιών και εντός των όσίων των νεώτερων υφισταμένων πρό του έτους 1928 οικήσιων (ΦΕΚ 538/Δ/78).

2. Διά την αυτην ως άνω περισχγή της παρ. 1 του παρόντος άρθρου ισχύουν αί διατάξεις του άρθρου 2 πλην της παρ. 13 αυτου.

Είς τον Υπουργόν Χωροταξίαισ, Οικήσιμου και Περιβάλλοντος, άνεθέσται την δημοσιεύσιν και εκτέλεσιν του παρόντος Διατάγματος.

Εν Αθήναισ τη 1 Ιουνίου 1981
Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ
Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΥΤΑΣ

2. ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ «...των Ελλήνων οι Κοινότητες...»

ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ,
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ και ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ

«... των Ελλήνων οι Κοινότητες ...»

Αμπελάκια Θεσσαλίας
Μακρινίτσα Πηλίου
Νυμφαίον Φλωρίνης
Οία Σαντορίνης
Πάνορμος Τήνου
Πάπιγγο Ζαγορίου

Οι παρακάτω Κοινότητες, νομίμως εκπροσωπούμενες από τους Προέδρους τους, χαρακτηρίζονται και συνέχονται από ένα πρότυπο αξιών που βιώνονται ανέκαθεν απaráλλακτες στον πυρήνα τους και εκφράζουν ένα σημαντικό μέρος της εθνικής κληρονομιάς του Ελληνισμού, της ευρυχωρίας του και της πλούσιας ποικιλομορφίας του σε μια πνευματική ενότητα πολιτισμού.

Οι αξίες αυτές είναι:

- η παράδοση και η αυτοφυής λαϊκή αρχιτεκτονική.
- ο πατρώος πολιτισμός.
- η ήπια και ισόρροπη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.
- η διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος και
- ο κοινοτικός βίος ως αυθύπαρκτος τρόπος ζωής των Ελλήνων διαποτισμένος βαθιά από την αλληλεγγύη και την επιείκεια, την Δημοκρατία και την συνεισφορά στα κοινά του τόπου και του Γένους.

Με τα δεδομένα αυτά και με την απόφασή μας να διατηρηθεί, να αναπτυχθεί και να διαχυθεί τούτο το πρότυπο αξιών αποφασίζουμε τα εξής:

1.-Ιδρύουμε *Εθνικό Δίκτυο Παράδοσης Πολιτισμού και Κοινοτικού Βίου*, υπό τον διακριτικό τίτλο : «...των Ελλήνων οι Κοινότητες...».

2.-Σκοποί του Δικτύου είναι:

α) η διατήρηση, η ανάπτυξη και η προβολή των παραπάνω προτύπων αξιών.

β] η στενή συνεργασία των Κοινοτήτων μας για την προώθηση των αξιών αυτών.

γ] η επεξεργασία και η εφαρμογή κοινών πολιτικών.

3.-Το Δίκτυο είναι ανοικτό σε επιμέρους συνεργασίες με ενδιαφερομένους ανάλογους πρωτοβάθμιους οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα, στην Ευρωπαϊκή Ένωση ,στα Βαλκάνια, στη Μεσόγειο και τις Παρευξείνιες Χώρες.

4.-Το Δίκτυο διοικείται από Διοικητικό Συμβούλιο που αποτελούν οι Πρόεδροι των Κοινοτήτων μας ή οι νόμιμοι εκπρόσωποί τους και προεδρεύεται εκ περιτροπής με ενιαύσια θητεία από ένα έκαστο των μελών του.

5.-Έδρα του Δικτύου ορίζεται η Μακρινίτσα που βρίσκεται στο κέντρο του.

6.-Νέα μέλη γίνονται δεκτά στο Δίκτυο εφόσον η ενδιαφερόμενη Ελληνική Κοινότητα εκπληρώνει όλα τα παραπάνω χαρακτηριστικά που διαπιστώνει προηγουμένως με ειδική απόφασή του το Δ.Σ.

7.-Όσα ζητήματα δεν ρυθμίζονται με την παρούσα ιδρυτική πράξη, αποφασίζονται από το Δ.Σ.

8.-Προσωρινή Διοίκηση του Δικτύου ορίζονται οι υπογράφωντες Πρόεδροι των Κοινοτήτων.

ΑΜΠΕΛΑΚΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ.....	ΚΩΣΤΑΣ ΜΑΡΓΚΑΣ
ΜΑΚΡΙΝΙΤΣΑ ΠΗΛΙΟΥ.....	ΝΙΚΟΣ ΤΣΟΥΚΑΣ
ΝΥΜΦΑΙΟΝ ΦΛΩΡΙΝΗΣ.....	ΝΙΚΟΣ ΜΕΡΤΖΙΟΣ
ΟΙΑ ΣΑΝΤΟΡΙΝΗΣ.....	ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΑΛΑΡΗΣ
ΠΑΝΟΡΜΟΣ ΤΗΝΟΥ.....	ΠΑΡΑΣΣΟΣ ΣΑΛΤΑΜΑΝΙΚΑΣ
ΠΑΠΙΓΚΟ ΖΑΓΟΡΙΟΥ.....	ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΤΣΟΥΜΑΝΗΣ

ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΑΣΤΙΚΗΣ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Στη Μακρινίτσα σήμερα την δεκάτη εβδόμη [17ην] Νοεμβρίου του έτους χίλια εννιακόσια ενενήντα οκτώ [1998] οι ακόλουθοι συμβαλλόμενοι:

1.-Ο κ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΣΟΥΚΑΣ, ενεργών ως νόμιμος εκπρόσωπος σύμφωνα με την με αριθμό 9 / 1998 απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου Μακρινίτσας, που εδρεύει στη Μακρινίτσα.

2.-Ο κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΑΡΓΚΑΣ, ενεργών ως νόμιμος εκπρόσωπος σύμφωνα με την με αριθμό ..... απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου Αμπελακίων, που εδρεύει στα Αμπελάκια,

3.-Ο κ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΕΡΤΖΙΟΣ, ενεργών ως νόμιμος εκπρόσωπος σύμφωνα με την με αριθμό ..... απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου Νυμφαίου, που εδρεύει στο Νυμφαίον,

4.-Ο κ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΑΛΑΡΗΣ, ενεργών ως νόμιμος εκπρόσωπος σύμφωνα με την με αριθμό ..... απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου Οίας, που εδρεύει στην Οία.

5.-Ο κ. ΠΑΡΑΣΣΟΣ ΣΑΛΤΑΜΑΝΙΚΑΣ, ενεργών ως νόμιμος εκπρόσωπος σύμφωνα με την με αριθμό ..... απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου Πανόρμου, που εδρεύει στον Πάνορμο,

6.-Ο κ. ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΤΣΟΥΜΑΝΗΣ, ενεργών ως νόμιμος εκπρόσωπος σύμφωνα με την με αριθμό ..... απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου Πάπιγκου, που εδρεύει στον Πάπιγκο,

συμφωνούν, συνομολογούν και συναποδέχονται τα παρακάτω:

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Θεωρώντας απαραίτητη προϋπόθεση για την τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη την ανάδειξη και την αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος των παραδοσιακών Κοινοτήτων, συμφωνούμε στη δημιουργία ενός πλαισίου συνεργασίας με τη μορφή δικτύου, για την προώθηση των σκοπών και των στόχων των Κοινοτήτων μας.

Για την αποτελεσματικότερη και την ορθολογικότερη οργάνωση και συντονισμό της δραστηριότητάς μας, συνιστούμε Αστική μη Κερδοσκοπική Εταιρεία της οποίας τα μέλη θα είμαστε εμείς οι συμβαλλόμενοι, με τους ακόλουθους όρους και συμφωνίες που λειτουργούν και διέπουν τη λειτουργία της.

ΑΡΘΡΟ 1 - ΕΠΩΝΥΜΙΑ

Η επωνυμία της Εταιρείας είναι ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ και ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ «... των Ελλήνων οι Κοινότητες...».

Στις διεθνείς σχέσεις της η εταιρεία θα χρησιμοποιεί μόνον τον διακριτικό τίτλο «... των Ελλήνων οι Κοινότητες...» σε πιστή μετάφραση στην αντίστοιχη γλώσσα.

Οι εταίροι είναι επίσης υποχρεωμένοι να συνδράμουν την εταιρεία ανάλογα με τις δυνατότητες τους και με την προσωπική τους εργασία, αλλά και με κάθε άλλο νόμιμο μέσον . όπως η παραχώρηση χρήσης κτιριακής και υλικοτεχνικής υποδομής κλπ.

ΑΡΘΡΟ 6 - ΠΟΡΟΙ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Είναι τα έσοδα που προέρχονται από προσόδους της κινητής και ακίνητης περιουσίας της, κληρονομίες, δωρεές, εισφορές, επιχορηγήσεις από εθνικούς φορείς, εθνικούς και διεθνείς οργανισμούς . καθώς και λοιπές επιχειρήσεις.

ΑΡΘΡΟ 7 - ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ-ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ-ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗ

Η διαχείριση της εταιρείας ασκείται από το Διαχειριστικό Συμβούλιο της Εταιρείας το οποίο είναι εξαμελές. Λειτουργεί ως συλλογικό όργανο και ορίζεται από τους εταίρους με σχετική απόφαση για δυο χρόνια.

Η εταιρεία διοικείται με βάση τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας που συντάσσεται με ευθύνη του Διαχειριστικού Συμβουλίου.

Ήδη και σε εφαρμογή των σχετικών αποφάσεων που αναφέρονται στην ίδρυση της εταιρείας το Διαχειριστικό Συμβούλιο αποτελούν οι :

- 1.-ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΣΟΥΚΑΣ
- 2.-ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΑΡΚΑΣ
- 3.-ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΕΡΤΖΙΟΣ
- 4.-ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΑΛΑΡΗΣ
- 5.-ΠΑΡΑΣΣΟΣ ΣΑΛΤΑΜΑΝΙΚΑΣ
- 6.-ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΤΣΟΥΜΑΝΗΣ

ΑΡΘΡΟ 8 - ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ

Το Διαχειριστικό Συμβούλιο αποφασίζει δια ψηφοφορίας κατά πλειοψηφία των μελών του. Τα μέλη του Δ.Σ. εκλέγουν τον Πρόεδρο ο οποίος διευθύνει τις εργασίες του Δ.Σ.

Το Διαχειριστικό Συμβούλιο μπορεί να εκχωρεί αρμοδιότητες του στον Πρόεδρο καθώς και σε κάθε ένα από τα μέλη του.

Ενδεικτικά αναφέρονται οι ακόλουθες αρμοδιότητες που ασκεί το Διαχειριστικό Συμβούλιο.

- 1.-συνολική εποπτεία και έλεγχος της εταιρείας για την εκπλήρωση των σκοπών της.
- 2.-διαχείριση της περιουσίας της εταιρείας και όλες τις απαιτούμενες ενέργειες.
- 3.-ορίζει Πρόεδρο, Αντιπρόεδρο, Γραμματέα και Ταμία.

ΑΡΘΡΟ 9 - ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΟΡΓΑΝΩΝ

Την εταιρεία εκπροσωπεί σε όλες τις σχέσεις της με τρίτους και με αρχές {διοικητικές, φορολογικές, αστυνομικές, δικαστικές} ως νόμιμος εκπρόσωπος ο εκάστοτε Πρόεδρος του Διαχειριστικού Συμβουλίου της εταιρείας, σε περίπτωση κωλύματος ή απουσίας του Προέδρου τον αντικαθιστά ο Αντιπρόεδρος.

Ο Πρόεδρος έχει ενδεικτικά τις ακόλουθες αρμοδιότητες :

- 1.- συγκαλεί το Διαχειριστικό Συμβούλιο τακτικά τουλάχιστον δυο φορές το χρόνο και έκτακτα όποτε υπάρχει σοβαρός λόγος ή το ζητήσουν εγγράφως τουλάχιστον τρία μέλη του Δ.Σ.
- 2.- συντάσσει την ημερήσια διάταξη.

- 3.- εισηγείται για έγκριση το ετήσιο πρόγραμμα, τον προϋπολογισμό και τον απολογισμό.
- 4.- υπογράφει τα σχετικά εντάλματα πληρωμής για δαπάνες που προβλέπονται για την υλοποίηση του ετησίου προγράμματος.
- 5.- υπογράφει αιτήσεις προγραμμάτων χρηματοδοτήσεων και συμμετοχής σε κοινά προγράμματα με άλλους φορείς [ελληνικούς και αλλοδαπούς].
- 6.- έχει την ευθύνη για την πρόσληψη και την διεύθυνση προσωπικού της εταιρείας καθώς και για κάθε είδους συμβάσεις συνεργασίας με τρίτους.

ΑΡΘΡΟ 10 - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

Ο έλεγχος της οικονομικής διαχείρισης της εταιρείας ασκείται από το Διαχειριστικό Συμβούλιο αποκλειστικά.

Ο ταμίας ενεργεί τις πληρωμές και τις εισπράξεις της εταιρείας και διατηρεί τα δικαιολογητικά τα οποία θέτει πάντοτε στη διάθεση του Διαχειριστικού Συμβουλίου.

ΑΡΘΡΟ 11 - ΛΥΣΗ-ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ

Η πάροδος της διάρκειας της εταιρείας ή η αδυναμία πραγματοποίησης του σκοπού της μπορεί να επιφέρει τη λύση.

Τη λύση της εταιρείας ακολουθεί εκκαθάριση. Η περιουσία της εταιρείας μετά την εκκαθάριση θα διαταχθεί σε οργανώσεις ή φορείς που επιδιώκουν αντίστοιχους σκοπούς.

ΑΡΘΡΟ 12 - ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ

Κάθε συμβαλλόμενο μέρος δικαιούται να αποχωρήσει από την εταιρεία αναγγέλλοντας τούτο τουλάχιστον δυο μήνες πριν με σχετικό έγγραφο του προς το Διαχειριστικό Συμβούλιο.

Τυχόν αποχώρηση δυο εκ των συμβαλλομένων δεν επιφέρει τη λύση της εταιρείας. Η μεταβίβαση της εταιρικής συμμετοχής ή αντικατάσταση μέλους ή και η είσοδος νέων εταιρών επιτρέπεται μόνο μετά από ομόφωνη απόφαση του Διαχειριστικού Συμβουλίου.

ΑΡΘΡΟ 13

Οτιδήποτε δεν προβλέπεται από το παρόν καταστατικό θα ρυθμιστεί σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις περί Σωματείων και Ενώσεων και των σχετικών διατάξεων του Α.Κ. και του Εισηγητικού Νόμου αυτού.

Η τροποποίηση του παρόντος καταστατικού μπορεί να επέλθει μετά από ομόφωνη απόφαση του Δ.Σ. της εταιρείας και σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.

Αφού συμφωνήσαμε όλα τα παραπάνω, συντάξαμε, διαβάσαμε και υπογράψαμε το συμφωνητικό αυτό, το οποίο αποτελεί καταστατικό της εταιρείας και θα δημοσιευθεί στα βιβλία εταιρειών του Πρωτοδικείου Βόλου για να αποκτήσει η εταιρεία νομική προσωπικότητα.

ΟΙ ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΟΙ

τίθενται υπογραφές

τίθενται σφραγίδες

3. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

για τη σύνταξη Διπλωματικής Εργασίας με θέμα:

**«Ζητήματα Διαχείρισης Παραδοσιακών Οικισμών.
Τα παραδείγματα της Σιάτιστας Κοζάνης
και του Νυμφαίου Φλώρινας»**

ΕΝΟΤΗΤΑ Ι- Συμβολή:

1. Ο οικισμός της Σιάτιστας είναι χαρακτηρισμένος ως Παραδοσιακός Οικισμός. Αυτό αποτελεί κατά τη γνώμη σας **θετικό** στοιχείο; (Σημειώστε με σταυρό στο αντίστοιχο κουτάκι δίπλα από την απάντησή σας)

ΝΑΙ

 1

ΟΧΙ

 2

Ποιος ο επικρατέστερος λόγος; _____

_____

2. Ποια κατά τη γνώμη σας είναι τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του οικισμού, τα οποία συμβάλλουν στην ανάπτυξή του; (Αριθμήστε ιεραρχώντας τα πλεονεκτήματα. Ξεκινήστε από το 1 που αντιστοιχεί στο επικρατέστερο κατά τη γνώμη σας)

A	Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική	
B	Τοπία φυσικού κάλλους	
Γ	Τοπικά ήθη και έθιμα	
Δ	Μουσεία	
E	Δίκτυο δρόμων κρασιού	
ΣΤ	Γουνοποιία	
Z	Εύκολη πρόσβαση στην Εγνατία Οδό	
H	Γεωγραφική θέση πλησίον των αστικών κέντρων της Κοζάνης και της Καστοριάς	
Θ	Άλλο	
I	Άλλο	

3. Πόσο συνέβαλε ο χαρακτηρισμός του οικισμού ως Παραδοσιακού σε: (Σημειώστε με σταυρό στο αντίστοιχο κουτάκι δίπλα από την απάντησή σας)

	1	2	3
	ΠΟΛΥ	ΛΙΓΟ	ΚΑΘΟΛΟΥ
A Προστασία φυσικής κληρονομιάς			
B Προστασία πολιτιστικής κληρονομιάς			
Γ Ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού			
Δ Αύξηση εισοδήματος			
Ε Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας			
ΣΤ Προώθηση τοπικών προϊόντων (κρασί, γούνα κ.α.)			
Z Αύξηση πληθυσμού			
Η Συγκράτηση νέων στον τόπο τους			
Θ Βελτίωση τεχνικών υποδομών (οδικό δίκτυο, δίκτυο αποχέτευσης και ύδρευσης, δίκτυο τηλεπικοινωνιών κ.α.)			
I Βελτίωση ποιότητας ζωής			
ΙΑ Άλλο			
ΙΒ Άλλο			

ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΙ- Ελλείψεις, Προβλήματα:

1. Ποιοι φορείς συνέβαλλαν στην αποκατάσταση του οικισμού; (Αριθμήστε ιεραρχώντας τους φορείς. Ξεκινήστε από το 1 που αντιστοιχεί στον επικρατέστερο.)

- A Ιδιωτική πρωτοβουλία
 B Τοπική Αυτοδιοίκηση
 Γ Κεντρικός Κρατικός Μηχανισμός
 Δ Ευρωπαϊκή Ένωση
 Ε Άλλο
 ΣΤ Άλλο

2. Θεωρείτε πως ο κρατικός μηχανισμός υπήρξε ελλιπής ως προς την προώθηση της βιωσιμότητας των παραδοσιακών οικισμών; Γιατί;

ΝΑΙ, γιατί .....

.....

.....

.....

ΟΧΙ, γιατί .....

.....

.....

.....

3. Τι προβλήματα αντιμετωπίζει ο μέσος κάτοικος ενός παραδοσιακού οικισμού;

1.
2.
3.
4.
5.
6.

4. Πως πιστεύεται ότι πρέπει ν' αντιμετωπιστούν τα παραπάνω προβλήματα;

---

5. Θα μετακομίζατε σ' ένα μη παραδοσιακό οικισμό στο μέλλον; (Σημειώστε με σταυρό στο αντίστοιχο κουτάκι δίπλα από την απάντησή σας)

ΝΑΙ 1

ΟΧΙ 2

Ποιος ο επικρατέστερος λόγος; _____

ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΙΙ- Προσωπικά στοιχεία:

Φύλο: _____

Ηλικία: _____

Μόρφωση: _____

Αριθμός μελών οικογένειας: _____

Αριθμός εργαζόμενων μελών οικογένειας: _____

1. Ποια είναι η κύρια εργασία σας; (Σημειώστε με σταυρό στο αντίστοιχο κουτάκι δίπλα από την απάντησή σας)

Γεωργία
Κτηνοτροφία
Γουνοποιία
Οινοπαραγωγή
Βιοτεχνία
Οικοτεχνία
Ξενώνες
Τουριστικό κατάστημα
Άλλο
Άλλο

☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐

2. Ποια είναι η δευτερεύουσα εργασία σας; _____

3. Είστε ιδιοκτήτης παραδοσιακού διατηρητέου κτιρίου; (Σημειώστε με σταυρό στο αντίστοιχο κουτάκι δίπλα από την απάντησή σας)

ΝΑΙ ¹

ΟΧΙ ²

Αν ΝΑΙ, ποιες βασικές επισκευαστικές εργασίες έχετε κάνει τα τελευταία χρόνια;

---

4. Πόσα μέλη του άμεσου οικογενειακού σας περιβάλλοντος εργάζονται σε άλλες περιοχές; _____

4. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΝΥΜΦΑΙΟΥ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

για τη σύνταξη Διπλωματικής Εργασίας με θέμα:

**«Ζητήματα Διαχείρισης Παραδοσιακών Οικισμών.
Τα παραδείγματα της Σιάτιστας Κοζάνης
και του Νυμφαίου Φλώρινας»**

ΕΝΟΤΗΤΑ Ι- Συμβολή:

1. Ο οικισμός του Νυμφαίου είναι χαρακτηρισμένος ως Παραδοσιακός Οικισμός. Αυτό αποτελεί κατά τη γνώμη σας **θετικό** στοιχείο; (Σημειώστε με σταυρό στο αντίστοιχο κουτάκι δίπλα από την απάντησή σας)

ΝΑΙ

1

ΟΧΙ

2

Ποιος ο επικρατέστερος λόγος; _____

_____

_____

2. Ποια κατά τη γνώμη σας είναι τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του οικισμού, τα οποία συμβάλλουν στην ανάπτυξή του; (Αριθμήστε ιεραρχώντας τα πλεονεκτήματα. Ξεκινήστε από το 1 που αντιστοιχεί στο επικρατέστερο κατά τη γνώμη σας)

A	Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική	
B	Τοπία φυσικού κάλλους	
Γ	Τοπικά ήθη και έθιμα	
Δ	Μουσεία	
E	Δίκτυο δρόμων κρασιού	
ΣΤ	Εγκαταστάσεις ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ	
Z	Ύπαρξη Συνεδριακού Κέντρου (Νικείος Σχολή)	
H	Βιβλιοθήκη	
Θ	Άλλο	
I	Άλλο	

3. Πόσο συνέβαλε ο χαρακτηρισμός του οικισμού ως Παραδοσιακού σε: (Σημειώστε με σταυρό στο αντίστοιχο κουτάκι δίπλα από την απάντησή σας)

	1	2	3
	ΠΟΛΥ	ΛΙΓΟ	ΚΑΘΟΛΟΥ
A Προστασία φυσικής κληρονομιάς			
B Προστασία πολιτιστικής κληρονομιάς			
Γ Ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού			
Δ Αύξηση εισοδήματος			
E Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας			
ΣΤ Προώθηση τοπικών προϊόντων (κρασί, προϊόντα γυναικείου συνεταιρισμού, κ.α.)			
Z Αύξηση πληθυσμού			
H Συγκράτηση νέων στον τόπο τους			
Θ Βελτίωση τεχνικών υποδομών (οδικό δίκτυο, δίκτυο αποχέτευσης και ύδρευσης, δίκτυο τηλεπικοινωνιών κ.α.)			
I Βελτίωση ποιότητας ζωής			
ΙΑ Άλλο			
ΙΒ Άλλο			

ΕΝΟΤΗΤΑ Η- Ελλείψεις, Προβλήματα:

1. Ποιοι φορείς συνέβαλλαν στην αποκατάσταση του οικισμού; (Αριθμήστε ιεραρχώντας τους φορείς. Ξεκινήστε από το 1 που αντιστοιχεί στον επικρατέστερο.)

- A Ιδιωτική πρωτοβουλία
 B Τοπική Αυτοδιοίκηση
 Γ Κεντρικός Κρατικός Μηχανισμός
 Δ Ευρωπαϊκή Ένωση
 E Άλλο
 ΣΤ Άλλο

2. Θεωρείτε πως ο κρατικός μηχανισμός υπήρξε ελλιπής ως προς την προώθηση της βιωσιμότητας των παραδοσιακών οικισμών; Γιατί;

ΝΑΙ, γιατί .....

.....

.....

.....

ΟΧΙ, γιατί .....

.....

.....

.....

3. Τι προβλήματα αντιμετωπίζει ο μέσος κάτοικος ενός παραδοσιακού οικισμού;

1.
2.
3.
4.
5.
6.

4. Πως πιστεύεται ότι πρέπει ν' αντιμετωπιστούν τα παραπάνω προβλήματα;

---

5. Θα μετακομίζατε σ' ένα μη παραδοσιακό οικισμό στο μέλλον; (Σημειώστε με σταυρό στο αντίστοιχο κουτάκι δίπλα από την απάντησή σας)

ΝΑΙ 1

ΟΧΙ 2

Ποιος ο επικρατέστερος λόγος; _____

ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΙΙ- Προσωπικά στοιχεία:

Φύλο: _____

Ηλικία: _____

Μόρφωση: _____

Αριθμός μελών οικογένειας: _____

Αριθμός εργαζόμενων μελών οικογένειας: _____

1. Ποια είναι η κύρια εργασία σας; (Σημειώστε με σταυρό στο αντίστοιχο κουτάκι δίπλα από την απάντησή σας)

Γεωργία
Κτηνοτροφία
Οινοπαραγωγή
Βιοτεχνία
Οικοτεχνία
Ξενώνες
Τουριστικό κατάστημα
Άλλο
Άλλο

2. Ποια είναι η δευτερεύουσα εργασία σας; _____

3. Είστε ιδιοκτήτης παραδοσιακού διατηρητέου κτιρίου; (Σημειώστε με σταυρό στο αντίστοιχο κουτάκι δίπλα από την απάντησή σας)

ΝΑΙ 1

ΟΧΙ 2

Αν ΝΑΙ, ποιες βασικές επισκευαστικές εργασίες έχετε κάνει τα τελευταία χρόνια;

4. Πόσα μέλη του άμεσου οικογενειακού σας περιβάλλοντος εργάζονται σε άλλες περιοχές; _____

5. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΦΟΡΕΩΝ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

για τη σύνταξη Διπλωματικής Εργασίας με θέμα:

**«Ζητήματα Διαχείρισης Παραδοσιακών Οικισμών.
Τα παραδείγματα της Σιάτιστας Κοζάνης
και του Νυμφαίου Φλώρινας»**

ΕΝΟΤΗΤΑ Ι- Συμβολή:

1. Ο οικισμός της Σιάτιστας είναι χαρακτηρισμένος ως Παραδοσιακός Οικισμός. Αυτό αποτελεί κατά τη γνώμη σας **θετικό** στοιχείο; (Σημειώστε με σταυρό στο αντίστοιχο κουτάκι δίπλα από την απάντησή σας)

ΝΑΙ 1ΟΧΙ 2

Ποιος ο επικρατέστερος λόγος; _____

_____

_____

2. Ποια κατά τη γνώμη σας είναι τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του οικισμού, τα οποία συμβάλλουν στην ανάπτυξή του; (Αριθμήστε ιεραρχώντας τα πλεονεκτήματα. Ξεκινήστε από το 1 που αντιστοιχεί στο επικρατέστερο κατά τη γνώμη σας)

A	Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική	
B	Τοπία φυσικού κάλλους	
Γ	Τοπικά ήθη και έθιμα	
Δ	Μουσεία	
E	Δίκτυο δρόμων κρασιού	
ΣΤ	Γουνοποιία	
Z	Εύκολη πρόσβαση στην Εγνατία Οδό	
H	Γεωγραφική θέση πλησίον των αστικών κέντρων της Κοζάνης και της Καστοριάς	
Θ	Άλλο	
I	Άλλο	

3. Πόσο συνέβαλε ο χαρακτηρισμός του οικισμού ως Παραδοσιακού σε: (Σημειώστε με σταυρό στο αντίστοιχο κουτάκι δίπλα από την απάντησή σας)

	1	2	3
	ΠΟΛΥ	ΛΙΓΟ	ΚΑΘΟΛΟΥ
A Προστασία φυσικής κληρονομιάς			
B Προστασία πολιτιστικής κληρονομιάς			
Γ Ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού			
Δ Αύξηση εισοδήματος			
E Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας			
ΣΤ Προώθηση τοπικών προϊόντων (κρασί, γούνα κ.α.)			
Z Αύξηση πληθυσμού			
H Συγκράτηση νέων στον τόπο τους			
Θ Βελτίωση τεχνικών υποδομών (οδικό δίκτυο, δίκτυο αποχέτευσης και ύδρευσης, δίκτυο τηλεπικοινωνιών κ.α.)			
I Βελτίωση ποιότητας ζωής			
ΙΑ Άλλο			
ΙΒ Άλλο			

4. Ποια έργα προστασίας, διαχείρισης και ανάπτυξης έγιναν στον οικισμό αφότου χαρακτηρίστηκε ως παραδοσιακός;

1	2	3
ΕΡΓΟ	ΕΤΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΕΘΝΙΚΟ Η΄ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
A		
B		
Γ		
Δ		
E		
ΣΤ		
Z		
H		
Θ		

5. Ποια χρήση έχουν τα κτίρια που αποκαταστάθηκαν; (Αριθμήστε ιεραρχώντας τις χρήσεις. Ξεκινήστε από το 1 που αντιστοιχεί στην πιο συνηθισμένη χρήση)

ΧΡΗΣΗ ΚΤΙΡΙΩΝ ΠΟΥ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΘΗΚΑΝ	ΒΑΘΜΟΣ ΙΕΡΑΡΧΗΣΗΣ
A Κατοικία	
B Ξενώνας	
Γ Κοινοτικό Κατάστημα	
Δ Πολιτιστικός Χώρος	
E Κατάστημα	
ΣΤ Άλλο	
Z Άλλο	

ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΙ- Ελλείψεις, Προβλήματα:

1. Ποιοι φορείς συνέβαλλαν στην αποκατάσταση του οικισμού; (Αριθμήστε ιεραρχώντας τους φορείς. Ξεκινήστε από το 1 που αντιστοιχεί στον επικρατέστερο.)

- A Ιδιωτική πρωτοβουλία
- B Τοπική Αυτοδιοίκηση
- Γ Κεντρικός Κρατικός Μηχανισμός
- Δ Ευρωπαϊκή Ένωση
- E Άλλο
- ΣΤ Άλλο

2. Από ποιους φορείς χρηματοδοτήθηκε η αποκατάσταση του οικισμού; (Αριθμήστε ιεραρχώντας τους φορείς. Ξεκινήστε από το 1 που αντιστοιχεί στον επικρατέστερο.)

- A Ιδιωτικούς φορείς
- B Δημόσιος Προϋπολογισμός
- Γ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
- Δ Ευρωπαϊκά Προγράμματα
- E Άλλο
- ΣΤ Άλλο

3. Θεωρείτε πως ο κρατικός μηχανισμός είναι υπήρξε ελλιπής ως προς την προώθηση της βιωσιμότητας των παραδοσιακών οικισμών; Γιατί;

ΝΑΙ, γιατί .....

.....

.....

.....

ΟΧΙ, γιατί .....

.....

.....

.....

4. Τι προβλήματα αντιμετωπίζει ο μέσος κάτοικος ενός παραδοσιακού οικισμού;

1.
2.
3.
4.
5.
6.

5. Πως πιστεύεται ότι πρέπει ν' αντιμετωπιστούν τα παραπάνω προβλήματα;

ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΙΙ- Προσωπικά στοιχεία:

Φύλο: _____

Ηλικία: _____

Μόρφωση: _____

6. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΦΟΡΕΩΝ ΝΥΜΦΑΙΟΥ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

για τη σύνταξη Διπλωματικής Εργασίας με θέμα:

**«Ζητήματα Διαχείρισης Παραδοσιακών Οικισμών.
Τα παραδείγματα της Σιάτιστας Κοζάνης
και του Νυμφαίου Φλώρινας»**

ΕΝΟΤΗΤΑ Ι- Συμβολή:

1. Ο οικισμός του Νυμφαίου είναι χαρακτηρισμένος ως Παραδοσιακός Οικισμός. Αυτό αποτελεί κατά τη γνώμη σας **θετικό** στοιχείο; (Σημειώστε με σταυρό στο αντίστοιχο κουτάκι δίπλα από την απάντησή σας)

ΝΑΙ 1

ΟΧΙ 2

Ποιος ο επικρατέστερος λόγος; _____
_____
_____

2. Ποια κατά τη γνώμη σας είναι τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του οικισμού, τα οποία συμβάλλουν στην ανάπτυξή του; (Αριθμήστε ιεραρχώντας τα πλεονεκτήματα. Ξεκινήστε από το 1 που αντιστοιχεί στο επικρατέστερο κατά τη γνώμη σας)

A	Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική	
B	Τοπία φυσικού κάλλους	
Γ	Τοπικά ήθη και έθιμα	
Δ	Μουσεία	
E	Δίκτυο δρόμων κρασιού	
ΣΤ	Εγκαταστάσεις ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ	
Z	Ύπαρξη Συνεδριακού Κέντρου (Νικεΐος Σχολή)	
H	Βιβλιοθήκη	
Θ	Άλλο	
I	Άλλο	

3. Πόσο συνέβαλε ο χαρακτηρισμός του οικισμού ως Παραδοσιακού σε: (Σημειώστε με σταυρό στο αντίστοιχο κουτάκι δίπλα από την απάντησή σας)

	1	2	3
	ΠΟΛΥ	ΛΙΓΟ	ΚΑΘΟΛΟΥ
A Προστασία φυσικής κληρονομιάς			
B Προστασία πολιτιστικής κληρονομιάς			
Γ Ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού			
Δ Αύξηση εισοδήματος			
E Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας			
ΣΤ Προώθηση τοπικών προϊόντων (κρασί, προϊόντα γυναικείου συνεταιρισμού, κ.α.)			
Z Αύξηση πληθυσμού			
H Συγκράτηση νέων στον τόπο τους			
Θ Βελτίωση τεχνικών υποδομών (οδικό δίκτυο, δίκτυο αποχέτευσης και ύδρευσης, δίκτυο τηλεπικοινωνιών κ.α.)			
I Βελτίωση ποιότητας ζωής			
ΙΑ Άλλο			
ΙΒ Άλλο			

4. Ποια έργα προστασίας, διαχείρισης και ανάπτυξης έγιναν στον οικισμό αφότου χαρακτηρίστηκε ως παραδοσιακός;

1	2	3
ΕΡΓΟ	ΕΤΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΕΘΝΙΚΟ Η΄ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
A		
B		
Γ		
Δ		
E		
ΣΤ		
Z		
H		
Θ		

5. Ποια χρήση έχουν τα κτίρια που αποκαταστάθηκαν; (Αριθμήστε ιεραρχώντας τις χρήσεις. Ξεκινήστε από το 1 που αντιστοιχεί στην πιο συνηθισμένη χρήση)

ΧΡΗΣΗ ΚΤΙΡΙΩΝ ΠΟΥ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΘΗΚΑΝ	ΒΑΘΜΟΣ ΙΕΡΑΡΧΗΣΗΣ
A Κατοικία	
B Ξενώνας	
Γ Κοινοτικό Κατάστημα	
Δ Πολιτιστικός Χώρος	
E Κατάστημα	
ΣΤ Άλλο	
Z Άλλο	

ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΙ- Ελλείψεις, Προβλήματα:

1. Ποιοι φορείς συνέβαλλαν στην αποκατάσταση του οικισμού; (Αριθμήστε ιεραρχώντας τους φορείς. Ξεκινήστε από το 1 που αντιστοιχεί στον επικρατέστερο.)

- A Ιδιωτική πρωτοβουλία
- B Τοπική Αυτοδιοίκηση
- Γ Κεντρικός Κρατικός Μηχανισμός
- Δ Ευρωπαϊκή Ένωση
- E Άλλο
- ΣΤ Άλλο

2. Από ποιους φορείς χρηματοδοτήθηκε η αποκατάσταση του οικισμού; (Αριθμήστε ιεραρχώντας τους φορείς. Ξεκινήστε από το 1 που αντιστοιχεί στον επικρατέστερο.)

- A Ιδιωτικούς φορείς
- B Δημόσιος Προϋπολογισμός
- Γ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
- Δ Ευρωπαϊκά Προγράμματα
- E Άλλο
- ΣΤ Άλλο

3. Θεωρείτε πως ο κρατικός μηχανισμός είναι υπήρξε ελλιπής ως προς την προώθηση της βιωσιμότητας των παραδοσιακών οικισμών; Γιατί;

ΝΑΙ, γιατί .....

.....

.....

ΟΧΙ, γιατί .....

.....

.....

4. Τι προβλήματα αντιμετωπίζει ο μέσος κάτοικος ενός παραδοσιακού οικισμού;

1.
2.
3.
4.
5.
6.

5. Πως πιστεύεται ότι πρέπει ν' αντιμετωπιστούν τα παραπάνω προβλήματα;

ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΙΙ- Προσωπικά στοιχεία:

Φύλο: _____

Ηλικία: _____

Μόρφωση: _____

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

1. ΤΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΤΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ

Τα αρχοντικά της Σιάτιστας

Αρχοντικό Δόλγκηρα

Χρονολογείται από το 1888. Πρόκειται για διώροφο κτίσμα με σαχισιά (έρκερ) και μπαλκόνι σκεπασμένο με ξύλινο αέτωμα. Οι τοίχοι του ισογείου είναι χτισμένοι με τον παραδοσιακό τρόπο της περιοχής, με ξυλωσιές και χοντρές πέτρες (<http://www.anko.gr/leader/ProjectGeneral.asp?ProjectID=87>). Σήμερα λειτουργεί ως Λαογραφικό Μουσείο. Τα εγκαίνια πραγματοποιήθηκαν την Κυριακή 10 Αυγούστου 2003 (www.siatistanews.gr).

Εικόνες 1, 2: Εσωτερικό Αρχοντικού Δόλγκηρα
Πηγή: www.siatista.gr

Αρχοντικό Κυρά Σανούκως

Το αρχοντικό της κυρά- Σανούκως βρίσκεται στη συνοικία Χώρα. Συνδέεται με ηρωικές σελίδες της ιστορίας της Σιάτιστας και το τραγούδησε η λαϊκή μούσα σαν ψηλό και γεροχτισμένο κονάκι (<http://www.siatista.gr/archontikokyrasanoukos3.html>).

Στον μπαζοντά του αρχοντικού επάνω από τις μεσάντρες, σε ύψος 2,20 μέτρα υπάρχει η επιγραφή: «+1742 φεβροαρήου 6/ Γεωργι Παβλη / Μαστ(ορας), Γεορ(γη) Μιχαλις.» (<http://www.siatista.gr/archontikokyrasanoukos3.html>)

Εικόνα 3: Αρχοντικό Κυρά Σανούκως
Πηγή: www.siatista.gr

Το αρχοντικό αυτό, το έτος 1979 χαρακτηρίστηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού διατηρητέο μνημείο, γιατί αποτελεί αντιπροσωπευτικό δείγμα της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής της Σιάτιστας (<http://www.siatista.gr/archontikokyrasanoukos3.html>).

Αρχοντικό Αργυριάδη (Μαλιόγκα)

Χτίστηκε στα 1759 δίπλα στο αρχοντικό Νερατζόπουλου, στη Χώρα. Εκτεταμένες επεμβάσεις και γενική ανακαίνιση έγιναν στα 1844. Για τα θέματα αυτά παίρνουμε πληροφορίες από επιγραφές όπως «1844 απρίληου πρωτή» που βρίσκεται στην εξωτερική όψη του 1ου πατώματος επάνω από τα παράθυρα και «1844 Μαρτίου 6. έγηεν η έναρξις της ανασκευής, Απριλίου δε 15 έλαβε τέλος/ Εν

Σιατίσι Δ.Α.», που βρίσκεται στο νότιο τοίχο του μοναδικού δωματίου του ορόφου. Σήμερα ανήκει στο Υπουργείο Πολιτισμού και βρίσκεται στη διαδικασία της αποκατάστασης (<http://www.siatista.gr/archontikomalioga2.html>).

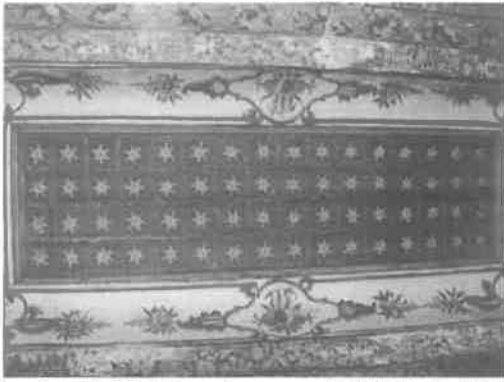
Εικόνες 4, 5: Τοιχογραφίες στο εσωτερικό του Αρχοντικού Μαλιόγκα
Πηγή: www.siatista.gr

Αρχιτεκτονικά παρουσιάζει διαφορές σε σχέση με τα σπίτια της εποχής του, κυρίως στη διαμόρφωση των επιπέδων και στις αρχιτεκτονικές προεξοχές. Ξεχωρίζουν τρεις τύποι διακόσμου: το κλασικό μοτίβο που θα βρούμε στην κουζίνα, τοιχογραφίες με ξεκάθαρους συμβολισμούς στον όροφο, δυτικά μοτίβα στους χώρους που ανακαινίστηκαν στο ισόγειο (<http://www.siatista.gr/archontikomalioga2.html>).

Εντυπωσιακότερη όλων, είναι μια τοιχογραφία με την Φραγκφούρτη που φέρει επιγραφή : «*FRANKFYRT AMAYN*». Γνωστή είναι και η απεικόνιση του Αυστριακού Ουσσάρου με επιγραφή «*Le Houssare d' Autriche*» (Ο Αυστρικός Ουσσάρος). Οι εξωτερικές τοιχογραφίες αποτοιχίστηκαν και συντηρήθηκαν σε εργαστήριο, ενώ η έρευνα στο εσωτερικό για τις φάσεις του διακόσμου συνεχίζεται (<http://www.siatista.gr/archontikomalioga2.html>).

Αρχοντικό Αδελφών Τζώνου

Χτίστηκε στα 1756 δίπλα στο αρχοντικό Πουλκίδη. Οι τοιχογραφίες στον καφέ-οντά του ορόφου έχουν άποψεις της Κωνσταντινούπολης και της Αδριανούπολης (<http://www.siatista.gr/archontikotzonou2.htm>).

Εικόνα 6: Ταβάνι, Αρχοντικό Αδελφών Τζώνου
Πηγή: www.siatista.gr

Εικόνα 7: Τοιχογραφία Ανδριανούπολης
Πηγή: www.siatista.gr

Αρχοντικό Κ. Τζουρά

Βρίσκεται κοντά στο αρχοντικό Μανούση, στο κέντρο του παραδοσιακού ιστού. Ανήκει στη σειρά των πρώιμων μνημείων (1725 ή 1728). Διατήρησε ζωγραφιές στις μεσάντρες, μαρμάρινα μέλη στα τζάκια, ξυλόγλυπτα ταβάνια. (<http://www.siatista.gr/archontikotzioura2.html>).

Μια επιγραφή με μαύρα γράμματα ανάμεσα στους φεγγίτες μνημονεύει τη χρονολογία κατασκευής των πλούσιων εξωτερικών διακοσμήσεων και το όνομα του αρχιμάστορα:

Αριστερά: «Οκτόβριος 3»

Δεξιά: «1758/1758/ Δήμο Θεόδωρο»

(<http://www.siatista.gr/archontikotzioura2.html>)

Εικόνες 8, 9: Εσωτερικό Αρχοντικού Τζουρά
Πηγή: www.siatista.gr

Αρχοντικό Κανατσούλη

Μοναδικό δείγμα της τοπικής αρχιτεκτονικής, το αρχοντικό Κανατσούλη βρίσκεται κοντά στο Μητροπολιτικό Μέγαρο της Σιάτιστας. Χτίστηκε στα 1746-1757 από το Νικόλαο Χατζημιχαήλ για την οικογένειά του. Ανακαινίστηκε στα 1767, 1806 και 1811. Διασώζει κτιστό φούρνο- μαγειριό με περίτεχνο μπουχαρί (καπνοδόχο) στην αυλή του, καθώς και σαφείς ενδείξεις για την κατασκευαστική λύση που δίνονταν στις τουαλέτες (δεν σώθηκαν παρά δείγματα). Αξιόλογα και μοναδικά δύο δωμάτια στο μετζοπάτωμα, με τοιχογραφημένα μυθολογικά θέματα: Μοίρες, Κρόνος, Εσπερίδες, Ασκληπιός, Άρτεμις, Ήφαιστος, Σειρήνες κ.α. (<http://www.siatista.gr/archontikokanatsouli2.html>).

Εικόνες 10, 11: Αρχοντικό Κανατσούλη
Πηγή: www.siatista.gr

Αρχοντικό Κερατζή- Τσανασίδα

Χτίστηκε γύρω στα 1750 και αργότερα χωρίστηκε με εσωτερικό τοίχο σε δύο κάθετες ιδιοκτησίες. Μοιράστηκε στα αδέρφια και κληροδοτήθηκε σε μέλη της οικογένειας. Στον όροφο σε έναν καλόν οντά υπάρχουν τοιχογραφίες με απόψεις της Κων/πολης, εξωτικά πουλιά και ζώα της ζούγκλας, τους στύλους του Ολυμπίου Διός, την πύλη του Αδριανού στην Αθήνα, ο Βόσπορος. Σ' έναν οντά, πίσω από τη θύρα υπάρχει τοιχογραφία ανδρός, πιθανόν του ιδιοκτήτη, με σιατιστινή ενδυμασία (βλέπε εικόνα 12) (<http://www.siatista.gr/archontikotsanasidi2.html>).

Εικόνες 12, 13: Τοιχογραφίες, Αρχοντικό Κερατζή- Τσανασίδη
Πηγή: www.siatista.gr

Αρχοντικό Μανούση

Βρίσκεται στη συνοικία Χώρα. Χτίστηκε την περίοδο 1747-1763 από το Γεώργιο Μανούση, θείο του Θεόδωρου Μανούση, πρώτου καθηγητή της Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και ευεργέτη της πόλης της Σιάτιστας. Στο νηπιακό ή ηλιακό, δωμάτιο του μετζοπατώματος, βρίσκεται η τοιχογραφία με το φανταστικό πουλί και την επιγραφή «1789 απριλίου 10/όρνηον». Σήμερα ανήκει στον Ε.Ο.Τ. και λειτουργεί ως επισκέψιμος χώρος (<http://www.siatista.gr/arxontikomanousi2.html>).

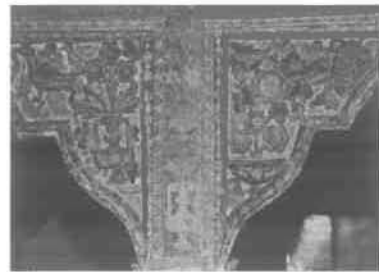

Εικόνες 14, 15: Αρχοντικό Μανούση
Πηγή: www.siatista.gr

Αρχοντικό Νερατζόπουλου

Βρίσκεται στην πλατεία της Χώρας. Ανήκε στον έμπορο Χατζηγιαννίδη, που το έδωσε προίκα στην κόρη του, όταν παντρεύτηκε το Δημήτριο Σαχίνη. Τελευταίοι ιδιοκτήτες του ήταν η οικογένεια Νερατζόπουλου μέχρι και το 1969, οπότε και αγοράστηκε από το κράτος. Σήμερα το σπίτι ανήκει στο Υπουργείο Πολιτισμού και

λειτουργεί ως επισκέψιμος χώρος. Χτίστηκε στα 1754 και διακοσμήθηκε τα επόμενα χρόνια. Σε αυτό σώζονται μοναδικά βιτρώ, ξεχωριστά σχέδια και γλυπτά σε ξύλο (<http://www.siatista.gr/arkontikonerantzopoulou2.html>).

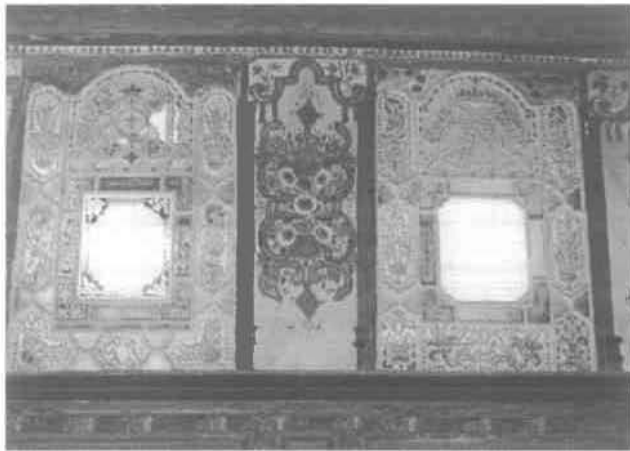
Εικόνες 16, 17, 18: Αρχοντικό Νερατζόπουλου
Πηγή: www.siatista.gr

Αρχοντικό Πουλκίδη ή Πουλ' κως

Άρχισε να χτίζεται το 1752, στο κέντρο του παραδοσιακού ιστού της Γεράνειας, από τον έμπορο Εμμανουηλίδη και στη συνέχεια πέρασε στην ιδιοκτησία του Λ. Πουλκίδη. Το 1959 πωλήθηκε στο Υπουργείο Πολιτισμού και το 1966 επισκευάστηκε. Το αρχοντικό αυτό το έχτισαν μαστόροι από την Κόνιτσα. Αξιοπρόσεκτη είναι μια παράσταση στον όροφο, που απεικονίζει την Κωνσταντινούπολη με στοιχεία πραγματικά, συμβολικά αλλά και ιστορικά. Σήμερα είναι επισκέψιμος χώρος που εποπτεύεται από την 11η Εφορία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων (<http://www.siatista.gr/arkontikopoulko2.html>).

Εικόνα 19: Αρχοντικό Πουλ' κως
Πηγή: www.siatista.gr

Εικόνες 20, 21: Βιτρώ και τζάκι στο
Αρχοντικό Πουλ' κως
Πηγή: www.siatista.gr

Οι εκκλησίες της Σιάτιστας

Η Μητρόπολη

Η Σιάτιστα είναι έδρα της μητρόπολης Σισανίου και Σιατίστης. Η μεταφορά της έδρας από το Σισάνι στη Σιάτιστα, έγινε όταν ήταν επίσκοπος ο Σιατιστινός Ζωσιμάς, στο χρονικό διάστημα 1695-1699. Η επισκοπή Σισανίου και Σιατίστης προήχθη σε μητρόπολη το 1767. Το μητροπολιτικό μέγαρο θεμελιώθηκε στις 18/11/46 και εγκαινιάσθηκε στις 18/12/1949 (<http://www.siatista.gr/mitropoliB.html>).

Εικόνα 22: Η Μητρόπολη Σιάτιστας
Πηγή: www.siatista.gr

Ιερός Ναός Δώδεκα Αποστόλων

Ο ναός χτίστηκε το 1744. Είναι τρίκλιτη βασιλική, με υπερυψωμένο νάρθηκα-γυναικωνίτη. Βρίσκεται σε σχετικό βάθος από την επιφάνεια του εδάφους.

Έχει τοιχογραφίες και εικόνες του 18ου αιώνα στο τέμπλο (<http://www.siatista.gr/agioiapistoloiB.html>).

Εικόνα 23: Ιερός Ναός Δώδεκα Αποστόλων
Πηγή: www.siatista.gr

Ιερός Ναός Παμμεγίστων Ταξιαρχών Μιχαήλ και Γαβριήλ

Ο ναός χτίστηκε στα 1798, στη συνοικία της Γεράνειας. Κτήτορας του ναού ήταν ο μοναχός και δάσκαλος της Σιάτιστας Ιωνάς. Πρόκειται για μια ξυλόστεγη βασιλική με νάρθηκα- γυναικωνίτη και υπερώο. Στο εσωτερικό υπάρχει κεντρικός θόλος, ξύλινη κιονοστοιχία και γύψινος γλυπτός διάκοσμος. (<http://www.siatista.gr/agioitaxiarxes2.html>).

Τον Ιούνιο του 2002 ξεκίνησαν εργασίες αποκατάστασης- συντήρησης των εικόνων που αποκαλύπτουν αξιοθαύμαστες λεπτομέρειες και φωτεινούς χρωματισμούς (<http://www.siatista.gr/agioitaxiarxes3jpeg2.html>).

Εικόνα 24: Ιερός Ναός Παμμεγίστων Ταξιαρχών
Πηγή: www.siatista.gr

Ιερός Ναός Αγίου Αθανασίου

Ο ναός του Αγίου Αθανασίου (Αγίων Αναργύρων και Αγίου Αντωνίου, ως τρισυπόστατος) χτίστηκε το 1963 στη θέση παλαιότερου ναού (<http://www.siatista.gr/agiosathanasiosB.html>).

Εικόνα 25: Ιερός Ναός Αγίου Αθανασίου
Πηγή: www.siatista.gr

Ιερός Ναός Αγίου Δημητρίου

Ο αρχικός ναός του Αγίου Δημητρίου είχε ανεγερθεί το 1647. Το 1801 όμως, κατεδαφίστηκε και ξαναχτίστηκε. Κάηκε από τυχαία πυρκαγιά το 1910, ενώ ο σημερινός ναός άρχισε να χτίζεται το 1911 και εγκαινιάστηκε το 1928. Είναι βυζαντινού ρυθμού, σε σχέδιο του Σιατιστινού αρχιτέκτονα Αριστοτέλη Ζάχου. Δίπλα στο ναό είναι χτισμένο εξαγωνικό κωδωνοστάσιο (1856) που, όπως και το σχεδόν όμοιο της Γεράνειας, αποτελεί μνημείο για τη Σιάτιστα (<http://www.siatista.gr/agioadhmhtrios2.html>).

Εικόνα 26: Ιερός Ναός Αγίου Δημητρίου
Πηγή: www.siatista.gr

Ιερός Ναός Αγίου Μηνά

Το δεύτερο μισό του 18ου αιώνα, μέσα στη γενική ακμή που παρατηρείται στη Σιάτιστα, κτίζεται και ο μικρός, μονόχωρος ναός του αγίου Μηνά. Όπως όλοι σχεδόν οι ναοί αυτής της περιόδου, ο ναός κερδίζει το ύψος του από το έδαφος κτισμένος σχεδόν ο μισός στη γη, σύμφωνα με την παράδοση που έλεγε πως οι ναοί έπρεπε να είναι μικροί και αφανείς (<http://www.siatista.gr/agiosmhnas3.html>).

Εικόνα 27: Αγιογραφία Ιερού Ναού Αγίου Μηνά
Πηγή: www.siatista.gr

Ιερός Ναός Αγίου Γεωργίου

Χτίστηκε μάλλον αρχές του 19^{ου} αιώνα. Έχει εξωτερικό επιβλητικό περίστωο στο δυτικό και νότιο τοίχο. Οι τοιχογραφίες του έγιναν την περίοδο 1847-1848 (<http://www.siatista.gr/agiosgeirgios2.html>).

Εικόνα 28: Ιερός Ναός Αγίου Γεωργίου
Πηγή: www.siatista.gr

Ιερός Ναός Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου

Χτίστηκε στις αρχές του 18ου αιώνα και το εσωτερικό του καλύπτεται από τοιχογραφίες που δείχνουν την εισαγωγή του μπαρόκ στην Ελληνική εκκλησιαστική ζωγραφική. Δεν υπάρχει αντιπροσωπευτικότερο μνημείο στον ελλαδικό χώρο, που να δείχνει όχι μόνο την εισαγωγή της ευρωπαϊκής ζωγραφικής, αλλά και την αποδοχή της

από την ελληνική κοινωνία. Οι τοιχογραφίες πιθανότατα ανήκουν στην 7η ή 8η δεκαετία του 18ου αιώνα. (<http://www.siatista.gr/agiosioannhs2.html>).

Εικόνα 29: Ιερός Ναός Αγίου Ιωάννη Προδρόμου
Πηγή: www.siatista.gr

Ιερός Ναός Αγίου Νικάνορα

Ο ναός χτίστηκε το 1709. Βρίσκεται στη νότια είσοδο της πόλης. Είναι τρίκλιτη βασιλική, με υπερυψωμένο νάρθηκα- γυναικωνίτη και ξύλινο τέμπλο διακοσμημένο στο στυλ των αρχοντικών της Σιάτιστας. Βρίσκεται σε σχετικό βάθος από την επιφάνεια του εδάφους, όπως και ο ναός του Αγίου Μηνά (<http://www.siatista.gr/agiosnikanoras2.html>).

Εικόνα 30: Ιερός Ναός Αγίου Νικάνορα
Πηγή: www.siatista.gr

Ιερός Ναός Αγίου Νικολάου

Ο σημερινός ναός είναι ο δεύτερος, αφού ο αρχικός, χτισμένος το 1743, κατεδαφίστηκε το 1929. Ο καινούργιος ναός οικοδομήθηκε με σχέδια του Σιατιστινού αρχιτέκτονα Εμμανουήλ Μάλαμα (<http://www.siatista.gr/agiosnikolaos2.html>).

Εικόνα 31: Ιερός Ναός Αγίου Νικολάου
Πηγή: www.siatista.gr

Ιερός Ναός Αγίου Χριστόφορου

Χτίστηκε τα τέλη του 18^{ου} αιώνα. Είναι τρίκλιτη βασιλική με υπερυψωμένο νάρθηκα- γυναικωνίτη (<http://www.siatista.gr/agiosxristoforos2.html>).

Εικόνα 32: Ιερός Ναός Αγίου Χριστοφόρου
Πηγή: www.siatista.gr

Ιερός Ναός Αγίας Παρασκευής

Ο ναός της Αγ. Παρασκευής χτίστηκε στα 1677, όπως αναγράφεται με κεραμικά πλακίδια εντοιχισμένα στο βόρειο τοίχο του ναού. Πρόκειται για μια θολοσκέπαστη τρίκλιτη βασιλική, με υπερυψωμένο νάρθηκα- γυναικωνίτη. Η διάταξη των θόλων σε σχήμα σταυρού, κατά μήκος του ναού και εγκάρσια, δίνουν στο ναό τη μορφή του εγγεγραμμένου σταυροειδούς. Στα βόρεια και στον αύλειο χώρο ανεγέρθηκε στα 1862 μεγαλόπρεπο λιθόκτιστο εξαγωνικό κωδωνοστάσιο. (<http://www.siatista.gr/agiaparaskeyh2.html>).

Ο ναός είναι επισκέψιμος χώρος, που εποπτεύεται και συντηρείται από την 11^η Εφορία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων (<http://www.siatista.gr/agiaparaskeyh2.html>).

Εικόνα 33: Ιερός Ναός Αγίας Παρασκευής
Πηγή: www.siatista.gr

Δίπλα στο ναό της Αγίας Παρασκευής, στα νότια του αύλειου χώρου, βρίσκεται το εκκλησάκι της Κοιμήσεως της Θεοτόκου με παραστάσεις του 18^{ου} αιώνα, πιθανόν έργο καλλιτεχνών από τις Χιονάδες, μικρό χωριό της επαρχίας Κόνιτσας (<http://www.siatista.gr/agiaparaskeyh2.html>).

Ιερός Ναός Προφήτη Ηλία

Ο Ναός του Προφήτη Ηλία βρίσκεται ανάμεσα στις δυο συνοικίες της Σιάτιστας, τη Χώρα και τη Γεράνεια. Είναι τρίκλιτη ξυλόστεγη βασιλική, με υπερυψωμένο νάρθηκα- γυναικωνίτη και ένα μονόχωρο παρεκκλήσι, του Αγίου Χαράλάμπους, στη βορειοανατολική πλευρά (<http://www.siatista.gr/profitisilias2.htm>).

Χτίστηκε το 1701 και αγιογραφήθηκε στα 1740-1744 (<http://www.siatista.gr/profitisilias2.htm>).

Εικόνα 34: Ιερός Ναός Προφήτη Ηλία
Πηγή: www.siatista.gr

Ιερά Μονή Κοιμήσεως Θεοτόκου

Η ιστορία της Ιεράς Μονής Κοιμήσεως της Θεοτόκου, που βρίσκεται στο Μικρόκαστρο του Δήμου Σιάτιστας, χάνεται στα βάθη των αιώνων. Ο ναός της Παναγίας κτίστηκε ανάμεσα στο 1603 και 1753 και ήταν αρχικά εξωκλήσι του χωριού. Αργότερα με την επέκταση του οικισμού, πήρε τη μοναστηριακή μορφή (<http://www.fora.gr/grevena/nea/2000/08/kavala.html>).

Στη Μονή αυτή υπάρχει η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας Ελεούσας, που μεταφέρεται από έφιππους άνδρες στη Σιάτιστα στη γιορτή του Δεκαπενταύγουστου (<http://www.fora.gr/grevena/nea/2000/08/kavala.html>).

2. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΝΥΜΦΑΙΟ

Εικόνα 35: Κρησφύγετο Παύλου Μελά, Μακεδονομάχου
Πηγή: Αρχείο Κοντογιάννη Γ.

Εικόνα 36: Χιονισμένη άποψη του Νυμφαίου
 Πηγή: Κοινότητα Νυμφαίου

Εικόνα 37: Περίπατος με τα άλογα
 Πηγή: Κοινότητα Νυμφαίου

Εικόνα 38: Αρχοντικό Θεοδώρου Δώδου
 Πηγή: Διδασκάλου, 2001: 19

Εικόνα 39: Αρχοντικό Βασιλείου Λιάτση
 Πηγή: Διδασκάλου, 2001: 18

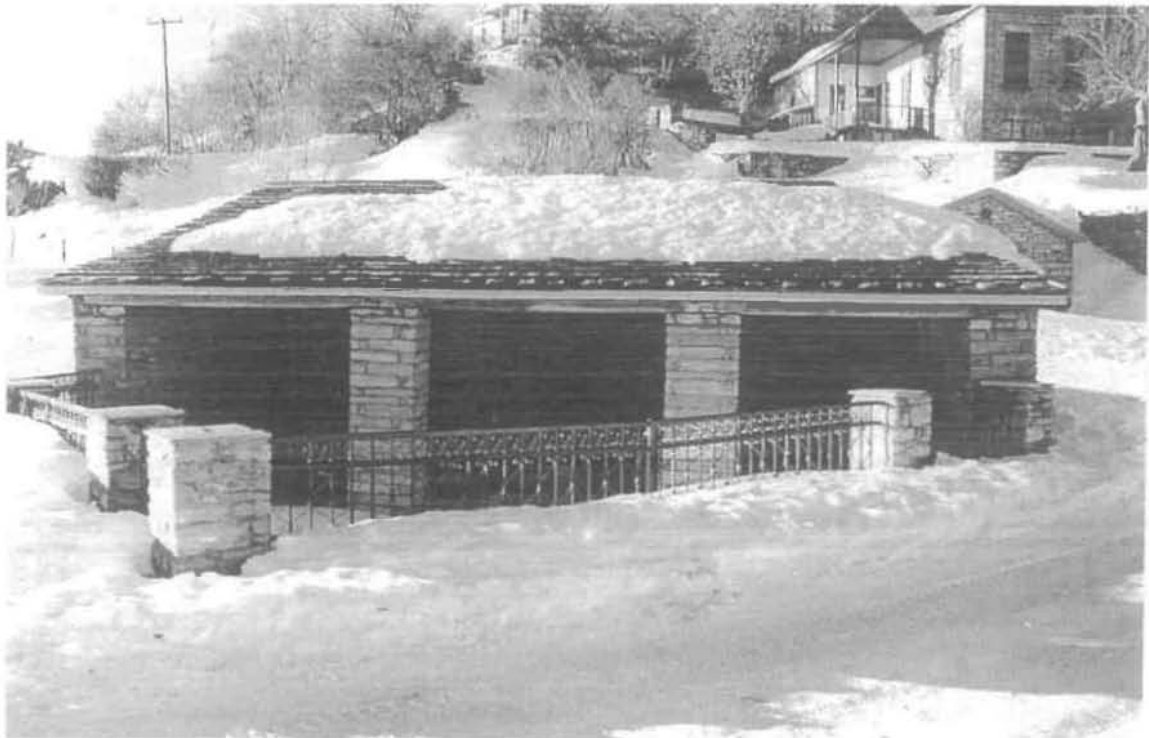
Εικόνα 40: Αρχοντικό Ιωάννη Παπαδόπουλου
 Πηγή: Διδασκάλου, 2001: 18

Εικόνα 41: Αρχοντικό Δημητρίου Σωσσίδη
 Πηγή: Διδασκάλου, 2001: 19

Εικόνα 42: Κατοικία στο Νυμφαίο
Πηγή: Αρχείο Κοντογιάννη Γ.

Εικόνα 43: Βρύση στην είσοδο του οικισμού
Πηγή: Διδασκάλου, 2001: 16